

Ellen G. White Estate

ІСТОРІЯ ВИКУПЛЕННЯ

ELLEN G. WHITE

Історія викуПЛення

Ellen G. White

2006

**Copyright © 2014
Ellen G. White Estate, Inc.**

Інформація про книгу

Загальні відомості

Ця електронна книга надана організацією [«Ellen G. White Estate»](#) (Спадщина Еллен Уайт). Вона є частиною великої збірки безкоштовних [книг онлайн](#) на веб-сайті *Ellen G. White Estate*.

Про автора

Еллен Уайт (1827-1915) вважається таким американським автором, чії твори перекладають найчастіше. Її праці опубліковані більш ніж 160 мовами. Вона написала більш ніж 100 000 сторінок, присвятивши їх широкому колу духовних і практичних питань. Керована Святим Духом, вона підносила Ісуса Христа і вказувала на Писання як основу віри людини.

Додаткові посилання

[Коротка біографія Еллен Уайт](#) англійською мовою.

[Про організацію «Ellen G. White Estate»](#) англійською мовою.

Ліцензійна угода з кінцевим користувачем

Перегляд, друк або завантаження з серверу даної книги надає Вам лише обмежений, невиключний і такий, що не може бути переданий іншим особам, дозвіл для виключно особистого користування цією книгою. Дана ліцензія не дозволяє перевидання, поширення, передачу прав, субліцензування, продаж або підготовку похідних праць чи інше яке використання. Будь-яке неправомірне використання даної книги скасовує дію наданої ліцензії.

Додаткова інформація

З метою отримання додаткової інформації про автора, видавців або про те, як Ви можете підтримати наше служіння, будь ласка звертайтеся до *Ellen G. White Estate* (Спадщина Еллен Уайт) за допомогою електронної пошти mail@whiteestate.org. Ми вдячні за Ваше зацікавлення і відгуки, і бажаємо Вам Божих благословень під час читання цієї книги.

Зміст

Інформація про книгу	i
Розділ 1. Падіння Люцифера	10
Війна на Небі	13
Розділ 2. Творіння	16
Адам і Єва в Едемі	17
Розділ 3. Наслідки повстання	19
Сатана намагається повернути своє колишнє становище	20
Змова проти людської родини	22
Адам і Єва отримали попередження	23
Розділ 4. Спокушення і падіння	26
Єва стає спокусницею	28
Свобода вибору для людини	30
Прокляття	32
Розділ 5. План Спасіння	34
Єдиний можливий шлях спасіння	35
Незмінний Божий Закон	37
Погляд у майбутнє	39
Жертвопринесення	40
Розділ 6. Каїн, Авель та їхні жертвопринесення	42
Перша смерть	43
Розділ 7. Сет та Енох	46
Енох перенесений на Небо	47
Розділ 8. Потоп	50
Будівництво ковчега	51
Тварини входять до ковчега	52
Знялася буря	53
Жертвопринесення Ноя та Божа обітниця	56
Розділ 9. Вавилонська вежа	58
Розділ 10. Авраам та обіцяне насіння	60
Вагання стосовно Божих обітниць	61
Зарозумілість Агари	62
Син обітниці	63
Найбільше випробування віри	64
Вістка ангела	65

Розділ 11. Одруження Ісака	67
Приклад синівського послуху	68
Розділ 12. Яків та Ісав	70
Роки вигнання Якова	71
Повернення до Ханаану	73
Розділ 13. Яків та ангел	75
Переможна віра	76
Наочний урок	77
Розділ 14. Діти Ізраїлю	80
Йосип у Єгипті	81
Дні процвітання	83
Гноблення	84
Мойсей	85
Особливе приготування до керівництва	86
Розділ 15. Явлення Божої сили	89
Ізраїль під впливом оточення	90
Кари	92
Розділ 16. Визволення Ізраїлю з рабства	95
Вогнений стовп	96
Визволення біля Червоного моря	97
Розділ 17. Мандрювання Ізраїлю	100
Урок для наших днів	101
Манна	102
Вода зі скелі	103
Визволення від Амаліка	105
Візит Їтра	106
Розділ 18. Божий Закон	108
Приготування, щоб наблизитися до Бога	108
Явлення Бога в надзвичайній величі	109
Божий Закон проголошений	110
Небезпека ідолопоклонства	112
Божий Вічний Закон	114
Записаний на кам'яних таблицях	116
Постанови й закони	117
Розділ 19. Святилище	119
Записані для наступних поколінь	120
За зразком	120
Два відділення	121

Провідна хмара	123
Розділ 20. Розвідники та їхній звіт	124
Ізраїль знову ремствує	125
Почуте благання Мойсея	126
Назад у пустиню	127
Розділ 21. Гріх Мойсея	129
Мойсей піддається роздратуванню	130
Тяжке покарання	131
Розділ 22. Смерть Мойсея	133
Останнє повчання Ізраїлю	133
Смерть і воскресіння Мойсея	134
Розділ 23. Ізраїль входить до Обіцяного Краю	137
Перехід через Йордан	138
Начальник Господнього війська	139
Здобуття Єрихона	140
Ісус Навин — мудрий посвячений вождь	142
Розділ 24. Ковчег Божий і доля Ізраїлю	143
Наслідки недбалості Ілія	144
Захоплення ковчега	145
У филистимському краї	146
Ковчег повернено Ізраїлеві	148
Покарання самовпевненості	149
У Соломоновім храмі	151
Полон Ізраїлю	152
Розділ 25. Перший прихід Христа	153
Хрещення Ісуса	153
Служіння Івана	153
Спокушення	155
Спокусник приборканий	157
Розділ 26. Служіння Христа	158
Полегшення страждань	159
Безрезультатна протидія	160
Переображення	161
Розділ 27. Як зрадили Христа	163
У саду	164
Юда зраджує Ісуса	165
Розділ 28. Суд над Христом	167
Відречення Петра	167

У судовій залі	168
Визнання Юди	169
Ісус перед Пилатом	170
Посланий до Ірода	171
Розділ 29. Розп'яття Христа	173
Прибитий до хреста	174
Урок синівської любові	176
«Звершилося»	177
Поховання	178
Розділ 30. Воскресіння Христа	181
«Твій Отець кличе Тебе»	181
Звіт римської варти	182
Перші плоди Викуплення	183
Жінки біля гробниці	184
«Не доторкайся до Мене»	185
Невір'я Хоми	185
Поразка убивці Христа	186
Сорок днів з учнями	186
Розділ 31. Вознесіння Христа	188
Обітниця про повернення	188
Гнів сатани	189
Розділ 32. П'ятидесятниця	190
Злиття Святого Духа	190
У силі П'ятдесятниці	191
Проповідь Петра	192
Урок для нашого часу	194
Розділ 33. Зцілення каліки	195
Арешт апостолів і суд над ними	196
Сміливий захист Петра	197
Розділ 34. Вірність Богові під час переслідування	200
Визволені Ангелом	200
Другий суд	202
Розділ 35. Євангельський порядок	204
Розділ 36. Смерть Степана	206
Захист Степана	207
Мученицька смерть	208
Розділ 37. Навернення Савла	211
Видіння Христа	212

Скерований до Церкви	213
Із гонителя — в апостоли	215
Приготування до служіння	216
Розділ 38. Початок служіння Павла	217
Зустріч з Петром та Яковом	218
Втеча з Єрусалима	219
Розділ 39. Служіння Петра	221
Сотник	221
Корнилія відвідує ангел	222
Видіння Петра	223
Відвідини Корнилія	225
Язичники отримують Святого Духа	227
Видіння зростаючої Церкви	228
Розділ 40. Звільнення Петра з в'язниці	229
Визволений ангелом	231
Відповідь на молитву	232
Відплата Іроду	233
Розділ 41. В інших краях	236
Рукопокладання Павла й Варнави	237
Перша Генеральна Конференція	239
Досвіди на підставі досвіду Корнилія	240
Рішення	241
Розділ 42. Роки служіння Павла	243
Павло аналізує своє життя	244
Працівник, здатний пристосуватися до різних умов	244
Служіння в кайданах	245
Розділ 43. Мученицька смерть Павла і Петра	247
Останнє свідчення Павла	248
Розділ 44. Велике відступництво	251
Компроміс із язичеством	252
Вірні залишають Церкву	254
Розділ 45. Таємниця беззаконня	256
Зміна свят і Закону	257
Темне Середньовіччя	260
Небезпечні дні	261
Розділ 46. Перші реформатори	264
Досвітня зоря Реформації	265
Поширення Реформації	266

Розділ 47. Лютер і велика Реформація	268
Лідер реформ	269
Лютер пориває з Римом	270
Розділ 48. Розвиток Реформації	272
Лютер перед Сеймом	272
Освічення Англії та Шотландії	275
Розділ 49. Прогрес призупиняється	278
Розділ 50. Вістка першого ангела	280
Велике релігійне пробудження	282
Протистояння	283
Приготування до зустрічі з Господом	285
Розділ 51. Вістка другого ангела	287
Час затримки	288
Розділ 52. Опівнічний крик	291
Розчаровані, але не залишені	293
Розділ 53. Святиня	296
Земна і Небесна святині	297
Очищення Святині	298
Розділ 54. Вістка третього ангела	299
Звір та його образ	301
Урочиста вістка	302
Розділ 55. Тверда основа	303
Повторення досвіду євреїв	303
Розділ 56. Омани сатани	306
Святе Письмо — охорона	308
Розділ 57. Спіритизм	310
Чаклунство в сучасній формі	311
Ніхто не повинен бути ошуканим	312
Розділ 58. Гучний заклик	315
Розділ 59. Закінчення часу випробування	317
Надто пізно! Надто пізно!	318
Розділ 60. Час горя Якова	320
Зойк про визволення	321
Розділ 62. Визволення святих	323
Другий прихід Христа	324
Перше воскресіння	325
Розділ 62. Нагорода святим	326
Розділ 63. Тисячоліття	328

Розділ 64. Друге воскресіння	330
Розділ 65. Коронація Христа	332
Панорама великої боротьби	333
Перед судом	335
Розділ 66. Друга смерть	336
Вогонь з Неба	337
Розділ 67. Нова Земля	339
Новий Єрусалим	340

Розділ 1. Падіння Люцифера

Перед своїм повстанням Люцифер був на Небі високо поставленим величним ангелом, який поступався славою лише улюбленому Божому Синові. На його обличчі, як і на обличчях інших ангелів, спочивав вираз лагідності й щастя. Чоло його було високим широким, що свідчило про силу інтелекту. Зовнішність Люцифера була досконалою, манери — шляхетними й величними. Його лице променіло особливим світлом, що сяяло навколо нього. Це сяйво було яскравішим і прекраснішим за світло, яке оточувало інших ангелів; і все ж Христос, улюблений Син Божий, мав величезну перевагу над усім сонмом ангелів. Він був одне з Отцем ще до створення ангелів. Люцифер заздрив Христові й поступово почав привласнювати владу, котра належала тільки Йому.

Великий Творець зібрав небесне воїнство, щоб у присутності всіх ангелів виявити особливу честь Своему Синові. Син сидів на престолі разом з Отцем, і небесний сонм святих ангелів зібрався навколо них. Тоді Отець об'явив: Він Сам стверджує, що Христос, Його Син, рівний Йому, так що де тільки перебуває Син, Його присутність ідентична присутності [4] Отця. Слово Сина необхідно коритися так, як і Слово Отця. Він наділив Свого Сина владою керувати небесним воїнством. І особливим чином Його Син мав діяти в єдності з Ним у створенні Землі, яке незабаром мало відбутися, та всього живого, що існуватиме на ній. Його Син виконуватиме Його волю й наміри і нічого не робитиме тільки від Себе. Воля Отця виконається в Ньому.

Люцифер був сповнений ревності та заздрості до Ісуса Христа. Проте, коли всі ангели поклонилися Ісусові, визнаючи Його вищість, верховну владу і законне правління, він поклонився з ними, хоч його серце було сповнене заздрості й ненависті. Христос брав участь в особливій Раді Бога стосовно Його планів, тоді як Люцифер не був з ними ознайомлений.

Він не розумів Божих намірів, та йому й не було дозволено знати їх.

Але Христос був визнаний Небесний Владика; Він володів такими ж силою й владою, як і Сам Бог. Люцифер гадав, що він — улюбленець на Небі серед ангелів. Він був високо вшанований, проте це не викликало в нього подяки і хвали Творцеві. Він прагнув того високого становища, яке посідав Сам Бог. Люцифер пишався своєю величчю і знав, що користується пошаною ангелів. Він повинен був виконувати особливу місію. Він перебував біля Великого Творця, і його особливою мірою осявало немеркнуче проміння чудового світла, що оточувало Вічного Бога. Люцифер думав про те, з якими задоволенням і захопленістю ангели корилися його наказам. Чи ж не були його шати світлими й прекрасними? Чому ж Христос мав бути вшанований більше за нього?

Він залишив місце безпосередньої присутності Отця невдоволений, сповнений заздрості до Ісуса Христа. Приховуючи свої справжні наміри, зібрав воїнство ангелів. Темою його розмови був він сам. Відчуваючи образ, він розповів, що Бог віддав перевагу Ісусові, знехтувавши ним. Він повідомив, що відтепер солодкій свободі, якою користувалися ангели, настав кінець. Бо хіба ж над ними не був призначений Правитель, [5] якому віднині вони повинні віддавати рабську пошану? Люцифер заявив, що скликав їх, аби запевнити: він більше не потерпить такого зазіхання на свої та їхні права, ніколи більше не поклониться Христові, доб'ється для себе тих почестей, які мали бути віддані йому, і стане командувачем усіх, хто забажає йти за ним і коритися його голосу.

Між ангелами виникла суперечка. Люцифер та його прибічники намагалися змінити правління Боже. Вони були незадоволені й нещасні через те, що не могли осягнути Його незбагненну мудрість і зрозуміти, для чого Він звеличив Свого Сина, наділивши Його такою необмеженою силою та владою. Вони повстали проти влади Сина.

Ангели, котрі зберегли вірність, намагалися примирити цього могутнього ангела-бунтівника із волею його Творця. Вони виправдовували те, що Бог наділив честю Христа, і з допомогою вагомих доказів старалися переконати Люцифера, що по-

шана до нього тепер не стала меншою, ніж перед тим, як Отець проголосив, якою честю наділив Свого Сина. Вони зрозуміло пояснювали йому, що Христос — Син Божий, Котрий існував разом з Ним до створення ангелів, Він завжди стояв по правиці Бога, і ніхто раніше не піддавав сумніву Його владу, яку Він застосовував з любов'ю й лагідністю, а виконання усіх Його повелінь було радістю для небожителів. Вони переконували, що особливе вшанування Христа Отцем у присутності ангелів не принижувало честі, яка до цього часу належала Люциферові. Ангели ридали. Вони із хвилюванням намагалися переконати його відмовитися від нечестивих задумів і підкоритися своєму Творцеві, адже досі всюди панували мир та гармонія, а до яких наслідків може призвести цей розкольніцький, бунтарський дух?

[6] Люцифер відмовився слухати. І тоді він відвернувся від вірних щирих ангелів, засудивши їх як рабів. Вірні Богові ангели з подивом зауважили, що спроби Люцифера підняти повстання мали успіх. Він обіцяв їм нове, краще правління, за якого всі матимуть свободу. Багато ангелів заявили про свій намір визнати його своїм вождем і головнокомандувачем. Побачивши, що його дії мають успіх, Люцифер тішив себе думкою, що всі ангели перейдуть на його бік, він стане рівним Самому Богові і його владний голос віддаватиме накази усьому небесному воїнству. І знову вірні ангели застерігали його, говорячи, якими будуть наслідки, якщо він уперто робитиме своє; що Той, Хто створив ангелів, Своєю силою може позбавити їх усієї влади та належним чином покарати за зухвалу бунтівливість. Подумати тільки, щоб ангел повстав проти Закону Божого — такого ж святого, як і Сам Бог! Вони застерігали бунтівників затулити свої вуха від оманливих слів Люцифера, радили йому і тим, хто перебував під його впливом, прийти до Бога й визнати, що вони завинили, дозволяючи собі навіть у думках піддавати сумніву Його право на владу.

Багато прибічників Люцифера були схильні прислухатися до поради вірних ангелів, розкаятися у своєму незадоволенні і знову увійти в довір'я Отця та Його улюбленого Сина. Тоді великий бунтівник оголосив, що обізнаний із Законом Божим і якщо виявить рабську покірність, то буде позбавлений своїх

почестей. Ніколи більше йому не буде довірене таке високе становище. Він говорив, що всі вони, разом з ним, зайшли надто далеко, аби можна було повернутися назад, що він сміливо зустрине будь-які наслідки, бо ніколи не буде по-рабському поклонятися Божому Синові. Люцифер стверджував, що Бог їх не простить, і тепер вони повинні відстояти свою свободу, силою здобути те становище й ту владу, яких їм не було надано добровільно.

Вірні ангели негайно поспішили до Сина Божого та розповіли Йому, що мало місце в середовищі ангелів. У цей час Отець радився зі Своїм улюбленим Сином, аби визначити заходи, з допомогою яких задля благополуччя вірних ангелів зможе бути назавжди скинута привласнена влада сатани. Великий Бог міг би відразу скинути цього архиошуканця з Неба, проте не таким був Його намір. Він надасть бунтівникові рівну можливість помірятися силою й могутністю з Його Сином та вірними Йому ангелами. У цій битві кожен ангел обере, на чиєму буде боці, і це стане очевидним для всіх. Було б небезпечно дозволити комусь із тих, хто об'єднався із сатаною у повстанні, залишатися на Небі. Вони засвоїли урок свідомого повстання проти незмінного Божого Закону, а це є невиліковним. Якби Бог вдався до Своєї сили, аби покарати головного бунтівника, то незадоволені ангели не були б виявлені, тому Бог обрав інший шлях; Він бажав ясно показати усьому небесному воїнству Свою справедливість та Свій суд.

[7]

Війна на Небі

Повстання проти правління Божого було найбільшим злочином. Здавалося, усе Небо прийшло в рух. Ангели вишикувалися в підрозділи; на чолі кожного стояв ангел-командувач. Сатана воював проти Божого Закону через своє честолюбне прагнення до звеличення та небажання підкоритися владі Божого Сина — Великого Командувача Неба.

Усе небесне воїнство було покликане з'явитися перед Отцем, щоб кожний мав змогу висловити власну думку. Сатана безсоромно заявив про своє незадоволення тим, що не йому, а Христові має віддаватися перевага. Він гордо став, наполя-

гаючи на тому, що має бути рівний з Богом, брати участь у Раді Отця та розуміти Його наміри. Бог повідомив сатані, що відкриє Свої потаємні наміри тільки Своєму Синові, і поставив вимогу, щоб уся небесна сім'я, у тому числі й сатана, виявляли Йому повний беззастережний послух, а він [сатана] довів, що не достойний місця на Небі. Тоді сатана з торжеством указав на своїх прихильників, які склали майже половину всіх ангелів, вигукнувши: «Вони зі мною! Чи бажаєш Ти вигнати їх також, спустошивши Небо?» Далі він заявив про свою готовність протидіяти владі Христа й відстоювати своє місце на Небі, протиставляючи Його могутності та силі свою силу.

Добрі ангели ридали, слухаючи заяви і хвалькуваті претензії сатани. Бог оголосив, що бунтівники не повинні більше залишатися на Небі. Це високе щасливе становище належало їм за умови послуху Законові, даному Богом для регулювання взаємовідносин між розумними істотами. Проте не передбачалося залишати на Небі тих, хто наважиться порушити Його Закон.

Сатана ставав дедалі зухвалішим у своєму повстанні, висловлюючи презирство до Закону Творця, який став для нього нестерпним. Він заявив, що ангели не мають потреби в Законі, їм необхідно надати свободу діяти згідно з власною волею, керуючись якою, вони завжди діятимуть правильно. Він стверджував, що Закон обмежував їхню свободу і що головною метою зайнятої ним позиції було скасування Закону. Становище ангелів, на його думку, потрібно було покращити. Але Бог, який установив Закони і звеличив їх до рівності із Собою, міркував інакше. Щастя усього сонму ангелів обумовлювалося їхнім повним послухом Законові. Кожному була призначена особлива робота, і доки сатана не підняв повстання, на Небі панували ідеальний порядок і повна гармонія.

Тоді на Небі розпочалася війна. Син Божий, Князь Неба, та Його вірні ангели воювали з архибунтівником і тими, що об'єдналися з ним. Син Божий і святі вірні ангели перемогли, а сатана та його прибічники були вигнані з Неба. Усі небожителі визнали Бога справедливим і вклонилися Йому. На Небі не залишилося і сліду повстання. Там, як і раніше, запанували мир та злагода. Небесні ангели оплакували долю тих, котрі

раніше були спільниками їхнього щастя й блаженства. Втрата їх була відчутною на Небі.

Отець мав раду зі Своїм Сином стосовно негайного виконання їхнього задуму щодо створення людини для життя на Землі. Він вирішив піддати випробуванню її вірність, перш ніж визнати її надійною для вічного життя. Якщо вона витримає визначене Богом випробування, то в кінцевому результаті буде рівною з ангелами. Людина користуватиметься прихильністю Бога, спілкуватиметься з ангелами, а вони — з нею. Він не вважав за потрібне позбавити їх можливості виявити непослух.

Розділ 2. Творіння

За основу розділу взято книгу Буття, 1.

Отець і Син узялися за виконання Свого величного, чудового задуму — створення світу. Земля вийшла з рук Творця надзвичайно прекрасною. На ній простяглися гори, пагорби й рівнини, поміж них — ріки та водоймища. Земля не являла собою одну суцільну рівнину; монотонність пейзажу порушували пагорби й гори, не високі та зубчасті, як зараз, а правильної красивої форми. Не височіли стрімкі голі скелі, вони були заховані під поверхнею, створюючи ніби кістяк землі. Води рівномірно розподілилися. Пагорби, гори, прекрасні рівнини були прикрашені рослинами, квітами і різноманітними величними деревами, набагато більшими й гарнішими за теперішні. Повітря було чистим і здоровим, а Земля нагадувала собою чудовий палац. Ангели споглядали прекрасні дивовижні Божі діла й тішилися ними.

[11] Після того як була створена Земля й усі тварини, Отець і Син виконали Свій намір, який виник ще до падіння сатани, — створити людину за Своїм образом. Вони працювали разом, створюючи Землю й усі живі істоти на ній. А тепер Бог сказав Своему Синові: «Створімо людину за образом Нашим». Адам, який вийшов із рук Свого Творця, був величного зросту і мав красиву симетричну статуру. Він був більш ніж удвічі вищий за людей, які живуть зараз на Землі, і володів чудовими пропорціями. Риси його були досконалими й прекрасними. Блідість та жовтизна не були властиві кольору його обличчя; воно пашило щедрим здоровим рум'янцем. Єва не була такого зросту, як Адам, її голова сягала трохи вище його плеча. Вона також мала величну статуру, була ідеально збудована й дуже вродлива.

Ця безгрішна пара не носила штучно створеного одягу. Вони були зодягнені в шати зі світла і слави, які носять ан-

гели. Доки вони жили в послуху Богові, це світло огортало їх. Хоч усе Боже творіння було досконало прекрасним і на Землі, яку Бог створив для щастя Адама та Єви, не бракувало нічого, однак Він виявив Свою велику любов до них у тому, що спеціально для них насадив сад. Частину свого часу вони мали присвячувати приємним заняттям з догляду за садом, а частина часу призначалася для спілкування з ангелами, котрі відвідували і напучували їх. Решту часу вони проводили в щасливих роздумах. Їхня праця не була втомливою, натомість приносила приємність та відновлювала сили. Цей прекрасний сад мав стати їхньою домівкою.

У саду Господь насадив різноманітні дерева задля користі й краси. Там росли дерева, що вгиналися під тягарем розкішних плодів, вельми запашних, привабливих на вигляд і приємних на смак, які Бог призначив як їжу для святої пари. Там були прекрасні виноградні лози, що здіймалися вгору, обтяжені плодами, подібних яким людина не бачила від часу гріхопадіння. Плоди були дуже великими і різнокольоровими: деякі — майже чорними, інші — ліловими, червоними, рожевими, світло-зеленими. Ці прекрасні розкішні плоди на гілках лози називалися виноградом. Гілки прогиналися під вагою плодів, проте не торкалися землі, хоч не мали підпірок.

Для Адама і Єви було радісним заняттям направляти ріст гілок виноградної лози, споруджуючи таким чином чудові альтанки, робити собі житла з листя прекрасних дерев та живих гілок, обтяжених запашними плодами.

[12]

Земля була зодягнута в прекрасну зелень, прикрашену безліччю різноманітних запашних квітів усіх відтінків. Усе було влаштовано чудово і зі смаком. Посередині саду росло дерево життя, що перевершувало своєю славою всі інші дерева. Його плоди були подібні до яблук із золота і срібла та забезпечували безсмертя. Листя мало цілющі властивості.

Адам і Єва в Едемі

Свята пара була дуже щасливою в Едемі. Їм була дана необмежена влада над усіма живими істотами. Лев і ягня мирно гралися біля них або ж дрімали біля їхніх ніг. Птахи різно-

манітного забарвлення й оперення літали серед дерев і квітів біля Адама та Єви, прославляючи свого Творця ніжним співом, відлуння якого розносилося між деревами в милозвучних акордах.

Адам і Єва були зачаровані красою своєї Едемської оселі. Вони були у захваті від цих маленьких співаків, зодягнутих в яскраве і водночас вишукане оперення, котрі співали свої щасливі, радісні пісні. Свята пара приєднувалася до них, підносячи свої голоси в гармонійних піснях любові, хвали й поклоніння Отцеві та Його улюбленому Синові за знаки любові, що оточували їх. Вони усвідомлювали порядок і гармонію у творінні, котрі свідчили про безмежну мудрість і знання. Вони постійно відкривали для себе нову красу та славу своєї Едемської оселі, це наповнювало їхні серця ще більшою любов'ю, а з їхніх уст лунали слова вдячності й пошани до їхнього Творця.

[13]

Розділ 3. Наслідки повстання

Посередині саду, біля дерева життя, росло дерево пізнання добра і зла. Згідно з особливим задумом Бога, це дерево мало бути запорукою послуху, віри й любові Адама та Єви до Творця. Господь звелів нашим прабатькам не їсти від цього дерева і не доторкатися до нього, щоб не померти. Він сказав їм, що вони можуть їсти плоди з усіх дерев у саду, за винятком одного, але, якщо скуштують плодів цього дерева, то неодмінно помруть.

Перебуваючи в прекрасному саду, Адам і Єва мали для свого щастя все, що тільки могли забажати. Однак Бог у Своїй премудрості вирішив випробувати їхню вірність, перш ніж визнати їх надійними для вічного життя. Вони мали користуватися Його прихильністю та спілкуватися з Ним. Проте Він не помістив зло поза їхньою досяжністю. Сатані було дозволено спокутувати їх. Якби вони витримали це випробування, то назавжди зберегли б прихильність Бога та небесних ангелів.

Сатана був приголомшений своїм новим становищем. Його щастю прийшов кінець. Він дивився на ангелів, котрі, як і він, були колись такими щасливими, але тепер разом з ним вигнані з Неба. До падіння навіть тінь незадоволення не затьмарювала їхнього блаженства. Зараз усе, здавалося, змінилося. Обличчя, які раніше віддзеркалювали образ свого Творця, стали похмурими, з виразом відчаю. Поміж ними мали місце розбрат, незгоди й грікі взаємні обвинувачення. До їхнього повстання Небо не знало нічого подібного. Тепер сатана споглядав жахливі наслідки свого повстання. Він здригався від думки про майбутнє та кінець, до якого все це мало призвести.

[14]

Раніше, коли надходив час для радісних, щасливих похвальних пісень Богові та Його улюбленому Синові, сатана керував небесним хором. Він брав першу ноту, тоді весь сонм ангелів приєднувався до нього і звуки прекрасної музики на славу Бога та Його улюбленого Сина наповнювали Небо. Але тепер замість звуків найпрекраснішої музики до слуху великого ва-

тажка повстання долинали сердиті різкі слова. Де він? Хіба це не страшний сон? Невже він вигнаний з Неба? Невже небесні ворота вже ніколи не відчиняться перед ним? Ось наближається час поклоніння, коли світлі святі ангели схиляються перед Отцем. Ніколи вже він не приєднається до небесної пісні. Ніколи більше не схилятиметься в пошані і святому благоговінні перед Одвічним Богом.

Якби він міг знову стати таким, яким був — чистим, вірним, непорочним, — задля цього він з радістю відмовився б від усяких домагань влади. Однак через своє зухвале повстання він був пропавшим, без надії на викуплення. Мало того, він підбурив до повстання й інших ангелів, через що вони опинилися в такому ж безнадійному становищі, що й він. Ці ангели раніше навіть гадки не мали, щоб ставити під сумнів волю Неба або противитися Законові Божому, доки він не навів їм думки про те, що вони користуватимуться більшими благами, більш високою славною свободою. За допомогою цієї софістики він ошукав їх. Відповідальність, якої він охоче позбувся б, лежить тепер на ньому.

[15] Ці духи стали буйними через те, що їхні надії не збулися. Замість більших благ вони відчули на собі сумні наслідки непослуху й неповаги до Закону. Ніколи більше цим нещасним не зазнати лагідного правління Ісуса Христа. Ніколи більше їхній дух не буде зворушений глибокою щирою любов'ю, миром і радістю, які Його присутність завжди викликала в них, щоб у відповідь бути поверненими Йому в охочому послухові та благоговійній пошані!

Сатана намагається повернути своє колишнє становище

Сатана трепетав, споглядаючи те, що вчинив. На самоті він роздумував над минулим, теперішнім і планами на майбутнє. Його могутнє тіло тремтіло, ніби під натиском бурі. Повз нього летів ангел з Неба. Він покликав його та благав про зустріч із Христом. Така можливість була надана йому. Тоді він розповів Синові Божому, що розкався у своєму повстанні і бажає знову користуватися прихильністю Бога. Він хотів посісти місце, призначене йому Богом від початку, та виконувати Його мудрі

повеління. Христос плакав над горем сатани, проте сказав йому, як думку Божу, що він ніколи не зможе бути прийнятим на Небо. Небо не можна наражати на небезпеку. Усе Небо було б опоганене, якби він повернувся туди, тому що гріх і повстання походили від нього. Насіння повстання усе ще перебувало в ньому. У нього не було жодної підстави для бунту, і він безнадійно погубив не тільки себе, а й багатьох ангелів, котрі продовжували б щасливо жити на Небі, якби він залишився вірним. Закон Божий міг засуджувати, проте не міг прощати.

Сатана жалкував за своє повстання не тому, що усвідомив Божу доброту, якою зловживав. Неймовірно, аби з часу його падіння його любов до Бога зросла настільки, що це спонукало його до охочої покори й радісного послуху Його Законів, котрим він знехтував. Причиною його горя було усвідомлення власного жалюгідного становища через втрату лагідного небесного світла, гнітюче відчуття вини та розчарування, якого він зазнав, зрозумівши, що його сподівання не збулися. Бути командувачем не на Небі — зовсім інша справа, ніж бути удостоєним такого становища на Небі. Втрата всіх небесних привілеїв, здавалося, була надто великою, щоб її можна було знести. Він забажав повернути їх собі.

[16]

Ця велика зміна в становищі Люцифера не викликала в ньому більшої любові до Бога чи до Його мудрого справедливого Закону. Коли сатана остаточно переконався, що для нього немає жодної можливості повернути втрачену Божу милість, він ще з більшою силою виявив свою злобу й ненависть.

Бог знав, що таке рішуче повстання не залишиться без наслідків. Сатана винайде способи, щоб дратувати небесних ангелів та демонструвати презирство до Його влади. Не маючи можливості увійти небесними ворітьми, він чекатиме біля самого входу, щоб дошкуляти ангелам, які входять і виходять, та втягувати їх у суперечки. Він постарается зруйнувати щастя Адама і Єви. Він намагатиметься підбурити їх до повстання, знаючи, що це викличе сум на Небі.

Змова проти людської родини

Послідовники Люцифера згуртувалися навколо нього, і він, збуджуючи самого себе та приймаючи вигляд демонстративної непокори, повідомив їм свої плани відвоювати в Бога шляхетного Адама і його подругу Єву. Якщо якимось чином йому вдасться оманом схилити їх до непослуху, Бог передбачить певний засіб, з допомогою якого вони зможуть бути прощені, і тоді в нього й усіх бунтівних ангелів з'явиться нагода скористатися разом з людьми Божою милістю. Якщо ж це не вдасться здійснити, вони зможуть об'єднатися з Адамом і Євою, бо [17] раз порушивши Закон Божий, вони стануть об'єктами Божого гніву, як він сам та його ангели. Учинений переступ поставить Адама та Єву в становище повсталих, і тоді сатана зі своїми ангелами зможуть об'єднатися з ними, щоб заволодіти Едемом та перетворити його на свою домівку. А якщо їм вдасться здобути доступ до дерева життя, що росте посередині саду, їхня сила, думали вони, буде рівною силі святих ангелів, і тоді навіть Сам Бог не зможе вигнати їх.

Сатана провів нараду зі своїми злими ангелами. Не всі вони охоче об'єдналися в цій ризикованій страшній справі. Він повідомив, що жодному з них не довірять виконання цієї справи, оскільки вважав: тільки він володіє достатньою мудрістю для виконання такого важливого завдання. Сатана хотів, щоб ангели поміркували над цією справою в той час, як він залишить їх та, усамітнівшись, розроблятиме свої плани. Він намагався переконати їх у тому, що це була їхня остання єдина надія. Якщо вони зазнають невдачі, то втратять будь-яку можливість повернути Небо і правити на ньому або в будь-якій іншій частині створеного Богом світу.

Сатана пішов, щоб на самоті ретельно обдумати плани, котрі найбільш певно приведуть Адама та Єву до падіння. Він побоювався, що його задум зазнає поразки. І знову ж таки, навіть якщо йому вдасться схилити Адама та Єву до непослуху Божому повелінню, що зробить їх порушниками Його Закону, а це не принесе йому жодної користі, тоді його становище від цього не покращиться, а провина тільки збільшиться.

Сатана здригнувся від думки, що примусить цю святу щасливу пару страждати й мучитися докорами сумління, чого зазнав сам. Він, здавалося, перебував у нерішучості. Він був то твердим і рішучим, то вагався й відчував невпевненість. Його ангели шукали його, свого ватажка, аби познайомити зі своїм рішенням. Вони об'єднуються з ним у здійсненні його планів та понесуть разом з ним відповідальність за наслідки.

[18]

Сатана прогнав від себе почуття відчаю й слабкості, і, як їхній ватажок, зміцнившись, приготувався взятися за цю справу й докласти всіх зусиль, щоб кинути виклик владі Бога та Його Сина. Він ознайомив своїх ангелів з власними планами. Якщо він відкрито підійде до Адама та Єви, висловлюючи своє незадоволення Сином Божим, то вони ні на мить не захочуть слухати його, натомість будуть готові до такого нападу. Якщо він намагатиметься залякати їх власною силою, якою володів як ангел, що донедавна займав високе становище, то не доб'ється нічого. Він вирішив хитрістю й обманом досягти того, чого не досягне силою й міццю.

Адам і Єва отримали попередження

Бог зібрав воїнство ангелів з метою вжити заходів для відвернення загрози зла. На Небесній Раді було вирішено: ангели відвідають Едем і попередять Адама про те, що йому загрожує небезпека з боку ворога. Два ангели негайно вирушили, щоб відвідати наших прабатьків. Свята пара прийняла їх з невинною радістю, висловлюючи вдячність своєму Творцеві за те, що Він оточив їх такими рясними щедротами. Усе чудове й привабливе було створено для їхньої насолоди; усе ніби було мудро пристосоване до їхніх потреб. Та понад усі інші благословення вони цінували товариство Сина Божого й небесних ангелів, бо під час кожних відвідин мали багато чого розповісти їм про свої нові відкриття чудес природи у своїй прекрасній Едемській оселі, а також у них було багато запитань стосовно тих багатьох речей, яких вони не дуже добре розуміли.

Ангели охоче і з любов'ю пояснили їм те, що вони бажали знати. Вони також розповіли їм сумну історію повстання й падіння сатани. Далі вони ясно сказали їм про те, що дерево

[19] пізнання добра і зла, яке знаходилося в саду, мало бути запорукою їхнього послуху й любові до Бога; що високе щасливе становище святих ангелів може бути збережене за умови послуху, і в цьому їхні ситуації подібні, оскільки вони можуть або коритися Законові Божому і бути невимовно щасливими, або ж не коритися, втратити своє високе становище і впасти в безнадійний відчай.

Вони повідомили Адамові та Єві, що Бог не примушуватиме їх до послуху, не позбавляє їх права діяти всупереч Його волі; вони — моральні істоти, вільні обрати послух або непослук. Однак Бог вважає за доцільне накласти на них лише одну заборону: якщо вони порушать волю Божу, то неодмінно помруть. Ангели розповіли Адамові та Єві про те, що найбільш звеличений ангел, другий за своїм становищем після Христа, відмовився коритися Законові Божому, призначеному Господом для управління небожителами; що це повстання призвело до війни на Небі, унаслідок чого повстанця було звідти вигнано, а також усіх ангелів, які об'єдналися з ним, піддавши сумніву владу й авторитет Великого Єгови; і що цей бунтівний ворог став тепер ворогом усього, що стосувалося Бога та Його улюбленого Сина.

Вони сказали їм, що сатана задумав учинити їм зло, і вони повинні остерігатися, оскільки можуть зіткнутися з цим ворогом. Проте він не зможе завдати їм шкоди, поки вони залишаються слухняними Божому повелінню, бо в разі необхідності усі ангели з Неба прийдуть їм на допомогу, перш ніж він зможе заподіяти їм зло. Але, якщо вони не послухають повеління Божого, то сатана матиме можливість постійно дошкуляти, бентежити й непокоїти їх. Якщо вони стоятимуть непохитно під час перших спроб сатани, то перебуватимуть у такій же безпеці, як і небесні ангели. А якщо поступляться спокусникові, тоді Той, Хто не пощадив високопоставлених ангелів, не пощадить і їх. Їм доведеться зазнати покарання за свій переступ, бо Закон Божий такий же святий, як і Сам Бог, Котрий вимагає беззастережного послуху від усіх мешканців Неба й Землі.

[20] Ангели застерегли Єву, щоб вона не відлучалася від чоловіка під час своєї роботи, оскільки може зустрітися із цим

підступним ворогом. Якщо вони не будуть разом, то перебуватимуть у більшій небезпеці ніж тоді, коли залишатимуться удвох. Ангели радили їм старанно дотримуватися настанов, даних Богом стосовно дерева пізнання, бо, виявляючи досконалий послух, вони були в безпеці, і тоді цей підступний ворог не матиме влади ошукати їх. Бог не дозволив сатані ходити слідом за святою парою, постійно спокушуючи їх. Він міг мати доступ до них тільки біля дерева пізнання добра і зла.

Адам і Єва запевнили ангелів, що ніколи не порушать ясно-го повеління Бога, бо найбільшим задоволенням для них було виконання Його волі. Ангели об'єдналися з Адамом і Євою у святих звуках гармонійного співу, і сатана слухав, як із благословенного Едему ллється радісна пісня любові до Отця й Сина.

Коли сатана почув її, його заздрість, ненависть та злоба стали ще сильнішими і він висловив своїм послідовникам власне настирне бажання схилити Адама та Єву до непослуху, тим самим одразу ж стягнути на них гнів Божий, аби замість похвальних пісень з їхніх уст зривалися слова ненависті та прокльони на адресу Творця.

[21]

Розділ 4. Спокушення і падіння

За основу розділу взято книгу Буття, 3.

Сатана приймає вигляд змія і входить до Едему. Змій був красивим крилатим створінням, і коли літав у повітрі, то виблискував як відшліфоване золото. Він не ходив по землі, а перелітав з місця на місце, харчуючись, як і людина, фруктами. Сатана увійшов у змія, розташувався на дереві пізнання добра і зла та почав, не кваплячись, їсти його плоди.

Виконуючи роботу, Єва, непомітно для себе, уперше віддалилася від свого чоловіка. Усвідомивши це, вона згадала про можливу небезпеку, але відразу подумала, що їй нічого не загрожує, навіть коли вона не залишилася поруч із чоловіком. Вона мала мудрість і силу, щоб розпізнати зло та протистати йому, коли воно надійде. Проти цього застерігали її ангели.

Опинившись перед забороненим деревом, Єва почала розглядати його плоди зі змішаним почуттям цікавості й захоплення. Побачивши, що вони прекрасні, вона почала розмірковувати, чому Бог так рішуче заборонив їсти їх і навіть доторкатися до них. Для сатани з'явилася слухна нагода. Він звернувся до неї так, ніби був здатний вгадати думки: «Чи Бог наказав: [22] Не їжте з усякого дерева раю?» Так мелодійним голосом, приємними лагідними словами він звернувся до здивованої Єви. Вона була вражена, почувши, що змія говорить. Він вихваляв її красу й надзвичайну чарівність, що було приємно для Єви. Але вона була здивована, оскільки знала, що Бог не дав змієві дару мови.

Цікавість Єви зростає. Замість того щоб утекти з цього місця, вона слухала мову змія. Їй і на думку не спало, що це міг бути підступний ворог, котрий використав змія як посередника. Це сатана розмовляв із нею, а не змія. Єва була обманута, улещена, запаморочена. Якби вона зустріла статечну особу, котра подібна до ангела або чимось нагадує їх, це насторожило

б її. Від цього дивного голосу вона повинна була б поспішити до свого чоловіка й запитати його, чому хтось інший може так вільно звертатися до неї. Проте вона вступила в суперечку зі змієм. Єва відповіла на його запитання: «З плодів дерева раю ми можемо їсти, але з плодів дерева, що в середині раю, Бог сказав: Не їжте із нього, і не доторкайтесь до нього, щоб вам не померти». Змій відповів: «Умерти не вмрете! Бо відає Бог, що дня того, коли будете з нього ви їсти, ваші очі розкриються, і станете ви, немов Боги, знаючи добро й зло».

Сатана намагався нав'язати думку, що, споживши плід із забороненого дерева, вони одержать нове знання вищого рівня, ніж те, якого досягли. Це особливий прийом сатани, який він з великим успіхом застосовує від часу свого падіння, — викликати в людей бажання зазирнути в таємниці Всемогутнього, не задовольняючись тим, що Бог їм відкрив і не дбаючи про послух Його повелінням. Він спонукує їх виявляти непокору Божим наказам, а потім примушує вірити, що вони ступили в дивовижну сферу знання. Проте усе це тільки припущення й жалюгідна омана. Не розуміючи того, що відкрите Богом, та нехтуючи Його ясними Заповідями, вони прагнуть мудрості, незалежної від Бога, і намагаються збагнути те, що Йому угодно було приховати від смертних істот. Окрилені власними поняттями розвитку, зачаровані своєю марною філософією, вони блукають в опівнічній темряві, далекі від істинного знання. Вони завжди навчаються і ніколи не можуть прийти до пізнання правди.

Волі Божої не було в тому, аби ця безгрішна пара пізнала зло. Він щедро дав їм добро, приховавши зло. Слова змія видалися Єві мудрими, і вона прийняла його відверте твердження: «Умерти не вмрете! Бо відає Бог, що дня того, коли будете з нього ви їсти, ваші очі розкриються, і станете ви, немов Боги, знаючи добро й зло». Це твердження представляло Бога як обманщика. Сатана зухвало натякав, що Бог обманув їх, аби вони не досягли знання, рівного Його знанню. Бог сказав: «В день їди твоєї від нього ти напевно помреш!». Змій сказав: якщо скуштуєте, «не вмрете».

Спокусник запевнив Єву: як тільки вона скуштує плід, то отримає нове, вище знання, яке зробить її рівною Богові. Він

[23]

звернув її увагу на самого себе. Він без жодних обмежень їв плоди з цього дерева і виявив, що вони були не тільки абсолютно нешкідливими, а й смачними та освіжаючими. Саме через те, говорив він, що ці плоди володіють дивовижними властивостями наділяти мудрістю і силою, Бог заборонив людям не тільки куштувати їх, а й доторкатися до них, бо Він знав їхні чудові якості. Сатана заявив, що отримав дар мови завдяки споживанню плодів із забороненого дерева. Він натякнув, що Бог не виконає Свого слова. Це була тільки погроза, аби залякати їх і не дати можливості досягти вищого блага. Далі він сказав, що вони не можуть померти. Хіба ж вони не їли плодів з дерева життя, котрі дають безсмертя? Він сказав, що Бог обманує їх, аби позбавити можливості пізнати вище блаженство і щастя. Спокусник зірвав плід і дав його Єві. Вона взяла його в руку. «Ось, — сказав спокусник, — вам було заборонено навіть торкатися цих плодів, щоб не померти». Він запевнив, що, з'ївши плід, вона не помре та не вчинить більшого зла, ніж коли лише торкається і тримає його. Єва посмілішала, бо не відчула негайних ознак Божого незадоволення. Вона вважала, що слова спокусника були мудрими і правильними. Вона їла, насолоджуючись плодом. Він видався їй чудовим на смак, і вона уявляла, нібито відчуває в собі дивовижну дію цього плоду.

Єва стає спокусницею

Тоді Єва почала зривати плоди та їсти їх, їй здавалося, що вона відчуває оживляючу силу нового, високого буття внаслідок дії забороненого плоду. Набравши в руки заборонених плодів, вона вирушила на пошуки свого чоловіка, відчуваючи якесь дивне, неприродне збудження. Єва розповіла Адамові про мудрі міркування змія і бажала негайно привести його до дерева пізнання. Вона сказала, що скуштувала плоду й відчула не наближення смерті, натомість приємне збудження. Як тільки Єва виявила непослух, вона стала могутнім посередником у справі гріхопадіння свого чоловіка.

Я бачила, як обличчя Адама стало сумним. Він виглядав наляканим і здивованим. У його свідомості, здавалося, точи-

лася боротьба. Він сказав Єві, що цілком впевнений у тому, що це був ворог, про якого їх попереджали, а якщо це так, то вона повинна померти. Вона запевнила його, що не тільки не відчуває жодних недобрих наслідків, а навпаки, почувається як ніколи добре, і просила скуштувати плодів.

Адам досить добре розумів, що його супутниця порушила єдину заборону, встановлену для випробування їхньої вірності й любові. Єва пояснювала, говорячи: змій запевнив, що вони не помрут, і слова його повинні бути правдивими, бо вона не бачить жодних ознак Божого незадоволення, а має приємне відчуття, котре, на її думку, властиве ангелам.

Адам жалкував, що Єва відлучилася від нього, однак справа була вже зроблена. Він має розлучитися з тією, чие товариство було для нього таким любим. Як він міг змиритися з цим? Його любов до Єви була сильною. У крайньому відчаї він вирішує розділити з нею її долю. Він усвідомлював, що Єва була частиною його самого, і якщо вона має померти, він помре разом з нею, тому що не міг знести думку про розлуку з нею. Йому бракувало віри в його милостивого великодушного Творця. Він не подумав, що Бог, Котрий перетворив його із земного пороку на живу гарну істоту і створив йому Єву як подругу життя, міг би знайти їй заміну. Врешті-решт, хіба не можуть слова цього мудрого змія бути правильними? Перед ним стояла Єва, така ж приваблива, вродлива і, на перший погляд, така ж невинна, як і перед цим учинком непослуху. Вона виявляла до нього більшу, більш піднесену любов, ніж до свого непослуху, — і це результат дії спожитого плоду. Він не помічав у ній жодних ознак смерті. Вона говорила йому про приємний вплив плоду, про свою палку любов до нього, і він вирішив мужньо знести всі можливі наслідки. Схопивши плід, він швидко з'їв його, не відчувши відразу, як і Єва, його згубної дії.

Єва вважала, що здатна відрізнити правильне від хибного. Принадна надія на досягнення вищого стану пізнання спонукала її думати, що змій був її особливим другом, дуже зацікавленим у її благополуччі. Якби ж вона розшукала свого чоловіка і вони разом розповіли своєму Творцеві, що сказав їм змій, то відразу були б звільнені від його майстерної спокуси.

[25]

Господь не бажав, щоб вони розглядали плоди дерева пізнання, бо там зустрінуться із замаскованим сатаною. Він знав, що вони перебуватимуть у повній безпеці, якщо не торкатимуться плоду.

Свобода вибору для людини

[26] Бог дав настанову нашим прабатькам стосовно дерева пізнання і їм було добре відомо про падіння сатани й небезпеку прислухатися до його пропозицій. Він не позбавив їх права скуштувати заборонений плід. Як морально вільним істотам, Він дозволив їм вирішувати: або повірити Його Слово, виконувати Його Заповіді й жити, або повірити спокусникові, виявити непослух і загинути. Вони обоє скуштували плід, і великою «мудрістю», якої досягли, стало пізнання гріха й почуття вини. Покров світла, що оточував їх, незабаром зник; і через почуття вини та втрату Божественного вбрання вони тремтіли, намагаючись прикрити свою наготу.

Наші прабатьки вирішили повірити словам, як їм видавалося, змія, проте він не виявив до них жодних знаків любові. Він не зробив нічого для їхнього щастя й благополуччя, тоді як Бог дав їм усе, що було добрим для їжі та приємним для ока. Усе, на чому зупинявся їхній погляд, свідчило про достаток і красу; проте Єва була обманута змієм, повіривши, що існує дещо приховане від них, здатне зробити їх мудрими, як Бог. Замість повірити Богові й покладатися на Нього, вона виявила ганебну недовіру до Його доброти і повірила словам сатани.

Учинивши переступ, Адам спочатку уявив, що також начебто ступив у нову вищу сферу буття. Та незабаром став жахатися думки про свій переступ. Здавалося, ніби повітря, раніше м'якої постійної температури, стало холодним. Винувата пара усвідомлювала свій гріх. Вони з жахом думали про майбутнє, відчуваючи нужду, наготу душі. Ніжна любов, мир, щаслива злагода і блаженство, здається, залишили їх; їх охопило невідоме досі відчуття якоїсь потреби. І тоді вперше у своєму житті вони звернули увагу на свій зовнішній вигляд. Раніше вони не мали на собі одягу: були огорнені світлом, подібно до небесних ангелів. Світло, що оточувало їх, зникло. Аби

послабити відчуття втрати й наготи, Адам і Єва зосередили свою увагу на пошуках покрову для тіла, бо як же вони могли з'явитися нагими перед очима Бога й ангелів?

Тепер їхній злочин постав перед ними у справжньому світлі. Порухення чіткого Божого повеління набуло більш очевидного характеру. Адам засуджував необачність Єви, коли вона відлучилася від нього і була зведена змієм. Вони обоє потішали себе надією, що Бог, Котрий дав їм усе для щастя, все ж таки Простить їхній непослух через Свою велику любов до них, і їхнє покарання, врешті-решт, не буде таким жахливим.

Сатана вельми радів своєму успіхові. Він спокусив жінку не довіряти Богові, сумніватися в Його мудрості й намагатися вникнути в Його премудрі плани. А з її допомогою він привів до падіння й Адама, який через свою любов до Єви порушив повеління Боже та згрішив разом з нею.

Звістка про гріхопадіння людини швидко поширилася на Небі — усі арфи замовкли. Засмучені ангели зняли свої вінці. Усе Небо було схвильоване. Ангели журилися з приводу невдячності людини у відповідь на даровані Богом рясні благословення. Була скликана Рада, аби вирішити, що робити з винною парою. Ангели побоювалися, щоб люди не простягнули своєї руки та не їли плодів з дерева життя й не увічнили цим самим існування гріха.

Господь відвідав Адама та Єву й повідомив їм про наслідки їхнього непослуху. Почувши величну ходу Бога, Який наближався, вони намагалися сховатися від Нього — Того, Кого раніше у своїй невинності і святості зустрічали з таким захопленням. «І закликав Господь Бог до Адама, і до нього сказав: „Де ти“?» А той відповів: «Почув я Твій голос у раю — і злякався, бо нагий я, — і сховався». І промовив Господь: «Хто сказав тобі, що ти нагий? Чи ти не їв з того дерева, що Я звелів був тобі, щоб ти з нього не їв?» Господь запитав це не тому, що потребував інформації, натомість аби переконати винувату пару в гріхові. Як це сталося, що ти засоромився і злякався? Адам визнав свій переступ не тому, що розкався у своєму великому непослухові, але щоби перекласти відповідальність на Бога: «Жінка, що дав Ти їй, щоб зо мною була, вона подала

[27]

[28] мені з того дерева, — і я їв». Тоді Бог звернувся до жінки: «Що це ти наробила?» Єва відповіла: «Змій спокусив мене, і я їла».

Прокляття

Тоді Господь звернувся до змія: «За те, що зробив ти оце, то ти проклятіший над усю худобу, і над усю звірину польову! На своїм череві будеш плазувати, і порох ти їстимеш у всі дні свого життя». Як раніше змій був звеличений понад усіма польовими звірами, так тепер мав стати нижчим від усіх; людина відчуватиме до нього огиду, оскільки він був посередником, через якого діяв сатана. «І до Адама сказав Він: За те, що ти послухав голосу жінки своєї та їв з того дерева, що Я наказав був тобі, говорячи: Від нього не їж, проклята через тебе земля! Ти в скорботі будеш їсти від неї всі дні свого життя. Тернину й осот вона буде родити тобі, і ти будеш їсти траву польову. У поті свого лиця ти їстимеш хліб, аж поки не вернешся в землю, бо з неї ти взятий. Бо ти порох, і до порошу вернешся».

Бог прокляв землю через гріх людей, котрі з'їли від дерева пізнання, та оголосив: «Ти в скорботі будеш їсти від неї всі дні свого життя». Він призначив для них добро, утримавши зло. А тепер оголосив, що вони «будуть їсти від неї», тобто зустрічатимуться зі злом у всі дні свого життя.

З того часу людський рід мав страждати від сатанинських спокус. Адамові було призначене життя постійного важкого труду і тривоги замість щасливої радісної праці, якою він досі насолоджувався. Вони зазнають розчарування, горя, болю і, врешті-решт, смерті. Вони були створені з порошу земного і до цього порошу мають повернутися.

[29] Адамові та Єві було сказано, що їм доведеться залишити свою Едемську домівку. Вони піддалися обманові сатани і повірили його слову, що Бог говорить неправду. Своїм переступом вони відкрили шлях сатані, якому тепер стало легше знайти до них доступ, тому було небезпечно залишати їх в Едемському саду, щоб вони у своєму гріховному стані не наблизилися до дерева життя і не увічніли своє гріховне життя. Наші праба-тьки благали, щоб їм дозволили залишитися, хоч і визнавали,

що втратили будь-яке право на блаженний Едем. Вони обіцяли, що в майбутньому цілковито коритимуться Богові. Їм було сказано, що внаслідок свого падіння від непорочності в гріх вони не здобули жодної сили, а навпаки — дуже ослабли. Вони не зберегли своєї чистоти тоді, коли були святими, щасливими й невинними, тому тепер у стані свідомого гріха матимуть значно менше сили залишатися вірними і праведними. Їх переповнювали найгостріший біль та докори сумління. Тепер вони усвідомили, що карою за гріх є смерть.

Ангелам негайно було доручено охороняти шлях до дерева життя. Згідно з ретельно продуманим планом сатани, Адам і Єва мали виявити непослух Богові, зазнати Його незадоволення, а потім скуштувати плід з дерева життя, щоб таким чином увічнити гріховне життя. Проте були послані святі ангели, аби перегородити їм шлях до дерева життя. Навколо цих ангелів спалахували промені світла, подібні до блискучих мечів.

[30]

Розділ 5. План Спасіння

Небо сповнилося смутком, коли небожителі дізналися, що людина згрішила, що створений Богом світ буде наповнений смертними істотами, приреченими на страждання, хворобу та смерть, і що для порушника немає жодного порятунку. Усі нащадки Адама повинні померти. Я бачила прекрасного Ісуса і споглядала вираз співчуття і смутку на Його обличчі. Невдовзі я побачила, як Він підійшов до надзвичайно яскравого світла, що оточувало Отця. Ангел, котрий супроводжував мене, сказав: «Він перебуває в тісному спілкуванні зі Своім Отцем». Здавалося, занепокоєння серед ангелів зростало, доки Ісус спілкувався зі Своім Отцем. Тричі Його огортало світло слави Отця, і на третій раз, коли Він вийшов від Отця, Його можна було добре бачити. Обличчя Ісуса було спокійне, без тіні збентеження чи сумніву. Воно світилося такою добротою і було таким прекрасним, що слова не в стані передати цього.

[31] Тоді Він повідомив сонм ангелів, що для грішної людини було знайдено шлях визволення. Він розповів, що благов Свого Отця, запропонувавши віддати Своє життя як викуп і прийняти на Себе смертний вирок, щоб через Нього люди могли отримати прощення та через заслуги Його крові й послух Божому Законові знайшли прихильність Бога, повернулися до прекрасного саду і споживали плоди від дерева життя.

Спочатку ангели не могли радіти, тому що їхній Повелитель, нічого не приховуючи, відкрив їм План Спасіння. Ісус повідомив їм, що стане між гнівом Свого Отця і винною людиною, понісши на Собі беззаконня та зневагу, проте мало хто прийме Його як Божого Сина. Майже всі зненавидять і відкинуть Його. Він залишить Свою небесну славу, прийде на Землю як людина, упокорить Себе як людина, на власному досвіді зазнає різноманітних спокус, що напосідають на людину, аби знати, як допомагати спокушуваний. Врешті-решт, коли Його місія як Учителя буде виконана, Він буде відданий до

рук людських та зазнає майже всіх жорстокостей і страждань, до яких сатана і його ангели підбурять нечестивих людей. Він помре найжорстокішою смертю, повиснувши між небом і землею як винний грішник. Йому доведеться пережити жахливі години агонії, на котру не зможуть дивитися навіть ангели, тому закриють свої лица. Він зазнає муки не лише тілесної, а й душевної, яку неможливо порівняти з жодними фізичними стражданнями. На Нього буде покладено тягар гріхів усього світу. Він сказав їм про те, що помре, але воскресне третього дня і вознесеться до Свого Отця, аби заступатися за грішних, заблудлих людей.

Єдиний можливий шлях спасіння

Ангели впали долілиць перед Ісусом. Вони пропонували віддати своє життя. Ісус сказав їм, що Своєю смертю Він спасе багатьох, а життя ангела не може сплатити борг. Тільки Його життя може бути прийняте Отцем як викуп за людину. Ісус сказав їм також, що й вони братимуть певну участь, перебуваючи поряд з Ним та в різних обставинах зміцнюючи Його. Він прийме грішну людську природу і Своєю силою не зможе дорівнятися навіть їм, а вони стануть свідками Його приниження й сильного страждання. Дивлячись на Його страждання й ненависть людей до Нього, вони будуть схвильовані до глибини душі і через свою любов до Господа забажають звільнити Його від убивць. Проте вони не повинні будуть втручатися, аби запобігти тому, що відбудуватиметься; вони матимуть певне завдання в час Його воскресіння. План Спасіння накреслений, і Отець прийняв цей План.

[32]

Зі святим смутком Ісус потішав і підбадьорював ангелів вісткою про те, що надалі викуплені Ним перебуватимуть з Ним і що Своєю смертю Він спасе багатьох і знищить того, хто має владу смерті. А Його Отець дасть Йому Царство і велич Царства під усім Небом, і Він володітиме ним повіки віків. Сатана і грішники будуть знищені, щоб уже ніколи не порушували спокою Неба й очищеної Нової Землі. Ісус просив небесне воїнство примиритися з Планом, прийнятим Його Отцем, та радіти, що завдяки Його смерті грішна людина буде

знову піднесена, аби знайти милість у Бога і насолоджуватися Небом.

Тоді радість, невимовна радість наповнила Небо. Небесне воїнство співало пісню хвали й поклоніння. Вони торкалися своїх арф та співали на тон вище, ніж звичайно, прославляючи велику милість і прощення Бога, Котрий погодився віддати Свого улюбленого Сина на смерть за бунтівний рід. Хвала й поклоніння заносилися Ісусові за Його самозречення і жертву, за те, що Він погодився залишити Лоно Свого Отця, обрав життя страждання й муки та ганебну смерть, аби дати життя іншим.

[33] Ангел сказав: «Ти думаєш, що Отець погодився віддати Свого улюбленого Сина без боротьби? Ні, ні! Навіть Небесний Бог зазнав боротьби: дозволити грішній людині загинути чи віддати Свого улюбленого Сина на смерть задля неї». Ангели були настільки зацікавлені у спасінні людини, що серед них знайшлися такі, котрі воліли залишити свою славу й віддати життя за загиблу людину. «Однак, сказав супроводжуючий мене ангел, — це було б даремно. Переступ був настільки великим, що життя ангела не оплатило би боргу. Ніщо, крім смерті й заступництва Божого Сина, не оплатить боргу та не врятує грішну людину від безнадійного смутку і страждання».

Проте ангелам була доручена робота: підійматися на Небо і сходити на Землю, несучи зміцнювальний бальзам від Слави, щоби пом'якшувати страждання Сина Божого та служити Йому. Їхньою роботою буде також охороняти й берегти підданих благодаті від злих ангелів і темряви, котрою сатана постійно намагається оточити їх. Я бачила, що для Бога було неможливо змінити Свій Закон, аби спасти пропашу, загиблу людину, тому Він дозволив Своему Улюбленому Синові померти за переступ людини.

Сатана знову радів зі своїми ангелами з приводу того, що, допровадивши людину до гріхопадіння, він зможе позбавити Сина Божого Його високого становища. Він повідомив своїм ангелам: коли Ісус прийме природу грішної людини, він зможе перемогти Його та перешкодити виконанню Плану Спасіння.

Мені показали сатану таким, яким він колись був: щасливим, високопоставленим ангелом. Потім мені було показано

його таким, яким він є зараз. Він усе ще має царствену поставу. Його риси шляхетні, бо він ангел, хоч і грішний. Проте вираз його обличчя сповнений тривоги, стурбованості, незадоволення, злоби, ненависті, обману, лукавства та всього лихого. На це обличчя, котре було колись таким благородним, я звернула особливу увагу. Його чоло, починаючи від очей, стало нижчим. Я бачила: через те, що він так довго перебував у злі, усі його добрі якості виродилися, а лихі нахили розвинулися. Його очі були хитрі, лукаві і свідчили про велику проникливість. Його тіло було великим, проте на руках та обличчі м'язи обвисли. Коли я побачила сатану, його підборіддя спиралося на ліву руку і він, здавалося, поринув у глибокі роздуми. На лиці була посмішка, від якої я затремтіла: так багато було в ній злоби й сатанинської хитрості. Така посмішка з'являється на його обличчі щоразу, коли він упевнюється, що хтось стане його жертвою, а коли жертва опиняється у пастці, ця посмішка робиться жахливою.

[34]

Покірно, із невимовним сумом Адам і Єва залишили прекрасний сад, де були такими щасливими, доки не виявили непослуху до Божого повеління. Атмосфера змінилася. Вона вже не була постійною, як до їхнього переступу. Бог одягнув їх у шкіряні одежі, щоб захистити від холоду і спеки, які тепер вони відчуватимуть.

Незмінний Божий Закон

Усе Небо сумувало з приводу непослуху і гріхопадіння Адама та Єви, що накликало Божий гнів на увесь людський рід. Вони були позбавлені спілкування з Богом, приречені на безнадійне страждання й нещастя. Закон Божий не міг бути змінений, щоб задовольнити потребу людини, бо, згідно з Божою постановою, Закон ніколи не мав втрачати свою силу або хоч трохи послабляти свої вимоги.

Божим ангелам було доручено відвідати грішну пару й повідомити їм: хоча через переступ Закону Божого вони більше не можуть володіти своїм святим житлом, Едемською оселею, їхнє становище не було безнадійним. Їм розповіли, що Син Божий, Який спілкувався з ними в Едемі, сповнився жалю,

дивлячись на їхнє безнадійне становище. Він зголосився добровільно прийняти на Себе покарання, якого заслужили вони, та померти за них, щоб людина могла жити через віру в примирення, котре Христос запропонував здійснити для неї. Через Христа відчинилися двері надії, що людина, незважаючи на свій великий гріх, не залишиться під абсолютною владою сатани. Віра в заслуги Божого Сина настільки піднесе людину, що вона зможе чинити опір лихим задумам сатани. Їй буде дарована можливість пройти випробування в житті покаяння та віри в жертву примирення Сина Божого, завдяки чому вона зможе бути викуплена від свого переступу Закону Отця і таким чином піднесена до становища, де її зусилля виконувати Його Закон будуть прийняті.

Ангели розповіли людям про смуток, який запанував на Небі, коли стало відомо про порушення ними Закону Божого, через що Христос вирішив принести велику жертву — Своє дорогоцінне життя.

Коли Адам і Єва усвідомили, наскільки звеличений і священний був Божий Закон, за порушення якого необхідно було принести таку дорогу жертву задля спасіння їх та їхніх нащадків від неминучої загибелі, вони благали, щоб їм самим дозволено було померти або краще щоб вони та їхні нащадки зазнали покарання за свій переступ замість того, щоб улюблений Син Божий приносив цю велику жертву. Душевні муки Адама ставали дедалі сильнішими. Він бачив, якими великими були його гріхи, що призвели до таких страхітливих наслідків. Невже шанований Повелитель Неба, з Яким він, коли ще був невинний і святий, ходив і розмовляв, Якому поклонялися й віддавали славу ангели, повинен залишити Своє високе становище і померти через його переступ?

Адамові повідомили, що життя ангела не може сплатити борг. Закон Єгови, підвалина Його правління на Небі й Землі, такий же святий, як і Сам Бог, тому життя ангела не могло бути прийняте Богом як жертва за його порушення. Цей Закон в очах Бога важливіший за святих ангелів навколо Його престолу. Отець не міг скасувати або змінити жодної Заповіді Свого Закону, аби пристосувати його до людини в її гріховному стані. Проте Син Божий, Котрий разом з Отцем створив людину, міг

здійснити прийнятне для Бога викуплення людини, віддавши Своє життя в жертву та прийнявши на Себе гнів Свого Отця. Ангели повідомили Адамові: оскільки його переступ призвів до смерті й нещастя, життя і безсмертя стануть можливі завдяки жертві Ісуса Христа.

[36]

Погляд у майбутнє

Адамові були відкриті майбутні важливі події, починаючи від часу його вигнання з Едему до Потопу і далі, аж до Першого приходу Христа на Землю. Його любов до Адама та його нащадків приведе до того, що Син Божий зволить прийняти людську природу і через Своє приниження піднесе всіх, хто увірує в Нього. Така жертва мала достатню цінність, щоб спасти весь світ, однак небагато людей скористаються спасінням, здобутим ціною такої дивовижної жертви. Багато хто не погодиться з умовами, за яких можливо стати спільниками Його великого спасіння. Замість того щоби покаятися й виявити послух, покладаючись вірою на заслуги принесеної жертви, вони віддаватимуть перевагу гріхові й порушенню Божого Закону. Цінність цієї жертви настільки безмежна, що людина, котра скористається нею, стане дорожчою від щирого золота, і смертна людина — від офірського золота.

Адамові були показані наступні покоління; він бачив, як зростатимуть злочинність, гріх, розтління через те, що людина поступатиметься сильній природній схильності до порушення святого Божого Закону. Він бачив, що Божественне прокляття дедалі більше тяжітиме над людським родом, худобою і землею через постійний переступ людини. Адамові було показано, що беззаконня й насильство невпинно зростатимуть, проте серед усього цього потоку людських страждань і горя завжди буде невелика кількість тих, які зберігатимуть знання про Бога і залишатимуться непорочними серед пануючого морального виродження. Адам зрозумів, що являє собою гріх, — це порушення Закону. Він бачив, що людство пожинатиме моральне, розумове й фізичне виродження, починаючи від гріхопадіння і аж доти, доки світ не сповниться всіляким людським нещастям.

[37] Дні життя людини були вкорочені внаслідок її гріховних дій — порушення праведного Закону Божого. Людський рід, врешті-решт, настільки втратив свою гідність, що опустився дуже низько і майже знецінив себе. Через потурання тілесним помислам люди, загалом, стали нездатними цінувати таємницю Голгофи, величні й високі істини Викуплення та Плану Спасіння. Проте, незважаючи на ослаблення розумових, моральних і фізичних сил людського роду, Христос, вірний Своїй меті, задля котрої залишив Небо, продовжує виявляти зацікавленість до слабких, вироджених, негідних представників людства. Він запрошує їх сховати свої слабкості та великі вади в Ньому. Якщо вони прийдуть до Нього, Він задовольнить усі їхні потреби.

Жертвопринесення

Коли Адам, згідно з особливим Божим повелінням, приніс жертву за гріх, це було для нього надзвичайно болісною церемонією. Своєю рукою він мав відібрати життя, котре міг дати тільки Бог, та принести жертву за гріх. Уперше в житті він став свідком смерті. Дивлячись на стікаючу кров'ю жертву, що мучилася в передсмертній агонії, він повинен був вірою споглядати Сина Божого, прообразом Котрого була ця жертва і Котрий мав померти як жертва за людину.

Це призначене Богом обрядове жертвопринесення мало постійно нагадувати Адамові про його вину, а також свідчити про визнання ним свого гріха. Акт позбавлення тварини життя давав Адамові глибше й досконаліше усвідомлення власного переступу, якого не може спокутувати ніщо, крім смерті улюбленого Сина Божого. Він дивувався безмежній доброті й незрівнянній любові, котрі могли дати такий викуп задля спасіння грішників. Коли Адам заколював невинну жертву, йому здавалося, що він власною рукою проливає кров Сина Божого. Він розумів: якби залишився вірним Богові та Його Святому Законові, ані тварині, ані людині не довелося б помирати. Проте в жертвопринесеннях, які вказували на велику досконалу жертву улюбленого Сина Божого, сяяла зоря надії,

[38]

що освічувала темне страшне майбутнє, розсіюючи темряву відчаю й загибелі.

У давнину голова кожної сім'ї вважався начальником і священиком своєї родини. Згодом, коли люди почали намножуватися на Землі, це урочисте служіння жертвопринесення за народ стали звершувати певні мужі згідно з Божественним призначенням. Кров тварини повинна була асоціюватися у свідомості грішника з кров'ю Сина Божого. Смерть жертви мала свідчити усім, що заплата за гріх — смерть. Приносячи жертву, грішник визнавав власну вину і виявляв свою віру, дивлячись на майбутню велику досконалу жертву Сина Божого, прообразом якої було жертвопринесення тварини. Без примирення, здійсненого Його Сином, Бог не міг злити на людину благословень спасіння. Бог — ревнитель честі Свого Закону. Порухення цього Закону призвело до жахливого розділення між Богом і людиною. Адам у своїй невинності був удостоєний спілкування — безпосереднього, вільного, щасливого — зі своїм Творцем. Після його переступу Бог міг спілкуватися з людиною через Христа й ангелів.

Розділ 6. Каїн, Авель та їхні жертвопринесення

За основу розділу взято книгу Буття 4:1-15.

Каїн та Авель, сини Адама, були зовсім різні за характером. Авель боявся Бога. Каїн плекав бунтівні почуття, нарікав на Бога за проголошене над Адамом прокляття і за те, що Земля була проклята через його гріх. Брати одержали напучення стосовно спасіння, передбаченого для людського роду. Від них вимагалися смиренний послух як свідчення їхньої пошани до Бога, а також віра і залежність від обіцяного Викупителя, що знаходило б свій прояв у заколенні первородних отари й урочистому принесенні їх із кров'ю в цілопалення Богіві. Це жертвопринесення постійно нагадуватиме їм про їхній гріх та прийдешнього Викупителя, Котрий стане великою Жертвою за людину.

Каїн приніс свою жертву Господу з наріканням і невір'ям у серці стосовно обіцяної Жертви. Він не бажав беззастережно виявляти послух, тому не намагався знайти агнця, аби принести його в жертву разом з плодами землі. Він просто взяв плоди від землі, нехтуючи вимогою Бога. Бог об'явив Адамові, що без пролиття крові не може бути відпущення гріха. Каїн не міг бути винятком, навіть якщо приніс найкращі плоди. [40] Авель радив своєму братові не приходити перед лице Господа без жертвовної крові. Каїн, як старший, не бажав прислухатися до слів брата. Він знехтував його порадою і, сумніваючись та нарікаючи з приводу необхідності церемоніальних жертвопринесень, представив свою жертву. Але Бог не прийняв її.

Авель приніс жертву з первістків своєї отари та лою, як звелів Бог; із повною вірою в прийдешнього Месію та покірливою пошаною він представив свою жертву. Бог ушанував його жертву. З неба зійшов вогонь і поглинув жертвопринесення Авеля. Каїн не зауважив жодної ознаки, що його жертва

прийнята. Він розгнівався на Господа і свого брата. Бог зволив послати ангела для розмови з Каїном.

Ангел запитав про причину його гніву і сповістив: якщо він чинитиме добре й дотримуватиметься даних Богом вказівок, Господь прийме його та вшанує його жертву. Але якщо він не підкориться в покорі повелінням Бога, не повірить Йому і не виявить послуху, Він не зможе прийняти його жертвопринесення. Ангел сказав Каїнові, що це не було несправедливістю з боку Бога або упередженістю щодо Авеля; Він не міг вшанувати його жертву через його гріх та непослух чіткому Божому повелінню. Якщо він чинитиме добро, то буде прийнятий Богом і його брат слухатиметься його слів та підкорятиметься йому як старшому.

Проте навіть після такого докладного пояснення Каїн не розкаявся. Замість того щоб відчути до себе огиду й засудити себе за власне невір'я, він і далі продовжував скаржитися на несправедливість та упередженість Бога. У своїх ревнощах і ненависті він почав сперечатися з Авелем, докоряючи йому. Авель лагідно вказував своєму братові на його помилку, пояснюючи, що зло криється в ньому самому. Та Каїн зненавидів свого брата з тієї хвилини, коли Бог засвідчив йому, що прийняв його дар. Авель намагався утихомирити гнів брата, нагадуючи про співчуття Бога, Котрий зберіг життя їхнім батькам, хоч вони могли негайно зазнати смерті. Він говорив Каїнові, що Бог любить їх, інакше Він не віддав би Свого невинного і святого Сина прийняти на Себе гнів, якого заслужила через свій непослух людина.

[41]

Перша смерть

У той час як Авель виправдовував план Божий, Каїна охопила лють: його гнів на Авеля розпалювався і зростав, доки він у своїй злобі не вбив його. Бог запитав Каїна, де його брат, і той сказав злочинну неправду: «Не знаю. Чи я сторож брата свого?» Бог повідомив Каїнові, що знає про його гріх; Йому були відомі кожний його вчинок і навіть думки його серця. Він сказав йому: «Голос крові брата твого взиває до Мене з землі. А тепер ти проклятий від землі, що розкрила уста свої, щоб

прийняти кров твого брата з твоєї руки. Коли будеш ти порати землю, вона більше не дасть тобі сили своєї. Мандрівником та заволокою будеш ти на землі».

Прокляття землі спочатку не давалося взнаки повною мірою, але відтепер на землю лягло подвійне прокляття. Каїн і Авель являють собою два класи людей: праведних і нечестивих, віруючих і невіруючих, які існуватимуть від часу гріхопадіння людини аж до Другого приходу Христа. Убивство Каїном його брата Авеля символізує заздрість і ненависть нечестивих до праведних через те, що вони є кращими за них. Вони відчуватимуть ревності до праведних, переслідуватимуть їх та віддаватимуть на смерть за те, що їхні праведні вчинки засуджують їхнє гріховне життя.

[42] Життя Адама було сповнене смутку, покори й постійного каяття. Навчаючи своїх дітей та онуків страху Господнього, він часто зустрічався з гірким докором за свій фіх, який приніс стільки лиха його нащадкам. Коли Адам залишав прекрасний Едем, думка про те, що він має померти, жахала його. Він дивився на смерть як на жахливе лихо. Уперше йому довелося зіткнутися зі страшною реальністю людської смерті, коли його рідний син Каїн убив свого брата Авеля. Сповнений найгірших докорів сумління за власний переступ, втративши свого сина Авеля, вбачаючи в Каїні його вбивцю та знаючи про те, що Бог прокляв його, Адам тяжко страждав.

Однак найбільше він докоряв собі за свій перший великий переступ. Він благав у Бога прощення в ім'я обіцяної Жертви. Він глибоко відчував гнів Божий за свій злочин, вчинений у Раю. Він був свідком всезагального розтління, яке врешті-решт спонукало Бога знищити мешканців Землі водами потопу. Проголошений над ним Творцем вирок смерті, який спочатку видався йому таким жахливим, після прожитих кількох сотень літ здавався справедливим і милостивим, бо таким чином Бог бажав покласти край нещасному життю.

Коли Адам зауважував перші ознаки помираючої природи в опалому листі та зів'ялих квітах, він журився з цього приводу більше, ніж люди сьогодні сумують за своїми померлими. Проте найглибшого болю йому завдавали не зів'ялі квіти, адже вони були більш ніжними й делікатними, а високі благородні

міцні дерева з опалим листям, яке мало зазнати тління, зображали перед ним загальну картину смерті прекрасної природи, створеної Богом для особливого блага людини.

Своїм дітям та їхнім дітям аж до дев'ятого покоління він розповідав про досконалість своєї Едемської оселі, а також про своє гріхопадіння з його жахливими наслідками; про тягар горя, котрий він поніс через розлад у його сім'ї, що призвів до смерті Авеля. Він розповідав їм про страждання, через які провів його Бог, аби навчити неухильно дотримуватися Його Закону. Він говорив, що гріх, у якій би формі не існував, буде покараний. Він благав їх слухатися Бога, Котрий буде милостивий до них, якщо вони любитимуть і боятимуться Його.

[43]

Ангели спілкувалися з Адамом після його гріхопадіння. Вони розповіли йому про План Спасіння, про те, що Викуплення можливе для людського роду. Хоч між Богом і людиною мало місце жахливе розділення, було передбачено, що завдяки жертві Його улюбленого Сина людина може знайти спасіння. Однак ця єдина надія могла здійснитися лише за умови, що їхнє життя буде сповнене покірного покаяння й віри в цю Жертву. Усі, хто таким чином прийме Христа як свого єдиного Спасителя, знову знайдуть милість Бога через заслуги Його Сина.

[44]

Розділ 7. Сет та Енох

За основу розділу взято книгу Буття 4:25, 26; 5:3-8, 18-24;
Юди 14,15.

Сет був достойний муж; він мав зайняти місце праведного Авеля. Проте він, як і грішний Каїн, був сином Адама та успадкував від Адама не більше цінних природних якостей, ніж Каїн. Він народився в гріху, але по благодаті Божій, приймаючи мудрі повчання свого батька Адама, шанував Бога, виконуючи Його волю. Він відділився від розпусних нащадків Каїна і трудився так, як трудився б Авель, якби був живий, намагаючись повернути уми грішних людей до поклоніння й послуху Богові.

Енох був святий муж. Він від усього серця служив Богові. Він бачив зіпсованість людського роду і відокремився від нащадків Каїна, дорікаючи їм за їхнє велике нечестя. На Землі були люди, які визнавали Бога, боялися Його і поклонялися Йому. Однак праведний Енох був настільки засмучений дедалі зростаючим нечестям безбожників, що уникав щоденного спілкування з ними, побоюючись, аби їхнє невір'я не вплинуло на його думки і він не перестав ставитися до Бога з тим благоговінням і повагою, яких заслуговує Його святий характер. Енох страждав душею, щодня зауважуючи, як люди зневажають Божий авторитет. Він вирішив відокремитися від них і проводив більшу частину свого часу на самоті, у духовних роздумах і молитві. Він перебував з Богом і молився про краще пізнання Його волі, аби міг виконувати її. Бог спілкувався з Енохом через Своїх ангелів, передаючи йому Божественні настанови. Він дав йому знати, що не терпітиме вічно повстання людини, натомість має намір знищити грішний рід, навівши на Землю води потопу.

Чистий прекрасний Едемський сад, з якого були вигнані наші прабабки, залишався доти, доки Бог не прийняв рішення

знищити Землю потопом. Бог насадив цей сад і особливим чином благословив його. Тому у Своєму чудовому провидінні Він забрав його із Землі. Господь поверне його знову на Землю ще прекраснішим ніж перед тим, як він був забраний звідти. Бог мав намір зберегти зразок Свого досконалого творіння вільним від прокляття, яким Він прокляв Землю.

Господь більш повно відкрив Енохові План Спасіння і Духом пророцтва провів його крізь покоління, що житимуть на Землі після Потопу, а також показав йому великі події, пов'язані з Другим приходом Христа та кінцем світу (Юди 14).

Еноха турбувала доля померлих. Йому здавалося, що як праведні, так і нечестиві перетворюються на земний порошок, і це буде їхнім кінцем. Він не міг збагнути, як праведні зможуть жити після того, як зйдуть у могилу. У пророчому видінні йому було відкрито, що Син Божий помре як жертва за людей; а також було показано, як на хмарах небесних, у супроводі воїнства ангелів прийде Христос, щоб дати життя померлим праведникам і викупити їх з-під влади могили. Він бачив, у якому стані морального зіпсуття перебуватиме світ напередодні Другого приходу Христа. Тоді житиме хвалькувате, самовпевнене, свавільне покоління, охоплене повстанням проти Закону Божого, котре зрікається Єдиного Господа Бога і Господа Ісуса Христа, зневажає Його Кров та нехтує Його викупленням. Він бачив праведних, увінчаних славою й честю, та нечестивих, які будуть вигнані з-перед лиця Господнього і знищені вогнем. [46]

Енох вірно переказав людям усе, що Бог відкрив йому через Духа пророцтва. Деякі повірили його словам і залишили своє нечестиве життя, аби боятися Бога й поклонятися Йому.

Енох перенесений на Небо

Спілкуючись із Богом, Енох продовжував освячуватися. Коли він навчав тих, які бажали слухати його мудрі слова, його лице сяяло небесним світлом. Його сповнений святості й величі вигляд викликав у людей шанобливість. Господь любив Еноха, бо він неухильно прямував за Ним, ненавидів беззаконня й ревно шукав небесної мудрості, щоб досконало чинити Його волю. Енох прагнув ще тіснішого єднання з Богом, Ко-

трого боявся і шанував, Котрому поклонявся. Бог не дозволив Енохові померти, як помирають інші люди, натомість послав Своїх ангелів, щоб узяти його на Небо живим. У присутності праведних і нечестивих Енох був узятий з їхнього середовища. Люди, які любили його, подумали, що Бог напевно залишив його в якомусь із його місць усамітнення, однак, не знайшовши його після ретельних пошуків, вони об'явили, що Еноха не стало, бо його забрав Бог.

Перенесенням на Небо Еноха, нащадка грішного Адама, Господь викладає найважливіший урок: усі, хто вірою покладається на обіцяну Жертву і вірно виконує Його Заповіді, будуть винагородженні. Тут знову представлено два класи людей, що існуватимуть до Другого приходу Христа, — праведні та нечестиві, бунтівні й вірні. Бог пам'ятатиме про праведних, які бояться Його. З огляду на жертву Свого улюбленого Сина Він вшанує їх і дасть їм вічне життя. А нечестивих, які зневажають Його авторитет, знищить з лиця Землі, ніби вони ніколи не існували.

[47] Після того як Адам через своє гріхопадіння втратив своє досконале щастя й опинився в стані гріха і страждання, виникла небезпека, що людина, зазнавши розчарування, скаже: «Що за користь, що ми стережемо Його службу, та ходимо в жалобі перед лицем Господа Саваота» (Малах. 3:14), адже на людському роді лежить важке прокляття і смерть є долею всіх нас? Проте настанови, які Бог дав Адамові, які повторював Сет і які знайшли своє повне втілення в житті Еноха, розвіювали темряву й морок, даруючи людині надію: хоча через Адама прийшла смерть, через Ісуса — обіцяного Викупителя — прийде життя й безсмертя.

Випадок з Енохом навчає вірних, які занепали духом, такої істини: хоч вони й живуть серед розтлінних, грішних людей, які відкрито і зухвало повстають проти Бога, свого Творця, однак послух Йому та віра в обіцяного Викупителя допоможуть їм досягти праведності, як досягнув її вірний Енох, а також допоможуть бути прийнятими Богом і, врешті-решт, вознесені до Його небесного престолу.

Енох, який відокремився від світу, проводячи більшу частину свого часу в молитві та спілкуванні з Богом, уособлює вір-

ний Божий народ останніх днів, котрий відокремиться від світу. Нечестя пануватиме на Землі в жахливих масштабах. Люди задовольнятимуть будь-який помисел своїх зіпсутих сердець, запроваджуватимуть у життя принципи оманливої філософії і повставатимуть проти авторитету Неба.

Божий народ відокремиться від оточуючого нечестя, шукатиме чистоти думок і святої узгодженості з волею Бога, доки в них не відобразиться Його Божественний образ. Подібно до Еноха, вони будуть готові для перенесення на Небо. Намагаючись навчати й застерегти світ, вони не будуть пристосовуватися до духу і звичаїв невіруючих, але засуджуватимуть їх своїм побожним життям та освяченою мовою. Перенесення Еноха на Небо безпосередньо перед знищенням світу потопом символізує перенесення всіх живих праведників із Землі перед тим, як вона буде знищена вогнем. Святі будуть прославлені в присутності тих, котрі ненавиділи їх за те, що вони вірно виконували праведні Заповіді Божі.

Розділ 8. Потоп

За основу розділу взято книгу Буття 6; 7; 8; 9:8-17.

Нащадків Сета називали синами Божими; нащадків Каїна — синами людськими. У міру того як сини Божі змішувалися із синами людськими, вони розбещувалися і, вступаючи з ними в шлюб, через вплив власних дружин втрачали свій особливий святий характер та об'єднувалися із синами Каїна в їхньому ідолопоклонстві. Багато хто відкинув страх Божий і потоптав Божі Заповіді. Проте залишилося небагато праведників, які боялися і шанували свого Творця. До цих небагатьох праведників належали Ной та його родина.

Нечестя людей стало настільки великим, досягло таких жахливих розмірів, що Бог пожалкував про те, що створив людину на Землі. Він бачив, що розбещення людини було великим і весь нахил думки серця її — тільки зло повсякденно.

Більш ніж за сто років до потопу Господь послав ангела до вірного Ноя сповістити йому про те, що більше не буде милувати розбещений людський рід. Однак Він не хотів залишати їх у незнанні стосовно Свого задуму. Він бажав навчити Ноя, зробити з нього вірного проповідника, котрий застерігав би світ про прийдешню загибель, щоб у мешканців Землі не було виправдання. Ной мав проповідувати народові, а також будувати за Божим повелінням ковчег для спасіння свого і своєї сім'ї. Ной повинен був не тільки проповідувати, а й, будуючи ковчег, власним прикладом переконувати всіх: він вірить у те, що проповідує.

Ной та його родина не були єдиними, котрі боялися Бога й корилися Йому. Але Ной був найбільш побожний і святий з усіх людей на Землі; саме його життя зберіг Бог, щоб через нього виконати Свою волю: побудувати ковчег і попередити світ про прийдешню загибель. Метушалах, дідусь Ноя, жив до того року, коли прийшов потоп; були й інші, котрі вірили

проповіді Ноя і допомагали йому будувати ковчег, однак вони повмирили перед тим, як води потопу прийшли на Землю. Ной своєю проповіддю і спорудженням ковчега засудив світ.

Бог надав усім бажаючим можливість покаятися й повернутись до Нього. Та вони не повірили проповіді Ноя. Вони насміхалися над його застереженнями, глузували з приводу спорудження такого величезного судна на суходолі. Зусилля Ноя змінити своїх ближніх не мали успіху. Однак упродовж більше ніж ста років він наполегливо продовжував докладати зусилля, аби повернути людей до покаяння і до Бога. Кожний удар молотка по ковчегу був проповіддю для народу. Ной закликав, проповідував, працював, у той час як народ із подивом дивився на нього, вважаючи його фанатиком.

Будівництво ковчега

Бог дав Ноеві точні розміри ковчега та чіткі вказівки щодо його будівництва до найменшої подробиці. У багатьох відношеннях ковчег споруджувався не як судно, а як будинок з основою, як у човна, котрий міг би плавати на поверхні води. На жодній зі сторін ковчега не було вікон. Він мав три поверхи, і світло проникало в нього через вікно вгорі. Двері містилися збоку. Різні відділення, приготовлені для перебування в них тварин, розташовувалися так, що всі отримували світло через вікно вгорі. Ковчег був зроблений з кипарису, або дерева гофер, яке не псується упродовж століть. Це була вельми витривала споруда, винахід якої не під силу людській мудрості. Бог був Конструктором, а Ной — Його головним будівничим.

[50]

Навіть після того, як Ной зробив усе можливе, аби виконати кожен частину роботи правильно, було неможливо, щоб це судно само по собі витримало шаленство бурі, яку Бог у Своєму великому гніві мав навести на Землю. Робота із завершення споруди рухалася повільно. Кожна дощечка була старанно припасованою, кожний шов покритий смолою. Усе, що могли зробити люди, було зроблено, щоб робота була досконалою; та попри все це, тільки Бог Своєю чудодійною силою міг уберегти цю споруду на гребнях розлючених хвиль, що здіймалися.

Спочатку багато людей прийняли застереження Ноя, проте не навернулися до Бога у справжньому покаянні. До настання потопу їм був даний певний час для випробування. Вони не витримали цієї перевірки. Моральна деградація, що переважала у світі, пододала їх, і вони, врешті-решт, приєдналися до розбещених людей, які насміхалися й глузували з вірного Ноя. Вони не бажали залишити свої гріхи, практикуючи багатошлюбність і потураючи своїм гріховним пристрастям.

Час їхнього випробування наближався до свого кінця. Безбожні та зухвалі мешканці світу мали побачити особливу ознаку великої Божественної сили. Ной сумлінно виконав усе, що звелів йому Бог. Ковчег був завершений відповідно до даних Богом вказівок. Ной зробив величезний запас провізії для людей і тварин. Коли це все було зроблено, Бог наказав вірному Ноеві: «Увійди ти й увесь дім твій до ковчєга, бо Я бачив тебе праведним перед лицем Своїм в оцім роді».

Тварини входять до ковчєга

Ангели були послані зібрати з лісів і полів звірів, яких створив Бог. Ангели йшли попереду, а звірі — слідом, пара за парою, самець і самиця, а чистих тварин — по сім пар. Усі ці тварини, від найлютіших до найлагідніших і найсумирніших, мирно й урочисто входили до ковчєга. Здавалося, що небо вкрила хмара різноманітних птахів. Вони підлітали до ковчєга також парами, самець і самиця, а чисті птахи — по сім пар. Світ із подивом спостерігав за цим явищем. Деякі дивилися на це зі страхом, проте під впливом бунтарського духу їхні серця так закам'яніли, що цей найяскравіший вияв Божої сили справив на них лише миттєве враження. Упродовж семи днів ці тварини входили до ковчєга, і Ной розміщав їх усередині в приготованих для них місцях.

А приречений людський рід, споглядаючи сонце, яке світило у всій своїй славі, та землю, зодягнуту в майже Едемську красу, заспокоював свій пробуджений страх бурхливими веселощами. Своїми вчинками насильства вони, здавалося, самі стягали на себе Божий гнів, який вже готовий був відвідати їх.

Тепер усе було готове, аби зачинити двері ковчега, чого не міг зробити Ной ізсередины. Натовп глузіїв бачить ангела, який сходить з Неба, зодягнутий в яскраве, неначе блискавка, світло. Він зачиняє масивні зовнішні двері, після чого знову підіймається на Небо.

Перед тим як дощ почав падати на землю, родина Ноя знаходилася в ковчезі сім днів. У цей час вони готувалися до свого довгого перебування там, коли води потопу прийдуть на землю. А для невіруючого натовпу ці дні були днями богохульних розваг. Оскільки пророцтво Ноя не виконалося відразу після того, як він увійшов до ковчега, вони подумали, що він був ошуканий і що світ неможливо знищити потопом. Досі на Землі не було дощу. Від води підіймався туман; за повелінням Божим він опускався вночі як роса, зволожуючи рослинність та сприяючи її цвітінню.

[52]

Незважаючи на цей урочистий прояв Божої сили, свідками якої стали люди, — надприродного явища, коли звірі залишили ліси й поля та увійшли до ковчега, а потім ангел Божий, зодягнутий у яскраве світло, грізний у своїй величі, зійшов з Неба й зачинив двері, — вони зробили запеклими свої серця та продовжували брати участь у розвагах, насміхаючись над цим видатним проявом Божественної сили.

Знялася буря

Однак на восьмий день небо потемніло. Віддалений гуркіт грому, яскраві спалахи блискавки викликали в людей і тварин жах. Із хмар пішов дощ; оскільки це було небаченим досі явищем — їхні серця мліли від страху. Метушилися охоплені диким жахом тварини, а їхні безладні крики, здавалося, оплакували як власну, так і людську долю. Буря ставала дедалі шаленішою, доки вода не ринула з неба могутнім водоспадом. Ріки вийшли з берегів, і вода рушила в долини. Відкрилися також джерела великої безодні, і струмені води з неймовірною силою виривалися на поверхню, викидаючи на сотні метрів угору величезне каміння, яке, падаючи, вривалося глибоко в землю.

Люди вперше бачили, як руйнувалося творіння їхніх рук. Їхні чудові будинки, гарно сплановані сади й гаї, в яких вони ставили своїх ідолів, були знищені блискавкою з неба. Усюди валялися їхні уламки. Вони споруджували жертovníки в гаях, посвячуючи їх своїм ідолам та приносячи на них людські жертви. Ці огидні для Бога ідоли були повалені перед ними Його гнівом, що примусило людей тремтіти перед силою Живого Бога, Творця неба і землі. Тепер вони були змушені усвідомити, що через свою гидоту й жахливі жертвоприношення ідолам прирекли себе на загибель.

[53] Буря ставала все лютішою, до гуркоту стихії долучалися зойки людей, які знехтували авторитетом Бога. Дерев, будівлі, каміння й земля — усе розпадалося в різні боки. Неможливо передати жах людей і звірів. Навіть сатана, який був змушений залишатися серед розбурханої стихії, побоювався за власне існування. Йому приносило задоволення управляти таким могутнім людським родом, і він бажав, аби життя людей продовжувалося, щоб вони і надалі чинили свою гидоту й розпалювали повстання проти Небесного Бога. Він вимовляв прокляття на Бога, звинувачуючи Його в несправедливості й жорстокості. Багато людей подібно до сатани ганили Бога і, якби мали змогу здійснити свій бунтівний задум, скинули б Його з престолу справедливості.

У той час як багато людей зневажали і проклинали свого Творця, інші, збожеволівши від страху, простягали руки до ковчега, бажаючи впустити їх. Та це було неможливо. Бог зачинив двері, єдиний вхід до ковчега, замкнувши Ноя всередині, а нечестивих ззовні. Тільки Він міг відчинити двері. Страх і покаєння прийшли надто пізно. Нечестиві змушені були визнати, що існує Живий Бог, могутніший за людину, Якого вони нехтували й хулили. Вони настійно кликали до Нього, але вухо Його було закрите для їхніх зойків. Деякі у відчаї намагалися силою увірватися до ковчега, однак усі їхні спроби розбивалися вщент об це міцно споруджене судно. Інші чіплялися за ковчег, але їх змивали розлючені хвилі або ж удар дерева чи каменю, що падали з усіх сторін, змушував їх розімкнути руки.

Ті, хто злегковажив застереженням Ноя і насміхався над вірним проповідником праведності, надто пізно розкаюлися у

своєму невір'ї. Ковчег немилосердно кидало й гойдало з боку в бік. Ревіння звірів, які перебували в ковчезі, свідчило, що їх охопив смертельний жах. Але серед цієї боротьби стихій, розбурханих хвиль, розкиданих дерев і каміння ковчег рухався безпечно. Ангели, могутні силою, провадили його, зберігаючи від пошкодження. Кожна хвилина безпечного плавання ковчега під час страхітливої бурі, що тривала сорок днів і сорок ночей, була чудом Всемогутньої Сили.

[54]

Тварини, опинившись віч-на-віч із бурею, кидалися до людей, шукаючи людського товариства, ніби очікуючи від них допомоги. Деякі люди прив'язували своїх дітей і самих себе до могутніх звірів, знаючи, що вони будуть боротися за життя і видеруться навіть на найвищі вершини, рятуючись від води, котра підіймалася. Буря не вщухала — вода прибувала швидше, ніж спочатку. Дехто прив'язував себе до високих дерев, які росли на найвищих пагорбах, проте, вирвані з корінням, вони з шаленою швидкістю, неначе хтось зі злістю жбурнув їх, проносилися в повітрі, зникаючи разом з камінням і землею в гребенях високих, киплячих хвиль. На височинах люди й звірі змагалися за місце для себе, доки всіх не змивали пінисті води, що майже досягали найвищих точок землі. Нарешті були затоплені найвищі вершини — люди і звірі загинули у водах потопу.

Ной та його родина з нетерпінням спостерігали за тим, як спадає вода. Він бажав знову опинитися на землі. Ной випустив крука, котрий відлітав і повертався до ковчега. Не одержавши бажаної інформації, Ной випустив голуба, котрий, не знайшовши для себе пристановища, повернувся до ковчега. Через сім днів він знову випустив голуба, і коли той прилетів, тримаючи в дзьобі оливкового листочка, родина, що складалася з восьми осіб і була так довго зачинена в ковчезі, дуже зраділа.

Знову з Неба зійшов ангел і відчинив двері ковчега. Ной міг зняти верхню частину ковчега, але не міг відчинити зачинених Богом дверей. Бог промовив до Ноя через ангела, який відчинив двері, звелівши родині Ноя вийти з ковчега та вивести всі живі створіння.

Жертвопринесення Ноя та Божа обітниця

[55] Ной не забув Бога, Котрий так милостиво зберіг їхнє життя; але відразу ж спорудив жертовник і, взявши від кожної чистої тварини і кожної чистої птиці, приніс їх у цілопалення на жертовнику. Цим він засвідчив про свою віру в Христа — Велику Жертву, та виявив вдячність Богові за чудово збережене їхнє життя. Приношення Ноя здійнялося до Бога як приємні пахощі. Він прийняв це жертвопринесення і поблагословив Ноя та його родину. У цьому міститься урок для всіх, хто житиме на Землі: за кожний вияв милості й любові Бога до нас ми насамперед маємо заносити Йому подяку і смиренне поклоніння.

А щоб людина не лякалася скупчення хмар і дощів, які падають на землю, та не перебувала в постійному страху, побоюючись ще одного потопу, Бог милостиво запевнив родину Ноя обітницею: «Я укладу заповіта Свого з вами, і жодне тіло не буде вже знищене водою потопу, і більш не буде потопу, щоб землю нищити. І Бог промовляв: Оце знак заповіту, що даю Я його поміж Мною та вами, і поміж кожною живою душею, що з вами, на вічні покоління: Я веселку Свою дав у хмарі, і стане вона за знака заповіту між Мною та між землею. І станеться, коли над землею Я хмару захмарю, то буде виднітися в хмарі веселка... І буде веселка у хмарі, і побачу її, щоб пам'ятати про вічний заповіт між Богом і між кожною живою душею в кожному тілі, що воно на землі».

Який милостивий Бог! Яке співчуття до грішної людини — помістити прекрасну різнокольорову райдугу в хмарах — ознаку заповіту Великого Бога з людиною! Ця райдуга мала свідчити всім поколінням про той факт, що Бог знищив мешканців Землі юдами потопу через їхнє велике нечестя. Бог бажав: коли діти в наступних поколіннях побачать райдугу в хмарах і запитають, чому ця чудова арка простяглася під небесами, батьки пояснили б їм, що старий світ був знищений водами потопу, бо люди віддалися всякому нечестю, а рука Всевишнього нахилила веселку, помістивши її в хмарах як знак того, що Він вже ніколи не наведе на Землю води потопу.

Цей символ у хмарах повинен укріпити віру всіх та зміцнити їхнє довір'я до Бога, оскільки він є знаком Божественної милості й доброти до людини. І хоч Бог змушений був знищити Землю потопом, Його милість і далі огортає її. Бог говорить: поглянувши на райдугу в хмарі, Він згадає. Господь не бажає, щоб це розуміли так, ніби Він щось забуває, натомість промовляє до людини її мовою, щоб вона могла краще зрозуміти Його.

[56]

[57]

Розділ 9. Вавилонська вежа

За основу розділу взято книгу Буття 11:1-9.

Невдовзі деякі з нащадків Ноя стали відступниками. Частина нащадків наслідували приклад Ноя й корилися Божим Заповідям, інші ж були невіруючими і бунтівними. Навіть серед них панували різні думки стосовно потопу. Дехто не вірив в існування Бога, пояснюючи виникнення потопу природними причинами. Інші вірили, що Бог існує і знищив допотопний світ водою; як у Каїні, у них зростали бунтівні почуття проти Бога через те, що Він знищив людей на Землі та прокляв її втретє, навівши на неї потоп.

Ті, котрі були ворогами Бога, щодня відчували, що праведна мова й побожне життя людей, які любили, слухалися та звеличували Бога, служать для них докором. Порадившись між собою, невіруючі вирішили відокремитися від вірних Богові, праведне життя котрих було постійною перешкодою на їхньому нечестивому шляху. Відійшовши від них на деяку відстань, вони знайшли велику рівнину й вирішили оселитися там. Вони побудували собі місто і задумали спорудити величезну вежу, що сягала б аж до хмар, аби жити разом у місті й вежі і більше не розселятися по поверхні Землі.

Вони міркували, що у випадку наступного потопу перебуватимуть у безпеці, оскільки побудують собі вежу, що буде значно вищою за рівень води під час потопу; тоді увесь світ вшанує їх, вони будуть як боги і пануватимуть над людьми. Вежа будувалася із розрахунком на те, щоб звеличити її будівничих, відволікти увагу решти мешканців Землі від Бога і щоб вони об'єдналися з ними в ідолопоклонстві. Люди оселилися у вежі ще до завершення її будівництва. Кімнати в ній були розкішно умебльовані, прикрашені й посвячені їхнім ідолам. Безбожники гадали: якщо їхня вежа досягне хмар, вони зможуть збагнути причини виникнення потопу.

Звеличуючи себе, вони противилися Богові. Однак Він не дозволив їм закінчити роботу. Вежа вже була достатньо високою, коли Господь послав двох ангелів, щоб заплутати їх в їхній роботі. Були призначені люди, до яких робітники, які працювали на верхівці вежі, зверталися з проханням про той чи інший матеріал для своєї роботи: перший передавав це прохання другому, той — третьому, доки воно не досягало землі. І ось коли повідомлення передавалося таким чином від одного до іншого, ангели сплутали їхню мову, і коли повідомлення надійшло до робітників, що були на землі, вони послали матеріал, який не був замовлений. Коли з великими зусиллями цей матеріал був переданий робітникам на верхівці вежі, виявилось, що це не той матеріал, якого вони потребували. Розчаровані й розлючені, вони дорікали тим, з вини яких, на їхню думку, була допущена ця помилка.

Після цього в їхній роботі вже не було злагодженості. Сердиті один на одного, неспроможні пояснити причину виникнення непорозуміння й появи незнайомих слів, вони перестали працювати, віддалилися один від одного і розсіялися по всій Землі. До цього часу люди розмовляли однією мовою. Блискавка з неба, як знак Божого гніву, розбила вершину вежі, скинувши її додолу. Так Бог показав бунтівній людині, що Він — Верховний Владика.

Розділ 10. Авраам та обіцяне насіння

За основу розділу взято книгу Буття 12:1-5; 13; 15; 16; 17; 21; 22:1-19.

Господь обрав Авраама з метою виконання Своєї волі. Йому було наказано залишити свій ідолопоклонницький народ та відокремитися від своєї родини. Господь відкрився Авраамові, коли той був ще молодим, дав йому розуміння й уберег від ідолопоклонства. Бог вирішив зробити його взірцем віри і правдивого посвячення для Свого народу, який житиме на Землі. Йому були притаманні цілісність характеру, великодушність, гостинність. Він викликав повагу як могутній князь серед народу. Своєю пошаною й любов'ю до Бога, суворим послухом у виконанні Його волі, він заслужив повагу своїх слуг та сусідів. Приклад його побожного, праведного життя, а також сумлінне повчання слуг і домашніх, спонукували їх боятися, любити й шанувати Бога Авраама.

Господь з'явився Авраамові й пообіцяв, що його насіння буде таким численним, як зірки на небі. Він також показав йому в символі великої жахливої темряви, що оповила його, тривале принизливе рабство його нащадків у Єгипті.

[60] На початку Бог дав Адамові одну дружину, указуючи на це як на правило. Він ніколи не призначав чоловікові багатоженство. Ламех був першим, хто порушив цю мудру Божу постанову. У нього було дві дружини, що стало причиною незгоди в його сім'ї. Заздрощі й ревності обох зробили Ламеха нещасним. Коли люди почали намножуватися на Землі і в них стали народжуватися доньки, чоловіки брали собі стільки дружин, скільки хотіли. Це був один з великих гріхів мешканців старого світу, котрий накликав на них гнів Божий. Цей звичай практикувався і після потопу; він став настільки загальноприйнятим, що його запозичили навіть праведні мужі,

котрі брали собі багато дружин. Проте їхній гріх був аж ніяк не меншим,

бо вони стали розбещеними й відійшли від установленого Богом правила.

Господь сказав про Ноя та його сім'ю, які врятувалися в ковчезі: «Я бачив тебе праведним перед лицем Своїм в оцім роді» (Буття 7:1). Ной мав тільки одну дружину, і їхнє злагоджене родинне життя було благословенне Богом. Сини Ноя були праведними, тому їхнє життя було збережене в ковчезі разом з праведним батьком. Бог не схвалює багатоженства в жодному випадку. Це суперечить Його волі. Він знав, що це зруйнує людське щастя. Мир Авраама був великою мірою затьмарений його нещасливим шлюбом з Агарою.

Вагання стосовно Божих обітниць

Після того як Авраам відокремився від Лота, Господь сказав йому: «Зведи очі свої, та поглянь із місця, де ти, на північ, і на південь, і на схід, і на захід, бо всю цю землю, яку бачиш, Я її дам навіки тобі та потомству твоєму. І вчиню Я потомство твоє, як той порох землі, так, що коли хто потрапить злічити порох земний, то теж і потомство твоє перелічене буде». «Було слово Господнє Аврамові в видінні таке: Не бійся, Авраме, Я тобі щит, нагорода твоя вельми велика... І сказав Аврам: Отож, Ти не дав нащадка мені, і ото мій керівник спадкоємець мені».

[61]

Оскільки в Авраама не було сина, то він спочатку подумав, що його вірний слуга Елі-Езер стане його прийомним сином і спадкоємцем. Однак Бог сповістив Аврамові, що його слуга не буде йому сином і спадкоємцем, але він матиме рідного сина. «І Господь його вивів надвір та й сказав: Подивися на небо, та зорі злічи, коли тільки потрапиш ти їх полічити. І до нього прорік: Таким буде потомство твоє!».

Якби Авраам і Сарра з вірою чекали виконання обітниць про народження сина, можна було б уникнути багатьох нещасть. Вони вірили, що все буде так, як обіцяв Бог, проте не могли повірити, що Сарра матиме в старості сина. Сарра запропонувала план, з допомогою якого, на її думку, могла виконатися Божа обітниця. Вона намовила Авраама взяти собі

за дружину Агару. Цим вони обоє засвідчили про брак віри й повного довір'я Божій силі. Послухавшись Сарри й узявши за дружину Агару, Авраам не витримав випробування віри в безмежну Божу силу, спричинивши собі й Саррі багато душевних мук. Господь мав намір випробувати, наскільки міцно Авраам вірить і покладається на обітницю, які Він йому дав.

Зарозумілість Агари

Агар була гордою і хвалькуватою, зарозумілою в поведженні із Саррою. Вона тішили себе думкою, що їй судилося стати матір'ю великого народу, який Бог обіцяв утворити від Авраама. Авраам змушений був вислуховувати скарги Сарри на поведінку Агари та звинувачення, що він винний у всьому. Прикро вражений Авраам сказав Саррі, що Агар — її служниця і вона може керувати нею; проте він відмовився прогнати її геть, оскільки вона мала стати матір'ю його дитини, через яку, як він гадав, виконається Божа обітниця. Він нагадав Саррі, що не взяв би Агару собі за дружину, якби не її особливе прохання.

[62] Авраам був змушений також вислуховувати скарги Агари на те, що Сарра погано поводить себе з нею. Авраам розгубився. Якщо він намагатиметься загладити образи, заподіяні Агарі, то викличе ще більші ревності Сарри, своєї першої, палко коханої дружини, і зробить її ще більш нещасною. Агар тікає від лиця Сарри. Її зустрічає ангел Божий; він утішає її, проте докоряє за зарозумілість і наказує повернутися до своєї господині й підкоритися їй.

Після народження Ізмаїла Господь знову з'явився Авраамові і сказав: «Я складу заповіта Свого поміж Мною та поміж тобою, і поміж твоїм потомством по тобі на їхні покоління на вічний заповіт». Знову Господь через ангела повторив Свою обітницю про те, що дасть Саррі сина і вона стане матір'ю великого народу. Авраам усе ще не розумів обітницю Божої. Його думки відразу ж зосередилися на Ізмаїлові. Гадаючи, що від нього походитимуть багато народів, про яких говориться в обітницю, він, спонукуваний любов'ю до свого сина, вигукнув: «Хоча б Ізмаїл жив перед лицем Твоїм!»

І знову обітниця більш чітко і ясно була повторена Авррраамові: «Але Сарра, твоя жінка, сина породить тобі, а ти назвеш ім'я йому Ісак. І Свого заповіта з ним Я складу, щоб був вічний заповіт для нащадків його по нім». Ангели вдруге були послані до Авраама дорогою до Содома, який вони мали знищити, і вони ще зрозуміліше повторили обітницю про те, що Сарра народить сина.

Син обітниці

Велика радість Авраама й Сарри з приводу народження Ісака викликала в Агари сильні ревнощі. Ізмаїл був навчений матір'ю, що він має отримати особливе благословення Бога як син Авраама і стати спадкоємцем того, що було йому обіцяне. Ізмаїл поділяв почуття своєї матері і сердився з приводу радості, яку викликало народження Ісака. Він зневажав Ісака, бо вважав, що має переваги в порівнянні з Ісаком. Сарра бачила ставлення Ізмаїла до свого сина Ісака і була дуже стурбована. Вона розповіла Авраамові про нешанобливе ставлення Ізмаїла до неї та її сина Ісака і запропонувала йому: «Прожени геть ту невільницю та сина її; бо не буде наслідувати син тієї невільниці разом із сином моїм, із Ісаком».

[63]

Авраам сильно зажурився. Ізмаїл був його сином, він любив його. Як міг він прогнати його? У своїй розгубленості він молився до Бога, не знаючи що робити. Господь сповістив Авраамові через Своїх ангелів, що він має послухатися голосу Сарри, своєї дружини, і не дозволити, аби його любов до сина та Агари стали перешкодою для виконання її бажань. Це був єдиний шлях для відновлення колишньої єдності й щастя в сім'ї. Авраам одержав утішливу обітницю від ангела, що Ізмаїл, хоч і розлучений з батьківською домівкою, не помре і не буде залишений Богом, Він буде берегти його, оскільки він є сином Авраама. Бог також пообіцяв утворити від Ізмаїла великий народ.

Авраам був шляхетним і доброзичливим, про що свідчили його ревні благання за мешканців Содома. Його міцний дух вельми страждав. Він був пригнічений горем, його батьківські

почуття були глибоко зворушені, коли він відіслав Агару та її сина Ізмаїла блукати чужинцями в невідомому краї.

Якби Бог схвалював багатоженство, Він не звелів би Авраамові відіслати Агару та її сина. Цим Він бажав викласти всім урок про те, що права і щастя шлюбних відносин потрібно завжди поважати й оберігати, навіть ціною великої жертви. Сарра була першою та єдиною справжньою дружиною Авраама. Їй належали права дружини й матері, якими ніхто інший в сім'ї не міг володіти. Вона шанувала свого чоловіка, називаючи його паном, але ревнувала, аби він не розділяв своєї любові між нею та Агарою. Бог не засудив Сарру за її поведінку. Ангели висловили докір Авраамові за недовір'я до Божої сили, котре спонукало його взяти Агару за дружину, гадаючи, що через неї виконається обітниця.

[64]

Найбільше випробування віри

І знову Господь визнав за необхідне випробувати віру Авраама за допомогою найстрашнішого випробування. Якби він витримав перше випробування і терпляче дочекався виконання обітниці через Сарру, не взявши за дружину Агари, то не зазнав би найсуворішого випробування, яке будь-коли вимагалось від людини. Господь звелів Авраамові: «Візьми свого сина, свого одинака, що його полюбив ти, Ісака, та й піди собі до краю Морія, і принеси там його в цілопалення на одній із тих гір, що про неї скажу тобі».

Авраам не сумнівався і не вагався, натомість рано-вранці, узявши двох слуг, сина Ісака і дрова для цілопалення, вирушив до місця, яке вказав йому Бог. Він не відкрив Саррі справжньої мети своєї подорожі, знаючи, що її любов до Ісака похитне її довір'я до Бога і вона не відпустить сина. Авраам не дозволив батьківським почуттям узяти гору, бо це могло призвести до опору Богові. Боже повеління мало на меті торкнутися найглибших почуттів його душі. «Візьми свого сина». А потім, ніби намагаючись ще глибше зворушити його серце, Бог додає: «свого одинака, що його полюбив ти, Ісака» — тобто єдиного обітованого сина, — «і принеси там його в цілопалення».

Три дні цей батько подорожував зі своїм сином, маючи достатньо часу, аби роздумувати і піддавати сумніву Боже повеління, якби він був схильний до сумніву. Проте він не виявив недовіри до Бога. Він не думав тепер, що обітниця виконається через Ізмаїла, адже Бог ясно сказав йому, що вона буде виконана через Ісака.

Авраам вірив, що Ісак — син обітниці. Він також вірив, що Бог мав на думці саме те, що казав, коли звелів піти й принести сина у всепалення. Він не сумнівався в обітниці Божій, але вірив: Бог, Котрий у Своїму Провидінні дав Саррі в похилому віці сина і Котрий звелів йому забрати життя в цього ж сина, може знову дати йому життя й воскресити Ісака з мертвих. [65]

Залишивши при дорозі слуг, Авраам сказав, що відійде із сином трохи далі, щоб там поклонитися Богові. Він не дозволив слугам супроводжувати їх, щоб їхня любов до Ісака не спонукала їх перешкодити йому виконати повеління Бога. Узявши дрова в слуг, він поклав їх на плечі свого сина. Він також узяв вогонь і ніж. Він був готовий виконати доручену йому Богом жакливу місію. Батько і син пішли удвох. «І сказав Ісак до Авраама, свого батька, говорячи: Батьку мій! А той відказав: Ось я, сину мій! І промовив Ісак: Ось огонь та дрова, а де ж ягня на цілопалення? І відказав Авраам: Бог нагледить ягня Собі на цілопалення, сину мій! І пішли вони разом обоє». Цей суворий, люблячий і страждаючий батько непохитно йшов далі поряд зі своїм сином. Прийшовши на зазначене Богом місце, Авраам спорудив там жертovníк, розклав на ньому дрова і приготував усе для жертвопринесення. Після цього він повідомив Ісакові, що Бог звелів принести його у всепалення. Він повторив йому обітницю, неодноразово сповщену Богом, що від Ісака вийде великий народ і що після того, як Боже повеління принести Ісака в жертву буде виконане, Бог здійснить Свою обітницю, бо може воскресити його з мертвих.

Вістка ангела

Ісак вірив у Бога. Він був навчений беззастережного послуху своєму батькові, любив і шанував Бога свого батька. Він міг би чинити опір батькові, якби захотів цього. Проте після

ніжних обіймів дозволив себе зв'язати і покласти на дрова. Коли батькова рука була занесена, щоб відібрати життя у свого сина, ангел Божий, який відмічав усю вірність Авраама дорогою до Морія, звернувся до нього з неба, говорячи: «Аврааме, Аврааме! А той відізався: Ось я! І Ангол промовив: Не витягай свої руки до хлопця, і ні чого йому не чини, бо тепер Я довідався, що ти богобійний, і не пожалів для Мене сина свого, одинака свого. А Авраам звів очі свої та й побачив, аж ось один баран зав'яз у гушавині своїми рогами. І пішов Авраам, і взяв барана, і приніс його на цілопалення замість сина свого».

Цього разу Авраам повністю й гідно витримав випробування і своєю вірністю спокутував брак абсолютної довіри до Бога, що спонукав його взяти Агару за дружину. Після того як Авраам засвідчив про свою віру й довір'я, Бог поновив Свою обітницю, дану йому. «А Ангол Господній із неба озвався до Авраама подруге, і сказав: Клянуся Собою, це слово Господнє, тому що вчинив ти цю річ, і не пожалів був сина свого, одинака свого, то благословляючи, Я поблагословлю тебе, і розмножуючи, розмножу потомство твоє, немов зорі на небі, і немов той пісок, що на березі моря. І потомство твоє внаслідок брами твоїх ворогів. І всі народи землі будуть потомством твоїм благословляти себе через те, що послухався ти Мого голосу».

Розділ 11. Одруження Ісака

За основу розділу взято книгу Буття 24.

Ханаанеяни були ідолопоклонниками, тому Господь наказав Своему народові не вступати з ними в шлюбні відносини, щоб останні не завели їх в ідолопоклонство. Авраам був старий, очікуючи, що невдовзі помре. Ісак усе ще був неодружений. Авраам побоювався розтлінного впливу, що оточував Ісака, і дуже хотів вибрати йому дружину, котра не відведе його від Бога. Він доручив цю справу своєму вірному досвідченому слугі, котрий управляв усім його майном.

Авраам зажадав, щоб його слуга урочисто присягнув перед Господом, що не візьме Ісакові дружини з-поміж ханаанеян, а піде до Авраамової рідні, що вірила в правдивого Бога, і вибере дружину для Ісака. Він наказав йому стерегтися і не брати Ісака в країну, з якої вийшов, бо там майже всі були уражені ідолопоклонством. Якщо слуга не знайде для Ісака дружини, котра залишила б свою рідню і пішла до його краю, тоді він буде вільний відданої ним присяги.

Ця важлива справа не була залишена на Ісака, аби він сам вибирав собі дружину, незалежно від свого батька. Авраам сказав слугі, що Бог пошле перед ним Свого ангела, аби керувати ним у його виборі. Слуга, якому була доручена така місія, вирушив у довгу подорож. Увійшовши до міста, в якому жили родичі Авраама, він щиро молився до Бога, прохаючи керівництва в його виборі дружини для Ісака. Він просив, щоб йому був даний якийсь доказ, щоб не помилитися в цій справі. Він відпочивав біля криниці, де збиралося найбільше людей. Тут він особливим чином зауважив привабливі манери й люб'язну поведінку Ревеки та отримав остаточний доказ, про який просив у Бога, — Ревека була тією, яку Богові було до вподоби обрати дружиною Ісака. Вона запросила слугу до дому свого батька. Він розповів батькові та братові Ревеки про доказ,

[68]

отриманий від Господа, що Ревека стане дружиною Ісака, сина його господаря.

Тоді Авраамів слуга сказав до них: «А тепер, якщо милосердя та правду ви чините з паном моїм, то скажіть мені; коли ж ні, то скажіть мені, і я звернуся праворуч або ліворуч. І відповіли Лаван і Бетуїл та й сказали: Від Господа вийшла та річ, ми не можемо сказати тобі нічого злого чи доброго. Ось перед тобою Ревека, візьми та й іди, і нехай вона стане за жінку синові пана твого, як Господь говорив був. І сталося, коли їхні слова почув раб Авраамів, то вклонивсь до землі Господеві».

Після того як про все було домовлено і батько й брат дали згоду, Ревеку запитали, чи піде вона зі слугою Авраама так далеко від дому свого батька, щоб стати дружиною Ісака. На підставі всього, що мало місце, вона повірила, що Божа рука вибрала її за дружину Ісакові, і сказала: «Піду».

У той час шлюбні угоди укладалися, як правило, батьками, проте дітей не примушували вступати в шлюб із нелюбими. Діти покладалися на розсудливість своїх батьків і дотримувалися їхньої поради, даруючи свої почуття тим, кого для них обрали богобоязливі досвідчені батьки. Уважалось за злочин діяти наперекір цьому.

Приклад синівського послуху

[69] Ісак був вихований у страху Божому для життя послуху. І коли йому було сорок років, він дозволив богобоязливому досвідченому слuzі свого батька зробити для нього вибір. Він вірив, що Бог керуватиме справою його одруження.

Історія Ісака записана як приклад для наслідування в наступних поколіннях, особливо для тих, котрі запевняють, що бояться Бога.

Той курс, якого дотримувався Авраам у справі виховання Ісака і з допомогою якого юнак навчився любити життя шляхетного послуху, описаний задля добра батьків, аби вони могли керувати своїм домом. Вони повинні навчати своїх дітей коритися їхньому авторитетові й поважати його. Батьки мають розуміти: на них лежить обов'язок керувати почуттями своїх дітей, щоб останні віддавали їх особам, які, на їхню дум-

ку, будуть відповідними супутниками життя для їхніх синів і дочок.

[70]

Розділ 12. Яків та Ісав

За основу розділу взято книгу Буття 25:19-34; 27:1-32.

Бог знає кінець від початку. Ще до народження Якова та Ісава Він знав, які характери вони обидва сформують. Він знав, що серце Ісава не буде покірне Йому. Він відповів на стурбовану молитву Ребеки, повідомивши, що вона матиме двох дітей і старший служитиме молодшому. Він сповістив їй майбутнє її двох синів: вони покладуть початок двом народам, один з яких буде більшим за другого, і старший служитиме молодшому. Первородний мав право на особливі переваги й привілеї, яких не було в жодного з інших членів сім'ї.

Ісак любив Ісава більше, ніж Якова, бо Ісав добував йому оленину. Ісакові подобався його сміливий, мужній дух, що виявлявся в полюванні на диких звірів. Яків був улюбленцем матері, оскільки через свою м'яку вдачу був більш здатним ошчасливити її. Яків довідався від матері про те, чого навчив її Бог: що старший служитиме молодшому. Міркуючи по-юнацькому, він дійшов висновку, що ця обітниця не може виконатися, доки Ісавові належали привілеї, котрими був наділений первородний. І коли Ісав, охлялий від голоду, повернувся з поля, Яків скористався нуждою Ісава для власної вигоди, запропонувавши нагодувати його юшкою, якщо той зречеться своїх прав на первородство; й Ісав продав Якову своє первородство.

[71]

Ісав узяв собі дві дружини-ідолопоклонниці, чим дуже засмутив Ісака й Ребекку. Та, незважаючи на це, Ісак любив Ісава більше, ніж Якова. Гадаючи, що має незабаром померти, він попросив Ісава приготувати йому їжу, щоб він міг поблагословити його перед смертю. Ісав не сказав батькові, що продав своє первородство Якову, підтвердивши це клятвою. Ребека чула слова Ісака і пригадала слова Господа: «Старший молодшому буде служити»; вона знала, що Ісав злегковажив своїм первородством і продав його Якову. Вона переконала Якова

обманути батька і неправдою отримати батьківське благословення, котре, на її думку, неможливо було отримати жодним іншим шляхом. Яків спочатку не хотів удаватися до обману, проте, врешті-решт, погодився з планами матері.

Ревека знала, з якою прихильністю Ісак ставився до Ісава, і була переконана, що жодна аргументація не примусить його змінити свій намір. Замість того щоб довіритися Богові, Вершителю подій, вона виявила брак віри, переконуючи Якова обманути свого батька. Поведінка Якова в цій ситуації не отримала Божого схвалення. Ревека та Яків мали б почекати, доки Бог не виконає Своїх намірів Своїм шляхом і Свого часу, замість того, щоб намагатися викликати настання передречених подій з допомогою обману.

Якби Ісав отримав благословення свого батька, що дарувалося первородному, його благополуччя походило б тільки від Бога; Він поблагословив би його процвітанню або дав би йому зазнати лиха, залежно від його поведінки. Якби Ісав любив і шанував Бога, як праведний Авель, він був би прийнятий Богом та отримав би Його благословення. Якби, подібно до нечестивого Каїна, він не виявив пошани до Бога та Його Заповідей, а ходив власними лихими дорогами, то не отримав би Божого благословення, але був би відкинутий Богом, як Каїн. Якби Яків чинив праведно, любив і боявся Бога, то Він поблагословив би його й рука Божа, що посиляє благополуччя, була б із ним, навіть якби він не отримав благословень та переваг, які, зазвичай, дарувалися первородному.

[72]

Роки вигнання Якова

Ревека гірко каялася в тому, що дала Якову недобру пораду, оскільки остання стала причиною їхньої вічної розлуки. Він змушений був утекти від гніву Ісава, аби врятувати своє життя, і мати вже ніколи не побачила його лиця. Ісак прожив багато років після того, як поблагословив Якова; дії Ісава та Якова переконали його в тому, що благословення по праву належало Якову.

Яків не був щасливий у шлюбі, хоч його дружини були сестрами. Він уклав шлюбну угоду з Лаваном щодо його доньки

Рахїлі, яку кохав. Після того як він прослужив сім років за Рахїль, Лаван обманув його, віддавши йому Лію. Коли Яків побачив, що його ошукали і Лія брала в цьому участь, він не зміг любити її. Лаван хотів затримати в себе такого вірного слугу, як Яків, на довший час, тому й обманув його, давши Лію замість Рахїлі. Яків докорив Лаванові за те, що він так посміявся з його почуттів, давши йому Лію, яку він не любив. Лаван благав Якова не проганяти Лію, бо це вважалося великою ганьбою не тільки для дружини, а й для всієї сім'ї. Яків опинився в надзвичайно скрутному становищі, проте вирішив залишити Лію і також одружитися з її сестрою. Лію він любив значно менше, ніж Рахїль.

У своїх стосунках з Яковом Лаван поведився егоїстично. Він думав тільки про те, як здобути найбільшу користь для себе із сумлінної праці Якова. А Яків уже давно залишив би хитрого Лавана, якби не страх перед зустріччю з Ісавом. Він чув скарги Лаванових синів, які говорили: «Яків забрав усе, що було в нашого батька. І з того, що було в батька нашого, зробив собі всю оцю честь... І побачив Яків Лаванове обличчя, а ото він тепер інший до нього, як був учора, позавчора».

Яків зажурився. Він не знав, що робити. Він виклав свою справу перед Богом, прохаючи в Нього керівництва. Господь милостиво відповів на його гірку молитву. «І промовив Господь до Якова: Вернися до краю батьків своїх, і до місця твого народження. А Я буду з тобою. І послав Яків, і покликав Рахїль і Лію на поле до отари своєї, та й промовив до них: Я бачив обличчя вашого батька, що він тепер інший до мене, як був учора й позавчора. Та Бог батька мого був зо мною. А ви знаєте, що всією силою своєю я служив вашому батькові. І батько ваш сміявся з мене, і десять раз міняв заплату мені, але Бог не дав йому чинити зо мною зле». Яків розповів їм сон, посланий йому від Бога, щоб він залишив Лавана та пішов до своєї рідні. Рахїль і Лія висловили незадоволення вчинками свого батька. Коли Яків перелічив усі кривди, котрі він їм заподіяв, запропонувавши залишити Лавана, Рахїль і Лія відповіли Якову: «Чи ми маємо частку та спадщину в домі нашого батька? Таж він нас полічив за чужинців, бо продав нас, і справді пожер наше срібло. Бож усе багатство, що Бог

вирвав від нашого батька, воно наше та наших синів. А тепер зроби все, що Бог наказав був тобі».

Повернення до Ханаану

За відсутності Лавана Яків зібрав свою сім'ю та все, що мав, і залишив його. Коли він перебував у дорозі три дні, Лаван дізнався про його відхід і дуже розгнівався. Він вирушив слідом за ним з твердим наміром повернути його силою. Та Господь змилювався над Яковом, і коли Лаван майже наздогнав його, послав тому сон, звелівши не говорити Якову ані доброго, ані злого. Це означало, що він не мав примушувати його повернутися ані силою, ані лестощами.

[74]

При зустрічі з Яковом Лаван запитав його, чому він зник крадькома, забравши зі собою його дочок, як здобутих мечем полонянок. Лаван сказав йому: «Я маю в руці своїй силу, щоб учинити з вами зле. Але Бог вашого батька вчора вночі сказав був до мене, говорячи: Стережися, щоб ти не говорив з Яковом ані доброго, ані злого». Тоді Яків перелічив Лаванові всі його непорядні вчинки, указавши на те, що він прагнув тільки власної вигоди. Звертаючись до Лавана, він посилався на власну правоту у своїх відносинах з ним, говорячи: «Розшарпаного диким звірем я не приносив до тебе, я сам ніс ту шкоду. Від мене домагався ти того, що було вкрадене вдень, і що було вкрадене вночі. Бувало, що вдень з'їдала мене спекота, а вночі паморозь, а мій сон мандрував від моїх очей».

Яків сказав: «Таке мені двадцять літ у твоїм домі... Служив я тобі чотирнадцять літ за двох дочок твоїх, і шість літ за отару твою, а ти десять раз зміняв мені свою заплату! Коли б не був при мені Бог батька мого, Бог Авраамів, і не Той, Кого боїться Ісак, то тепер ти відіслав би мене впорожні!.. Біду мою й труд рук моїх Бог бачив, і виказав це вчора вночі».

Тоді Лаван запевнив Якова, що мав намір побачитися зі своїми дочками та їхніми дітьми і що він не може заподіяти їм шкоди. Він запропонував укласти між собою заповіт. І сказав Лаван: «А тепер ходи, я й ти вчинимо умову, і оце буде свідком поміж мною й поміж тобою. І взяв Яків каменя, і поставив його за пам'ятника. І сказав Яків браттям своїм: Назбирайте

каміння. І назбирали каміння вони, та й зробили могилу, і їли там на тій могилі».

І промовив Лаван: «Нехай дивиться Господь між мною й між тобою, коли ми розійдемося один від одного. Коли ти будеш кривдити дочок моїх, і коли візьмеш за жінок понад дочок моїх, то не людина з нами, а дивися Бог свідок між мною й між тобою!».

[75] Яків уклав урочистого заповіта перед Господом, що не братиме для себе інших жінок. «А Яків сказав до Лавана: Ось ця могила, й ось той пам'ятник, якого поставив я між собою й між тобою. Свідок ця могила, і свідок цей пам'ятник, що я не перейду цієї могили до тебе, і ти не перейдеш до мене цієї могили та цього пам'ятника на зло. Розсудить між нами Бог Авраамів і Бог Нахорів, Бог їхнього батька. І Яків присягнув Тим, Кого боїться його батько Ісак».

Коли Яків пішов своєю дорогою, його зустріли Божі ангели. Побачивши їх, він сказав: «Це Божий табір!» Він побачив ангелів Божих уві сні, котрі отаборилися навколо нього. Яків послав смиренне примирливе послання до свого брата Ісава. «І вернулися послы до Якова, та й сказали: Ми прийшли були до брата твого до Ісава, а він також іде назустріч тобі, і чотири сотні людей з ним. І Яків сильно злякався, і був затурбований. І він поділив народ, що був з ним, і дрібну та велику худобу, і верблюди на два табори. І сказав: Коли прийде Ісав до табору одного, і розіб'є його, то вціліє позосталий табір. І Яків промовив: Боже батька мого Авраама, і Боже батька мого Ісака, Господи, що сказав Ти мені: Вернися до Краю свого, і до місця свого народження, і Я зроблю тобі добре. Я не вартий усіх отих милостей, і всієї вірності, яку Ти чинив був Своєму рабові, бо з самою своєю палицею перейшов я був цей Йордан, а тепер я стався на два табори. Збережи ж мене від руки мого брата, від руки Ісава, бо боюсь я його, щоб він не прийшов та не побив мене і матері з дітьми. А Ти ж був сказав: Учинити добро учиню я з тобою добро; а нащадки твої покладу, як той морський пісок, що його не злічити через безліч».

[76]

Розділ 13. Яків та ангел

За основу розділу взято книгу Буття 32:24, 33:11.

Гріх, який учинив Яків, обманом отримавши батьківське благословення, з новою силою нагадав йому про себе, і він боявся, що Бог дозволить Ісавові відібрати в нього життя. У своєму горі він цілу ніч молився до Бога. Мені було показано, що перед Яковом стояв ангел, відкриваючи йому в правдивому світлі його недобрий учинок. Коли ангел обернувся, щоб залишити його, Яків ухопився за нього, не бажаючи відпустити. Зі сльозами він заносить моління. Він посилається на те, що глибоко розкався у своїх гріхах та недобрих учинках щодо свого брата, які стали причиною двадцятилітньої розлуки з батьківським домом. Він насмілюється нагадувати про обітниці Божі й ознаки Його прихильності до нього, які отримував час від часу, коли перебував далеко від батьківського дому.

Усю ніч Яків змагався з ангелом, заносючи моління про благословення. Ангел, здавалося, противився його молитві, постійно приводячи йому на пам'ять його гріхи, водночас намагаючись вирватися від нього. Яків сповнився рішучості втримати ангела не фізичною силою, а силою живої віри. У своєму горі Яків говорив про розкаяння своєї душі, глибоке смирення, яке відчув через власні недобрі вчинки. Ангел, здавалося, ставився до його молитви байдуже, постійно намагаючись звільнитися з рук Якова. Він міг би застосувати свою надприродну силу і вирватися з рук Якова, проте не робив цього.

Але побачивши, що не подужає Якова, ангел з метою переконати його у своїй надприродній силі, торкнувся його стегна, яке одразу ж стало вивихнутим. Однак Яків не припинив своїх наполегливих зусиль навіть через фізичний біль. Його ціллю було отримати благословення, і біль у тілі не міг відвернути його думки від цієї мети. В останні хвилини боротьби його рішучість стала міцнішою, ніж на початку. Наприкінці бороть-

[77]

би, перед настанням дня, його віра стала ще більш палкою й наполегливою. Він не відпустить ангела, поки той не поблагословить його. «І промовив: Пусти Мене, бо зійшла досвітня зоря. А той відказав: Не пущу Тебе, коли не поблагословиш мене. І промовив до нього: Як твоє ймення? Той відказав: Яків. І сказав: Не Яків буде називатися вже ймення твоє, але Ізраїль, бо ти боровся з Богом та з людьми, і подужав».

Переможна віра

Наполеглива віра Якова перемогла. Він міцно тримав ангела, доки не отримав такого бажаного благословення та запевнення в прощенні гріхів. Тоді замість імені «Яків», що означає «той, хто хитрістю зайняв місце іншого», йому було дане ім'я «Ізраїль» — «князь Божий». «І запитав Яків і сказав: Скажи ж Ім'я Своє. А Той відказав: Пощо питаєш про Ймення Моє? І Він поблагословив його там. І назвав Яків ім'я того місця: Пенуїл, бо бачив був Бога лицем у лице, та збереглася душа моя». Це Христос був із Яковом тієї ночі; це з Ним він змагався і наполегливо тримав Його, доки Він не поблагословив його.

[78] Господь почув моління Якова та змінив наміри серця Ісава. Господь не схвалював жодного з недобрих учинків Якова. Аж до відчайдушної боротьби з ангелом, коли він отримав доказ того, що Бог простив його гріхи, життя його було життям сумніву, розгубленості й докорів сумління через його гріх.

«Боровся він з Анголом, та й переміг. Плакав він, і благав він Його, у Бет-Елі знайшов Він його, і там з нами говорить. А Господь Бог Саваот, Його Ймення Господь» (Осії 12:5, 6).

Ісав з військом ішов назустріч Якову з наміром убити свого брата. Але коли тієї ночі Яків змагався з ангелом, був посланий інший ангел, щоб зворушити серце Ісава, коли той спав. У своєму сні він бачив Якова, коли той двадцять років перебував у вигнанні, далеко від батьківського дому через те, що боявся за своє життя. Він бачив, з яким сумом той зустрів повідомлення про смерть своєї матері. Він бачив уві сні смирення Якова та Божих ангелів, що оточували його. Він також бачив уві сні, що коли вони зустрінуться, у нього не буде наміру завдати йому шкоди. Прокинувшись, Ісав розповів свій сон чотирьомстам

воїнам, наказавши не робити зла Якову, тому що з ним був Бог його батька. Зустрівшись з Яковом, жоден з них не повинен був заподіяти йому шкоди.

«І звів Яків очі свої, та й побачив, аж ось іде Ісав, а з ним чотири сотні людей... А сам пішов перед ними, і вклонився до землі сім раз, аж поки підійшов до брата свого. І побіг Ісав назустріч йому, і обняв його, і впав на шию йому, і цілував його. І вони заплакали». Яків благав Ісава прийняти мирну жертву, від якої Ісав відмовився, але Яків переконував його: «Візьми ж благословення моє, що припроваджене тобі, бо Бог був милостивий до мене, та й маю я все. І благав він його, і той узяв».

Наочний урок

Яків та Ісав представляють два класи: Яків — праведних, Ісав — нечестивих. Відчай Якова, коли він довідався, що Ісав іде проти нього з чотирмастами озброєними людьми, символізує горе праведних у той час, коли без посередньо перед Приходом Господа вийде декрет про видання їх на смерть. Коли нечестиві оточать їх, вони переживатимуть душевні страждання, бо, подібно до Якова, не бачитимуть можливості для порятунку свого життя. Ангел став перед Яковом, котрий ухопився за нього й міцно тримав його, змагаючись із ним усю ніч. Так і праведні у свій час горя і душевного страждання змагатимуться в молитві з Богом, як Яків змагався з ангелом. Яків у своєму горі молився цілу ніч про визволення від руки Ісава. Праведні в душевній агонії кликатимуть до Бога вдень і вночі про визволення від руки нечестивих, що оточать їх. [79]

Яків визнав свою недостойність: «Я не вартий усіх отих милостей, і всієї вірності, яку Ти чинив був Своему рабові». Праведні у своєму горі глибоко відчуватимуть власну недосконалість і з багатьма сльозами визнаватимуть її; подібно до Якова вони благатимуть про виконання обітниць Божих через Христа, які були дані саме таким безпорадним грішникам, які каються і покладаються на Нього.

У своєму горі Яків міцно тримався за ангела і не відпустив його. Коли він благав зі сльозами, ангел нагадав йому про

його минулі гріхи й намагався звільнитися від Якова, щоб випробувати його. Так і праведні в час страждання будуть випробувані та перевірені, щоб виявилася сила їхньої віри, наполегливість та непохитна впевненість у Божій силі, яка може звільнити їх.

Однак це не зупинило Якова. Він знав, що Бог милостивий, і кликав до Його милості. Він нагадував про смуток, якого зазнав через свої минулі неправедні вчинки, про те, як розкаювався в них, і палко благав про визволення з руки Ісава. Ці настійні прохання продовжувалися цілу ніч. При згадці про свої колишні гріхи він майже впадав у відчай. Однак знав, що повинен або отримати допомогу від Бога, або загинути. Він міцно тримав ангела, болісно й щиро благаючи його, доки не досягнув мети.

[80] Так буде і з праведними. Коли вони переглядатимуть події зі свого минулого, їхні надії майже згаснуть. Але коли усвідомлять, що це питання життя або смерті, то палко кликатимуть до Бога, нагадуючи про свій смуток з приводу багатьох минулих гріхів та смиренне розкаяння в них. Потім вони посиляться на Його обітницю: «Хіба буде держатися міцно Мого він захисту, щоб мир учинити зо Мною, зо Мною щоб мир учинити!» (Ісаї 27:5). Так їхні палкі прохання будуть підноситися до Бога вдень і вночі. Бог не почув би молитви Якова і не врятував би милостиво його життя, якби він попередньо не розкаювався в тому, що отримав благословення шляхом обману.

Праведні, подібно до Якова, виявлятимуть непохитну віру і тверду рішучість, котрі не можуть бути відкинуті. Вони відчуватимуть власну негідність, проте не матимуть прихованих гріхів. Якби вони мали гріхи, котрих не визнали і в котрих не розкаювалися, то ці гріхи постали б перед ними в той час, коли їх мучитимуть страх і душевні страждання, викликавши таке сильне відчуття власної негідності, що вони впали б у відчай. Безнадійність зруйнувала б їхню щирю віру, і вони не мали б сміливості так ревно благати Бога про визволення; дорогоцінні хвилини були б витрачені на визнання прихованих гріхів та оплакування свого безнадійного становища.

Період випробування — це час, дарований усім для приготування до Божого дня. Якщо хтось знехтує приготуванням і

не прислухається до сумлінно проголошуваних застережень, то не матиме вибачення. Серйозна наполеглива боротьба Якова з ангелом має стати прикладом для християн: Яків подужав, тому що був наполегливим і рішучим.

Усі, котрі подібно до Якова бажають Божого благословення, покладаються, як він, на обітниці та виявляють таку ж серйозність і наполегливість, матимуть успіх, як і він. Правда віра виявляється так рідко, а істина так мало важить для багатьох, які називають себе християнами, бо вони бездіяльні в духовному житті. Вони не бажають докладати рішучих зусиль, зректися власного «я», пережити агонію боротьби перед Богом, довго і палко молитися про благословення, а тому й не отримують його. Віра, яка переживе час горя, нині має щоденно вправлятися. Ті, хто сьогодні не докладає серйозних зусиль, аби виявити наполегливу віру, будуть зовсім не готові виявити таку віру, яка допоможе їм встояти в день горя.

[81]

[82]

Розділ 14. Діти Ізраїлю

За основу розділу взято Буття 37; 39; 41-48; Вихід 11:1-4.

Йосип слухався настанов свого батька і боявся Господа. До батькових праведних повчань він виявляв більший послух, ніж будь-хто з його братів. Він дорожив його настановами і цілим серцем любив коритися Богові. Його засмучувала недобра поведінка декого з братів, і він лагідно просив їх жити праведно й залишити свої нечестиві вчинки. Це тільки оздоблювало їх проти нього. Його ненависть до гріха була такою сильною, що він не міг дивитися, як його брати грішать проти Бога. Він говорив про це батькові, сподіваючись, що його авторитет зможе змінити їх. Від такого викриття їхніх гріхів брати сповнювалися люті проти нього. Вони бачили, як сильно їхній батько любить Йосипа, і заздрили йому. Ця заздрість переросла в ненависть і, врешті-решт, у злочин.

Божий ангел наставляв Йосипа у снах, які він простодушно розповідав братам. «А ото ми в'яжемо снопи серед поля, і ось мій сніп зачав уставати, та й став. І ось оточують ваші снопи, та й вклоняються снопові моему. І сказали йому його браття: Чи справді ти будеш царювати над нами, чи теж справді ти будеш панувати над нами? І вони збільшили ненависть до нього через сни його та через слова його».

[83]

«І снівся йому ще сон інший, і він оповів його братам своїм, та й сказав: Оце снівся мені ще сон, і ось сонце та місяць та одинадцять зір вклоняються мені. І він розповів це батькові своєму та браттям своїм. І докорив йому батько його, та й промовив до нього: Що то за сон, що снівся тобі? Чи справді прийдемо ми, я та мати твоя та брати твої, щоб уклонитися тобі до землі? І заздрили йому брати його, а батько його запам'ятав ці слова».

Йосип у Єгипті

Брати Йосипа мали намір убити його, та зрештою погодилися продати його в рабство, аби запобігти його звеличенню над ними. Вони гадали, що знайшли для нього таке місце, де він вже не зможе турбувати їх своїми снами і де не буде жодної можливості для здійснення цих снів. Однак Бог покерував так, аби саме ці їхні дії послужили для виконання того, що, за їхнім задумом, ніколи не мало статися, а саме — його панування над ними.

Бог не залишив Йосипа, щоб він пішов у Єгипет самотній. Ангели приготували шлях для його прийняття. Потіфар, фараонів вельможа, начальник вартових, купив його в ізмаїльтян. Господь був з Йосипом, сприяв йому і допоміг знайти прихильність його пана, так що все, чим той володів, він довірив опіці Йосипа. «І він позоставив усе, що мав, у руці Йосиповій. І не знав він при ньому нічого, окрім хліба, що їв». Для єврея вважалося гидотою готувати їжу для єгиптянина.

Коли Йосип був спокушуваний відхилитися від праведного шляху, порушити Закон Божий та виявити невірність своєму панові, він твердо чинив опір і своєю відповіддю дружині пана дав доказ облагороджувальної сили Божого страху. Розповівши їй про велике довір'я до нього свого пана, який доручив йому все, що мав, він вигукнув: «Як же я вчиню це велике зло, і згрішу перед Богом?» Ані умовляннями, ані погрозами неможливо було переконати його відхилитися від праведного шляху та зневажити Божий Закон. [84]

Коли Йосипа притягли до відповідальності, хибно звинувативши в ганебному злочині, він не впав у відчай. Усвідомлюючи свою невинність і правоту, він продовжував покладати надію на Бога. І Господь, Котрий досі підтримував юнака, не покинув його. Його закули в кайдани і вкинули до похмурої в'язниці. Однак навіть це нещастя Бог перетворив на благословення. Він дав йому знайти ласку в очах начальника в'язниці, і незабаром Йосипові було доручено наглядати за всіма в'язнями.

У цьому міститься приклад для всіх поколінь, що житимуть на Землі. Хоч люди можуть зазнати спокус, проте необхідно завжди усвідомлювати, що захист перебуває поруч; якщо ж

вони не будуть збережені, то лише через власну вину. Бог буде надійною допомогою, а Його Дух — щитом. І хоч їх можуть оточувати найлютіші спокуси, існує джерело сили, до якого вони можуть звертатися, аби опиратися їм.

Яким сильним був напад на моральність Йосипа! Він походив від впливової особи, найімовірніше, щоб звести його. Однак якою швидкою й міцною була відсіч! Він постраждав за свої добродетель та непорочність, бо та, котра бажала звести його, помстилася за чесноти, яких не змогла зруйнувати. Вона використала свій вплив, аби вкинути його до в'язниці, звинувативши в брудному злочині. Йосип постраждав, бо не поступився своєю непорочністю. Він віддав свою репутацію та майбутнє в руки Бога. І хоч йому було допущено впродовж деякого часу зазнати лиха, аби приготувати його посісти важливе становище, Бог надійно охороняв його репутацію, яку очорнила нечестива наклепниця, а пізніше, у призначений Ним сприятливий час, дозволив засяяти цій репутації. Навіть в'язницю Бог використав як засіб для його звеличення. З часом добродетель отримає свою нагороду. Щитом, який прикривав серце Йосипа, був страх Божий, що спонукав його залишатися вірним і чесним перед своїм паном та правдивим перед Богом.

[85]

Хоч Йосип був звеличений, ставши правителем усієї країни, він не забув Бога. Він знав, що був чужинцем у чужій землі, розлученим зі своїм батьком та братами, котрі часто засмучували його; проте він твердо вірив, що Божа рука керувала його життям, дарувавши йому важливе становище. Постійно покладаючись на Бога, він сумлінно виконував усі свої обов'язки правителя єгипетського краю.

Йосип ходив з Богом. Ані умовляннями, ані погрозами його неможливо було переконати відхилитися від праведного шляху й порушити Божий Закон. Його самовладання й терпіння в час нещастя, а також його непохитна вірність записані для добра всіх, хто житиме на Землі. Коли брати Йосипа визнали перед ним свій гріх, він великодушно простив їм та своїми ділами любові і прихильності показав, що не затаїв злоби й образи за їхнє колишнє жорстоке поводження з ним.

Дні процвітання

Діти Ізраїлю не були рабами. Вони ніколи не продавали свою худобу, свої землі і самих себе фараонові за їжу, як це зробили багато єгиптян. З огляду на послугу, яку Йосип зробив для царства, їм був даний наділ землі для проживання зі своїми отарами й худобою. Фараон цінував мудрість, з якою Йосип керував усіма справами в царстві, особливо в приготуванні до довгих років голоду, що настав у Єгипетському краї. Він розумів, що все царство було зобов'язане своїм процвітанням мудрому управлінню Йосипа, і на знак своєї вдячності сказав Йосипові: «Єгипетський край він перед лицем твоїм. У найліпшій місці цього краю осадити батька свого та братів своїх, нехай осядуть у країні Гошен. А коли знаєш, і між ними є здатні люди, то зроби їх зверхниками моєї череди».

[86]

«І осадив Йосип батька свого та братів своїх, і дав їм володіння в єгипетській країні, у найкращій місці цієї землі у країні Рамесес, як наказав був фараон. І постачав Йосип хліб для батька свого й братів своїх, та для всього дому свого батька відповідно до числа дітей».

Цар Єгипту не вимагав від батька й братів Йосипа жодних податків, і Йосипові було надано привілей щедро постачати їм їжу. Цар промовив до своїх правителів: «Хіба ми не в боргу перед Богом Йосипа і перед ним самим за таку велику кількість провіанту? Чи ж не завдяки його мудрості ми маємо такі щедрі запаси? У той час, як інші землі гинуть, ми маємо достатньо! Його управління вельми збагатило царство».

«І вмер Йосип і всі браття його, та ввесь той рід. А Ізраїлеві сини плодилися сильно, і розмножувались, та й стали вони надзвичайно сильні. І наповнився ними той край. І став над Єгиптом новий цар, що не знав Йосипа. І сказав він до народу свого: Ось народ Ізраїлевих синів численніший і сильніший від нас! Станьмо ж мудріші за нього, щоб він не множився! Бо буде, коли нам трапиться війна, то прилучиться й він до ворогів наших, і буде воювати проти нас, і вийде з цього краю».

Гноблення

Цей новий цар Єгипту побачив, що сини Ізраїлю приносили велику користь для царства. Багато з них були здібними, розумними працівниками, і він не хотів втрачати їхню працю. Цей новий цар прирівняв синів Ізраїлю до тієї категорії рабів, які продали свої отари, череди, землі і самих себе царству. «І настановили над ним начальників податків, щоб його гнобити своїми тягарами. І він будував міста на запаси фараонові: Пітом і Рамесе».

[87] «Але що більше його гнобили, то більше він множився та більше ширився. І жахалися єгиптяни через Ізраїлевих синів. І Єгипет змушував синів Ізраїля тяжко працювати. І вони огірчували їхнє життя тяжкою працею коло глини та коло цегли, і коло всякої праці на полі, кожную їхню працю, яку змушували тяжко робити».

Вони примушували їхніх жінок працювати в полі, неначе рабинь. Проте їхня кількість не зменшувалася. Коли фараон і його правителі побачили, що вона постійно зростає, то, порадившись між собою, вирішили примусити їх виконувати щоденно певний обсяг роботи. Вони сподівалися, що ослаблять їх важкою працею, і драгувалися через те, що не можуть зупинити їхній приріст та придушити їхній дух незалежності.

Зазнавши невдачі в досягненні своєї мети, вони озлобилися серцями, вирішивши піти ще далі. Цар звелів убивати всіх новонароджених дітей чоловічої статі. Ініціатором цього рішення був сатана. Він знав, що з євреїв має повстати визволитель, який врятує їх від гніту. Сатана сподівався: якщо зможе підбурити царя знищувати дітей чоловічої статі, намір Божий зазнає поразки. Однак жінки-повитухи боялися Бога і не виконували наказ єгипетського царя, залишаючи хлопчиків живими.

Жінки-повитухи не наслідувалися вбивати єврейських дітей, і через те, що вони не послухалися наказу царя, Господь сприяв їм. Довідавшись, що його наказ не виконується, цар Єгипту дуже розгнівався і вдався до більш суворих жорстоких заходів. Він наказав усім своїм людям ретельно пильнувати, кажучи: «Кожного народженого єврейського сина кидайте його до Річки, а кожную дочку залишайте при житті!».

Мойсей

Мойсей народився в той час, коли цей жорстокий наказ набрав повної сили. Мати переховувала Мойсея, доки це можна було безпечно робити. А потім приготувала невеликий кошочок з очерету, покрила його смолою, щоб вода не потрапила до цього маленького ковчегу, і поставила біля води, у той час як сестра Мойсея мала з удаваною байдужістю походжати поблизу води. Вона з тривогою чекала, що ж станеться з її маленьким братом. Ангели теж пильнували, щоб ніхто не заподіяв шкоди безпомічному немовляті, котрого принесла сюди любляча мати, довіривши його у своїх палких, змішаних зі сльозами молитвах опіці Бога.

[88]

Ці ангели скерували кроки фараонової доньки до річки, неподалік від місця, де лежало невинне немовля. Її увагу привернув дивний маленький кошочок, і вона послала одну зі своїх служниць принести його. Коли фараонова донька зняла кришку цього незвичайного маленького суденця, то побачила гарненьку дитину, «ось хлопчик плаче. І вона змилосердилася над ним, та й сказала: Це з єврейських дітей! І сказала сестра його до фараонової дочки: Чи не піти й не покликати тобі жінку-мамку з єврейок, і вона годуватиме тобі дитину? І сказала їй дочка фараонова: Іди».

З радістю поспішала його сестра до своєї матері та, розповівши їй щасливу новину, не гаючись, привела до фараонової доньки. Та доручила матері вигодувати дитину і щедро заплатила за виховання її власного сина. Із вдячністю мати взялася за виконання цього тепер безпечного і щасливого завдання. Вона вірила, що його життя зберіг Бог. Вона сумлінно використовувала дорогоцінну нагоду виховати свого сина так, щоб він приносив користь у житті. Вона навчала Мойсея ретельніше, ніж усіх своїх дітей, бо вірила, що він був збережений для якоїсь великої справи. Своїми сумлінними повчаннями вона вселяла в його юний розум страх Божий, любов до правди і справедливості.

Не знаючи перепочинку у своїх зусиллях, вона палко молилася Богові за свого сина, щоб він був збережений від будь-якого розтлінного впливу. Вона навчала його поклонятися й

[89] молитися Богові, живому Богові, бо тільки Він міг почути його й допомогти в усякій скруті. Вона прагнула закарбувати в його розумі усвідомлення гріховності ідолопоклонства. Вона знала, що незабаром його позбавлять її впливу та віддадуть царственій названій матері і він перебуватиме в оточенні, дія якого буде спрямована на те, аби захитати його віру в існування Творця неба й землі.

Настанови, отримані Мойсеєм від батьків, мали зміцнити його розум, захистити від зарозумілості, зіпсуття гріхом та гордощів серед пишноти й розкошів придворного життя. Він володів ясним розумом і мудрим серцем, ніколи не забуваючи отриманих в юності благочестивих повчань. Мати утримувала його біля себе скільки могла, але коли йому було близько дванадцяти років, вона змушена була розлучитися з ним і він став сином фараонової доньки.

Тут сатана зазнав поразки. Спонукавши фараона вбивати дітей чоловічої статі, він думав зруйнувати Божі задуми, знищивши того, кого Бог призначив для визволення Його народу. Проте саме цей наказ, за яким єврейські діти підлягали смерті, Бог використав для того, щоб зробити Мойсея членом царської сім'ї, де він мав перевагу стати освіченою людиною, прекрасно підготовленою до місії виведення свого народу з Єгипту.

Фараон планував посадити свого онука-приймака на престол. Він готував його стати воєначальником єгипетського війська та провадити його до бою. Мойсей був великим улюбленцем фараонового війська, користувався повагою за вельми майстерне й мудре ведення воєнних дій. «І Мойсей був навчений усієї єгипетської мудрості, був сильний у своїх ділах та словах» (Дії 7:22). Єгиптяни вважали Мойсея видатною особою.

Особливе приготування до керівництва

[90] Ангели напучували Мойсея, що Бог обрав його для звільнення дітей Ізраїлю. Правителі з-поміж дітей Ізраїлевих також були навчені ангелами, що час їхнього визволення наблизився, а Мойсей — муж, якого Бог використає для здійснення цієї справи. Мойсей вважав, що діти Ізраїлеві будуть звільнені

силою зброї і він очолить єврейське військо, щоб воювати з єгипетськими арміями та визволити своїх братів з-під ярма гнобителів. Думаючи так, Мойсей стежив за своїми почуттями, щоб його прихильність до названої матері та фараона не завадила йому виконати Божу волю.

Господь зберіг Мойсея від зіпсуття розтлінням, що оточувало його. Він ніколи не забував принципів істини, котрі прийняв у юності від своїх богобоязливих батьків. І саме тоді, коли він мав найбільшу потребу в захисті від розтлінного впливу придворного життя, уроки юності приносили свої плоди. Страх Божий був перед ним. Його любов до братів була такою сильною, а повага до єврейської віри такою великою, що він не бажав приховувати свого походження задля честі стати спадкоємцем царської сім'ї.

Коли Мойсеєві було сорок років, «вийшов він до братів своїх, та й приглядався до їхніх терпінь. І побачив він єгиптянина, що бив єврея з братів його. І озирнувся він туди та сюди, і побачив, що нікого нема, та й убив єгиптянина, і заховав його в пісок. І вийшов він другого дня, аж ось сваряться двоє євреїв. І сказав він несправедливому: Нащо ти б'єш свого ближнього? А той відказав: Хто тебе настановив за начальника та за суддю над нами? Чи ти думаєш убити мене, як ти вбив був єгиптянина? І злякався Мойсей та й сказав собі: Справді, та справа стала відома! І почув фараон про цю справу, та й шукав, щоб убити Мойсея. І втік Мойсей від фараонового лиця, і оселився в країні Мідіян». Господь указував йому дорогу, і він знайшов домівку в Їтра, мужа, що поклонявся Богові. Їтро був пастухом, а також священиком мідіянським. Його дочки доглядали за його отарами. Та незабаром отари Їтра були віддані під опіку Мойсея, який одружився з його донькою і перебував у краї Мідіян сорок років.

Мойсей діяв надто поспішно, убивши єгиптянина. Він думав, що ізраїльський народ розумів: особливе Боже Провидіння поставило його для їхнього визволення. Проте Бог не мав наміру звільняти дітей Ізраїлю силою зброї, як гадав Мойсей, натомість Своєю могутньою силою, щоб слава належала лише Йому. Бог скористався вчинком Мойсея — убивством єгиптянина — для виконання Свого задуму. У Своєму Провидінні

Він привів Мойсея в царську сім'ю Єгипту, де юнак отримав ґрунтовну освіту; і все ж він ще не був готовим до того, аби Бог довірив йому велику справу, для виконання якої поставив його. Мойсей не міг негайно залишити царський двір та привілеї, надані йому як онукові царя, й узятися за виконання особливої Божої справи. Йому потрібен був час, щоб набути досвіду та пройти виховання у школі випробувань і злигоднів. Коли він жив у відлюдді, Господь посилав Своїх ангелів, які давали йому особливі настанови стосовно майбутнього. Тут він повністю засвоїв велику науку самовладання й покори. Мойсей доглядав за отарами Їтро, і в той час, коли він виконував скромні обов'язки пастуха, Бог готував його стати духовним пастирем Його отари — Його народу Ізраїлю.

Коли Мойсей привів отару в пустелю і наблизився до Божої гори Хориву, «явився йому Ангол Господній у полум'ї огнюному з-посеред тернового куща». «І промовив Господь: Я справді бачив біду Свого народу, що в Єгипті, і почув його зойк перед його гнобителями, бо пізнав Я болі його. І Я зійшов, щоб визволити його з єгипетської руки, та щоб вивести його з цього краю до Краю доброго й широкого, до Краю, що тече молоком та медом... А тепер ось зойк Ізраїлевих синів дійшов до Мене, і Я також побачив той утиск, що ним єгиптяни їх тиснуть. А тепер іди ж, і Я пошлю тебе до фараона, і виведи з Єгипту народ Мій, синів Ізраїлевих!».

[92] Настав час, коли за Божою волею Мойсей мав узяти замість пастушої палиці Божий жезл, якого Господь учинить могутнім у звершенні ознак і чудес, у звільненні Його народу з-під гніту та збереженні їх від ворогів, що переслідуватимуть їх.

[93] Мойсей погодився виконати цю місію. Спочатку він відвідав свого тестя і заручився його згодою на те, щоб він та його сім'я повернулися до Єгипту. Він не наважився сказати Їтрові, якою була його вістка до фараона, побоюючись, що той не дозволить його дружині й дітям супроводжувати його в такій небезпечній місії. Господь зміцнив його, розвіяв його страхи, кажучи: «Іди, вернися до Єгипту, бо вимерли всі люди, що шукали твоєї душі».

Розділ 15. Явлення Божої сили

За основу розділу взято Вихід 5:1, 12:28.

Багато років діти Ізраїлю перебували в єгипетському рабстві. До Єгипту прийшло лише кілька сімей, а тепер вони стали величезною громадою. Перебуваючи в оточенні ідолопоклонства, багато хто з них втратили знання про правдивого Бога й забули Його Закон. Вони об'єдналися з єгиптянами в поклонінні сонцю, місяцю, зіркам, тваринам, а також ідолам — творінню людських рук.

Усе, що оточувало дітей Ізраїлю, було розраховане на те, аби примусити їх забути Живого Бога. Проте серед євреїв залишалися такі, що берегли знання про істинного Бога, Творця неба й землі. З боєм вони дивилися, як їхні діти щодня стають свідками гідот оточуючих язичників, а часом і самі беруть участь у них, кланяються єгипетським божествам, зробленим з дерева й каменю, приносять жертви цим бездушним предметам. Вірні сумували й у відчаї кликали до Господа, благаючи звільнити їх від єгипетського ярма та вивести з Єгипту туди, де б вони могли позбутися ідолопоклонства і згубного впливу поганства.

Проте багато євреїв уважали за краще залишатися в рабстві, ніж іти в іншу країну, зустрічаючись із неминучими в такій подорожі труднощами. Тому Господь не визволив їх відразу після перших ознак і чудес, учинених перед фараоном. Бог керував подіями так, аби тиранічний дух фараона виявився більш повно і Він міг відкрити Свою велику силу єгиптянам, а також Своему народові, щоб вони прагнули залишити Єгипет та обрали служіння Богові.

Хоч багато ізраїльтян зазнали розтління ідолопоклонством, вірні стояли непохитно. Вони не приховували своєї віри, а відкрито визнавали перед єгиптянами, що служать єдиному істинному Живому Богові. Вони перелічували докази існування

[94]

Бога та Його сили, починаючи від творіння світу. Єгиптяни мали можливість познайомитися з вірою євреїв та їхнім Богом. Вони намагалися звести вірних поклонників правдивого Бога і дратувалися, коли ані погрозами, ані обіцянкою нагороди чи жорстоким поведженням не могли домогтися свого.

Два останні фараони, котрі царювали на престолі Єгипту, були тиранами, що жорстоко поводитися з євреями. Старійшини Ізраїлю намагалися надихати згасаючу віру ізраїльтян, посилаючись на дані Авраамові обітниці та пророчі слова Йосипа про визволення з Єгипту, сказані ним перед смертю. Дехто слухав і вірував, інші дивилися на своє сумне становище без жодної надії.

Ізраїль під впливом оточення

Єгиптяни, дізнавшись про сподівання дітей Ізраїлю, насміхалися над їхніми надіями на визволення та з презирством говорили про силу їхнього Бога. Вони вказували на їхнє становище як народу, котрий був лише нацією рабів, уїдливо заявляючи: Якщо ваш Бог такий справедливий і милостивий та володіє більшою силою за єгипетських богів, то чому Він не зробить вас вільними? Чому Він не виявить Своєї величі й сили і не звеличить вас?

[95] Далі єгиптяни звергали увагу ізраїльтян на свій народ, який поклонявся богам за власним вибором, яких ізраїльтяни називали фальшивими богами. Торжествуючи, вони говорили, що ці боги сприяли їхньому процвітанню, давали їм їжу, одяг та великі багатства, а також віддали ізраїльтян до їхніх рук, аби ті служили їм; тому вони мали владу пригноблювати їх і відбирати в них життя, щоб вони перестали бути народом. Вони висміювали думку, що колись євреї будуть звільнені з рабства.

Фараон хвалькувато говорив, що хотів би бачити, як Бог євреїв звільнить їх із його рук. Такі слова позбавляли надії багатьох дітей Ізраїлю. Їм здавалося, що все буде саме так, як говорили цар і його радники. Вони знали, що з ними поведуться як з рабами, а вони мусять зносити весь тягар гніту, який їхні наглядачі й правителі можуть покласти на них. На їхніх

дітей чоловічої статі полювали й убивали їх. Власне життя було тягарем для них, а вони вірили в Бога Небесного та поклонялися Йому.

Тоді євреї порівнювали своє становище зі становищем єгиптян, які зовсім не вірили в Живого Бога, Який має силу спасати або губити. Одні з них поклонялися ідолам, зображенням з дерева й каменю, інші — сонцю, місяцю й зіркам, проте вони процвітали, були багатими. І деякі євреї думали: якби Бог був над усіма богами, Він не залишив би їх рабами ідолопоклонників.

Вірні Божі слуги розуміли: Господь допустив їм прийти до Єгипту через те, що вони як народ були невірні Богові, мали схильність укладати шлюби з іншими народами, що провадило їх до ідолопоклонства. Вони рішуче переконували своїх братів, що Бог незабаром виведе їх з Єгипту і скине ярмо гнобителів.

Настав призначений Богом час, коли Він мав відповісти на молитви Свого пригнобленого народу та вивести його з Єгипту з такими могутніми проявами Своєї сили, що єгиптяни змушені будуть визнати, що Бог євреїв, Якого вони зневажали, був понад усіма богами. Тепер Він покарає їх за їхнє ідолопоклонство і за те, що вони гордо вихвалялися милостями, котрі були даровані їм бездушними богами. Бог прославить Своє Ім'я, щоб інші народи почули про Його силу затремтіли від Його могутніх діл, а Його народ, ставши свідком Його чудес, повністю залишив своє ідолопоклонство і став поклонятися Йому в чистоті серця.

[96]

З допомогою визволення Ізраїлю з Єгипту Бог ясно показав перед усіма єгиптянами особливу милість до Свого народу. Бог уважав за потрібне звершити Свої суди над фараоном, аби з цього сумного досвіду, оскільки його не можна було переконати інакше, він пізнав, що Його сила перевершує всі інші. Перед усіма народами Бог продемонструє наочний доказ Своєї Божественної сили і справедливості, щоб Його Ім'я було сповіщене по всій Землі. Згідно з наміром Бога ці прояви сили мали зміцнити віру Його народу, щоб і їхні нащадки незмінно поклонялися тільки Тому, Хто задля них милостиво вчинив такі чудеса.

Після того як фараон почав вимагати від народу виготовляти цеглу і самим добувати соломку, Мойсей об'явив йому, що

Бог, про Котрого той сказав, що ніби не знає Його, примусить фараона поступитися Його вимогам і визнати Його владу як найвищого Владики.

Кари

Чудо перетворення жезла на змія, а води в річці на кров не зворушило кам'яного серця фараона, а тільки збільшило його ненависть до ізраїльтян. Споглядаючи дії чарівників, він повірив, що ці чудеса були звершені за допомогою чаклунства, проте отримав переконливий доказ, що це не так, коли була призупинена кара нашестя жаб. Бог міг би зробити так, що вони зникли б і в одну мить перетворилися на порошок, проте Він не вчинив цього, аби цар та єгиптяни не сказали, що це результат магічних дій, на зразок тих, що чинять чарівники. Жаби вимерли, після чого їх було зібрано в купи. Їхні тіла були в них перед очима, занечищуючи повітря. Таким чином цар і весь Єгипет отримали докази, яких не могли спростувати своєю марною філософією, а саме: це не чари, а суд Бога Небесного.

[97]

Чарівники не могли створити вошей. Господь не дозволив навіть, аби в них чи єгиптян склалося враження, ніби вони можуть викликати кару нашестя вошей. Він позбавив фараона будь-якого вибачення за невір'я. Він примусив навіть самих чарівників визнати: «Це перст Божий!».

Наступною карою був рій мух. Це були не такі мухи, які невинно докучають нам у певні пори року; мухи, що найшли на Єгипет, були великими й отруйними. Їхній укус був дуже болючий для людей і тварин. Бог відокремив Свій народ від єгиптян і не дозволив мухам з'являтися на їхній території.

Далі Господь послав кару моровиці на худобу єгиптян, водночас зберігши худобу євреїв, так що жодна тварина в них не померла. Наступною карою були нариви на людях та тваринах, і навіть чарівники не змогли вберегтися від неї. Тоді Господь наслав на Єгипет град, змішаний з вогнем, що супроводжувався блискавками і громом. Час кожної кари вказувався наперед, аби про неї не говорили як про випадковість. Господь показав єгиптянам, що вся Земля перебувала під владою Бога євреїв;

що грім, град і буря підкоряються Його голосу. Фараон, гордий цар, котрий одного разу запитав: «Хто Господь, що послухаюся слова Його, щоб відпустити Ізраїля?» — упокорився і сказав: «Згрішив я тим разом! Господь справедливий, а я та народ мій несправедливі!». Він благав Мойсея заступитися за нього перед Богом, щоби припинилися жахливі блискавки та грім.

Далі Господь послав жахливу кару — сарану. Цар волів краще приймати кари, ніж покоритися Богові. Без жалю дивився він на те, як над усім царством звершувалися страхітливі надприродні суди. Потім Господь послав темряву на Єгипет. Люди не тільки були позбавлені світла, а й повітря стало таким задушливим, що було важко дихати, однак у євреїв повітря залишалося чистим, а в їхніх оселях було світло.

Бог навів ще одну жахливу кару на Єгипет; вона була тяжчою за всі попередні. Саме цар та язичеські жерці до останнього опиралися проханню Мойсея. Народ бажав, щоб євреям дозволили залишити Єгипет. Мойсей розповів фараонові та єгипетському народові, а також ізраїльтянам про те, який характер і наслідки матиме остання кара. Тієї ночі, такої жахливої для єгиптян і такої славної для народу Божого, було встановлено урочистий обряд Пасхи.

[98]

Єгипетському цареві й гордому язичеському народові було дуже важко поступитися вимогам Небесного Бога. Дуже повільно цар Єгипту йшов на поступки. У час найважчого лиха він робив невеликі поступки, але коли кара минала, він забирав назад усе, що дарував. Таким чином, кара за карою відвідували Єгипет, а він поступався не більше, ніж його примушували жахливі прояви Божого гніву. Цар продовжував протидіяти навіть після того, як Єгипет був зруйнований.

Мойсей та Аарон повідомляли фараона про характер і наслідки кожної кари, що спіткає їх за відмову відпустити Ізраїль. Щоразу він бачив: кари відбуваються саме так, як йому про це говорили; однак не поступався. Спочатку він дозволив євреям принести жертви Богові тільки в єгипетському краї, потім, коли Єгипет постраждав від Божого гніву, дозволив піти лише чоловікам. Після того, як Єгипет був майже знищений сараною, він дозволив також піти їхнім жінкам і дітям, але їхню худо-

бу не відпустив. Тоді Мойсей сказав цареві, що ангел Божий вигубить їхніх первородних.

Кожна наступна кара була більш відчутною і суворою за попередню, а ця остання мала стати найжахливішою за всі. Проте гордий цар був вельми розлючений та не впокорився. Побачивши здійснювані євреями великі приготування до тієї страхітливої ночі, єгиптяни глузували з крові, котрою були помічені їхні одвірки.

[99]

Розділ 16. Визволення Ізраїлю з рабства

За основу розділу взято Вихід 12:29, 15:19.

Діти Ізраїлю дотримувалися даних Богом вказівок, і в той час, як ангел смерті проходив серед єгиптян від одного дому до іншого, усі вони були готові вирушити в дорогу й чекали, коли непокірний цар та його великі мужі віддадуть наказ про це.

«І сталося в половині ночі, і вдарив Господь в єгипетським краї кожного перворідного, від перворідного фараона, що сидить на своїм престолі, аж до перворідного полоненого, що у в'язничному домі, і кожного перворідного худоби. І встав фараон уночі, він та всі раби його, та весь Єгипет. І знявся великий зойк в Єгипті, бо не було дому, щоб не було там померлого!.. І покликав фараон Мойсея та Аарона вночі, та й сказав: Устаньте, вийдіть з-посеред народу мого, і ви, і сини Ізраїлеві. І йдіть, служіть Господеві, як ви казали! І дрібну вашу худобу, і худобу вашу велику візьміть, як ви казали, та й ідіть. І поблагословіть і мене! І квапили єгиптяни народ той, щоб спішно відпустити їх із краю, бо казали: Усі ми помремо!».

«І поніс той народ тісто своє, поки воно вкисло, діжки свої, зав'язані в їхні одежі, на плечах своїх. І Ізраїлеві сини вчинили за словом Мойсеєвим, і позичили від єгиптян посуд срібний і посуд золотий та шати. А Господь дав милість тому народові в очах Єгипту, і вони позичили і забрали здобич від Єгипту».

[100]

Господь відкрив це Авраамові майже за чотириста років до того, як це виконалося. «І промовив Господь до Аврама: Добре знай, що потомство твоє буде приходьком в землі не своїй. І будуть служити вони, і будуть їх мучити чотири сотні літ. Але народ, якому служити вони будуть, Я засуджу; та вони потім вийдуть з великим маєтком» (Буття 15:13,14).

«Багато різного люду піднялися з ними, і дрібна худоба й велика худоба, маєток дуже великий». Діти Ізраїлю вийшли з

Єгипту зі своїм майном, яке не належало фараонові, бо вони ніколи не продавали себе йому. Яків та його сини прийшли до Єгипту зі своїми отарами й худобою. Діти Ізраїлю стали вельми численними, їхні отари й череди дуже збільшилися. Бог звершував суд над єгиптянами, посилаючи на них кари і змушуючи їх квапити Його народ вийти з Єгипту з усім його майном.

«І сталося, коли фараон відпустив був той народ, то Бог не повів їх дорогою землі филистимської, хоч була близька вона. Бо Бог сказав: Щоб не пожалкував той народ, коли він побачить війну, і не вернувся до Єгипту. І повів Бог той народ окружною дорогою пустині аж до Червоного моря. І вийшли Ізраїлеві сини з єгипетського краю узброєні. А Мойсей забрав із собою кості Йосипа, бо присягою той заляв був Ізраїлевих синів, кажучи: Напевно згадає Бог вас, і ви винесете з собою кості мої звідси».

Вогнений стовп

[101] «І вони рушили з Суккоту, і розтаборилися в Етам, на границі пустині. А Господь ішов перед ними вдень у стовпі хмари, щоб провадити їх дорогою, а вночі в стовпі огню, щоб світити їм, щоб ішли вдень та вночі. Не відступав удень стовп хмари тієї, а вночі стовп огню з-перед обличчя народу!».

Господь знав, що филистимляни будуть противитися, аби вони перейшли через їхню землю. Вони говоритимуть про них: «Повтікали від своїх господарів у Єгипті» та воюватимуть з ними. Тому Бог, провадячи народ через море, явив Себе як співчутливим Богом, так і Богом суду. Господь повідомив Мойсеєві, що фараон переслідуватиме їх, і вказав їм місце, де вони мають отаборитися край моря. Він сказав Мойсеєві, що буде прославлений перед фараоном та перед усім його військом.

Через кілька днів після виходу євреїв з Єгипту єгиптяни сказали фараонові, що ті повтікали і вже ніколи не повернуться, аби служити йому. Вони журилися, що дозволили ізраїльтянам піти з Єгипту. Залишитися без їхнього служіння було для них дуже великою втратою і вони жалкували, що погодилися

відпустити їх. Незважаючи на всі страждання, яких єгиптяни зазнали через Божі суди, вони були настільки запеклими з причини свого постійного опору, що вирішили переслідувати дітей Ізраїлю та силою повернути їх до Єгипту. Цар, узявши величезне військо та шістьсот колісниць, вирушив у погоню за ними і наздогнав їх біля моря, де вони стояли табором.

«І звели Ізраїлеві сини свої очі, аж ось єгиптяни женуться за ними! І дуже злякались вони... І кликали Ізраїлеві сини до Господа, а Мойсеєві дорікали: Чи через те, що не було гробів в Єгипті, ти забрав нас умирати в пустині? Що це вчинив ти нам, щоб вивести нас із Єгипту? Чи це не те саме ми говорили до тебе в Єгипті, кажучи: Позостав нас, і нехай ми робимо Єгиптові! Бо ліпше нам рабство Єгиптові, аніж помирати нам у пустині! І сказав Мойсей до народу: Не бійтеся! Стійте, і побачите спасіння Господа, що вчинить вам сьогодні. Бо єгиптян, яких бачите сьогодні, більше не побачите їх уже повіки! Господь буде воювати за вас, а ви мовчіть!».

Як швидко ізраїльтяни зневірилися в Богові! Вони бачили всі Його суди над Єгиптом, які мали на меті примусити царя відпустити Ізраїля; але коли їхнє довір'я до Бога зазнало випробування, вони нарікали, незважаючи на всі докази Його сили, котрі пізнали у своєму дивовижному визволенні. Замість того щоб у своїй скруті складати надію на Бога, вони нарікали на вірного Мойсея, нагадуючи йому слова невір'я, сказані ними в Єгипті. Вони звинувачували його в тому, що він є причиною їхнього лиха. Він підбавляв їх, аби вони покладалися на Бога та стримувалися від слів недовір'я, і тоді побачать, що Господь учинить для них. Мойсей щиро благав Господа визволити Його вибраний народ.

[102]

Визволення біля Червоного моря

«І промовив Господь до Мойсея: Що ти до Мене кличеш? Говори до синів Ізраїлевих, нехай рушають! А ти підійми свою палицю, і простягни руку свою на море і розітни його, і нехай увійдуть Ізраїлеві сини в середину моря, на суходіл». Бог бажав, аби Мойсей зрозумів, що Він діятиме для Свого народу — їхня скрута буде для Нього сприятливою можливістю. Коли

вони відійдуть на максимально можливу відстань, Мойсей має звеліти їм іти вперед, щоб він міг скористатися даним йому Богом жезлом та розділити води.

«А Я, ось Я вчиню запеклим серце єгиптянам, і вони ввійдуть за ними. І буду Я прославлений через фараона, і через усе його військо, і через колесниці його, і через комонників його. І пізнають єгиптяни, що Я Господь, коли буду Я прославлений через фараона, і через колесниці його, і через комонників його! І рушив Ангол Божий, що йшов перед Ізраїльським табором, і пішов за ними; і рушив стовп хмари перед ними, і став за ними, і ввійшов він у середину між табір Єгипту й між табір Ізраїлів. І була та хмара і темрява для Єгипту, а ніч розсвітлив він для Ізраїля. І не зближався один до одного цілу ніч».

[103] Єгиптяни не могли бачити євреїв, тому що перед ними була густа хмара темряви, котра водночас була світлом для ізраїльтян. Таким чином Бог явив Свою силу, щоб випробувати Свій народ, чи будуть вони довіряти Йому після того, як Він дав їм такі знаки Своєї турботи й любові до них, та щоб докорити їм за їхнє невір'я і нарікання. «І простяг Мойсей руку свою на море, і Господь гнав море сильним східнім вітром цілу ніч, і зробив море суходолом, і розступилася вода. І ввійшли Ізраїлеві сини в середину моря, як на суходіл, а море було для них муром із правиці їхньої та з лівиці їхньої». Води піднялися і стали як застигли стіни з обох боків, у той час як Ізраїль проходив серединою моря по сухій землі.

Єгипетське військо торжествувало тієї ночі, гадаючи, що діти Ізраїлю знову були в їхній владі. Вони вважали, що в євреїв немає можливості врятуватися, адже перед ними простягалось Червоне море, а позаду них було велике єгипетське військо. Уранці єгиптяни підійшли до моря, і ось — перед ними суха дорога, води розійшлися і стоять як стіни з обох боків, а діти Ізраїлю знаходяться вже на середині моря, ідучи по сухій землі. Деякий час єгиптяни вичікували, вирішуючи, як краще вчинити. Вони були розчаровані й сердиті через те, що для євреїв, котрі, як вони вважали з усією певністю, були майже в їхніх руках, несподівано відкрилася дорога через море. Вони вирішили погнатися за ними.

«А єгиптяни гналися, і ввійшли за ними всі фараонові коні й колесниці його, та його комонники до середини моря. І сталося за ранньої сторожі, і поглянув Господь на єгипетський табір у стовпі огня й хмари, та й привів у замішання єгипетський табір. І поскидав колеса з колесниць його, і вчинив, що йому було тяжко ходити. І єгиптяни сказали: Утікаймо від ізраїльтян, бо Господь воює за них з Єгиптом!»

Єгиптяни насмілилися ступити на дорогу, яку Бог приготував для Свого народу, та ангели Божі пройшли через їхнє військо і поздймали колеса з їхніх колісниць. Їх спіткала кара. Просування було дуже повільним, і вони почали непокоїтися. Вони пам'ятали суди, котрі Бог євреїв звершував над ними в Єгипті, аби примусити відпустити Ізраїль, і подумали, що Бог може віддати їх усіх в руки ізраїльтян. Вирішивши, що Бог воює за ізраїльтян, і дуже злякавшись, вони повернули назад, щоб утекти від них, коли «промовив Господь до Мойсея: Простягни свою руку на море, і нехай вернеться вода на єгиптян, на їхні колесниці й на комонників їхніх».

[104]

«І простяг Мойсей руку свою на море, і море вернулося, коли настав ранок, до сили своєї, а єгиптяни втікали навпроти нього. І кинув Господь єгиптян у середину моря! І вернулась вода, і позакривала колесниці та комонників усьому фараоновому військові, що ввійшло за ними в море. Ані жоден із них не зостався! А Ізраїлеві сини йшли суходолом у середині моря, а море було для них муром із правиці їхньої та з лівиці їхньої. І визволив Господь того дня Ізраїля з єгипетської руки. І бачив Ізраїль мертвих єгиптян на березі моря. І побачив Ізраїль сильну руку, яку виявив Господь у Єгипті, і став боятися той народ Господа! І ввірував він у Господа, та в Мойсея, раба Його».

Ставши свідками того, як Бог чудодійним чином знищив єгиптян, євреї об'єдналися в натхненній пісні красномовної хвали й подяки.

[105]

Розділ 17. Мандрювання Ізраїлю

За основу розділу взято Вихід 15:23 — 18:27.

Діти Ізраїлю мандрували в пустині і впродовж трьох днів не могли знайти придатної для пиття води. Вони страждали від спраги. «І став народ ремствувати на Мойсея, говорячи: Що ми будемо пити? І він кликав до Господа! І показав йому Господь дерево, і він кинув його до води, і стала вода та солодка! Там Він дав йому постанову та право, і там його випробував. І сказав Він: Коли дійсно будеш ти слухати голосу Господа, Бога твого, і будеш робити слушне в очах Його, і будеш слухатися заповідей Його, і будеш виконувати всі постанови Його, то всю хворобу, що Я поклав був на Єгипет, не покладу на тебе, бо Я Господь, Лікар твій!»

[106] Діти Ізраїлю, здавалося, володіли злим серцем невір'я. Вони не бажали переносити труднощі в пустині. Коли на їхньому шляху зустрічалися перешкоди, вони вважали їх нездоланими. Вони втрачали довір'я до Бога і не бачили перед собою нічого, крім смерті. «І стала ремствувати вся громада Ізраїлевих синів на Мойсея та на Аарона в пустині. І говорили їм Ізраїлеві сини: Коли б ми були помирали від Господньої руки в єгипетським краї, як ми сиділи над горшком м'яса, як ми їли хліба досить! Бо ви вивели нас до цієї пустині, щоб поморити голодом увесь цей збір...»

Насправді вони ще не відчули мук голоду. На той час у них була їжа, проте вони боялися за майбутнє. Вони не могли уявити, як такий численний Ізраїль зможе прогодуватися у своїй довготривалій подорожі крізь пустиню тією простою їжею, що в них була, тому у своєму невір'ї вже бачили своїх дітей голодними. Господь бажав, щоб їхня їжа вичерпалася і, зустрівшись із труднощами, вони звернули свої серця до Того, Хто досі допомагав їм, та вірили в Нього. Він був готовий вчасно

подати їм допомогу. Якщо у своїй нужді вони кликатимуть до Нього, Він виявить їм знаки Своєї любові й постійної турботи.

Та вони, здавалося, не бажали завчасно довіряти Господу без видимих постійних доказів Його сили. Якби вони володіли правдивою вірою та непохитним довір'ям до Бога, то бадьоро зносили б незручності, перешкоди і навіть справжні страждання після того, як Господь таким чудесним чином визволив їх із рабства. Більше того, Господь обіцяв: якщо вони слухатимуться Його Заповідей, жодна хвороба не торкнеться їх, бо Він запевнив: «Я Господь, Лікар твій!».

Маючи таку певну Божу обітницю, було злочинним невір'ям очікувати, що вони та їхні діти повмирають від голоду. Ізраїльтяни дуже постраждали в Єгипті від надмірної праці. Їхніх дітей позбавляли життя, й у відповідь на їхні сповнені муки молитви Бог милостиво визволив їх. Він обіцяв бути їхнім Богом, прийняти їх як народ і привести до великого доброго краю.

Однак вони були готові втратити мужність від будь-якого страждання, котре мали перенести на шляху до того краю. Вони багато чого перенесли в єгипетському рабстві, а тепер у служінні Богові не могли зносити страждань. Вони були схильні під час випробування вдаватися до похмурих сумнівів та впадати у відчай. Вони нарікали на відданого Божого слугу Мойсея, звинувачуючи його у всіх сво їх випробуваннях, та висловлювали негідне бажання залишитися краще в Єгипті, де мали змогу сидіти біля казанів з м'ясом та їсти хліба досхочу.

[107]

Урок для наших днів

Невір'я й нарікання дітей Ізраїлю — ілюстрація стану Божого народу наших днів. Багато хто, оглядаючись на них, дивується їхньому невір'ю та постійним наріканням після того, як Господь так багато зробив для них, даючи неодноразові докази Своєї любові й турботи. Вони вважають, що не виявили б такої невдячності. Однак декотрі з тих, що так думають, нарікають і скаржаться з приводу речей, які мають менш суттєве значення. Вони не знають самих себе. Бог часто випробовує їх, перевіряє

їхню віру в малому, а вони витримують такі випробування не краще за стародавній Ізраїль.

Щоденні потреби багатьох людей задовільнені, проте вони не довіряють Господу своє майбутнє. Вони виявляють невір'я, впадають у відчай і смуток на думку про можливу майбутню потребу. Деякі постійно тривожаться про те, аби не зазнати нужди і щоб їхні діти не страждали. Коли з'являються труднощі або вони опиняються в скрутному становищі — коли їхня віра та любов до Бога випробовуються, — вони ухиляються від випробування і нарікають на процес, обраний Богом для їхнього очищення. Тоді виявляється, що їхня любов не є чистою і досконалою, щоб усе переносити.

Віра народу Небесного Бога повинна бути сильною, діювою, стійкою — підставою сподіваного. Тоді вони зможуть сказати: «Благослови, душе моя, Господа, і все нутро моє святе Ймення Його!», бо Він повівся зі мною щедро.

[108] Деякі вважають самозречення справжнім стражданням. Вони потурають своєму зіпсутому апетитові. Обмеження нездорового апетиту може примусити багатьох навіть із тих, котрі називають себе християнами, повернути назад, ніби вживання простої їжі може призвести до голоду. Подібно до дітей Ізраїлю вони віддадуть перевагу рабству, хворому тілу і навіть смерті, аби тільки не втратити казанів із м'ясом. Хліб і вода — це все, що обіцяно останкові в час горя.

Манна

«А рано була верства роси навколо табору. І піднялася верства тієї роси, аж ось на поверхні пустині щось дрібне, вузькувате, дрібне, немов паморозь на землі. І побачили Ізраїлеві сини, та й казали один до одного: „ман гу?“, бо не знали, що то. А Мойсей відказав їм: Це той хліб, що дав вам Господь на їжу. Це те, що про нього Господь наказав: Збирайте з нього кожен у міру їди своєї, гомер на голову, за числом ваших душ: візьміть кожен для того, хто в наметі його».

«І зробили так Ізраїлеві сини, і назбирали хто більше, а хто менше. І зміряли вони гомером, і не мав зайвого той, хто зібрав більше, а хто зібрав менше, не мав нестачі, зібрали

кожен у міру своєї їди! І сказав до них Мойсей: Нехай ніхто не лишає з нього до ранку! Та не послухали вони Мойсея, і дехто позоставляли з нього до ранку, а воно зачервивіло, і стало смердюче. І розгнівався на них Мойсей! І збирали його щоранку, кожен у міру своєї їди. А розгрівалося сонце і воно розтавало».

«І сталося шостого дня, поназбирували вони хліба подвійно, два гомери на одного. І посходилися всі начальники громади, і розповіли Мойсеєві. А він сказав до них: Це те, що говорив Господь: Повний спокій, субота свята для Господа взавтра. Що будете пекти печіть, а що будете варити варіть, а все позоставте покладіть собі на сховок до ранку. І поклали його аж до ранку, як Мойсей наказав, і не засмерділось воно, і черви не було в нім. І сказав Мойсей: їжте його сьогодні, бо сьогодні субота для Господа. Сьогодні не знайдете його на полі. Шість день будете збирати його, а дня сьомого субота: не буде в ній того».

[109]

Господь і сьогодні не менш вимогливий щодо Його суботи, ніж тоді, коли давав згадані вище особливі вказівки дітям Ізраїлю. Він звелів їм: що потрібно пекти — печіть, і що потрібно варити — варіть шостого дня, який є днем приготування до суботнього відпочинку.

Бог виявив Свою велику турботу й любов до Свого народу, пославши їм хліб із неба: «Хліб ангельський їла людина», тобто їжу, котрою їх забезпечували ангели. Потрійне чудо з манною — подвійна кількість шостого дня, відсутність її сьомого дня і те, що вона залишалася свіжою в суботу, хоч в інші дні робилася непридатною для вживання, — мало на меті закарбувати в їхній свідомості святість суботи.

Після того як ізраїльтяни були щедро забезпечені їжею, вони відчували сором за своє невір'я й нарікання та пообіцяли покладатися в майбутньому на Господа, проте швидко забули свою обіцянку і не витримали вже першого випробування своєї віри.

Вода зі скелі

Ізраїльтяни вирушили з Сінайської пустині і отаборилися в Рефідимі, та не було там для народу питної води. «І сварився

народ із Мойсеєм, і казали вони: Дайте нам води, і ми будемо пити! А Мойсей їм сказав: Чого ви сваритеся зо мною? Нащо випробовуєте Господа? І народ був там спраглий води. І ремствував народ на Мойсея й говорив: Нащо це ти випровадив нас із Єгипту? Щоб повбивати спраглою мене та синів моїх, та отари мої? І кликав Мойсей до Господа, кажучи: Що я вчиню цьому народові? Ще трохи, і вони вкаменують мене!».

[110] «І сказав Господь до Мойсея: Перейдися перед народом, і візьми з собою декого з старших Ізраїлевих, а палицю, що нею ти вдарив був Річку, візьми в свою руку, та й іди! Ось Я стану перед лицем твоїм там, на скелі в Хориві, а ти вдариш у скелю, і вийде із неї вода, і буде пити народ! І зробив Мойсей гак на очах старших Ізраїлевих. І назвав він ім'я того місця: Масса га Мерива через колотнечу Ізраїлевих синів і через випробування ними Господа, коли казали: Чи є Господь серед нас, чи нема?»

Бог звелів дітям Ізраїлю отаборитися там, де не було води, щоб випробувати їх: чи у своїй нужді вони дивитимуться на Нього, чи нарікатимуть, як і раніш. З огляду на те, що Бог вчинив для них у їхньому дивовижному визволенні, вони мали б вірити в Нього у своїй нужді. Вони повинні були б знати, що Він не дозволить їм померти від спраги, бо обіцяв зробити їх Своїм народом. Але замість того щоб у смиренні благоді Господа подбати про їхню потребу, вони нарікали на Мойсея, вимагаючи від нього води.

Бог постійно чудовим чином являв ізраїльтянам Свою силу, аби вони зрозуміли, що всі отримані ними блага походять від Нього і що Він міг дати й забрати їх згідно зі Своєю волею. Іноді вони цілком усвідомлювали це і вельми упокорювалися перед Господом; однак під час спраги або голоду звинувачували в усьому Мойсея, ніби залишили Єгипет, щоб догодити йому. Їхні жорстокі нарікання засмучували Мойсея. Він запитав Господа, що робити, оскільки народ був готовий каменувати його. Господь звелів йому піти і вдарити по скелі Божим жезлом. Хмара Його слави спочивала якраз перед скелею. «На пустині Він скелі розсік, і щедро усіх напоїв, як з безодні. Він витягнув із скелі потоки, і води текли, немов ріки» (Псал. 77:15, 16).

Мойсей ударив по скелі, але ніхто інший, як Христос, стояв біля нього і вчинив те, що вода потекла з твердої скелі. Народ

спокушував Господа під час спраги, говорячи: Якщо Бог привів нас сюди, то чому не дасть нам води, як дав хліб? Це «якщо» свідчило про злочинне невір'я, викликаючи в Мойсея страх, що Бог покарає народ за їхнє негідне нарікання. Господь випробував віру Свого народу, але вони не витримали випробування. Вони нарікали з приводу їжі й води, скаржачись на Мойсея. Через їхнє невір'я Бог допустив, щоб їхні вороги воювали з ними, щоб Він міг показати Своему народові, звідки походить їхня сила. [111]

Визволення від Амаліка

«І прибув Амалік, і воював з Ізраїлем у Рефідімі. І сказав Мойсей до Ісуса: Вибери нам людей, і вийди воєю з Амаліком. Узавтра я стану на верхів'ї гори, а Божа палиця буде в моїй руці. І зробив Ісус, як сказав йому Мойсей, щоб воювати з Амаліком. А Мойсей, Аарон та Хур вийшли на верхів'я гори. І сталося, коли Мойсей підіймав свої руки, то перемагав Ізраїль, а коли руки його опускались, то перемагав Амалік. А руки Мойсееві стали тяжкі. І взяли вони каменя, і поклали під ним. І сів він на ньому, а Аарон та Хур підтримували руки йому, один із цього боку, а один із того. І були його руки сталі аж до заходу сонця».

Мойсей підносив руки до неба, тримаючи Божий жезл у правій руці та благаючи Бога про допомогу. Тоді Ізраїль брав гору і відкидав ворога. Коли Мойсей опускав руки, ставало очевидним, що Ізраїль швидко втрачає те, чого досяг, і вороги перемагали його. Мойсей знов підносив руки до неба, і Ізраїль перемагав, відкидаючи ворога.

Те, що Мойсей простягав руки до Бога, мало навчити ізраїльтян: коли вони будуть надіятися на Бога, покладатися на Його силу і звеличувати Його престол, Він воюватиме за них та підкорить їхніх ворогів. Але коли вони не довіряться Його силі й покладатимуться на власну, то стануть навіть слабшими за своїх ворогів, котрі не знають Бога, і ті переможуть їх. «І переміг Ісус Амаліка й народ його вістряв меча».

«І сказав Господь до Мойсея: Напиши це на пам'ятку в книзі, і поклади до вух Ісусових, що докраю зітру Я пам'ять

[112] Амаликову з-під неба. І збудував Мойсей жертівника, і назвав ім'я йому: Єгова-Ніссі. І проказав він: Бо рука на Господньому прапорі: Господеві війна з Амаликом із роду в рід!». Якби діти Ізраїлю не нарікали на Господа, Він не допустив би, щоб їхні вороги воювали з ними.

Візит Їтро

Перед тим як залишити Єгипет, Мойсей відіслав свою дружину й дітей до тестя. Почувши про чудесне визволення ізраїльтян з Єгипту, Їтро відвідав Мойсея в пустині та привів до нього дружину з дітьми. «І вийшов Мойсей навпроти свого тестя, та й уклонився до землі, і поцілував його. І питали вони один одного про мир, і ввійшли до намету. І оповів Мойсей своєму тестеві про все, що зробив був Господь фараонові та Єгиптові через Ізраїля, про всі ті труднощі, які він спіткав був по дорозі, та Господь визволив їх».

«І тішився Їтро всім тим добром, що вчинив Господь для Ізраїля, що визволив його з єгипетської руки. І промовив Їтро: Благословенний Господь, що визволив вас з єгипетської руки та з руки фараонової, що визволив народ з-під руки єгипетської. Тепер я знаю, що Господь більший за всіх богів, бо зробив це за те, що єгиптяни вихвалялись над ними. І взяв Їтро, Мойсеїв тесть, цілопалення та жертви для Бога. І прийшов Аарон та всі старші Ізраїлеві їсти хліб з Мойсеєвим тестем перед Божим обличчям».

Проникливий Їтро швидко зауважив, що на Мойсеєві лежить великий тягар, оскільки народ приходив до нього з усіма своїми важкими справами і він навчав їх згідно з Божими постановами й Законом. Він сказав Мойсеєві: «Тепер послухай мого слова, пораджу тобі, і буде Бог із тобою! Стій за народ перед Богом, і принось справи до Бога. І ти остережеш їх за постанови та за закони, і об'явиш їм ту путь, якою вони підуть, і те діло, яке вони зроблять. А ти наздриш зо всього народу мужів здібних, богобоязливих, мужів справедливих, що ненавидять зиск, і настановиш їх над ними тисяцькими, сотниками, п'ятдесятниками та десятниками. І будуть вони судити народ кожного часу. І станеться, кожну велику справу вони принесуть

до тебе, а кожну малу справу розсудять самі. Полегши собі, і нехай вони несуть тягар із тобою. Коли ти зробиш цю річ, а Бог тобі накаже, то ти втримаєшся, а також увесь народ цей прийде на своє місце в мирі». [113]

«І послухався Мойсей голосу тестя свого, і зробив усе, що той був сказав. І вибрав Мойсей здібних мужів зо всього Ізраїля, і настановив їх начальниками над народом, тисяцькими, сотниками, п'ятдесятниками та десятниками. І судили вони народ кожного часу. Справу трудну приносили Мойсеєві, а кожну малу справу судили самі. І відпустив Мойсей тестя свого, і він пішов собі до краю свого».

Мойсей не вважав себе вищим за те, аби прийняти настанови від свого тестя. Бог вельми звеличив його та звершував його рукою чудеса. Однак Мойсей не думав: якщо Бог вибрав його, щоб наставляти інших, і звершував його рукою гідні подиву діла, то він вже не має потреби в повчаннях від інших. Він з радістю вислухав пропозиції тестя і прийняв його план як мудрий організаційний захід. [114]

Розділ 18. Божий Закон

За основу розділу взято Вихід 19; 20.

Залишивши Рефідим, діти Ізраїлю «увійшли до Сінайської пустині, та й отаборилися в пустині. І отаборився там Ізраїль навпроти гори. А Мойсей увійшов до Бога. І кликнув до нього Господь із гори, говорячи: Скажеш отак дому Якова, і звістиш синам Ізраїля: Ви бачили, що Я зробив був Єгиптові, і носив вас на крилах орлиних, і привів вас до Себе. А тепер, коли справді послухаєте Мого голосу, і будете дотримувати заповіту Мого, то станете Мені власністю більше всіх народів, бо вся земля то Моя! А ви станете Мені царством священиків та народом святим. Оце ті речі, що про них будеш казати Ізраїлевим синам. І прибув Мойсей, і покликав старших народніх, та й виложив перед ними всі ті слова, що Господь наказав був йому. І відповів увесь народ разом, та й сказав: Усе, що Господь говорив, зробимо! А Мойсей доніс слова народу до Господа».

Народ вступив в урочистий заповіт із Богом, визнавши Його своїм Владикою, через що вони стали особливими підданими Його Божественної влади. «І промовив Господь до Мойсея: Ось Я до тебе прийду в густій хмарі, щоб чув народ, коли Я говоритиму з тобою, і щоб повірив і тобі навіки!». Зустрічаючи труднощі на своєму шляху, євреї були схильні нарікати на [115] Мойсея й Арона та звинувачувати їх у тому, що вони вивели народ Ізраїлю з Єгипту, аби знищити їх. Бог бажав ушанувати Мойсея перед ними, аби вони довіряли його настановам і знали, що Він поклав на нього Свого Духа.

Приготування, щоб наблизитися до Бога

Тоді Господь дав Мойсеєві чіткі вказівки щодо приготування народу, аби Він міг наблизитися до них та особисто, а не через ангелів, об'явити їм Свій Закон. «І промовив Господь

до Мойсея: *Иди до людей, і освяти їх сьогодні та завтра, і нехай вони виперуть одіж свою. І нехай вони будуть готові на третій день, бо третього дня зійде Господь на гору Сінай на очах усього народу».*

Від людей вимагалось, щоб вони утримувалися від повсякденної праці й турбот і роздумували про духовне. Бог вимагав від них також випрати їхній одяг. І сьогодні Він не менш вимогливий, ніж у ті часи. Він — Бог порядку і вимагає, аби Його народ, який сьогодні живе на Землі, строго дотримувався чистоти. Люди, які поклоняються Богові, не подбавши про чистоту одягу й тіла, з'являються перед Ним у вигляді, не гідному того, аби бути прийнятими. Господь незадоволений тим, що їм бракує пошани до Нього, і не прийме служіння нечистих поклонників, бо вони ображають свого Творця. Творець неба й землі вважав чистоту настільки важливою, що сказав: *«Нехай вони виперуть одіж свою».*

«І обведеш границею народ довкола, говорячи: Стережіться сходити на гору й доторкуватися до краю її. Кожен, хто доторкнеться до гори, буде конче забитий! Нехай не доторкнеться до неї рука, бо буде конче вкаменований, або буде справді застрілений, чи то худобина, чи то людина, не буде жити вона. Як сурма засурмить протяжливо, вони вийдуть на гору». Таке повеління мало на меті закарбувати у свідомості цього непокірного народу глибоке благоговіння перед Богом — Автором та основою їхніх законів.

[116]

Явлення Бога в надзвичайній величі

«І сталося третього дня, коли ранок настав, і знялися громи та блискавки, і густа хмара над горою та сильний голос сурми! І затремтів увесь народ, що був у таборі...» Воїнство ангелів, які супроводжували Божественну Величність, скликали народ звуком, що нагадував звук сурми і ставав дедалі голоснішим, аж затремтіла вся земля.

«І вивів Мойсей народ із табору назустріч Богові, і вони стали під горою. А гора Сінай уся вона димувала через те, що Господь зійшов на неї в огні! І піднявся дим її, немов дим вапнярки, і сильно затремтіла вся гора...» Божественна

Величність зійшла в хмарі зі славним почтом ангелів, вигляд яких був подібний до полум'я вогню.

«І розлігся голос сурми, і він сильно все могутнів: Мойсей говорить, а Бог відповідає йому голосно... І зійшов Господь на гору Сінай, на верхів'я гори. І покликав Господь Мойсея на верхів'я гори. І вийшов Мойсей. І промовив Господь до Мойсея: Зійди, остережи народ, щоб не рвався до Господа, щоб побачити, бо багато з нього загине. А також священники, що будуть підходити до Господа, нехай перше освятяться, щоб Господь їх не повбивав».

Так Господь у страхітливій величі проголосив Свій Закон із Синаю, щоб люди повірили. Проголошення Закону супроводжувалося величними проявами Його влади, щоб народ знав: Він — єдиний істинний Живий Бог. Мойсеєві не було дозволено увійти в хмару слави, а тільки наблизитися до неї й увійти в густу темряву, що оточувала її. Він стояв поміж народом і Господом.

Божий Закон проголошений

[117] Давши народові такі докази Своєї сили, Господь сказав, Хто Він є: «Я — Господь, Бог твій, що вивів тебе з землі єгипетської, з дому неволі». Той Самий Бог, Котрий звеличив Свою силу серед єгиптян, тепер проголосив Свій Закон:

«Хай не буде тобі інших богів передо Мною!»

«Не роби собі різьби і всякої подоби з того, що на небі вгорі, і що на землі долі, і що в воді під землею. Не вклоняйся їм і не служи їм, бо Я Господь, Бог твій, Бог заздрісний, що карає за провину батьків на синах, на третіх і на четвертих поколіннях тих, хто ненавидить Мене, і що чинить милість тисячам поколінь тих, хто любить Мене, і хто держиться Моїх заповідей».

«Не призывай Імення Господа, Бога твого, надаремно, бо не помилує Господь того, хто призиватиме Його Імення надаремно».

«Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість день працею і роби всю працю свою, а день сьомий субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка

твоя, раб твій та невільниця твоя, і худоба твоя, і приходько твій, що в брамах твоїх. Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його».

«Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!»

«Не вбивай!»

«Не чини перелюбу!»

«Не кради!»

«Не свідкуй неправдиво на свого ближнього!»

«Не жадай дому ближнього свого, не жадай жони ближнього свого, ані раба його, ані невільниці його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що ближнього твого!».

Перша і друга Заповіді, проголошені Єговою, застерігали від ідолопоклонства, яке заводить людей далеко в гріх і непокору та закінчується принесенням людських жертв. Бог бажав уберегти народ від найменших спроб чинити ці гидоти. Перші чотири Заповіді були дані, щоби показати людям їхній обов'язок по відношенню до Бога. Четверта Заповідь є з'єднувальною ланкою між великим Богом і людиною. Субота особливим чином була дана для добра людини і прославлення Бога. Останні шість Заповідей вказують на обов'язок людини щодо її ближніх.

[118]

Субота повинна була назавжди стати ознакою між Богом і Його народом. Це мало виявлятися таким чином: усі, хто дотримується суботи, свідчать цим, що поклоняються Живому Богові, Творцеві неба й землі. Субота мала бути ознакою між Богом і Його народом доти, доки в Нього будуть на Землі люди, що служать Йому.

«І ввесь народ бачив та чув громи та полум'я, і голос сурми, і гору димлячу. І побачив народ, і всі тремтіли та й поставали здалека. І сказали вони до Мойсея: Говори з нами ти, і ми послухаємо, а нехай не говорить із нами Бог, щоб ми не повмирали. І промовив Мойсей до народу: Не бійтеся, бо Бог прибув для випробування вас, і щоб страх Його був на ваших обличчях, щоб ви не грішили».

«І став народ здалека, а Мойсей підійшов до мороку, де був Бог. І промовив Господь до Мойсея: Отак скажеш до Ізраїле-

вих синів: Ви бачили, що Я говорив з вами з небес». Велична присутність Бога на Синаї, викликане Його присутністю тремтіння землі, жахливі блискавки і громи, що супроводжували ці відвідини Бога, викликали в людей такий страх і пошану до Його священної величі, що вони інстинктивно відступили від страхітливої присутності Бога, аби їм можна було витримати Його грізну славу.

Небезпека ідолопоклонства

І знову Бог бажав уберегти дітей Ізраїлю від ідолопоклонства. Він сказав їм: «Не будете робити при Мені богів із срібла, і богів із золота не будете робити собі». Їм загрозувала небезпека наслідувати приклад єгиптян і робити собі кумирів, які представляли б Бога.

[119] «Ось Я посилаю Ангола перед лицем твоїм, щоб він охороняв у дорозі тебе, і щоб провадив тебе до того місця, яке Я приготував. Стережися перед лицем Його, і слухайся Його голосу! Не протився Йому, бо Він не пробачить вашого гріха, бо Ім'я Моє в Ньому. Коли ж справді послухаєш ти його голосу, і вчиниш усе, що говорю, то Я буду ворогувати проти ворогів твоїх, і буду гнобити твоїх гнобителів. Бо Мій Ангол ходитиме перед лицем твоїм, і запровадить тебе до амореянина, і хіттеянина, і періздеянина, і ханаанеянина, хіввеянина, і євусеянина, а Я знищу його». Ангелом, Котрий ішов попереду Ізраїлю, був Господь Ісус Христос. «Не будеш вклонятися їхнім богам, і служити їм не будеш, і не будеш чинити за вчинками їх, бо конче порозбиваєш і конче поламаєш їхні стовпи для богів. І будеш служити ти Господеві, Богові своєму, і Він поблагословить твій хліб та воду твою, і з-посеред тебе усуне хворобу» (Вихід 23:24, 25).

Бог бажав, щоб Його народ розумів: лише Він має бути об'єктом їхнього поклоніння; і коли вони переможуть навколишні язичеські народи, то не повинні зберігати жодного ідола, яким ті поклонялися, натомість цілковито знищити їх. Чимало язичеських божеств коштували дуже дорого, були гарно й майстерно виготовлені, що могло спокусити тих, хто був свідком такого поширеного в Єгипті поклоніння ідолам, ставитися до

цих бездушних предметів навіть з деякою пошаною. Господь бажав, аби Його народ знав, що саме через ідолопоклонство цих народів, яке призвело їх до всякого нечестя, Він використає ізраїльтян як Своє знаряддя для їх покарання та знищення їхніх богів.

«Свій страх пошлю перед лицем твоїм, і приведу в замішання весь цей народ, що ти ввійдеш між нього. І всіх ворогів твоїх оберну до тебе потилицею. І пошлю шершня перед тобою, і він вижене перед тобою хіввеянина, ханаанеянина та хіттеянина. Не вижену їх перед тобою в однім році, щоб не став той Край спустошеним, і не розмножилася на тебе польова звірина. Помалу Я буду їх виганяти перед тобою, аж поки ти розродишся, і посядеш цей Край. І покладу границю твою від моря Червоного й аж до моря Філістимського, і від пустині аж до Річки, бо дам в вашу руку мешканців цього Краю, і ти виженеш їх перед собою. Не складай умови з ними та з їхніми богами. Не будуть сидіти вони в твоїм Краї, щоб не ввести тебе в гріх супроти Мене, коли будеш служити їхнім богам, бо це буде пастка тобі!» (Вихід 23:27-33). Ці обітниці Бога Його народів були дані за умови їхнього послуху. Якщо вони служитимуть Господові всім серцем, Він здійснить для них великі діла.

[120]

Після того як Мойсей отримав від Господа постанови і записав їх для народу, а також обітниці за умови послуху, Господь сказав до нього: «А до Мойсея сказав Він: Вийди до Господа ти й Аарон, Надав та Авігу, та сімдесят із Ізраїлевих старших, і вклоніться здалека. А Мойсей нехай підійде до Господа сам, а вони не підійдуть. А народ з ним не вийде. І прибув Мойсей, та й оповів народові всі Господні слова та всі закони. І весь народ відповів одноголосно, та й сказали: Усе, про що говорив Господь, зробимо!» (Вихід 24:1-3).

Мойсей записав не Десять Заповідей, а постанови, дані Богом, щоб вони їх виконували, та обітниці за умови, що вони слухатимуться Його. Він прочитав це народові і вони пообіцяли виконати все, що сказав Господь. Тоді Мойсей записав їхню урочисту обіцянку в книгу і приніс жертву Богові за народ. «І взяв він книгу заповіту, та й відчитав вголос народові. А вони сказали: Усе, що говорив Господь, зробимо й послухаємо!

І взяв Мойсей тієї крові, і покропив на народ, та й сказав: Оце кров заповіту, що Господь уклав із вами про всі оці речі!» (Вихід 24:7-8).

Божий Вічний Закон

Закон Божий існував ще до того, як була створена людина. Ангели керувалися ним. Сатана впав через те, що порушив принципи правління Божого. Створивши Адама та Єву, Бог сповістив їм Свій Закон. Тоді він не був написаний, а був сповіщений їм Єговою.

[121] Субота, про яку згадується в Четвертій Заповіді, була запроваджена в Едемі. Після того як Бог створив світ і людину на землі, Він створив для людини суботу. Після гріхопадіння Адама з Божого Закону не було усунуто нічого. Принципи, викладені в Десятьох Заповідях, існували до гріхопадіння і їхній характер відповідав безгрішному стану святих істот. Після гріхопадіння принципи, викладені в цих постановах, не зазнали зміни, однак були дані додаткові постанови, з урахуванням стану людини після гріхопадіння.

Тоді була запроваджена система, що вимагала жертвоприношення тварин, аби грішна людина пам'ятала те, у чому сатана примусив засумніватися Єву, — покаранням за непослух є смерть. Через порушення Божого Закону виникла необхідність у смерті Христа як жертви, щоб дати людині можливість уникнути покарання і водночас зберегти честь Божого Закону. Система жертвоприношень мала навчити людину покори, з огляду на її гріховний стан привести до покаяння й віри в Бога, Котрий Єдиний через обіцяного Викупителя прощає порушення Свого Закону, які мали місце в минулому. Якби Божий Закон не був порушений, то ніколи не було б смерті й необхідності в додаткових постановах, які враховували стан людини після гріхопадіння.

Адам навчав своїх нащадків Закону Божого; цей Закон передавався вірним упродовж наступних поколінь. Постійне порушення Божого Закону накликало потоп на Землю. Закону дотримувалися Ной і його сім'я, які завдяки своєму праведному життю були спасенні в ковчезі Божим чудом. Ной навчав

своїх нащадків Десятьох Заповідей. Починаючи від Адама, Господь зберігав для Себе народ, у серцях якого був Його Закон. Він говорить про Авраама: «Авраам послухав Мого голосу, і виконував те, що виконувати Я звелів: заповіді Мої, постанови й закони Мої» (Буття 26:5).

Господь з'явився Авраамові і сказав:

«Я Бог Всемогутній! Ходи перед лицем Моїм, і будь непорочний! І дам Я Свого заповіта поміж Мною та поміж тобою, і дуже-дуже розмножу тебе» (Буття 17:1-2). «І Я складу заповіта Свого поміж Мною та поміж тобою, і поміж твоїм потомством по тобі на їхні покоління на вічний заповіт, що буду Я Богом для тебе й для нащадків твоїх по тобі» (Буття 17:7).

[122]

Тоді Він зажадав від Авраама та його насіння обрізання, що являло собою відтинання крайньої плоті на знак того, що Бог відтяв та відокремив їх від усіх народів як Свій особливий скарб. З допомогою цього символу вони урочисто обіцяли не вступати в шлюбні відносини з іншими народами, інакше втратили б своє благоговіння перед Богом і Його святим Законом, зробившись як оточуючі народи-ідолопоклонники.

Здійснюючи обрізання, вони урочисто погоджувалися виконувати зі свого боку умови заповіту, укладеного з Авраамом, тобто відокремитися від усіх народів і бути досконалими. Якби нащадки Авраама відмежувалися від інших народів, вони не були б спокушені впасти в ідолопоклонство. Живучи відокремлено від інших народів, вони не відчували б великої спокуси брати участь у їхніх гріховних учинках та повставати проти Бога. Змішуючись з оточуючими народами, нащадки Авраама великою мірою втратили свою унікальність і святість. Аби покарати їх, Господь навів на їхній край голод, що змусило їх задля збереження власного життя піти до Єгипту. Проте через Свій заповіт з Авраамом Бог не покинув їх напризволяще в Єгипті. Він допустив їм бути пригнобленими єгиптянами, щоб у своєму нещасті вони звернулися до Нього, обрали Його милостиве праведне керівництво та слухалися Його повелінь.

До Єгипту увійшло лише кілька родин. Вони стали численним народом. Деякі старанно навчали своїх дітей Закону Божого, проте чимало ізраїльтян бачили в Єгипті так багато ідолопоклонства, що не мали чіткого уявлення щодо принци-

[123] пів Божого Закону. Ті, що боялися Бога, кликали до Нього в душевних муках, прохаючи знищити важке ярмо рабства й вивести їх із краю полону, аби вони могли вільно служити Йому. Бог почув їхні благання і поставив Мойсея як Своє знаряддя у справі визволення Його народу. Після того як ізраїльтяни залишили Єгипет і води Червоного моря розділилися перед ними, Господь випробував їх, аби побачити, чи довірятьимуть вони Тому, Хто вивів їх, — народ з-поміж іншого народу з допомогою ознак, випробувань і чудес. Однак вони не витримали випробування. Вони нарікали на Бога через те, що зустрічали труднощі на своєму шляху, і бажали знову повернутися до Єгипту.

Записаний на кам'яних таблицях

Аби ізраїльтяни не мали причини для вибачення, Господь Сам зволив зійти на Синай, оповитий славою, в оточенні Своїх ангелів та найвеличнішим і найурочистішим чином проголосив Свій Закон — Десять Заповідей. Викласти їх Він не довірив нікому, навіть Своїм ангелам, натомість на повний голос привселюдно проголосив Свій Закон. Навіть тоді Бог не довірив їх недовговічній пам'яті людей, схильних забувати Його вимоги, а написав їх власним святим перстом на кам'яних таблицях. Він бажав запобігти будь-якій можливості змішувати Його святі постанови з людськими традиціями та звичаями.

Тоді Господь ще більше наблизився до Свого народу, такого схильного збочувати, не залишивши їх винятково з Десятьма Заповідями — Десятислів'ям. Він звелів Мойсеєві записати постанови й закони, котрі дасть як більш докладні вказівки щодо Своїх повелінь, оберігаючи тим самим Десять Заповідей, закарбованих Ним на кам'яних таблицях. Ці конкретні вказівки й вимоги були дані з метою привести грішну людину до послуху моральному Законові, який вона схильна порушувати.

Якби людина виконувала Божий Закон, як він був даний Адамові після його гріхопадіння і якого дотримувався Ной у ковчезі та виконував Авраам, тоді не виникло б необхідності в обряді обрізання. І якби нащадки Авраама дотримувалися заповіту, знаком, або клятвою котрого було обрізання, вони

ніколи б не впали в ідолопоклонство, ніколи не опинилися б у Єгипті. Тоді не було б необхідності в тому, аби Бог проголосив Свій Закон із Синаю, закар бував його на кам'яних таблицях та оберігав з допомогою вказівок, що містяться в постановах і законах Мойсея. [124]

Постанови й закони

Мойсей записав постанови й закони, які почув з Божих уст, коли був з Ним на горі. Якби Божий народ слухався принципів, викладених у Десятьох Заповідях, не було б необхідності в цих специфічних вказівках, даних Мойсеєві й записаних ним у книгу, стосовно їхнього обов'язку перед Богом та одне перед одним. Дані Господом Мойсеєві вказівки щодо обов'язку Його народу одне перед одним та перед чужинцем — це спрощений і конкретизований виклад принципів Десятьох Заповідей з метою запобігання їх неправильного розуміння.

Господь дав Мойсеєві ясні вказівки щодо церемоніального жертвоприношення, котре мало припинитися зі смертю Христа. Жертвоприношення провіщали жертву Христа — непорочного Агнця.

Уперше Господь запровадив систему жертвопринесень після гріхопадіння Адама, котрий навчав своїх нащадків її принципів. Ця система була спотворена людьми, що жили перед Потопом, а згодом і тими, котрі відокремилися від вірних послідовників Бога й узялися за спорудження Вавилонської вежі. Вони приносили жертви своїм рукотворним богам, а не Богові Небесному. Вони робили це не тому, що вірили в грядущого Викупителя, а тому, що бажали вмилоствити своїх богів численними жертвоприношеннями тварин на своїх опоганених ідольських жертovníках. Забобони привели їх до марнотрастства. Вони навчали людей: чим цінніша жертва, тим більше задоволення вона принесе їхнім ідольським богам, тим більшими будуть добробут і багатство їхнього народу. Тому часто бездушним ідолам приносилися людські жертви. Ці народи мали надзвичайно жорстокі закони й правила, що регулювали їхнє життя. Такі закони склалися тими, чії серця не були [125]

пом'якшені благодаттю; залишаючи поза увагою найогидніші злочини, можновладці суворо карали за найменшу провину.

Саме це мав на увазі Мойсей, говорячи до Ізраїлю: «Дивіться, навчив я вас постанов та законів, як наказав мені Господь, Бог мій, чинити так серед того Краю, куди ви входите, щоб посісти його. Бережіть, і виконуйте їх, бо це мудрість ваша та ваш розум на очах народів, що вислухають усіх постанов тих та й скажуть: Тільки він мудрий та розумний народ, цей великий люд! Бо хто інший такий великий народ, що мав би богів, таких йому близьких, як Господь, Бог наш, кожного разу, як ми кличемо до Нього? І хто інший такий великий народ, що має постанови й закони такі справедливі, як увесь той Закон, що я даю перед вами сьогодні?» (П.Зак. 4:5-8).

[126]

Розділ 19. Святилище

За основу розділу взято Вихід 25-40.

Скинія була виготовлена відповідно до Божого повеління. Господь обрав мужів, наділивши їх більше аніж природними здібностями для виконання цієї надзвичайно майстерної роботи. Ані Мойсеєві, ані майстрам не було доручено планувати форму й оздоблення цієї споруди. Сам Бог розробив план і дав його Мойсеєві з докладними вказівками щодо її розмірів, форми, використаних матеріалів, назвавши всі предмети, які мали міститися в ній. Він представив Мойсеєві мініатюрну модель Небесного Святилища, звелівши зробити все відповідно до зразка, показаного йому на горі. Мойсей записав усі вказівки в книгу та прочитав перед найвпливовішими людьми.

Потім Господь звелів народові принести добровільне пожертвування і спорудити Йому святилище, щоб Він міг перебувати серед них. «І вийшла вся громада Ізраїлевих синів від Мойсея. І приходили кожен чоловік, кого вело серце його, і кожен, кого дух його чинив щедрим, і приносили приношення Господеві для роботи скинії заповіту, і на кожную працю його, і на священні шати. І приходили ті чоловіки з жінками, кожен щедросердий, і приносили гачка, і носову сережку, і персня, і сережку, всякі золоті речі, та все, що людина приносила, як золото приношення для Господа».

[127]

Виникла потреба у великих, вельми дорогих приготуваннях. Необхідно було зібрати дорогоцінні, коштовні матеріали. Але Господь приймав тільки добровільні пожертвування. Посвячення Божій справі та щиросердна жертва — ось що було найпершою вимогою в справі приготування місця для Бога. У той час як будівництво святилища просувалося вперед і люди приносили свої пожертвування Мойсеєві, а той передавав їх майстрам, усі мудрі мужі, зайняті цією роботою, оглянувши дари, вирішили, що люди принесли достатньо і навіть більше

того, що може бути використане. І проголосив Мойсей у таборі, кажучи: «Ні чоловік, ні жінка нехай не роблять уже нічого на приношення для святині. І був стриманий народ від приносів».

Записані для наступних поколінь

Часті нарікання ізраїльтян і прояви Божого гніву з причини їхніх переступів записані у священній історії для добра Божого народу, який житиме на Землі пізніше, а особливо як пересторога для тих, які житимуть наприкінці часу. Їхні посвячення, енергійність і щедрість у принесенні Мойсеєві добровільних пожертвувань також записані для добра народу Божого. Запал, з яким вони готували матеріал для шкіни, теж служить прикладом для всіх, хто воістину любить поклонятися Богові. Люди, котрі цінують благословення священної присутності Бога, готуючи будівлю, в якій Він може зустрічатися з ними, повинні виявляти настільки більші зацікавленість і запал до святої роботи, наскільки більше цінують небесні благословення в порівнянні із земними вигодами. Вони мають усвідомлювати, що готують дім для Бога.

[128] Важливо, аби будівля, приготовлена спеціально для зустрічі Бога з Його народом, була дбайливо обладнана. Вона має бути зручна, охайна, затишна, бо буде посвячена Богові, представлена Йому і Його благатимуть перебувати в цьому домі й освячувати його Своєю святою присутністю. Необхідно добровільно віддавати Господові достатню кількість засобів, щоб робота могла бути закінчена і майстри сказали: «Не приносьте більше пожертвувань».

За зразком

Коли спорудження шкіни було завершено, Мойсей оглянув усю роботу, порівнюючи її зі зразком та отриманими від Бога вказівками, і, побачивши, що кожна її частина узгоджується із взірцем, поблагословив народ.

Бог дав Мойсеєві зразок ковчега з конкретними вказівками щодо його виготовлення. У ковчезі мали зберігатися кам'яні таблиці, на яких Бог закарбував Своїм перстом Десять Запо-

відей. Він мав форму скрині і був обкладений усередині та зовні чистим золотом. Угорі його прикрашав довкола золотий вінець. Престол милості зі щирого золота служив віком цього священного ковчега. На кожному кінці престолу милості був установлений херувим, зроблений зі щирого золота. Їхні обличчя були повернуті одне до одного; вони з благоговінням дивилися униз на престол милості, що символізувало собою усіх небесних ангелів, котрі із шанобливістю й зацікавленням споглядають Закон Божий, поміщений у ковчезі Небесної Святині. Херувими мали крила. Одне крило кожен ангел простягав угору, а другим закривав себе. Ковчег земного святилища являв собою зразок істинного ковчега на Небі. Там, біля небесного ковчега з обох його боків стоять живі ангели; одне крило кожного з них отіняє престол милості й простерте вгору, іншим вони закривають себе на знак благоговіння і смирення.

У земний ковчег Мойсей мав покласти кам'яні таблиці. Вони називалися таблицями свідoctва, а ковчег — ковчегом свідoctва, бо вони містили Боже свідoctво, виражене в Десятьох Заповідях.

[129]

Два відділення

Скинія складалася з двох відділень, розділених завісою. Усі предмети в скинії були зроблені зі щирого золота або ж покриті золотом. Завіси скинії різноманітних кольорів були надзвичайно красиво розміщені; на завісах золотими й срібними нитками були виткані херувими. Вони уособлювали ангельське воїнство, що пов'язане з роботою Небесного Святилища і є службовими ангелами для святих на Землі.

За другою завісою стояв ковчег свідoctва, і ця прекрасна багата завіса простягалася перед священним ковчегом. Завіса не торкалася стелі скинії. Славу Божу, котра була над престолом милості, можна було бачити з обох відділень, але значно меншою мірою з першого відділення.

Просто перед ковчегом, відокремленим від нього завісою, містився золотий кадильний жертovníк. Вогонь на цьому жертovníку запалив Сам Господь; його у святості підтримували, кадячи на ньому святе кадило, запашна хмара якого наповню-

вала святилище вдень і вночі. Пахощі поширювалися на кілька кілометрів від шкіни. Коли священик кадив кадило перед Господом, то спрямовував свій погляд на престол милості. Він не міг його бачити, проте знав, що той знаходиться саме там. Коли кадило здіймалося немов хмара, слава Господня сходила на престол милості, наповнювала Святеє Святих і була видна у Святому; часто слава Божа настільки наповнювала обидва відділення, що священик не міг звершувати служіння і змушений був стояти біля входу до шкіни.

[130] Священик, який перебував у Святому і вірою посилав свою молитву до престолу милості, якого не міг бачити, уособлює народ Божий, що посилає свої молитви до Христа, Котрий перебуває перед престолом милості у Небесному Святилищі. Вони не можуть бачити свого Посередника фізичним зором, але очима віри споглядають Христа перед престолом милості і спрямовують до Нього свої молитви, з вірою уповаючи на блага Його посередницького служіння.

Ці священні відділення не мали вікон, крізь які проникало б світло. Обидва відділення освітлювалися свічником, зробленим з найщирішого золота, котрий світив уночі і вдень. Світло від лампадок свічника відбивалося в золотому облицюванні стін, священних предметах, у завісах прекрасних кольорів, на яких золотими й срібними нитками були виткані невимовно прекрасні на вигляд херувими. Жодна мова не здатна змалювати красу, привабливість і священну славу цих відділень. Золото у святилищі віддзеркалювало кольорові завіси, що нагадувало різнобарв'я веселки.

Лише раз на рік первосвященик міг увійти до Святого Святих після найретельнішого найурочистішого приготування. Жоден зі смертних, окрім первосвященика, не міг споглядати священної величі цього відділення, оскільки воно було особливим місцем перебування видимої слави Бога. Первосвященик завжди входив до нього з тремтінням, тоді як народ в урочистій тиші чекав його повернення. Їхнім палким бажанням було отримати Боже благословення. Перед престолом милості Бог спілкувався з первосвящеником. Якщо він залишався у Святому Святих довше, ніж звичайно, людей часто огортав страх; вони боялися, що через їхні гріхи або якийсь гріх свяще-

ника слава Господня умертвила його. Але коли вчувався звук дзвіночків на його ризах, вони відчували велике полегшення. Тоді священик виходив і благословляв народ.

Після того як роботи зі спорудження скинії були закінчені, «не міг Мойсей увійти до скинії заповіту, бо хмара спочивала над нею, а слава Господня наповнила скинію». «Над скинією вдень була хмара Господня, а вночі був огонь у ній, на очах усього Ізраїлевого дому в усіх його подорожах!»

Скинія була споруджена так, що її можна було розібрати на частини й носити під час усієї подорожі народу.

[131]

Провідна хмара

Господь провадив ізраїльтян у всіх їхніх подорожах по пустелі. Коли розташування табору й перебування в певному місці мало служити на добро народові та славу Богові, Він відкривав їм Свою волю через хмарний стовп, який стояв низько над скинією. Там він залишався доти, доки Господь не наказував їм знову вирушати в дорогу. Тоді хмара слави підіймалася високо над скинією і вони рушали знов.

Упродовж усієї своєї подорожі ізраїльтяни дотримувалися ідеального порядку. Кожне покоління несло свій прапор, на якому був знак батьківського дому, і кожному поколінню було наказано отаборюватися під своїм прапором. Подорожуючи, усі покоління зберігали порядок, кожне рухалося під своїм прапором. Коли народ відпочивав від дороги, то встановлював скинію, а різні покоління ставили свої намети за зазначеним Богом порядком — навколо скинії, на певній відстані від неї.

Коли народ вирушав у дорогу, перед ним несли ковчег свідоцтва. «А хмара Господня була над ними вдень, коли вони рушали з табору. І бувало, коли ковчег вирушав, то Мойсей промовляв: Устань же, о Господи, і хай розпорошаться Твої вороги, і хай повтікають Твої ненависники з-перед Твого лица. А коли він ставав, то говорив: Вернися, о Господи, до десятитисячок тисяч Ізраїля!»

[132]

Розділ 20. Розвідники та їхній звіт

За основу розділу взято Числа 13:1-14:39.

Господь наказав Мойсеєві послати людей для дослідження Ханаанського краю, якого Він бажав дати дітям Ізраїлю. Для цього потрібно було обрати по одному начальникові від кожного покоління. Розвідники пішли і, повернувшись через сорок днів, стали перед Мойсеєм, Аароном та всією громадою Ізраїлю і показали їм плоди того краю. Усі розвідники погоджувалися, що це був добрий край, — на доказ були представлені принесені ними багаті плоди. Одна китиця винограду була такою великою, що її несли на жердині двоє чоловіків. Вони принесли також смокви і фанати, що рясно росли там.

Розповівши про родючість краю, усі, крім двох, говорили дуже песимістично про свою спроможність заволодіти краєм. Вони сказали, що мешканці тієї землі дуже сильні, їхні міста оточені міцними високими мурами, а найголовніше — вони бачили там нащадків велетня Енака. Далі вони описали, де і який народ населяє Ханаан, наголосивши, що вони ніколи не зможуть заволодіти ним.

[133]

Вислухавши такий звіт, люди дали волю своєму розчаруванню, виливаючи його в гірких докорах і голосінні. Вони не замислилися над тим, що Бог, Котрий припровадив їх на таку велику відстань, дасть їм, поза сумнівом, і цей край. Вони одразу ж впали у відчай. Вони обмежували силу Святого і не довіряли Богові, Котрий до цього часу провадив їх. Вони докоряли Мойсеєві та ремствували, говорячи одне до одного: Отож, це — кінець усіх наших сподівань. Це той край, до якого ми йшли з Єгипту, щоб заволодіти ним.

Калев та Ісус Навин намагалися заволодіти їхньою увагою, але народ настільки розхвилювався, що був не здатний вислухати цих двох мужів. Після того як вони трохи заспокоїлися, Калев відважився заговорити. Він сказав народові: «Конче ввій-

демо ми й заволодіємо ним, бо ми справді переможемо його! Та люди, що ходили з ним, сказали: Ми не зможемо ввійти до того народу, бо він сильніший за нас... І пустили вони між Ізраїлевими синами злу вістку про той Край, що розвідали його, говорячи: Той Край, що ми перейшли по ньому, щоб розвідати його, це край, який поїдає своїх мешканців. А весь той народ, що ми бачили в ньому, люди високі на зріст. І там ми бачили велетнів, синів Енака, з роду велетнів, і були ми в своїх очах немов та сарана, і такими були ми і в їхніх очах».

Ізраїль знову ремствує

«І зняла зойк уся та громада, та й заголосила. І плакав народ той тієї ночі. І нарікали на Мойсея та на Аарона всі Ізраїлеві сини. І сказала до них вся громада: О, якби ми померли були в єгипетськiм краї, або щоб ми померли були в цій пустині! І нащо Господь провадить нас до того Краю, щоб нам попадати від меча? Жінки наші та діти наші стануть здобиччю... Чи не краще нам вернутися до Єгипту? І сказали вони один до одного: Оберімо собі голову, та й вертаймось до Єгипту! І впали Мойсей та Аарон на обличчя свої перед усім збором громади Ізраїлевих синів».

Ізраїльтяни не тільки дали волю скаргам на Мойсея, але й звинувачували Самого Бога в тому, що Він обманув їх, пообіцявши дати край, яким вони не спроможні заволодіти. Тут їхній бунтівний дух виявився такою мірою, що, забувши про мідну руку Всемогутнього, котра вивела їх із землі Єгипетської і провадила аж до цього часу, звершуючи численні чудеса, вони вирішили обрати собі вождя, який повів би їх назад до Єгипту, де вони були рабами й так поневірялися. Вони настановили собі начальника, відмовившись таким чином від Мойсея, свого терплячого страждаючого вождя, та гірко нарікали на Бога.

Мойсей і Аарон упали долілиць перед Господом у присутності всієї громади, аби благати Бога про милість до бунтівного народу. Однак їхні горе й відчай були настільки великими, що вони не могли вимовити ані слова. Отак безмовно вони лежали лицем до землі. Калев та Ісус Навин роздерли свій одяг на знак великої скорботи. «А Ісус, син Навинів, та Калев, син

[134]

Єфуннеїв, із тих, що розвідували той Край, пороздирали одержу свою, та й сказали до всієї громади Ізраїлевих синів, говорячи: Той Край, що перейшли ми по ньому, щоб розвідати його, Край той дуже-дуже хороший! Якщо Господь уподобає Собі нас, то впровадить нас до того Краю, і дасть його нам, Край, який тече молоком та медом. Тільки не бунтуйтеся проти Господа, і не бійтеся народу того Краю, бо вони хліб для нас! Їхня тінь відійшла від них, а з нами Господь, не бійтеся їх!».

«Їхня тінь відійшла від них» — тобто вони незабаром загинуть; ханаанеяни наповнили міру беззаконня, і Божественний захист був забраний від них. Вони почували себе в повній безпеці і були не готові до битви, а за Божим заповітом ця земля гарантована нам. Ці слова не справили належного впливу на людей, натомість їхній бунт набирив усе більшого розмаху. Вони впали в люті, голосно гнівно вимагаючи каменувати Калева та Ісуса Навина, що й сталося б, якби Господь не втрутився надзвичайним чином, явивши Свою страхітливую славу в скинії громади перед усіма дітьми Ізраїлю.

[135]

Почуте благання Мойсея

Мойсей увійшов до скинії, щоб розмовляти з Богом. «І промовив Господь до Мойсея: Аж доки буде цей народ зневажати Мене, і аж доки не будуть вони вірувати в Мене, у всі ті ознаки, що Я учинив був серед нього? Ударю його поразок, і позбавлю його насліддя, а тебе зроблю народом більшим і сильнішим від нього. І сказав Мойсей до Господа: І почує Єгипет, що Ти з-посеред нього вивів Своєю силою народ цей, та й скаже до мешканців цього Краю, які чули, що Ти Господь серед цього народу, що око-в-око являєшся Ти, Господи, а хмара Твоя стоїть над ними, і що Ти ходиш перед ними в стовпі хмари вдень, а в стовпі огню вночі, якщо заб'єш Ти цей народ, як одну людину, то скажуть ті люди, що чули слух про Тебе, говорячи: Через неспроможність Господа впровадити той народ до Краю, якого Він присяг був їм, вигубив їх у пустині...».

Мойсей знову висловлюється проти знищення Ізраїлю та відмовляється, щоб від нього повстав народ, могутніший за Ізраїля. Цей улюблений Божий слуга виявляє свою любов до

Ізраїлю, турботу про славу свого Творця і честь свого народу: «Прости ж провину цього народу через велику милість Свою, як прощав Ти цьому народові від Єгипту й аж сюди!» Досі Ти виявляв довготерпіння й милість до цього невдячного народу; яким би негідним він не був, Твоя милість незмінна. Мойсей благає: Тож чи не помилуєш Ти і цього разу, чи не додаси ще одного прикладу Божественного терпіння до тих багатьох, які Ти вже дав?

«А Господь сказав: Я простив за словом твоїм. Але, як Я живий, слава Господня наповнить увесь оцей Край. Тому всі ті люди, що бачили славу Мою та ознаки Мої, що чинив Я в Єгипті та в пустині, але випробовували Мене оце десять раз та не слухалися голосу Мого, поправді кажу, не побачать вони того Краю, що Я запряг був їхнім батькам. І всі, хто зневажає Мене, не побачать його! Але раб Мій Калев за те, що з ним був дух інший, і він виконував накази Мої, то Я введу його до того Краю, куди він увійшов був, і потомство його оволодіє ним».

[136]

Назад у пустиню

Господь звелів євреям повернутися й рушати до пустелі в напрямку до Червоного моря. Вони знаходилися поряд із доброю землею, однак через свій зловмисний опір втратили Божий захист. Якби вони прийняли звіт Калева й Ісуса Навина та негайно вирушили, Бог дав би їм Ханаанський край. Проте вони не вірили, виявивши проти Бога такий зухвалий дух, що накликали на себе засудження: вони ніколи не увійдуть до Обіцяного Краю. Виявляючи до них милосердя і жалість, Бог послав їх назад до Червоного моря, бо амалікітяни й ханаанеяни почули про розвідників і приготувалися до війни з дітьми Ізраїлю, у той час як ті зволікали й ремствували.

«Аж доки цій злій громаді нарікати на Мене? Нарікання Ізраїлевих синів, що вони нарікають на Мене, Я чув. Скажи їм: Живий Я! Мова Господня: Поправді кажу, як ви говорили до ушей Моїх, так Я зроблю вам». Господь наказав Мойсеєві й Ааронові оголосити народові, що Він учинить з ними так, як вони сказали. Вони говорили: «О, якби ми померли були в єгипетським краї, або щоб ми померли були в цій пустині!»

Тепер Бог виконає їхнє слово. Він звелів Своїм слугам сказати до народу: ті, кому було двадцять років і більше, таки поляжуть у пустині за те, що повстали проти Господа і нарікали на Нього. Тільки Калев та Ісус Навин увійдуть до Ханаанського краю. «А діти ваші, що про них казали ви: станете здобиччю ворогові, то впроваджу Я їх, і пізнають вони цей Край, яким ви обридили».

Господь проголосив, що діти євреїв блукатимуть у пустині сорок років, рахуючи від виходу з Єгипту, за те, що їхні батьки бунтували, аж доки батьки не повмирають. Так вони страждатимуть, пожинаючи наслідки свого беззаконня впродовж сорока років, відповідно до числа днів, протягом яких досліджували землю: день за рік. «І пізнаєте, що значить бути покинутими Мною!» Вони мали повністю усвідомити, що саме покарання за їхнє ідолопоклонство, бунтівний дух і нарікання примусило Господа змінити Свій намір щодо них. Калевові й Ісусові Навину була обіцяна нагорода на відміну від усього Ізраїлю, котрий втратив будь-яке право на Божу ласку і захист.

[137]

[138]

Розділ 21. Гріх Мойсея

За основу розділу взято Числа 20.

І знову громада Ізраїлю опинилася в пустині на тому самому місці, де Бог випробував їх невдовзі після того, як вони залишили Єгипет. Господь дав їм воду зі скелі, котра продовжувала текти, доки вони знову не підійшли до неї. Тепер Господь призупинив цей живий потік, щоб знову випробувати Свій народ і побачити, чи витримають вони випробування своєї віри, чи знову нарікатимуть на Нього.

Відчуваючи спрагу та ніде не знаходячи води, євреї стали нетерплячими, не згадали про Божу силу, яка майже сорок років тому дала їм воду зі скелі. Замість того щоб довіритися Богові, вони скаржилися на Мойсея й Аарона, говорячи: «О, якби ми повмирали були, коли наші брати вмирали перед Господнім лицем!» Тобто, вони жалкували, що не були в числі тих, які загинули від поразки в повстанні Корея, Датана й Авірона.

Ізраїльтяни гнівно запитували: «І нащо ви привели Господню громаду на цю пустиню, щоб повмирали тут ми та худоба наша? І нащо ви вивели нас із Єгипту, щоб привести нас на це зле місце? Тут не родить збіжжя, ані фіги, ані виноград, ані гранатове яблуко, і навіть немає напитись води!».

[139]

«І ввійшли Мойсей та Аарон від громади до входу скинії заповіту, та й попадали на обличчя свої. І слава Господня появилася їм! І Господь промовляв до Мойсея, говорячи: Візьми жезло, та збери громаду ти та брат твій Аарон, і скажете до тієї скелі на їхніх очах, і вона дасть свою воду. І виведеш для них воду з тієї скелі, та й напоїш ту громаду та їхню худобу. І взяв Мойсей те жезло з-перед Господнього лица, як Він наказав був йому».

Мойсей піддається роздратуванню

«І зібрали Мойсей та Аарон громаду перед тією скелею. І сказав він до них: Послухайте ж, неслухняні, чи з цієї скелі ми виведемо для вас воду? І підніс Мойсей руку свою, та й ударив ту скелю своїм жезлом два рази, і вийшло багато води! І пила громада та їхня худоба!... І сказав Господь до Мойсея та до Аарона: За те, що ви не ввірували в Мене, щоб явилася святість Моя на очах Ізраїлевих синів, ви не введете цієї громади до Краю, що Я дав їм».

Тут Мойсей згрішив. Він утомився від постійного нарікання народу і, за наказом Господа взявши жезл, замість того, щоб заговорити до скелі, як звелів йому Бог, двічі вдарив по ній жезлом, сказавши перед тим: «Чи з цієї скелі ми виведемо для вас воду?» Він промовив це необдуманно. Він не сказав: Бог виявить вам ще один доказ Своєї сили й виведе вам воду з цієї скелі. Він не приписав Богові силу й славу за те, що вода знов полилася з твердої скелі, і тому не звеличив Його перед народом. Через цей прогріх з боку Мойсея Бог не дозволив йому ввести народ до Обіцяного Краю.

[140] Необхідність прояву Божої сили надавала цій події надзвичайної серйозності, а Мойсей та Аарон мали подбати про те, щоб вона справила належне враження на людей. Проте Мойсей був збуджений; відчуваючи роздратування і гнів, викликаний наріканням народу, він сказав: «Послухайте ж, неслухняні, чи з цієї скелі ми виведемо для вас воду?» Говорячи так, він фактично погодився з ворохобним Ізраїлем, що вони були праві, звинувачуючи його в тому, що він вивів їх із Єгипту. Бог прощав народові більші переступи порівняно з цією помилкою Мойсея, однак Він не міг ставитися до гріха вождя Свого народу так само, як до гріхів тих, хто був під його керівництвом. Він не міг вибачити гріх Мойсея і дозволити йому ввійти до Обіцяного Краю.

Цим самим Господь дав Своему народові безпомилковий доказ того, що їхнє дивовижне визволення з єгипетського рабства було здійснене не Мойсеєм, а могутнім Ангелом, Котрий ішов попереду них протягом усієї подорожі і про Котрого Він сказав: «Ось Я посилаю Ангола перед лицем твоїм, щоб він

охороняв у дорозі тебе, і щоб провадив тебе до того місця, яке Я приготував. Стережися перед лицем Його, і слухайся Його голосу! Не протився Йому, бо Він не пробачить вашого гріха, бо Ім'я Моє в Ньому» (Вих. 23:20-21).

Мойсей привласнив славу, що належала Богові, і Бог був змушений учинити так, аби бунтівний Ізраїль міг назавжди зрозуміти: не Мойсей вивів їх із Єгипту, а Сам Бог. Господь доручив Мойсеєві тягар керівництва Його народом, але попереду них у всіх їхніх подорожах ішов могутній Ангел, Який спрямовував їхню подорож. Оскільки ізраїльтяни були схильні так скоро забувати, що Бог провадив їх Своїм Ангелом, приписуючи людині те, що могла вчинити тільки Божа сила, Він перевіряв та випробував їх, аби бачити, чи будуть вони слухняні Йому. Вони не витримали жодного випробування. Замість того щоб вірити Богові та визнати, що Він устеляв їхній шлях доказами Своєї сили та наочними проявами Своєї турботи й любові, вони не довіряли Йому, приписуючи Мойсеєві своє визволення з Єгипту та звинувачуючи його в усіх своїх нещастях. Мойсей із надзвичайним терпінням зносив їхню впертість. Одного разу вони погрожували побити його камінням.

[141]

Тяжке покарання

Господь бажав назавжди звільнити ізраїльтян від такого поняття, не дозволивши Мойсеєві ввійти в Обіцяний Край. Господь був вельми звеличив Мойсея. Він відкрив йому Свою велику славу. Він увів його у Свою священну присутність на горі та зволив розмовляти з ним так, як розмовляє людина зі своїм другом. Він об'явив Мойсеєві, а через нього народові Свою волю, Свої постанови й закони. Те, що він був так звеличений і шанований Богом, робило його помилку ще більшою. Мойсей розкався у своєму гріхові і дуже впокорився перед Богом. Він розповів усьому Ізраїлеві про свій смуток з приводу цього гріха. Мойсей не приховав наслідків свого гріха, натомість сказав людям: через те, що не приписав слави Богові, він не зможе запровадити їх до Обіцяного Краю. Потім він запитав їх: якщо ця його помилка була настільки великою,

що Бог виправляє її таким чином, то як Бог розцінюватиме їхні постійні нарікання та звинувачення його (Мойсея) у цих надзвичайних Божих відвідинах, викликаних їхніми гріхами?

Цим єдиним випадком Мойсей підтримав думку народу, що це він вивів їм воду зі скелі, тоді як він мав би звеличити Ім'я Господа серед Його народу. Тепер Господь бажав показати Своему народові, що Мойсей був лише людиною, котра дотримувалася вказівок та керівництва могутнішої за нього Особи — Сина Божого. Він бажав, щоб у них не залишилося жодного сумніву. Де багато дано, там багато й вимагається. Мойсеєві були надані великі переваги бачити особливі прояви Божої величі. Він був рясно наділений світлом і славою Божою. Його лице віддзеркалювало на людей славу, якою Господь осяяв його. Кожен буде суджений відповідно до отриманих ним привілеїв та дарованих йому благословень і світла.

[142] Гріхи хороших людей, поведінка яких загалом гідна наслідування, особливо образливі для Бога. Вони викликають у сатани радість, котрий глузує над Божими ангелами через промахи вибраних Богом зрядь, а також дають нечестивим при відзневажати Бога. Сам Господь особливим чином провадив Мойсея, відкривши йому Свою славу, як жодній іншій людині на Землі. Від природи нетерпеливий, він міцно тримався Божої благодаті, з такою покорою благаючи про мудрість згори, що Бог зміцнив його, і той подолав свою нетерплячість, отримавши від Бога характеристику «найлагідніший за всяку людину, що на поверхні землі».

[143] Аарон помер на горі Гор, оскільки Господь сказав, що він не ввійде до Обіцяного Краю, бо разом із Мойсеєм згрішив, як добували воду зі скелі в Меріві. Мойсей та Ааронові сини поховали його на горі, щоб у людей не виникло спокуси влаштувати надто велику церемонію над його тілом і не допустити гріха ідолопоклонства.

Розділ 22. Смерть Мойсея

За основу розділу взято П. Зак. 31-34.

Мойсей мав незабаром померти. Йому було дане повеління зібрати перед своєю смертю дітей Ізраїлю та розповісти їм про всі мандри євреїв від їхнього виходу з Єгипту та про всі великі переступи їхніх батьків, які стягли на них Божі суди, примусивши Господа сказати, що вони не ввійдуть до Обіцяного Краю. Їхні батьки повмирали в пустині за Словом Господа. Їхні діти вирости, і для них мала виконатися обітниця про те, що вони заволодіють Ханаанською землею. Багато хто з них були малими дітьми, коли народ отримав Закон, і вони не пам'ятали всієї величі цієї події. Інші — народилися в пустелі, і щоб вони усвідомили необхідність послуху Десятьом Заповідям та всім законам і повелінням, даним Мойсеєві, Бог наказав йому повторити Десять Заповідей, нагадавши про всі обставини, за яких був даний Закон.

Мойсей записав у книгу всі закони й постанови, дані йому Богом, старанно занотувавши всі Його повчання, отримані під час подорожі, усі чудеса, які Він учинив для них, та всі нарікання дітей Ізраїлю. Мойсей записав також, що через їхні нарікання він був переможений.

[144]

Останнє повчання Ізраїлю

Увесь народ зібрався перед Мойсеєм, і він читав з написаної ним книги про події їхнього минулого. Він прочитав їм також Божі обітниці благословення за умови їхнього послуху та прокляття, що спіткають їх у разі непослуху.

Мойсей сказав ізраїльтянам, що через їхній заколот Господь кілька разів мав намір знищити їх, але він так ревно заступався за них, що Бог великодушно помилував їх. Він нагадав їм про чудеса, які Господь учинив перед фараоном та всім єгипетським краєм. Він сказав їм: «Бо очі ваші то ті, що бачили

всякий великий чин Господа, що Він зробив. І будете ви виконувати всі заповіді Його, що я сьогодні наказую, щоб стали ви сильні, і ввійшли, і заволоділи тим Краєм, куди переходите ви, щоб посісти його» (П. Зак. 11:7-8).

Особливим чином Мойсей застерігав дітей Ізраїлю від ідолопоклонства. Він ревно просив їх коритися Божим Заповідям. Якщо вони будуть слухняними, любитимуть Господа і служитимуть Йому з неподільною відданістю, Він дасть їм дощ свого часу, їхня рослинність буятиме, а стада худоби збільшуватимуться. Вони також володітимуть особливими високими привілеями й візьмуть гору над своїми ворогами.

Повчання Мойсея для синів Ізраїлю були серйозними і вражаючими. Він знав, що це була його остання можливість звернутися до народу. Тоді він закінчив свою працю над книгою всіх законів, постанов і рішень, які Бог дав йому, а також різних правил щодо жертвоприношень. Він передав цю книгу в руки священнослужителів, попросивши покласти її (з метою надійного збереження) біля ковчега, тому що Бог постійно опікувався священною скринею. Ця Мойсеева книга мала бути збережена, щоб судді Ізраїлю могли звертатися до неї щоразу, коли виникала така необхідність. Людям властиво помилятися, і вони часто розуміють Божі вимоги згідно зі своїми поняттями й потребами; тому книга Мойсеева зберігалася в найсвятішому місці, щоб у майбутньому до неї можна було звертатися.

[145]

Своє останнє повчання народу Мойсей закінчив сповненим сили пророчим зверненням. Воно було зворушливим і красномовним. Перебуваючи під Божим натхненням, він поблагословив кожне покоління Ізраїлю зокрема. У своїх заключних словах він зупинився головним чином на величі Бога та вищості Ізраїлю, яка завжди належала б їм, якби вони слухалися Бога й покладалися на Його силу.

Смерть і воскресіння Мойсея

«І вийшов Мойсей із моавських степів на гору Нево, на верхів'я Пісгі, що навпроти Єрихону, а Господь дав йому побачити весь Край: Гілеад аж до Дану, і весь Нефталім, і край Єфрема та Манасії, і весь край Юди аж до Останнього моря,

і південь, і рівнину долини Єрихону, пальмового міста аж до Цоару. І сказав Господь до нього: Оце той Край, що Я присягнув Авраамові, Ісакові та Якову, говорячи: Насінню твоєму Я дам його. Я вчинив, що ти бачиш його власними очима, та туди не перейдеш. І упокоївся там Мойсей, Господній раб, у моавському країна приказ Господа. І похований він у долині в моавському краї навпроти Бет-Пеору, і ніхто не знає гробу його аж до цього дня. А Мойсей був віку ста й двадцяти літ, коли він помер, та не затемнилось око його, і вологість його не зменшилась» (П. Зак. 34:1-7).

Бог не бажав, аби ще хтось піднявся разом з Мойсеєм на вершину Пізгі. Він стояв на високому виступі вершини Пізгі в присутності Бога й небесних ангелів. Оглянувши із задоволенням Ханаан, він, як стомлений воїн, ліг відпочити. Його оповив сон, який був сном смертним. Ангели взяли його тіло й поховали в долині. Ізраїльтяни так і не могли знайти місця його поховання. Він був похований таємно, аби народ не згрішив проти Господа, зробивши його тіло об'єктом ідолопоклонства. [146]

Сатана тішився своїм успіхом, що йому вдалося спонукати Мойсея вчинити гріх проти Бога. Через цей переступ Мойсей опинився під владою смерті. Якби він залишався вірним і його життя не було заплямоване цим єдиним переступом, коли він не віддав Богові славу за здобуту зі скелі воду, то увійшов би до Обіцяного Краю і був би перенесений на Небо, не побачивши смерті. Після того, як він пробув у могилі трохи часу, Михаїл, або Христос разом з ангелами, які поховали Мойсея, зійшов з Неба, воскресив його і взяв на Небо.

Коли Христос і ангели наближалися до могили, там з'явився зі своїми ангелами сатана, щоб охороняти тіло Мойсея, аби його ніхто не забрав. Коли Христос та Його ангели підійшли ближче, сатана чинив опір їхньому наближенню, але слава й сила Христа та Його ангелів примусили його відступити. Сатана пред'явив право на тіло Мойсея з причини одного його переступу, проте Христос лагідно віддав його на суд Свого Отця, говорячи: «Нехай докорить тобі Господь» (Юди 9). Христос сказав сатані: Йому відомо, що Мойсей покійно розкався в цьому єдиному гріхові, що на його характері не було жодної плями і його ім'я залишилося в небесній книзі записів непоро-

чним. Тоді Христос воскресив тіло Мойсея, на яке претендував сатана.

Під час Переображення Христа Мойсей та Ілля, перенесені колись на Небо, були послані, аби поговорити з Христом про Його страждання і стати носіями слави Бога для Його улюбленого Сина. Мойсей був вельми вшанований Богом. Він мав перевагу розмовляти з Богом лицем до лиця, як людина розмовляє зі своїм другом. Бог відкрив йому Свою чудову славу, як не робив цього нікому іншому.

[147]

Розділ 23. Ізраїль входить до Обіцяного Краю

За основу розділу взято І. Навин. 1; 3-6; 23; 24

Після смерті Мойсея Ісус Навин мав стати вождем Ізраїлю, щоб запровадити їх до Обіцяного Краю. Він був першим помічником Мойсея більшу частину їхньої подорожі пустинею. Він бачив дивовижні Божі діла, звершені Мойсеєм, і добре знав вдачу свого народу. Він був одним з дванадцятьох розвідників, посланих дослідити Обіцяний Край, та одним з двох, хто дав правдивий звіт щодо багатства Краю, надихаючи людей піти й силою Божою заволодіти ним. Він був відповідною людиною для цього важливого служіння. Господь обіцяв Ісусові Навину бути з ним, як був з Мойсеєм, і допомогти йому легко отримати перемогу над Ханааном, якщо він вірно виконуватиме всі Його Заповіді. Ісуса непокоїла думка про те, яким чином він виконає Боже доручення та введе народ до Ханаанського краю, однак це підбадьорення розвіяло всі його побоювання.

Ісус Навин наказав дітям Ізраїлю приготуватися до триденної подорожі, а усім боєздатним людям вийти до бою. «А вони відповіли Ісусові, говорячи: Усе, що накажеш нам, ми зробимо, і до всього, куди пошлеш нас, підемо. Усе так, як слухалися ми Мойсея, так будемо слухатися тебе, тільки нехай буде Господь, Бог твій, з тобою, як був Він із Мойсеєм. Кожен, хто буде неслухняний наказам твоїм, і не буде слухатися слів твоїх щодо всього, що накажеш йому, нехай буде вбитий. Тільки будь сильний та відважний!»

[148]

Перехід ізраїльтян через Йордан мав відбутися за допомогою чуда. «Освятіться, бо Господь узавтра чинитиме чуда поміж вами. І сказав Ісус до священників, говорячи: Понесіть ковчега заповіту, і перейдіть Йордан перед народом. І понесли вони ковчега заповіту, і пішли перед народом. І сказав Господь до Ісуса: Цього дня розпочну Я звеличувати тебе на очах усьо-

го Ізраїля, який буде бачити, що як був Я з Мойсеєм, так буду з тобою».

Перехід через Йордан

Священики мали йти попереду народу, несучи ковчег, у якому містився Закон Божий. Коли їхні ноги ступили в Йордан, вода, що текла згори, зупинилася, і священики пішли, несучи ковчег — символ Божественної присутності, а вся громада євреїв пішла слідом за ними. Дійшовши до середини Йордану, священики отримали наказ стояти на дні річки, доки не перейде весь Ізраїль. Тут тодішнє покоління ізраїльтян переконалося в тому, що води Йордану були підвладні тій самій силі, прояв якої їхні батьки бачили сорок років тому біля Червоного моря. Багато хто з цього покоління були дітьми під час переходу через Червоне море. Тепер вони переходили через Йордан як воїни, повністю готові до бою.

[149] Після того як увесь Ізраїль перейшов Йордан, Ісус Навин наказав священикам вийти з річки. Як тільки священики, що несли ковчег завіту, вийшли з річки і стали на суходолі, води Йордану потекли, як і раніше, виходячи з берегів. Це дивовижне чудо, звершене для ізраїльтян, вельми зміцнило їхню віру. Аби воно не забулося, Господь звелів Ісусові Навину наказати видатним мужам — по одному з кожного покоління — узяти камені з дна річки, де стояли ноги священиків, коли переходили євреї, принести їх на своїх плечах і спорудити пам'ятник у Гілгалі на спомин про те, що Ізраїль перейшов через Йордан суходолом. Після того як священики вийшли з Йордану, Бог відхилив Свою могутню руку, і води, немов потужний водоспад, ринули своїм руслом.

Коли всі аморейські та ханаанські царі почули, що Господь зупинив води Йордану перед дітьми Ізраїлю, їхні серця зомліли від страху. Ізраїльтяни вбили двох моавських царів, а їхній надзвичайний перехід через бурхливий, швидкий Йордан сповнив оточуючі народи великим жахом. Тоді Ісус Навин обрізав усіх чоловіків, народжених у пустелі. Після цього обряду святкували Пасху на ерихонських рівнинах. «І сказав Господь до Ісуса: Сьогодні Я зняв з вас єгипетську ганьбу».

Язичеські народи зневажали Господа та Його народ через те, що євреї не заволоділи Ханаанським краєм, який вони сподівалися успадкувати невдовзі після виходу з Єгипту. Їхні вороги торжествували, побачивши, як довго вони блукали пустинею, і гордовито підносилися проти Бога, заявляючи, що Він неспроможний увести ізраїльтян до Ханаанського краю. Тепер, коли євреї перейшли через Йордан сухоходом, їхні вороги більше не насміхалися над ними.

Досі манна продовжувала падати, але тепер, коли ізраїльтяни ось-ось мали заволодіти Ханааном і споживати плоди цього краю, вони більше не мали в ній потреби, і її не стало.

Начальник Господнього війська

Одного разу, коли Ісус Навин відійшов від ізраїльського війська для роздумів і молитви про те, аби Бог особливим чином перебував з ним, він побачив високого мужа, одягненого у військове вбрання, з оголеним мечем у руці. Ісус не признав у ньому воїна ізраїльської армії, разом з тим, він не виглядав на ворога. Ісус звернувся до нього і з запалом запитав: «Чи ти наш, чи наших ворогів? А той відказав: Ні, бо я вождь Господнього війська, тепер я прийшов. І впав Ісус на обличчя своє до землі, і вклонився, та й сказав йому: Що говорить мій пан своєму рабові? І сказав вождь Господнього війська до Ісуса: Скинь взуття своє з своїх ніг, бо це місце, на якому стоїш ти, святе воно! І зробив Ісус так».

[150]

Це не був звичайний ангел. Це був Господь Ісус Христос, Котрий провадив євреїв через пустиню, зодягнений у вогняний стовп уночі і в хмарний стовп удень. Місце було освячене Його присутністю, тому Ісусові було наказано зняти своє взуття.

Тоді Господь навчив Ісуса, що потрібно зробити Для захоплення Єрихона. Усі боєздатні чоловіки мали обходити навколо міста один раз на день протягом шести днів, а сьомого — обійти Єрихон сім разів.

Здобуття Єрихона

«І покликав Ісус, син Навинів, священиків, та й сказав до них: Несіть ковчега заповіту, а сім священиків будуть нести сім сурем із баранячих рогів перед Господнім ковчегом. А до народу сказав: Підіть, обійдіть навколо це місто, а озброєний піде перед Господнім ковчегом. І сталося, як Ісус сказав це народові, то сім священиків, що несли сім сурем із баранячих рогів, ішли та сурмили в ці сурми, а ковчег Господнього заповіту йшов за ними. А озброєні йшли перед священиками, що сурмили в роги, а військо заднє йшло за ковчегом. І все сурмили в сурми. А народові Ісус наказав, говорячи: Не будете кричати, і не дасте почути вашого голосу, і не вийде слово з ваших уст аж до дня, коли я скажу вам: Закричіть! І ви закричите. І Господній ковчег пішов навколо міста, обійшов один раз. І ввійшли до табору, та й ночували в таборі».

[151]

Єврейське воїнство виступило, зберігаючи досконалий порядок. Попереду рухався загін добірних військових мужів, одягнутих у військове вбрання; проте зараз їм не потрібно було виявляти свою військову майстерність, лише вірити й коритися даному їм наказові. Слідом за ними прямували сім священиків із сурмами. За ними переміщався Божий ковчег, виблискуючи золотом, із сяючим над ним ореолом слави. Ковчег несли священики, одягнуті в багатий своєрідний одяг, що вказував на їхній священний чин. Численне військо Ізраїлю ішло слідом за ними в ідеальному порядку — кожне покоління під своїм прапором. Так вони обійшли навколо міста, несучи Божий ковчег. Не було чути жодного звуку, крім ходи цього могутнього воїнства й урочистого звучання сурм, яке відлунювалося в горах і місті Єрихоні.

Із подивом і тривогою вартові приреченого міста стежили за кожним рухом ізраїльтян, доповідаючи про це начальникам. Вони не могли пояснити, що означає дане видовище. Одні висміювали думку, що місто може бути здобуте таким чином; інші — відчували благоговійний страх, споглядаючи величну красу ковчега, а також серйозний, сповнений гідності вигляд священиків та ізраїльського війська, що прямувало за ними з Ісусом Навином на чолі. Вони пам'ятали, що сорок років тому

Червоне море розступилося перед євреями, а нещодавно їм був приготовлений перехід через річку Йордан. Їх охопив такий жах, що було не до жартів. Вони суворо пильнують, аби міські брами були щільно замкнуті й могутні воїни охороняли кожну з них.

Протягом шести днів ізраїльське військо робило свій обхід навколо міста. Сьомого дня вони обійшли Єрихон сім разів. Як і раніше, людям було наказано мовчати. Мав бути чутним лише звук сурм. Люди повинні були пильнувати, і коли звучання сурм стане більш протяжним, ніж звичайно, усі повинні були вигукнути гучним голосом, тому що Бог віддав їм місто. «І сталося сьомого дня, і повставали вони рано вранці, як сходила рання зоря, і обійшли навколо міста за тим приписом сім раз. Тільки того дня обійшли місто навколо сім раз. І сталося, коли сьомого разу засурмили священики в сурми, то Ісус сказав до народу: Закричіть, бо Господь віддав вам це місто!.. І закричав народ, і засурмили в сурми. І сталося, як народ почув голос сурми, і закричав народ гучним криком, то впав мур на своєму місці, а народ увійшов до міста, кожен перед себе. І здобули вони те місто».

[152]

Бог мав на думці показати ізраїльтянам, що не їм належало завоювання Ханаану. Начальник Господнього війська переміг Єрихон. Він та Його ангели брали участь у завоюванні. Христос наказав небесному війську повалити мури Єрихона та приготувати вхід для Ісуса Навина й ізраїльських армій. Цим дивовижним чудом Бог не тільки зміцнив віру Свого народу в те, що має силу підкорити їхніх ворогів, але й докорив їм за колишнє невірство.

Єрихон кинув виклик ізраїльському війську та Небесному Богові. Побачивши, як воїнство Ізраїлю щодня обходить по одному разу навколо міста, вони стривожилися, однак, подивившись на свої сильні захисні укріплення й високі міцні мури, відчували впевненість, що зможуть дати відсіч усякій навалі. Та коли їхні міцні мури зненацька захиталися та впали з оглушливим гуркотом, який нагадував рокотання найгучнішого грому, вони, паралізовані жахом, не змогли чинити опору.

Ісус Навин — мудрий посвячений вождь

[153] Святий характер Ісуса Навина не мав жодної плями. Він був мудрим вождем. Його життя було повністю посвячене Богові. Перед смертю він зібрав усе єврейське воїнство і, наслідуючи приклад Мойсея, нагадав про їхнє подорожування в пустелі та надзвичайну милість Бога до них. Далі він звернувся до народу з красномовною відозвою. Ісус розповів їм про те, як моавський цар пішов на них війною і прикликав Валаама, аби той прокляв їх; але Бог «не хотів слухати Валаама, і він, благословляючи, поблагословив вас». Потім він сказав: «А якщо зле в очах ваших служити Господеві, виберіть собі сьогодні, кому будете служити, чи богам, яким служили ваші батьки, що по тому боці Річки, та чи богам аморейським, що ви сидите в їхньому краї. А я та дім мій будемо служити Господеві».

«І відповів народ та й сказав: Борони нас, Боже, покинути Господа, щоб служити іншим богам! Бо Господь, Бог наш, Він Той, що вивів нас та наших батьків з єгипетського краю, з дому рабства, і що зробив на наших очах ті великі знамена, і стеріг нас на всій дорозі, що нею ми ходили, і по всіх народах, що ми перейшли серед них».

[154] Народ разом з Ісусом Навином поновив свій заповіт. Вони сказали йому: «Господеві, Богові нашому, ми будемо служити, а голосу Його будемо слухатися!». Ісус записав слова цього заповіту до книги законів і постанов, даних Мойсеєві. Увесь Ізраїль любив і поважав Ісуса Навина та дуже оплакував його смерть.

Розділ 24. Ковчег Божий і доля Ізраїлю

За основу розділу взято 1 Сам. 3-6; 2 Сам. 6; 1 Цар. 8.

Божий ковчег, священна скриня, був зроблений для зберігання в ньому Десятьох Заповідей; Закон, що містився в них, представляв Самого Бога. Цей ковчег вважався славою і силою Ізраїлю. Знак Божественної присутності перебував на ньому вдень і вночі. Священики, що служили перед ним, були посвячені на це святе служіння. Вони носили нагрудник, облямований різноманітними коштовними каменями, тими самими, з яких складаються дванадцять підвалин Божого міста. На нагруднику містилися імена дванадцятьох поколінь Ізраїлю, вирізьблені на дорогоцінних каменях, оправлених в золото. Цей коштовний прекрасний витвір звисав з плечей священиків, закриваючи груди.

Праворуч і ліворуч на нагруднику були вкладені два більших каменя, що сяяли надзвичайним блиском. Коли до суддів зверталися з важкими справами, яких вони не могли вирішити, їх передавали священикам, а ті запитували Бога, Котрий відповідав їм. Якщо Він схвалював і посилав їм успіх, ореол світла і слави особливим чином сходив на дорогоцінний камінь праворуч. Якщо ж Він не схвалював, то серпанок, або хмарка, здавалося, вкривали дорогоцінний камінь ліворуч. Якщо Бога запитували, чи йти їм на війну, і дорогоцінний камінь праворуч був оточений світлом, це означало: ідіть і матимете успіх. Якщо ж камінь ліворуч вкривала тінь від хмаринки, це означало: не ходіть, не матимете успіху.

[155]

Коли первосвященик один раз на рік входив до Святого Святих і служив перед ковчегом у Божій присутності, що вселяла благоговійний страх, він запитував, і Бог часто відповідав йому голосом, який було чути. Якщо Господь не відповідав голосом, Він посилав священні промені світла й слави, які спочивали на херувимі, що стояв на правому боці ковчега, на

знак схвалення або прихильності. Якщо ж у проханнях було відмовлено, хмарка покривала херувима, що стояв ліворуч.

Чотири небесних ангели постійно супроводжували Божий ковчег у всіх його подорожах, охороняючи від будь-яких небезпек та виконуючи всяке доручення, що стосувалося ковчега. Ісус, Син Божий, у супроводі небесних ангелів ішов перед ковчегом, коли його несли до Йордану, і води розступилися перед Ним. Христос та ангели стояли біля ковчега і священників на дні річки, доки весь Ізраїль не перейшов через Йордан. Христос та ангели супроводжували ковчег під час обходу Єрихона, і врешті повалили масивні міські мури, віддавши Єрихон до рук Ізраїлю.

Наслідки недбалості Ілія

Коли Ілій був первосвящеником, він звів своїх синів у священницький сан. Тільки одному Ілієві було дозволено входити раз на рік до Святого Святих. Його сини служили біля входу до скинії, заколювали тварин, а також здійснювали служіння біля жертовника. Вони постійно зловживали цим священним служінням. Вони були егоїстичними, захланними, зажерливими й розпусними. Бог докорив Ілієві за те, що він зі злочинною недбалістю ставився до сімейної дисципліни. Ілій покоряв своїм синам, проте не стримував їх. Після того як вони приступили до святого священницького служіння, Ілій чув про їхню поведінку, що вони виманюють в ізраїльтян їхні приношення, зухвало порушують Закон Божий та негідно поводяться, схиляючи тим самим Ізраїль до гріха.

[156]

Господь повідомив хлопчикові Самуїлу про суди, які пошле на дім Ілія за його недбалість. «І сказав Господь до Самуїла: Ось Я зроблю таку річ серед Ізраїля, що в кожного, хто почує про неї, задзвенить в обох вухах його. Того дня Я виконаю над Ілієм все, що Я говорив про дім його, від початку й до кінця. І розповім йому, що Я суджу дім його навіки за гріх, про який він знав, що сини його богозневажають, та не спиняв їх. Тому присягнув Я домом Ілія, що не очиститься гріх Ілієвого дому жертвою та жертвою хлібною навіки».

Переступи синів Ілія були такими зухвалими, такими образливими для Святого Бога, що жодне жертвоприношення не могло спокутувати такий зловмисний гріх. Ці грішні священики опоганювали жертви, які вказували на Сина Божого. Своєю богохульною поведінкою вони зневажали кров Викуплення, котра надавала значення всім жертвоприношенням.

Самуїл переказав Ілієві слова Господні: «Він Господь, нехай зробить те, що добре в очах Його!» Ілій знав, що Бог був зневажений, і відчував, що згрішив. Він змирився з тим, що Бог покарає його за гріховну недбалість. Слово Господнє, сказане Самуїлові, Ілій об'явив усьому Ізраїлю. Чинячи так, він думав деякою мірою виправити свою колишню гріховну недбалість. Лихо, виголошене на Ілія, не забарилося.

Ізраїльтяни воювали з филистимлянами й зазнали поразки; їх полягло чотири тисячі. Євреї злякалися. Вони знали: якщо інші народи почують про їхню поразку, це додасть їм сміливості і вони також розв'яжуть з ними війну. Ізраїльські старійшини вирішили: їхня поразка була викликана тим, що з ними не було Божого ковчега. Вони послали в Шіло за ковчегом заповіту. Згадуючи про свій перехід через Йордан та легке здобуття Єрихона, коли вони несли ковчег, ізраїльтяни вирішили, що все, що їм потрібно, — принести ковчег, і вони переможуть своїх ворогів. Вони не усвідомлювали, що їхня сила полягала в послухові Закону, який зберігався в ковчезі і був представником Самого Бога. Нечестиві священики Хофні та Пінхас були біля священного ковчега, порушуючи Закон Божий. Ці грішники супроводжували ковчег до ізраїльського табору. До воїнів знову повернулася впевненість, і вони були переконані, що матимуть успіх.

[157]

Захоплення ковчега

«І сталося, як ковчег заповіту Господнього прибув до табору, то весь Ізраїль скрикнув великим окриком, аж застогнала земля! А филистимляни почули голос окрику, та й сказали: Що це за голос цього великого окрику в єврейському таборі? І довідалися вони, що Господній ковчег прибув до табору. І полякалися филистимляни, і говорили: Бог прибув до табору!

І сказали вони: Біда нам, бо такого, як це, не було ще ніколи! Біда нам! Хто нас урятує від руки цих потужних богів? Оце вони, ті боги, що вдарили були Єгипет усякою поразою пустині! Зміцніться та будьте мужні, филистимляни, щоб ви не служили євреям, як вони служили вам. І будьте мужні, і воюйте! І воювали филистимляни. І був побитий Ізраїль, і кожен утікав до свого намету. І та поразка була дуже велика. І впало з Ізраїля тридцять тисяч піхоти. А Божий ковчег був узятий, і два Ілієві сини, Хофні та Пінхас, полягли...».

[158] Филистимляни думали, що цей ковчег був богом ізраїльтян. Вони не знали, що Живий Бог, Який створив небо й землю і дав Свій Закон на Синаї, посилав добробут або лихо, залежно від послуху або порушення Його Закону, котрий зберігався у священній скрині.

Тоді полягло багато ізраїльтян. Ілій сидів край дороги, із тремтячим серцем чекаючи вістки від війська. Він боявся, що Божий ковчег може бути захоплений та опоганений Філістимськими вояками. До Шіло прибіг вісник із війська та сповістив Ілієві про загибель обох його синів. Ілій міг знести таке горе більш-менш спокійно, оскільки мав причину сподіватися цього. Та коли вісник додав: «А ковчег Божий узятий!» — вражений Ілій похитнувся і, впавши навзнаки, помер. Він зазнав гніву Божого, який спіткав його синів. Він великою мірою був винний у їхніх переступах, бо злочинно нехтував обов'язком стримувати їх. Захоплення ковчега филистимлянами вважалось найбільшим лихом, яке могло спіткати Ізраїль. Помираючи, дружина Пінхаса дала своїй дитині ім'я Іхавод, сказавши: «Відійшла слава від Ізраїля, бо взятий Божий ковчег».

У филистимському краї

Бог допустив, щоб Його ковчег було захоплено ворогами з метою показати Ізраїлеві, наскільки марною справою було покладати надію на ковчег — символ Його присутності, водночас порушуючи Заповіді, що зберігалися в ньому. Бог бажав упокорити їх, позбавляючи цього священного ковчега, в якому вони мали таку впевненість і силою якого так хизувалися.

Филистимляни тріумфували, бо вважали, що заволоділи славним богом ізраїльтян, котрий звершував для них надзвичайні чудеса, зробивши їх жахом для ворогів. Вони принесли Божий ковчег до Ашдоду і встановили в розкішному храмі, спорудженому на честь свого найпопулярнішого бога Дагона, поставивши його біля свого бога. Уранці, коли жерці цих богів увійшли до храму, то жахнулися, побачивши, що Дагон лежить лицем до землі перед ковчегом Господнім. Піднявши Дагона, вони знову поставили його на те саме місце, гадаючи, що він упав випадково. Проте наступного ранку вони знайшли, що Дагон знову лежить лицем до землі, а його голова й обидві руки відтяти.

[159]

Божі ангели, котрі постійно супроводжували ковчег, повалили цього бездушного ідолоського бога, а згодом знівечили його, аби показати, що Бог, Живий Бог — вищий від усіх богів і перед Ним усякий язичеський бог — ніщо. Язичники вельми шанували свого бога Дагона і, знайшовши його понівеченим долілиць перед ковчегом Божим, із сумом вирішили, що це дуже погана ознака для филистимлян. Її витлумачили так: филистимляни й усі їхні боги будуть підкорені та знищені євреями, а Бог євреїв буде більшим і потужнішим за всіх богів. Вони винесли ковчег Божий зі свого ідолоського храму і поставили його окремо.

Ковчег Божий перебував у филистимлян сім місяців. Вони перемогли ізраїльтян і забрали Божий ковчег, у якому, на їхню думку, полягала сила ізраїльтян, і тепер сподівалися, що завжди будуть у безпеці і не боятимуться більше ізраїльського війська. Та коли вони раділи своєму успіхові, по всій землі знявся лемент, причиною котрого, як стало нарешті відомо, був ковчег Божий. Із жахом його переносили з місця на місце, а слідом за ним ішла згуба від Бога, так що филистимляни були вкрай збентежені, не знаючи, що з ним робити. Ангели, що супроводжували ковчег, берегли його від усякого пошкодження. А филистимляни не наважувалися відкрити його, адже їхнього бога Дагона спіткала така доля, що вони боялися торкатися його і навіть перебувати біля нього. Прикликавши жерців і ворожбитів, вони запитали, що їм робити з Божим ковчегом. Ті порадили послати його назад до народу, якому він належав, а разом з ним послати багату жертву за провину. Якщо Богові

[160] буде до вподоби прийняти її, вони отримають зцілення. Вони мали зрозуміти: Божа рука була на них за те, що вони забрали Його ковчег, який належав винятково Ізраїлеві.

Ковчег повернено Ізраїлеві

Дехто із филистимлян висловилися проти цього. Повертати ковчег назад було надто принизливо, і вони стверджували, що жоден филистимлянин не наважиться ризикувати своїм життям, несучи ковчег Бога ізраїльського, який стягнув на них таку згубу. Їхні радники вмовляли народ не робити свої серця запеклими подібно до єгиптян і фараона та не стягати на себе ще більші нещастя й лиха. Оскільки кожен боявся взятися за ковчег Божий, вони дали таку пораду: «А тепер візьміть, і зробіть одного нового воза, і візьміть дві дійні корови, що на них не накладалося ярма, і запряжіть ті корови до воза, а їхні телята відведете від них додому. І візьмете Господнього ковчега, та й поставите його на воза, а золоті речі, що ви принесете Йому жертвою за провину, покладете в скрині збоку її. І відпустите його, і він піде. І побачите: Якщо він увійде до Бет-Шемешу дорогою до своєї границі, він зробив нам це велике зло. А якщо ні, то пізнаємо, що не його рука доторкнулася нас, випадок то був нам. І зробили ті люди так. І взяли вони дві дійні корови, і запрягли їх до воза, а їхніх телят замкнули вдома... І корови пішли просто дорогою до Бет-Шемешу. Ішли вони однією битвою дорогою та все ревли, і не відхилялися ні праворуч, ні ліворуч».

Филистимляни знали, що корів можна примусити залишити вдома своїх маленьких телят лише під дією якоїсь невидимої сили. Корови пішли просто на Бет-Шемеш, вони ревли за своїми телятами, проте рухалися в протилежному від них напрямку. Князі филистимські йшли слідом за ковчегом до границі Бет-Шемеша. Вони не наважилися повністю довірити цю священну скриню коровам, боячись: якщо з нею станеться щось недобре, [161] то їх спіткає ще більше лихо. Вони не знали, що ангели Божі супроводжували ковчег, спрямовуючи корів туди, де йому належало бути.

Покарання самовпевненості

Мешканці Бет-Шемеша жали в полі і, побачивши Божого ковчега, якого везли корови, вельми зраділи. Вони знали, що це було справою Божих рук. Корови дотягли воза і ковчег на ньому до великого каменя і самі зупинилися. Левити зняли ковчег Господній і приношення филистимлян, а воза, корів, що везли священного ковчега, і приношення филистимлян принесли на всепалення Богові. Князі филистимські повернулися до Екрона, і поразка була зупинена.

Мешканцям Бет-Шемеша було цікаво знати, що за велика сила криється в цьому ковчезі, якою творилися такі дивовижні діла. Вони вважали, що це сам ковчег володіє такою силою, і не приписували її Богові. Ніхто крім призначених для цього священнослужителів не міг знімати з ковчега покривала й дивитися на нього, не загинувши при цьому, бо це було те саме, що дивитися на Самого Бога. І коли люди, потураючи своїй цікавості, відкрили ковчег, щоб зазирнути в його священні таїни, чого не наважилися зробити язичники-ідолопклонники, ангели, які супроводжували ковчег, уразили смертю понад п'ятдесят тисяч людей.

Мешканці Бет-Шемеша, злякавшись ковчега, сказали: «Хто зможе стати перед лицем Господа, Того Бога Святого? І до кого Він піде від нас? І вони послали послів до мешканців Кір'ят-Єаріму, говорячи: Филистимляни вернули Господнього ковчега. Зійдіть, знесіть його до себе». Мешканці Кір'ят-Єаріма принесли ковчег Господній до дому Авінадава та посвятили його сина доглядати за ним. Протягом двадцяти років євреї перебували під владою филистимлян; вони дуже впокорилися й розкаялися у своїх гріхах. Самуїл заступався за них, і Бог знову виявив до них милість. Филистимляни воювали з ними, та Господь знову діяв чудодійним чином на користь Ізраїлю, тому ізраїльтяни перемогли своїх ворогів.

Ковчег залишався в домі Авінадава, доки царем не став Давид. Він зібрав усіх найдобріших мужів Ізраїлю, тридцять тисяч, і пішов, щоб узяти ковчег Божий. Вони поставили ковчег на нового воза і вивезли його з дому Авінадава. Узза й Ахйо, сини Авінадава, проводжали нового воза. Давид і весь дім Ізра-

[162]

їлю грали перед Господом на всіляких музичних інструментах. «І прийшли вони аж до Горен-Нахону, а Узза простяг руку до Божого ковчегу, і схопив його, бо знорувилась була худоба. І запалився Господній гнів на Уззу, і Бог уразив його там за цю провину. І він помер там при Божому ковчезі». Узза розгнівався на волів, що вони спіткнулися. Він виявив явну недовіру до Бога, ніби Той, Хто вивів ковчег із филистимського краю, не зможе подбати про нього. Ангели, які супроводжували ковчег, уразили Уззу за те, що той насмілювався у своєму роздратуванні покласти руку на ковчег Божий.

«І Давид злякався Господа того дня та й сказав: Як увійде до мене Господній ковчег? І не хотів Давид переносити Господнього ковчегу до себе, до Давидового Міста, а скерував його Давид до дому гатянина Овед-Едома». Давид знав, що був грішною людиною, і боявся, аби не виявити, подібно до Уззи, у чомусь самовпевненості й не накликати на себе Божого гніву. «І пробував Господній ковчег у домі гатянина Овед-Едома три місяці, і Господь поблагословив Овед-Едома та весь його дім».

[163] Бог бажав навчити Свій народ: у той час як ковчег був жахом і смертю для порушників Його Заповідей, що зберігалися в ньому, він був благословенням і силою для тих, хто корився Його Заповідям. Почувши про велике благословення над домом Овед-Едома та його благополуччя в усьому через Божий ковчег, Давид зажадав пере нести його до свого міста. Проте перш ніж наважитися перенести священний ковчег, Давид освятив себе для Бога та звелів, щоб усі високопоставлені мужі його царства стрималися від своїх світських справ й усього, що може відволікати їхні думки від посвячення. Таким чином вони мали освятитися, щоб супроводжувати священний ковчег до міста Давидового. «І пішов Давид, і виніс Божого ковчегу з дому Овед-Едома до Давидового Міста з радістю... І принесли Господнього ковчегу, і поставили його на місці його серед намету, що для нього поставив Давид. І приніс Давид цілопалення перед Господнім лицем та жертву мирну».

У Соломоновім храмі

Закінчивши будівництво храму, Соломон зібрав старійшин Ізраїлю та найвпливовіших мужів з-поміж народу, щоб винести ковчег заповіту Господнього з Давидового міста. Ці мужі освятили себе Богові і з великою урочистістю й благоговінням супроводжували священиків, які несли ковчег. «І понесли вони Господнього ковчега, і шкіну заповіту та всі святі речі, що в ковчезі; і понесли їх священики та Левити. А цар Соломон та вся Ізраїлева громада, що зібралися при ньому, були з ним перед ковчегом, і приносили в жертву худобу дрібну та худобу велику, що через многість не була вона ані записувана, ані лічена».

Соломон наслідував приклад свого батька Давида. Через кожні шість кроків він приносив жертву. Зі співом, музикою й великою урочистістю «внесли священики ковчега Господнього заповіту до девіру храму, до Святого Святих, під крила херувимів. Бо херувими простягали крила над місцем ковчегу, і затінювали херувими над ковчегом та над його держаками зверху».

Було споруджене надзвичайно розкішне святилище згідно зі зразком, показаним Мойсеєві на горі, а згодом даним Господом Давидові. Земне святилище було зроблене за подобою небесного. Крім херувимів над ковчегом, Соломон зробив двох інших, більших за розмірами ангелів, які стояли з обох боків ковчегу, уособлюючи небесних ангелів, котрі постійно беруть Закон Божий. Неможливо змалювати красу й пишність цієї шкіни. Сюди, як колись у стародавню шкіну, урочисто, з благоговінням внесли священний ковчег, поставивши його під крила двох величних херувимів, що стояли на підлозі.

Голоси священного хору об'єдналися зі звуками різноманітних музичних інструментів, заносючи хвалу Богові. У той час як голоси, гармонійно зливаючись зі звуками музики, лунали в храмі, розносячись повітрям над Єрусалимом, хмара Божої слави наповнила храм, подібно до того, як колись вона наповнила шкіну. «І сталося, як священики виходили з святині, то хмара наповнила Господній храм. І не могли священики

[164]

стояти й служити через ту хмару, бо слава Господня наповнила Господній храм!».

Цар Соломон став на мідному помості перед жертовником і поблагословив народ. Потім, схиливши коліна і знявши руки до неба, він виголосив палку урочисту молитву до Бога; уся ж громада схилила голови. Після того, як Соломон закінчив молитву, чудодійним чином упав вогонь з неба і поглинув жертву.

Лихо, яке за словами Бога спіткає храм, якщо Його народ відійде від Нього, виконалося за гріхи Ізраїлю через сотні років після спорудження храму. Бог обіцяв Соломонові: якщо він залишиться вірним і його народ коритиметься усім Його Заповідям, то цей славний храм стоятиме вічно в усій своїй красі як доказ процвітання й високих благословень, які перебували над Ізраїлем за його послух.

Полон Ізраїлю

[165] Через те що Ізраїль порушував Божі Заповіді та через його нечестиві дії Бог допустив їхній полон, щоб упокорити й покарати їх. Перед зруйнуванням храму Бог сповістив Своїм небагатьом вірним слугам, яка доля очікує храм, котрий був гордістю Ізраїлю і котрий вони, согрішаючи проти Бога, перетворили на місце ідолопоклонства. Він також відкрив їм, що Ізраїль потрапить у полон. Незадовго до зруйнування храму ці праведні мужі винесли з нього священний ковчег, у якому зберігалися кам'яні таблиці. З плачем і сумом вони тайкома схоронили його в печері, де він мав бути схований від ізраїльського народу через їхні гріхи і ніколи більше не повернутися до них. Цей священний ковчег усе ще схований. Його ніхто [166] ніколи не тривожив, відколи він був таємно скритий.

Розділ 25. Перший прихід Христа

Я була перенесена в той час, коли Ісус мав прийняти людську природу, упокорити Себе, ставши людиною, та перетерпіти спокуси сатани.

Його народження було позбавлене світської величі. Він народився в стаєнці, Його колискою стали ясла, проте Його народження було вшановане набагато вище за народження будь-кого з людських синів. Небесні ангели сповістили пастухам про Пришестя Ісуса, а їхнє свідчення супроводжувалося світлом і славою від Бога. Небесне воїнство, торкаючись своїх арф, прославляло Бога. Вони з радістю звіщали про Пришестя Сина Божого в грішний світ із метою здійснити викуплення і Своєю смертю принести людині мир, щастя й вічне життя. Бог ушанував Прихід Свого Сина. Ангели поклонилися Йому.

Хрещення Ісуса

Божі ангели ширяли в повітрі, спостерігаючи за сценою Його хрещення; Святий Дух зійшов у вигляді голуба й осяяв Його світлом. У той час як народ з великим подивом дивився на Нього, з Неба почувся голос Отця, що сповістив: «Ти — Син Мій Улюблений, Якого Я вподобав!»

[167]

Іван не був упевнений, що Той, Який прийшов хреститися від нього в Йордані, був Спасителем. Але Бог обіцяв послати йому знак, за допомогою котрого він упізнає Агнця Божого. Цей знак був даний, коли небесний голуб зійшов на Ісуса і слава Божа осяяла Його. Іван простягнув руку і, вказуючи на Ісуса, вигукнув гучним голосом: «Ось Агнець Божий, що на Себе бере гріх світу!» (Івана 1:29).

Служіння Івана

Іван повідомив своїх учнів, що Ісус — обіцяний Месія, Спаситель світу. Коли його праця наближалася до завершення, він

навчав своїх учнів, щоб вони дивилися на Ісуса й пішли за Ним як за великим Учителем. Життя Івана було життям смутку і самозречення. Він звіщав про Перше пришествя Христа, однак йому не судилося стати свідком Його чудес і захоплюватися проявами Його сили. Іван знав: коли Ісус утвердиться як Учитель, він, Іван, змушений буде померти. Його голос рідко можна було чути, хіба що в пустині. Він був самотнім. Він не горнувся до батьківської родини, щоб тішитися їхнім товариством, натомість залишив їх задля виконання своєї місії. Натовпи народу залишали метушливі міста й села та сходилися в пустиню, аби послухати слів чудового пророка. Іван приклав сокиру до кореня дерева. Він викривав гріх, не побоюючись за наслідки, і готував дорогу Божому Агнцеві.

На Ірода, котрий слухав Івана, його викривальні, сповнені сили свідчення справляли сильне враження, із глибокою зацікавленістю він запитував, що має робити, аби стати його учнем. Іванові було відомо, що Ірод незабаром має одружитися з дружиною свого брата, котрий був ще живий, і він відкрито говорив Іродові, що це було незаконно. Ірод не бажав жертвувати нічим. Він одружився з жінкою свого брата і, опинившись під її впливом, схопив та ув'язнив Івана, маючи, однак, намір звільнити його. Перебуваючи у в'язниці, Іван чув від своїх учнів про могутні діла Ісуса. Сам він не міг слухати Його благодатних слів, але учні передавали їх йому, потішаючи тим, що почули. Незабаром Іван був обезглавлений унаслідок впливу дружини Ірода. Я бачила, що найскромніші з учнів, котрі йшли за Ісусом, були свідками Його чудес і чули слова втіхи з Його вуст, були більшими від Івана Хрестителя, тобто вони були більше звеличеними й ушанованими, мали більше задоволення у своєму житті.

Іван прийшов у дусі й силі Іллі, щоб звіщати про Перший прихід Ісуса. Мені було показано останні дні, і я бачила, що Іван уособлював тих, хто вийде в дусі й силі Іллі звіщати про день гніву та Другий прихід Ісуса.

Спокушення

Після хрещення в Йордані Дух повів Ісуса в пустиню, де Він був спокушуваний дияволом. Святий Дух приготував Його до цього особливого періоду найлютішого спокушення. Сорок днів Він був спокушуваний сатаною і за цей час нічого не їв. Усе навколо Нього було неприємним, відразливим для людських очей. Він перебував у цьому відлюдному, самотньому місці з дикими звірами й дияволом. Син Божий був блідим і виснаженим через піст і страждання. Але Його шлях був визначений, і Він мав виконати справу, задля якої прийшов.

Сатана скористався стражданнями Сина Божого і приготувався, щоб атакувати Його всякими спокусами, сподіваючись перемогти Його, оскільки Він упокорив Себе, ставши людиною. Сатана підступив із такою спокусою: «Якщо Ти Син Божий, скажи цьому каменеві, щоб став хлібом!» Він спокутував Ісуса виявити Свою Божественну силу на доказ того, що Він був Месією. Ісус лагідно відповів йому: «Написано, що не самим хлібом житиме людина, але кожним Божим словом» (Луки 4:3,4).

Сатана намагався зав'язати суперечку з Ісусом з приводу того, чи є Він Сином Божим. Указуючи на Його немічність і страждання, він хвалькувато запевняв, що сильніший від Ісуса. Однак проголошених з неба слів: «Ти Мій Улюблений Син — у Тобі Моє уподобання» (Луки 3:22) було достатньо, аби підтримати Ісуса в усіх Його стражданнях. Я бачила, що Христові не потрібно було робити нічого, щоби переконати сатану у Своїй силі або в тому, що Він — Спаситель світу. Сатана мав достатньо доказів стосовно високого становища та влади Сина Божого. Його небажання підкоритися владі Христа позбавило його Неба.

З метою продемонструвати свою силу, сатана переніс Ісуса до Єрусалима і, поставивши на краю храмового даху, спокушував Його кинутися вниз із цієї запаморочливої висоти і цим довести, що Він — Син Божий. Сатана підступив із богонатхненними словами: «Бо написано: Своїм ангелам накаже про Тебе, щоб берегли Тебе, і вони на руках понесуть Тебе, аби Ти часом не спіткнувся об камінь Своєю ногою! А Ісус у від-

[169]

повідь промовив йому: Сказано: Не спокушуватимеш Господа Бога Свого!» (Луки 4:10-12). Сатана хотів схилити Ісуса до того, щоб Він, зловживши милістю Свого Отця, наразив на небезпеку власне життя, перш ніж виконає Свою місію. Він сподівався, що План спасіння зазнає невдачі; проте цей План був надто ґрунтовно складений, аби його міг зруйнувати чи спотворити сатана.

Христос — приклад для всіх християн. Коли їх спокушують або піддають сумніву їхні права, вони мають терпляче зносити це. Вони не повинні думати, що мають право кликати до Господа, прохаючи прояву Його сили для перемоги над своїми ворогами, якщо це не послужить безпосередньо для вшанування і прославлення Бога. Якби Ісус кинувся з даху храму, це не прославило б Його Отця, бо ніхто не бачив би цього крім сатани й Божих ангелів. Виявляти Божу силу перед Його найлютішим ворогом означало б спокушувати Господа. Це означало би піти на поступку тому, кого Ісус прийшов перемогти.

[170] «І [диявол], повівши Його [на високу гору], показав Йому на мить усі царства світу, і сказав Йому диявол: Я дам Тобі всю оцю владу та їхню славу, бо мені це передано, і я, кому тільки хочу, тому й даю її; ото ж, коли Ти поклонишся переді мною, то все це буде Твоїм! І сказав йому Ісус у відповідь: [Іди геть від Мене, сатано!] Написано: Господеві Богові своєму поклонятимешся і Йому одному служитимеш!» (Луки 4:5-8).

Сатана показав Ісусові царства світу в найпривабливішому світлі. Він пообіцяв: якщо Ісус поклониться йому, то він відмовиться від своїх претензій на володіння Землею. Сатана знав: якщо План спасіння виконається й Ісус помре задля викуплення людей, тоді його сила буде обмежена і, врешті-решт, забрана, а він буде знищений. Тому він задумав план, аби перешкодити, якщо можливо, виконанню великої справи, розпочатої Сином Божим. Якщо План викуплення людини зазнає невдачі, сатана втримає у своїй владі царство, на яке претендує. Він тішив себе думкою, що в разі успіху правитиме в опозиції до Небесного Бога.

Спокусник приборканий

Сатана радів, коли Ісус залишив Небо, Свою силу й славу. Він думав, що тепер Син Божий перебуває в його владі. Спокушення святої пари в Едемі далось йому так легко, що тепер він сподівався за допомогою своєї сатанинської сили й хитрощів скинути навіть Сина Божого, урятувавши таким чином своє життя і царство. Якби йому тільки вдалось спокусити Ісуса відступити від волі Отця, його мета була б досягнута. Однак Ісус у відповідь заборонив спокусникові: «Відійди від Мене, сатано». Він поклонявся тільки Своему Отцеві.

Сатана претендував на володіння земним царством і навіював Ісусові думку, що Він може уникнути всіх Своїх страждань; що Йому не потрібно помирати задля придбання царств цього, світу. Якщо Він поклониться сатані, то отримає всі земні володіння і славу правителя над ними. Та Ісус був непохитний. Спаситель знав: настане день, коли ціною власного життя Він викупить царство від сатани і через деякий час усе Небо й Земля підкоряться Йому. Він обрав для Себе життя страждань і жахливу смерть як призначений Його Отцем шлях, щоб стати законним спадкоємцем земних царств та володіти ними вічно. Сатана також буде відданий у Його руки, аби, будучи знищеним смертю, уже ніколи більше не докучати Ісусові та святим у славі.

[171]

[172]

Розділ 26. Служіння Христа

Закінчивши спокушення, сатана на деякий час залишив Ісуса. Ангели приготували Йому в пустині їжу й укріпляли Його, і благословення Його Отця спочило на Ньому. Сатана зазнав невдачі у своїх найлютіших спокушеннях, однак очікував того часу, коли Ісус почне Своє служіння, щоб у різні моменти застосувати проти Нього свої хитрощі. Він продовжував сподіватися подолати Його, викликаючи в тих, хто не прийме Ісуса, ненависть до Нього й бажання знищити Його.

Сатана провів спеціальну нараду зі своїми ангелами. Вони були розчаровані й розлючені, оскільки нічого не досягли у своїй боротьбі проти Сина Божого. Вони вирішили, що їм потрібно бути хитрішими, напружити всю свою силу, аби посіяти серед Його народу невір'я в те, що Він — Спаситель світу, і таким чином розчарувати Ісуса у виконанні Його місії. Не має значення, наскільки ретельні євреї у виконанні своїх церемоній та жертвоприношеннях; якщо вдасться засліпити їх стосовно пророцтв і примусити вірити, що Месія має прийти як могутній земний цар, то вони відкинуть Ісуса й поставляться до Нього з презирством.

[173]

Мені було показано, що сатана та його ангели були дуже зайнятими під час служіння Христа, вселяючи в людей невір'я, ненависть і презирство. Часто, коли Ісус, викриваючи їхні гріхи, висловлював якусь істину, котра зачіпала їх за живе, народ впадав у лють. Сатана та його ангели підбурювали їх на те, щоби позбавити життя Божого Сина. Не раз вони хапали каміння, щоб кинути в Нього, однак ангели охороняли Його й відводили від розлюченого натовпу в безпечне місце. Якось, коли Його святі уста виголосили просту зрозумілу істину, натовп схопив Його і привів на край гори, щоб скинути вниз. У той час як вони сперечалися між собою, що з Ним учинити, ангели знову сховали Його від очей юрби, і Він, пройшовши серед них, пішов Своєю дорогою.

Сатана все ще сподівався, що великий План спасіння зазнає невдачі. Він докладав усіх зусиль, аби зробити серця людей кам'яними, викликати в них ненависть до Ісуса. Він розраховував, що якщо Його як Сина Божого прийме так мало людей, то Він вважатиме Свої страждання й жертву задля такої мізерної кількості душ надто великими. Але я бачила: якби тільки двоє людей визнали Ісуса Сином Божим та повірили, що Він спасе їхні душі, Він здійснив би цей План.

Полегшення страждань

Ісус почав Свою роботу, руйнуючи владу сатани над страждальцями. Він оздоровлював хворих, давав зір сліпим, зціляв кульгавих, так що вони стрибали від радості, виславляючи Бога. Він оздоровлював немічних і поневолених жорстокою силою сатани впродовж багатьох років. Ласкавими словами Він потішав слабких, тремтячих і розчарованих. Немічних страждальців, яких сатана, торжествуючи, тримав у полоні, Ісус виривав з його рук, повертаючи їм здорове тіло, велику радість і щастя. Він воскрешав до життя мертвих, і вони виславляли Бога за вияв Його могутньої сили. Він звершував великі діла для всіх, хто вірив у Нього.

[174]

Життя Христа було сповнене словами й ділами милосердя, співчуття, любові. Він завжди уважно вислуховував тих, хто приходив до Нього, і полегшував їхнє горе. Багато людей носили в собі доказ Його Божественної сили. Але після того, як робота була звершена, багато хто соромився цього скромного, однак могутнього Проповідника. Оскільки начальники не вірили в Нього, то й люди не бажали прийняти Ісуса. Він був страдником, знайомим із хворобами. Люди не могли знести думки, що можуть перебувати під впливом Його тверезого, сповненого самозречення життя. Вони бажали тішитися почестями світу. Однак багато людей ішли слідом за Сином Божим, прислухалися до Його повчань, насолоджуючись словами, які з такою благодаттю сходили з Його вуст. Його слова були сповнені змісту і водночас такі прості, що навіть найслабші могли зрозуміти їх.

Безрезультатна протидія

Сатана та його ангели засліпили очі й затьмарили розум євреїв, підбурюючи начальників і старійшин народу відібрати в Спасителя життя. Вони послали людей привести до них Ісуса, проте, наблизившись до місця Його перебування, ті були вельми вражені. Вони бачили, з яким співчуттям Господь ставився до людського горя. Вони чули, як з любов'ю та ніжністю Він промовляв слова підбадьорення до слабких і страждених. Вони чули також, як владним голосом Він руйнував силу сатани й відпускав його в'язнів на волю. Вони слухали слова мудрості, що сходили з Його вуст, і були в захопленні. Вони не могли накласти на Нього рук, тому повернулися до священників і старшин без Ісуса.

[175] На запитання: «Чому ви не привели Його?» — вони розповіли, що бачили Його чудеса, чули святі слова мудрості, любові і знання. На закінчення вони сказали: «Ніколи ще жодна людина не говорила так, як Цей Чоловік». Первосвященики звинуватили їх, що й вони також були обмануті, тому декотрі зі слуг відчули сором за те, що не привели Його. Священики запитали з презирством, чи повірив у Нього хтось із начальників. Я бачила, що багато посадових осіб і старійшин повірили в Ісуса, але сатана стримував їх, щоб вони не визнали цього; вони боялися людських докорів більше, ніж Бога.

До цього часу хитрощі й ненависть сатани не змогли зруйнувати Плану спасіння. Наближався час здійснення мети, задля котрої Ісус прийшов у світ. Порадившись, сатана та його ангели вирішили вплинути на вибраний Христом народ, щоб вони криками домагалися Його крові, насміхалися і жорстоко поводитися з Ним. Вони сподівалися, що Ісус обуриться через таке поведження і втратить Своє смирення й лагідність.

У той час як сатана складав свої плани, Ісус обережно відкривав Своїм учням істину про те, що Йому доведеться перейти через страждання, Він буде розп'ятий і третього дня воскресне. Але їхній розум, здавалося, притупився, і вони не могли збагнути того, що Він говорив їм.

Переображення

Віра учнів сильно зміцнилася під час Переображення, коли їм було дозволено споглядати славу Христа й почути голос із Неба, що свідчив про Його Божественну природу. Бог вирішив дати послідовникам Ісуса сильний доказ того, що Він був обітований Месія, аби вони не втратили цілковито своєї віри, коли зазнають смутку й гіркого розчарування в час Його розп'яття. Під час Переображення Господь послав Мойсея та Іллю говорити з Ісусом про Його страждання і смерть. Бог не послав для розмови зі Своїм Сином ангелів, натомість обрав тих, котрі самі зазнали земних випробувань.

Ілля ходив з Богом. Його праця була болісною й важкою, бо Господь через нього викривав гріхи Ізраїлю. Ілля був Божим пророком, однак змушений був тікати з одного місця до іншого, рятуючи своє життя. Його ж народ полював за ним, як за диким звіром, намагаючись знищити пророка. Але Бог переселив Іллю. Ангели з тріумфом і славою понесли його на Небо.

Мойсей був більший за всіх, хто жив перед ним. Бог вельми вшанував його: йому була дана перевага розмовляти з Господом лицем до лица, як людина розмовляє зі своїм другом. Йому було дозволено бачити яскраве світло й неперевершену славу, що оточували Отця. Господь через Мойсея визволив синів Ізраїлю з єгипетського рабства. Він був заступником за свій народ, часто стаючи між народом та гнівом Божим. Коли гнів Господній сильно запалився на Ізраїля за його невір'я, нарікання й тяжкі гріхи, тоді була випробувана любов Мойсея до свого народу. Бог мав намір вигубити їх і вивести від Мойсея могутній народ. Та він довів свою любов до Ізраїлю ревним блананням за нього. У відчаї він просив Бога відвернути Свій сильний гнів і простити Ізраїля, або ж стерти його ім'я з Божої книги.

Мойсей зазнав смерті, однак Михаїл зійшов з Неба і повернув йому життя, перш ніж його тіло зазнало тління. Сатана намагався втримати його тіло, претендуючи на нього як на свою власність, але Михаїл воскресив Мойсея і забрав його на Небо. Сатана злісно сперечався з Богом, звинувачуючи Його в тому, що Він несправедливо відібрав у нього його здобич,

[176]

проте Христос не дорікав своєму противникові, хоч Божий слуга впав саме через його спокусу. Він лагідно спрямував його до Свого Отця, сказавши: «Нехай докорить тобі Господь!» (Юди 9).

Ісус сказав Своїм учням, що деякі з них не зазнають смерті, доки не побачать Царства Божого, що прийде в могутності. Під час Переображення ця обітниця виконалася. Лице Ісуса перемінилося й сяяло, як сонце, одяг став білим і блискучим. Мойсей був присутній, аби представляти тих, які воскреснуть із мертвих при Другому з'явленні Ісуса. А Ілля, котрий був перенесений на Небо, не побачивши смерті, представляв тих, котрі зодягнуться в безсмертя при Другому Приході Христа і будуть піднесені на Небо, не зазнавши смерті. Учні з подивом і страхом споглядали чудову велич Ісуса та хмару, що оповила їх. Вони почули голос Божий, що в грізній величі промовив:

[177] «Це Син Мій Улюблений — Його слухайте!»

[178]

Розділ 27. Як зрадили Христа

Я була перенесена в той час, коли Ісус споживав пасхальну вечерю зі Своїми учнями. Сатана обманув Юду, навівши йому думку, що він — один із правдивих учнів Христа, однак його серце завжди залишалося тілесним. Він бачив могутні діла Ісуса, перебував з Ним упродовж Його служіння і під впливом переконливих доказів погодився з тим, що Ісус — Месія. Однак Юда був потайливим і жадібним, він любляв гроші й сердито висловив своє незадоволення, коли на Ісуса було вилите коштовне миро.

Марія любила свого Господа. Він простив її численні гріхи, воскресив із мертвих її палко коханого брата і ніщо в її розумінні не було надто дорогим, щоб віддати Ісусові. Чим коштовнішим було миро, тим краще вона могла виявити свою вдячність Спасителеві, присвятивши миро Йому.

Аби виправдати свою жадібність, Юда переконував, що миро можна було б продати, а гроші роздати бідним. Він говорив так не тому, що піклувався про бідних, а тому, що був егоїстом і часто привласнював те, що йому довіряли для роздачі бідним. Юда не піклувався про вигоди для Ісуса, ані навіть про Його потреби, однак з метою виправдати свою жадібність часто посилався на бідних. Виявлена Марією щедрість була найдошкульнішим докором його жадібності. Таким чином був приготований шлях, аби серце Юди охоче поступилося перед спокусою сатани.

Юдейські священики й начальники ненавиділи Ісуса, але збиралися великі натовпи народу, щоби послухати Його мудрі слова й побачити Його могутні діла. Люди відчували глибоку зацікавленість і з великим бажанням ішли за Ісусом, аби почути повчання цього чудового Вчителя. Багато начальників повірили в Нього, проте не наважувалися визнати свою віру, щоб не бути відлученими від синагоги. Священики і старійшини вирішили: потрібно щось зробити, аби відволікти увагу народу від Ісуса.

[179]

Вони боялися, що всі повірять у Нього. Вони не почували себе в безпеці. Їм доведеться або втратити своє становище, або віддати Ісуса на смерть. І навіть після того, як вони віддадуть Його на смерть, усе одно залишаться ті, котрі будуть живими пам'ятниками Його сили.

Ісус воскресив Лазаря з мертвих, і керівники народу боялися: якщо вони вб'ють Ісуса, Лазар свідкуватиме про Його могутню силу. Збиралися натовпи людей подивитися на того, хто воскрес із мертвих, тому начальники вирішили вбити також Лазаря, аби покласти край такому збудженню. Тоді вони зможуть привернути народ до традицій і людського вчення, до принесення десятини з м'яти й рути і знову справлятимуть вплив на людей. Вони вирішили схопити Ісуса на самоті, бо якщо вони намагатимуться взяти Його серед натовпу, народ, що виявляв до Нього такий інтерес, поб'є їх камінням.

[180] Юда знав, як вони прагнуть схопити Ісуса, і запропонував видати Його первосвященикам та старійшинам за кілька срібняків. Грошоловство призвело до того, що він погодився зрадити свого Господа, віддавши Його до рук найлютіших ворогів. Через Юду безпосередньо діяв сатана, і під час такої хвилюючої події, як остання Вечеря, зрадник складав плани про те, як видати свого Вчителя. Ісус із сумом сказав Своїм учням, що тієї ночі всі вони спокусяться через Нього. Однак Петро палко запевняв: якщо навіть усі спокусяться через Нього, він — ніколи! Ісус сказав Петрові: «Сатана випросив вас, щоб пересіяти, як пшеницю; Я ж благав за тебе, щоб не забракло тобі віри, і ти, коли навернешся, зміцни своїх братів!» (Луки 22:31,32).

У саду

Я бачила Ісуса в саду з Його учнями. З великою скорботою Він просив їх пильнувати й молитися, щоб не потрапити в спокусу. Він знав, що їхня віра буде випробувана, надії втрачені і їм потрібна буде вся сила, котру вони зможуть одержати, якщо пильнуватимуть та ревно молитимуться. Із сильними зойками і сльозами Ісус молився: «Отче, коли хочеш, зроби, щоб минула Мене чаша ця, однак не Моя хай буде воля, але

Твоя!» (Луки 22:42). Син Божий молився в муках. Великі краплі крові виступили на Його обличчі й падали на землю. Ангели ширяли навколо, спостерігаючи за цією сценою, проте тільки одному з них було дозволено прийти та зміцнити Сина Божого в Його боротьбі. На Небесах не було радості. Ангели, зняли свої вінці й арфи та з глибоким зацікавленням мовчки спостерігали за Ісусом. Вони бажали оточити Сина Божого, проте керівні ангели не дозволили їм це зробити, щоб вони, ставши свідками Його зради, не визволили б Його. Адже План був накреслений, і він мав бути виконаний.

Помолившись, Ісус прийшов до Своїх учнів, та вони спали. Тієї страшної години Він був позбавлений співчуття й молитов навіть Своїх учнів. Петро, котрий нещодавно був таким ревним, міцно спав. Ісус нагадав йому про його впевнену заяву і сказав: «То не змогли ви й однієї години попильнувати зі Мною?» (Матв. 26:40). Тричі Син Божий молився, відчуваючи страшні душевні муки.

[181]

Юда зраджує Ісуса

Тоді з'явився Юда з юрбою озброєних людей. Він наблизився до Свого Вчителя, щоб, як звичайно, привітати Його. Юрба оточила Ісуса, але Він виявив Свою Божественну силу, запитавши їх: «Кого шукаєте?.. Це Я». Вони подалися назад і попадали на землю. Ісус поставив це запитання для того, аби вони могли побачити Його силу й отримати доказ, що Він може при бажанні визволитися з їхніх рук.

Коли учні побачили, що озброєна киями й мечами юрба так швидко впала, у них зажевірла надія. Натовп підвівся і знову оточив Сина Божого, тоді Петро витягнув меч і, вдаривши ним слугу первосвященника, відтяв йому вухо. Ісус наказав йому сховати меч, сказавши: «Чи ти думаєш, що Я не можу вблагати Мого Отця, аби Він дав Мені понад дванадцять леґіонів ангелів?» (Матв.26:53). Я бачила: коли Ісус промовив ці слова, обличчя ангелів засвітилися надією. Їм хотілося зараз же оточити свого Повелителя й розсіяти розгнівану юрбу. Але їхні лиця знову посумнішали, коли Ісус додав: «Як же тоді збудуться Писання, що так має статися?» (Матв. 26:54). Серця

учнів також сповнилися відчаєм та гірким розчаруванням, коли Ісус дозволив Своїм ворогам узяти Його.

Учні боялися за власне життя, усі вони залишили Його і втекли. Ісус був залишений сам у руках кровожерливої юрби. О, як тоді тріумфував сатана! Які смуток і журба охопили Божих ангелів! Багато загонів святих ангелів, очолюваних високими на зріст ангелами-командувачами, були послані спостерігати за цією сценою. Вони мали занотувати кожну образу, кожен вияв жорстокості щодо Сина Божого, зафіксувати кожен біль, який витерпів Ісус, оскільки люди, учасники цієї страхітливої сцени, змушені будуть знову побачити її в живих образах.

[182]

Розділ 28. Суд над Христом

Залишивши Небо, ангели із сумом зняли свої сяючі вінці. Вони не могли носити їх у той час, як їхній Повелитель страждав у терновому вінку. Сатана і його ангели звершували свою справу в судовому залі, намагаючись знищити почуття гуманності та співчуття. Уже сама атмосфера була важкою, опоганеною їхнім впливом. Вони підбурювали первосвящеників і старійшин, які ображали й ганьбили Ісуса так, що для людської природи це було надзвичайно важко. Сатана сподівався, що подібні глузування й насильство викличуть у Божого Сина скарги і нарікання або ж Він виявить Свою Божественну силу та визволиться з рук юрби; тоді План спасіння зможе, нарешті, зазнати невдачі.

Відречення Петра

Після того, як Ісус був зраджений, Петро пішов за своїм Господом. Він прагнув побачити, що вчинять з Ісусом. Але коли його звинуватили в тому, що він був одним з Його учнів, страх за власну безпеку змусив його оголосити, що він не знає цього Чоловіка. Учні відзначалися чистотою мови, і Петро, аби переконати своїх обвинувачів, що він не учень Христа, відрікаючись утретє, почав зарікатися і клястися. Ісус, перебуваючи на деякій відстані від Петра, звернув на нього Свій погляд, сповнений скорботи й докору. Тоді учень пригадав слова, сказані до нього Ісусом у верхній світлиці, а також своє палке запевнення: «Навіть якщо всі спокусяться в Тобі, то я ніколи не спокушуся!» (Матв. 26:33). Він зрікся Свого Господа, зрікся із клятвою, але той погляд Ісуса розтопив серце Петра і врятував його. Він гірко ридав, каявся у своєму великому гріху і навернувся, а згодом був приготовлений для того, щоб зміцнити своїх братів.

[183]

У судовій залі

Юрба вимагала крові Ісуса. Вони жорстоко бичували Його, зодягли в стару царську багряницю й увінчали Його святе чоло терновим вінцем. Давши Йому в руку тростину, кланялися Йому і, глузуючи, вітали: «Радій, Царю юдеїв!» (Івана 19:3). Потім, забравши з Його рук тростину, били Його нею по голові, від чого колючки впивалися Йому в скроні, а кров струмочками стікала по обличчю й бороді.

Ангелам важко було дивитися, на це видовище. Вони визволили б Ісуса, проте ангели-командувачі заборонили їм, говорячи, що це великий викуп, який мав бути заплачений за людину: він буде повним і приведе до смерті того, хто має владу смерті. Ісус знав, що ангели були свідками Його приниження. Глумливий натовп міг би впасти безсилим від найслабшого ангела, котрий визволив би Ісуса. Він знав: якби тільки забажав цього від Свого Отця, ангели негайно звільнили б Його. Однак було необхідно, щоб Він зазнав насильства від нечестивих людей, аби здійснити План спасіння.

[184] Лагідний, покірний Ісус стояв перед розлюченою юрбою, що знущалася над Ним найогиднішим чином. Вони плювали Йому в лице — те лице, від якого колись захочуть сховатися, яке освітлюватиме Боже місто і сяятиме яскравіше за сонце. Христос не кинув на кривдників сердитого погляду. Вони накрили Його голову старою одежиною, так що Він не міг бачити, і, б'ючи Його по обличчю, вигукували: «Пророкуй, хто Тебе вдарив?» (Луки 22:64). Ангели були схвильовані. Вони негайно звільнили б Його, проте ангели-командувачі стримували їх.

Деякі з учнів, відчувши впевненість, увійшли туди, де знаходився Ісус, щоби бути присутніми на суді. Вони очікували, що Він виявить Свою Божественну силу, звільниться з рук Своїх ворогів і покарає їх за жорстоке поводження з Ним. У міру того, як розвивалися події, їхні надії то воскресали, то згасали. Часом у них виникали сумніви і страх, що вони були ошукані. Але голос, почутий на Горі Переображення, і слава, котру вони там споглядали, зміцнили їхню віру в те, що Він був Син Божий. Вони воскресали в пам'яті сцени, свідками котрих були, чудеса, які на їхніх очах здійснював Ісус,

зціляючи хворих, відкриваючи очі сліпим, повертаючи слух глухим, забороняючи демонам та виганяючи їх, підіймаючи до життя мертвих і навіть угамовуючи вітер та море.

Вони не могли повірити, що Ісус помре. Вони сподівалися, що Він ще повстане в силі і Своїм владним голосом розжене кровожерливу юрбу, як колись, увійшовши в храм, вигнав з нього тих, які перетворили дім Божий на місце торгівлі; вони тікали від Нього так, немов їх переслідував загін озброєних воїнів. Учні сподівалися, що Ісус виявить Свою силу та переконає всіх, що Він — Цар Ізраїлю.

Визнання Юди

Юда відчував грізні докори сумління й сором за те, що підступно зрадив Ісуса. Побачивши, яких знущань зазнав Спаситель, він був зламаний. Він любив Ісуса, але гроші любив більше. Він не думав, що Ісус дозволить, аби Його схопила юрба, котру він привів. Він сподівався, що станеться чудо, і Він визволить Себе. Та побачивши в судовій залі розлючену юрбу, що прагнула крові, він глибоко усвідомив свою провину, і коли багато голосів шалено звинувачували Ісуса, Юда кинувся в натовп, визнаючи, що згрішив, зрадивши невинну кров. Він запропонував священникам гроші, котрі вони заплатили йому, і благав їх відпустити Ісуса, стверджуючи, що Він був абсолютно невинний. [185]

Прикро вражені та збентежені, священники на деякий час замовкли. Їм не хотілося, аби люди знали, що вони підкупили одного з послідовників Ісуса видати Його в їхні руки. Вони намагалися приховати від людей, що полювали за Ісусом, як за злодієм, і потай схопили Його. Але зізнання Юди, його змарніле винувате обличчя викрили священників перед народом; стало очевидним, що схопити Ісуса їх спонукала ненависть. Коли Юда голосно заявив, що Ісус невинний, священники відповіли: «А що нам до того? Сам дивися» (Матв. 27:4). Ісус перебував у їхній владі, і вони твердо вирішили покінчити з Ним. Охоплений душевними муками, Юда жбурнув гроші, котрі тепер викликали в нього презирство, до ніг тих, хто підкупив його; відчуваючи страшні муки й жах, він пішов і повісився.

Багато хто з людей, що оточували Ісуса, співчували Йому. Те, що Він нічого не відповідав на багато поставлених Йому запитань, дивувало юрбу. Незважаючи на всі глузування і знущання, Його обличчя не було похмурим або стурбованим. Він тримався спокійно й гідно. Присутні з подивом дивилися на Нього. Порівнюючи Його бездоганну поставу, спокійну, сповнену гідності поведінку із зовнішністю тих, що судили Його, вони говорили одне одному, що Він більше за будь-кого з начальників подібний до царя. Ніщо в Ньому не говорило про те, що Він був злочинцем. Його погляд був лагідним, ясним, позбавленим страху, чоло — широким і високим. Кожна Його риса свідчила про доброту й благородство. Його терпіння і стриманість були настільки не притаманними людині, що змушували багатьох тремтіти. Навіть Ірод і Пилат були сильно стурбовані Його шляхетним Богоподібним поведженням.

[186]

Ісус перед Пилатом

Від самого початку Пилат був переконаний, що Ісус не був звичайною людиною. Він вірив, що Ісус володів прекрасним характером і був абсолютно невинний у висунутих проти Нього звинуваченнях. Ангели, котрі спостерігали за цією сценою, відзначили таке переконання римського правителя, і, щоб врятувати його від участі в жахливій справі видачі Христа на розп'яття, до дружини Пилата був посланий ангел, який уві сні повідомив їй про участь її чоловіка в суді над Самим Сином Божим, Який страждав невинно. Вона негайно надіслала листа Пилатові, розповідаючи йому про те, що дуже настраждалася уві сні через Ісуса, і застерігаючи його не робити нічого цьому Праведникові. Посланець, квапливо пробравшись крізь натовп, віддав листа до рук Пилата. Тремтячий і блідий після прочитання листа, він одразу ж вирішив не бути причетним до вбивства Христа. Якщо євреї забажають крові Ісуса, він не підтримає їх у цьому, а намагатиметься визволити Його.

Посланий до Ірода

Почувши, що Ірод перебував у Єрусалимі, Пилат відчув сильне полегшення, оскільки сподівався звільнитися від усякої відповідальності за суд і винесення вироку Ісусові. Він негайно послав Його разом з Його обвинувачами до Ірода. Цей правитель був запеклий у гріху. Вбивство Івана Хрестителя залишилося на його сумлінні плямою, якої він не міг позбутися. Почувши про Ісуса та Його могутні діла, він тремтів від страху, гадаючи, що це був воскреслий із мертвих Іван Хреститель. Коли Пилат передав Ісуса в його руки, Ірод розцінив це як визнання його влади, авторитету й правосуддя. Це привело до того, що два правителі, котрі раніше ворогували, стали друзями. Ірод був радий бачити Ісуса, сподіваючись, що Він звершить якесь велике чудо, щоб задовольнити його. Проте місія Ісуса не полягала в тому, щоби потурати цікавості або шукати безпеки для Себе. Його Божественна чудодійна сила мала бути використана для спасіння інших, а не задля власних інтересів.

[187]

Ісус не відповідав на численні запитання Ірода, як і на запитання ворогів, що шалено звинувачували Його. Ірода розлютило те, що Ісус не злякався його, тому разом зі своїми воїнами він насміхався, глузував і знущався над Сином Божим. Але він був вражений шляхетним Богоподібним виглядом Ісуса, Котрий терпів безсоромні знущання; боячись винести Йому вирок, він знову відіслав Його до Пилата.

Сатана та його ангели спокутували Пилата, роблячи все, аби він сам себе погубив. Вони навіювали йому таку думку: якщо він не візьме участі в суді над Ісусом, то це зроблять інші; юрба прагне Його крові, і якщо він не віддасть Його на розп'яття, то втратить свою владу й світські почесті, а також буде звинувачений, що повірив у самозванця. Боячись втратити свої владу й авторитет, Пилат погодився віддати Ісуса на смерть. Незважаючи на те, що він перекинув кров Ісуса на Його обвинувачів і юрба прийняла її, вигукуючи: «Кров Його на нас і на наших дітях!» (Матв 27:25), — Пилат усе одно не був чистий: він був винний у крові Христа. Через свої егоїстичні інтереси, любов до почестей від сильних світу цього він віддав

невинну людину на смерть. Якби Пилат діяв згідно з власним переконанням, то не взяв би участі в засудженні Ісуса.

Вигляд і слова Ісуса під час суду справили глибоке враження на багатьох присутніх. Наслідки цього впливу стали очевидними після Його воскресіння. Серед людей, що приєдналися тоді до Церкви, було багато таких, чиє переконання виникло ще під час суду над Ісусом.

Сатана вельми розлютився, побачивши, що вся жорстокість, якої зазнав Ісус від підбурюваних ним юдеїв, не викликала в Нього ані найменшого нарікання. Хоч Ісус прийняв на Себе людську природу, Його підтримувала Богоподібна сила духу, і

[188] Він ні в чому не відступив від волі Свого Отця.

Розділ 29. Розп'яття Христа

Христа, дорогого Сина Божого, вивели, віддавши народові на розп'яття. Учні й місцеві віруючі приєдналися до юрби, яка йшла за Ісусом на Голгофу. Там була також матір Ісуса, котру підтримував Іван, улюблений учень. Її серце краєв невимовний біль, однак вона, як і учні, сподівалася, що цій болісній сцені прийде кінець, що Ісус виявить Свою силу й постане перед Своїми ворогами як Син Божий. Однак її материнське серце знову завмирало від болю, коли вона пригадувала слова, якими Він стисло змальовував події, що відбувалися того дня.

Як тільки Ісус вийшов з воріт Пилатового дому, на Його поранені закривавлені плечі поклали хреста, приготовленого і принесеного для Варавви. Хрести були покладені і на товаришів Варавви, котрі мали померти разом з Ісусом. Спаситель проніс Свого тягача лише на невелику відстань, упавши на землю непритомним через втрату крові, надмірне виснаження та біль.

Коли Ісус прийшов до свідомості, на Його плечі знову поклали хреста, примушуючи йти. Хитаючись під важкою ношею, Він зробив кілька кроків, а потім упав як мертвий на землю. Спочатку вирішили, що Він помер, але через деякий час Він знову прийшов до пам'яті. Священики й начальники не мали жодного співчуття до своєї страждаючої жертви, проте зрозуміли, що Він не зможе нести далі знаряддя тортур. Поки вони міркували, що їм робити, Симон з Киринеї, котрий ішов їм назустріч, наблизився до натовпу. Юрба, підбурювана священиками, схопила його, примусивши нести хреста Христового. Сини Симона були учнями Ісуса, але сам він ніколи не був зв'язаний з Ним.

Величезний натовп прямував за Спасителем на Голгофу; багато хто глузував і насміхався, але деякі ридали й розповідали про Його заслуги. Ті, кого Він зцілив від різних немочей, кого воскресив із мертвих, ревно свідчили про Його чудодійні

[189]

вчинки, вимагаючи, аби їм сказали, що саме зробив Ісус, що з Ним поводитися як із лиходієм. Лише кілька днів тому Його вітали радісними вигуками «Осанна», вимахуючи пальмовим віттям, коли Він урочисто в'їжджав до Єрусалима. Багато з тих, які тоді гучно виславляли Його, бо так робили всі, тепер несамовито кричали: «Розіпни Його! Розіпни Його!»

Прибитий до хреста

Коли прийшли на місце страти, засуджених прив'язали до знарядь тортур. У той час як двоє розбійників пручалися в руках катів, котрі простягали їх на хресті, Ісус не чинив жодного опору. Матір Ісуса споглядала це з болісною тривогою, сподіваючись, що Він звершить чудо задля Свого спасіння. Вона бачила Його розпростерті на хресті руки — ці дорогі руки, які завжди дарували благословення, які так часто простягалися, щоб зціляти страждаючих. Принесли молотка й цвяхи, і коли їхні вістря, пробивши ніжне тіло, впилися в хрест, убиті горем учні віднесли далі від цієї жорстокої сцени зомлілу матір Христа.

[190] Ісус не нарікав, не скаржився; Його лице було блідим і спокійним, однак на чолі виступили великі краплі поту. Не знайшлося жалісливої руки, котра витерла б з Його обличчя цю смертну росу, не чути було слів співчуття й непохитної вірності, котрі підтримали б Його людське серце. Він Сам топтав чавило і нікого з народів не було з Ним. У той час як воїни звершували свою жахливу справу, Ісус, переносючи найболючішу агонію, молився за Своїх ворогів: «Отче, прости їм, бо вони не знають, що роблять!» (Луки 23:34). Ця молитва Христа за Його ворогів охоплювала весь світ, включаючи кожного грішника, котрий житиме до кінця часу.

Коли Ісуса прибили цвяхами до хреста, кілька міцних воїнів підняли його і з силою опустили в яму, приготовлену для нього, що завдало невимовних муки й болю Синові Божому. Далі мала місце жахлива сцена. Священики, начальники та книжники, забувши про гідність свого духовного сану, разом із черню знущалися і глумилися над помираючим Сином Божим, говорячи: «Якщо Ти юдейський Цар, спаси Себе» (Луки 23:37).

Інші в'їдливо говорили між собою: «Інших спасав, а Себе не може спасти!» (Марка 15:31). Служителі храму, брутальні воїни, мерзотний розбійник на хресті, ниці й жорстокі люди в натовпі — усі об'єдналися, знущаючись над Христом.

Розбійники, розп'яті з Ісусом, терпіли такі ж фізичні муки, що й Він. Але один із них ще більше озлобився і, доведений болем до відчаю, поведився зухвало. Підхопивши насмішку священика, він лихословив Ісуса, говорячи: «Якщо Ти Христос, спаси Себе й нас» (Луки 23:39). Другий розбійник не був запеклим злочинцем. Почувши глумливі слова співучасника злочину, він, «докоряючи йому, сказав: Чи ти не боїшся Бога, коли й сам на таке засуджений? Але ми — справедливо, бо дістаємо належне за те, що вчинили; Він же нічого поганого не зробив!» (Луки 23:40,41). Коли його серце полинуло до Христа, потік небесного світла осяяв його свідомість. В Ісусі, побитому, осміяному, розп'ятому на хресті, він побачив свого Викупителя, свою єдину надію, і звернувся до Нього зі смиренною вірою: «Згадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє. А Він сказав йому: Запевняю тебе сьогодні, ти будеш зі мною в раю» (Луки 23:43).

[191]

Із подивом ангели споглядали безмежну любов Ісуса, Котрий, переносючи страшні фізичні й душевні муки, думав тільки про інших, заохочуючи розкаяну душу вірити. Помираючи, Він виявив до людини любов, сильнішу за смерть. Багато з тих, які спостерігали цю сцену на Голгофі, утвердилися пізніше в Христовій вірі завдяки побаченому.

Вороги Ісуса, що плекали надію на Його смерть, тепер з нетерпінням очікували її. Ця подія, гадали вони, назавжди покладе кінець чуткам про Його Божественну силу й гідні подиву чудеса. Вони тішили себе думкою, що їм не доведеться більше тремтіти, боячись Його впливу. Безсердечні воїни, котрі розпинали Ісуса, ділили поміж собою Його одяг, сперечаючись про хітон, який був витканий без швів. Урешті-решт вони вирішили цю справу, кинувши жереб. Богонатхненне перо точно змалювало цю подію за сотні років до її здійснення: «Бо пси оточили мене... обліг мене натовп злочинців, прокололи вони мої руки та ноги мої... Вони ділять для себе одягу мою, а про шату мою жеребка вони кидають...» (Псал. 22:17,19).

Урок синівської любові

Охопивши поглядом юрбу, що зібралася в очікуванні Його смерті, Ісус побачив біля підніжжя хреста Івана, котрий підтримував Марію, матір Христа. Вона повернулася на це страшне місце, не в змозі більше залишатися далеко від свого Сина. Останнім уроком Ісуса був урок синівської любові. Він подивився на уражене горем обличчя Своєї матері, а потім на Івана і сказав, звертаючись до матері: «Жінко, ось твій син!» А тоді до учня: «Ось твоя мати!» (Івана 19:27). Іван добре зрозумів слова Ісуса та доручений йому священний обов'язок. Він одразу ж забрав матір Христа геть від страшного видовища на Голгофі. З того часу він узяв її до свого дому і піклувався про неї, як слухняний обов'язковий син. Із темряви віків досконалий приклад синівської любові Христа сяє немеркнучим світлом. Терплячи найжорстокіші муки, Він не забув про Свою матір, але подбав про її майбутнє.

[192]

Тепер місія земного життя Христа майже завершилася. У горлі в Нього пересохло, і Він промовив: «Прагну!» Воїни, намочивши губку в оцті й жовчі, запропонували Йому пити, але Він, скуштувавши, відмовився. Господь життя і слави помирав як викуп за людство. Саме усвідомлення гріха, що стягнув на Нього як на заступника людини гнів Отця, зробило чашу, котру Він пив, такою гіркою і розбило серце Сина Божого.

На Христа як заступника і поручителя людини було покладено беззаконня людей; Його було зараховано до злочинців, щоб Він мав змогу викупити їх від прокляття Закону. Вина всіх нащадків Адама всіх віків гнітила Його серце, а гнів Бога і страхітливий вияв Його невдоволення з причини беззаконня наповнили жахом душу Його Сина. Те, що Бог відвернув від Нього Своє лице в годину найважчих мук, пронизало серце Спасителя таким сумом, якого ніколи не зрозуміти людям. Кожне страждання, перенесене Сином Божим на хресті, краплі крові, що стікали з Його голови, рук і ніг, конвульсії агонії, від яких здригалось Його тіло, невимовний біль, що наповнив Його душу, коли Його Отець сховав від Нього Своє лице, промовляють до людини: Це через любов до тебе Син Божий погодився, щоб на Нього були покладені ці огидні злочини;

задля тебе Він руйнує владу смерті і відчиняє ворота Раю й вічного життя. Той, Хто Своїм словом заспокоював розлючені води і ходив пінистими хвилями, Хто примушував тремтіти демонів, від дотику Котрого тікали хвороби, Хто підіймав до життя мертвих і відкривав очі сліпим, пропонує Себе на хресті як єдину жертву за людину. Той, Хто поніс на Собі гріхи, приймає передбачене Законом покарання за нечестя і Сам стає гріхом задля людини. [193]

Сатана терзав серце Ісуса лютими спокусами. Гріх, такий ненависний у Його очах, накопичився на Ньому такою мірою, що Він стогнав під його тягарем. Не дивно, що тієї страшної години Його людське єство тремтіло. З подивом спостерігали ангели страшну душевну агонію Сина Божого, котра настільки перевершувала Його фізичний біль, що його Він майже не відчував. Небесне воїнство затулило своє обличчя, аби не бачити цього жахливого видовища.

Нежива природа виражала співчуття своєму зневаженому помираючому Творцеві. Сонце відмовилося дивитися на цю страшну сцену! Його повні яскраві промені освітлювали землю полудневої пори, коли раптом воно ніби згасло. Суцільна темрява, як похоронне покривало, обгорнула хрест і все довкілля. Темрява тривала цілих три години. О дев'ятій годині жахлива темрява розсіялася над натовпом, але Спаситель усе ще був оповитий нею як мантиєю. Здавалося, що сердиті блискавки кидалися на Нього, коли Він висів на хресті. Тоді «Ісус закричав гучним голосом: Елої, Елої, лама савахтані? Що означає в перекладі: Боже мій, Боже мій, чому Ти Мене покинув?» (Марка 15:34).

«Звершилося»

Мовчки люди чекають завершення цієї жахливої сцени. Сонце сяє знову, але хрест оповитий темрявою. Раптом морок навколо хреста розсіявся, і чистим, немов звук сурми, голосом, який, здається, лунає по всьому світу, Ісус вигукує: «Звершилося!» «Отче, у Твої руки передаю Свій дух!» (Івана 19:30; Луки 23:46). Світло оточило хрест, і обличчя Спасителя засяяло

славою, подібно до сонця. Тоді Він схилив Свою голову на груди і помер.

[194] У хвилину, коли Христос помер, священники звершували служіння в храмі перед завісою, що відокремлювала Святе від Святого Святих. Раптом вони відчували, як земля затремтіла під ними, і храмова завіса, виготовлена з міцної коштовної тканини, котру щороку поновлювали, розірвалася надвоє, зверху донизу тією ж безкровною рукою, котра написала слова вироку на стіні палацу Валтасара.

Ісус не віддав Свого життя, доки не здійснив справи, заради котрої прийшов, і з останнім подихом Він вигукнув: «Звершилося!» Від цих слів ангелів охопила радість, бо великий План викуплення був переможно виконаний. Небо раділо, адже сини Адама через життя послуху зможуть бути піднесеними колись до присутності Божої. Сатана зазнав поразки і зрозумів, що втратив своє царство.

Поховання

Іван почувався розгубленим, не знаючи, що вчинити з тілом його улюбленого Вчителя. Він здригався від думки, що його торкатимуться брутальні, бездушні воїни, котрі поховують Його в ганебному місці. Він знав, що не може розраховувати на прихильність юдейських начальників, і мало покладав надії на Пилата. Однак у цій критичній ситуації на передньому плані з'являються Йосип і Никодим. Обидва ці мужі були членами синедріону, знайомими з Пилатом. Обидва були заможними впливовими людьми. Вони твердо вирішили поховати тіло Ісуса з належною пошаною.

[195] Йосип сміливо пішов до Пилата і попросив віддати йому тіло Ісуса для поховання. Пилат видав офіційний наказ віддати Йосипові тіло Ісуса. Поки стурбований учень Іван переживав за священні останки свого улюбленого Господа, Йосип з Ариматеї повернувся з дозволом від правителя. А Никодим, сподіваючись такого результату розмови Йосипа з Пилатом, прийшов із коштовною сумішшю смирни й алое, об'ємом близько ста літрів. Навіть найповажнішим людям в усьому Єрусалимі не могло бути виявлено більшої честі після смерті.

Обережно, з благоговінням, вони власноручно зняли тіло Ісуса із знаряддя тортур. Сльози жалю і співчуття лилися з їхніх очей, коли вони дивилися на Його поранене покалічене тіло, дбайливо обмиваючи й очищаючи його від крові. У Йосипа була нова, висічена у скелі гробниця, яку він беріг для себе. Вона була недалеко від Голгофи, і він приготував цю усипальницю для Ісуса. Тіло, разом із принесеними Никодимом мастями, обережно загорнули в лляне полотно, і три учні понесли свою дорогоцінну ношу до нової гробниці, де ще ніхто не лежав. Там вони випростили Його покалічені ноги і склали на бездиханних грудях Його пробиті руки. Галилейські жінки прийшли подбати про те, щоб для мертвого тіла їхнього улюбленого Вчителя було зроблено все необхідне. Вони бачили, як був привалений тяжкий камінь до входу в гробницю, і залишили там спочивати Сина Божого. Жінки пішли останніми від хреста й останніми залишили гріб Христа.

Хоч юдейські начальники виконали свій диявольський задум, віддавши на смерть Божого Сина, їхні побоювання не зникли, як і їхня заздрість до мертвого Христа. Разом з радістю від вдоволеного почуття помсти вони відчували постійний страх, що Його мертве тіло, котре лежало в гробниці Йосипа, оживе. Тому «зібралися первосвященики та фарисеї до Пилата і кажуть: Пане, ми пригадали, що той обманщик сказав ще за життя: Через три дні Я воскресну! Тож накажи стерегти гробницю до третього дня, щоб часом Його учні, прийшовши вночі, не викрали Його та не сказали народові: Він воскрес із мертвих! — бо буде цей останній обман гірший від першого» (Матв. 27:62-64). Пилатові, як і цим юдеям, не хотілося, щоб Ісус воскрес у силі, аби покарати Своїх убивць, тому він виділив у розпорядження священників загін римських воїнів, кажучи: «„Маєте варту, ідіть і забезпечте, як знаєте“. Вони пішли й забезпечили гробницю: опечатали камінь і поставили варту» (Матв. 27:65, 66).

[196]

Юдеї розуміли, якою перевагою була подібна охорона Ісусового гробу. Вони поклали печатку на камені, що закривав вхід до гробниці, аби факт проникнення в неї не залишився непоміченим, і вдалися до всіх запобіжних заходів, щоб учні не вчинили жодного обману з тілом Ісуса. Однак усі їхні пла-

[197] ни й остороги тільки сприяли більш повному тріумфові Його воскресіння та ще більшому утвердженню цієї істини.

Розділ 30. Воскресіння Христа

Учні спочивали в суботу, сумуючи з приводу смерті свого Господа, тоді як Ісус, Цар слави, лежав у гробниці. Із наближенням ночі були поставлені воїни охороняти місце спочинку Спасителя, а в цей час невидимі ангели ширяли над священним місцем. Ніч повільно минала, і, хоч було ще темно, ангельська сторожа знала, що час визволення дорогого Сина Божого, їхнього улюбленого Повелителя, майже настав. У той час як вони з глибоким душевним хвилюванням чекали години Його тріумфу, з Неба швидко прилетів могутній ангел. Вигляд його був подібний до блискавки, а одяг білий, мов сніг. Його світло розсіяло темряву на його шляху, примусивши злих ангелів, які переможно запевняли, що тіло Ісуса належить їм, утекти з жахом від його блиску й слави. Один з ангельського воїнства, котрий був свідком приниження Христа і тепер охороняв місце Його спочинку, приєднався до цього ангела з Неба, і разом вони наблизилися до гробниці. Земля тремтіла та здригалася при їхньому наближенні, стався великий землетрус.

Жах охопив римську варту. Куди поділася їхня сила, щоб охороняти тіло Ісуса? Вони вже не думали ні про свій обов'язок, ні про те, що учні можуть викрасти Його. Коли світло від ангелів засяяло навкруги яскравіше за сонце, римські вартові як мертві погадали на землю. Один з ангелів узявся за великого каменя і, відкотивши його від входу до гробниці, сів на ньому. Другий увійшов до гробниці і розв'язав хустку, що була на голові Ісуса.

[198]

«Твій Отець кличе Тебе»

Тоді ангел, що зійшов з Неба, вигукнув голосом, від якого захиталася земля: «Сину Божий, Твій Отець кличе Тебе! Виходь!». Смерть не могла більше втримати Його у своїй владі. Ісус повстав із мертвих, тріумфальний Переможець. З урочи-

стим благоговінням ангельське воїнство спостерігало за цією сценою. І коли Ісус вийшов із гробниці, ці сяючі ангели упали на землю і поклонилися, вітаючи Його піснями перемоги й торжества.

Ангели сатани змушені були втекти перед яскравим пронизуючим світлом небесних ангелів. Вони з гіркотою скаржилися своєму цареві на те, що в них силою відібрали їхній трофей, і Той, Кого вони так сильно ненавиділи, воскрес із мертвих. Сатана та його воїнство тішилися, що завдяки їхній владі над грішною людиною Господь життя зійшов у могилу, однак їхня пекельна радість була недовгою. Бо коли Ісус вийшов зі Своєї в'язниці як Величний Переможець, сатана зрозумів, що через деякий час повинен буде померти, а його царство перейде до Того, Хто має на нього право. Він стогнав і лютував, бо, незважаючи на всі його зусилля, Ісус не був переможений, натомість відкрив шлях спасіння для людини, і кожен бажаючий зможе піти ним і спастися.

[199] Злі ангели та їхній повелитель зустрілися на раді, щоб вирішити, як їм надалі діяти проти Божого правління. Сатана наказав своїм слугам піти до первосвящеників і старійшин. Він сказав: «Нам вдалося обманути їх, засліпити їм очі й озлобити їхні серця проти Ісуса. Ми примусили їх повірити в те, що Він самозванець. Однак римська варта рознесе ненависну новину про те, що Христос воскрес. Ми домоглися того, що священики і старійшини зненавиділи Ісуса й убили Його. А тепер переконайте їх: якщо стане відомо, що Ісус воскрес, люди поб'ють їх камінням за те, що вони віддали на смерть невинну людину».

Звіт римської варти

Коли воїнство небесних ангелів відійшло від гробниці, а світло й слава зникли, римські вартові наважилися підвести голови й подивитися навколо. Вони з подивом побачили, що великий камінь відвалено від входу до гробниці, а тіло Ісуса зникло. Вони поспішили до міста повідомити священиків і старійшин про побачене. Коли ці вбивці слухали дивовижний звіт, їхні обличчя зблідли. На думку про скоєне їх охопив жах. Якщо повідомлення правдиве — вони пропали. Деякий час

вони мовчки сиділи, дивлячись одне на одного і не знаючи, що вчинити або сказати. Прийняти цей звіт означало засудити себе. Вони відійшли вбік, аби порадитися між собою, що робити. Вони міркували так: якщо повідомлення варти поширяться серед народу, тих, хто віддав Христа на смерть, уб'ють як Його вбивць.

Було вирішено підкупити воїнів, щоб зберегти цю справу в таємниці. Священики й старійшини запропонували їм велику суму грошей, сказавши: «Говоріть, що Його учні, прийшовши вночі, викрали Його, коли ми спали» (Матв. 28:13). Коли ж вартові поцікавилися, що їм учинять за те, що вони спали на посту, юдейські служителі пообіцяли переконати правителя й убезпечити їх. За гроші римські вартові продали свою честь, погодившись послухатися поради священників і старійшин.

Перші плоди Викуплення

Коли Ісус на хресті вигукнув: «Звершилося!», — скелі порозпадалися, земля затряслася і відкрилися деякі могили. Коли Він устав як Переможець над смертю й могилою, у той час як земля здригалася і небесна слава сяяла навколо священного місця, багато померлих праведників, підкорившись Його закликіві, повиходили зі своїх могил як свідки Його воскресіння. Ці вшановані воскреслі святі вийшли з могил прославленими. Вони були вибраними святими з усіх віків від створення світу до днів Христа. У той час як юдейські вожді намагалися приховати факт Христового воскресіння, Бог вирішив вивести цю групу з їхніх могил, щоб вони засвідчили про воскресіння Ісуса та проголошували Його славу.

Ці воскреслі різнилися між собою зростом і будовою тіла; одні мали більш шляхетний вигляд за інших. Мені було сказано, що мешканці Землі зазнавали виродження, втрачаючи свою силу й привабливість. Сатана має владу над хворобою та смертю, і з кожним поколінням наслідки прокляття ставали дедалі помітнішими, а влада сатани дедалі відчутнішою. Люди, котрі жили за днів Ноя й Авраама, нагадували своєю статурою, привабливістю і силою ангелів. Однак кожне наступне покоління ставало слабшим та більш схильним до захворювань,

[200]

а тривалість їхнього життя скорочувалася. Сатана засвоював науку про те, як пригноблювати й ослаблювати людський рід.

Люди, котрі після воскресіння Ісуса вийшли з могил, з'явилися багатьом, говорячи, що жертва за людину була остаточно звершена, що Ісус, Якого розіп'яли юдеї, воскрес із мертвих. На доказ своїх слів вони проголошували: Ми воскресли з Ним. Вони несли свідчення про те, що саме Його могутня сила викликала їх із могил. Незважаючи на поширювані неправдиві чутки, сатана, його ангели та первосвященники не змогли приховати істину про воскресіння Христа, бо воскреслі з могил святі звіщали чудову, радісну новину. Також Сам Ісус з'явився Своїм засмученим, убитим горем учням, розсіявши їхні страхи та наповнивши їх радістю і щастям.

[201]

Жінки біля гробниці

Рано-вранці першого дня тижня, ще перед світанком, праведні жінки прийшли до гробниці, узявши зі собою запашні масті, щоб помазати Ісусове тіло. Вони побачили, що великий камінь був відкочений від входу до гробниці, а тіла Ісуса немає. Їхні серця охопив жах на думку про те, що їхні вороги забрали тіло. Раптом вони побачили двох ангелів у білих одежах, зі світлими сяючими обличчями. Ці небесні істоти розуміли, для чого прийшли жінки, і відразу ж сповістили їм, що Ісуса тут немає, Він воскрес, але вони можуть побачити місце, де лежав Господь. Вони звеліли їм піти й розповісти Його учням, що Він раніш за них прийде до Галилеї. Зі страхом і великою радістю жінки поспішили назад до засмучених учнів та розповіли їм про побачене й почуте.

Учні не могли повірити, що Христос воскрес, і швидко побігли до гробниці разом із жінками, котрі принесли цю звістку. Вони виявили, що Ісуса там немає, побачили Його лляний саван, але не могли повірити добрій новині про те, що Він воскрес із мертвих. Вони повернулися додому, дивуючись побаченому та новині, яку сповістили жінки.

Проте Марія затрималася біля гробниці, роздумуючи про побачене й жахаючись думки, що її могли обманути, їй здавалося, що на неї чекають нові випробування. Смуток знову

огорнув її, і вона гірко заридала. Нахилившись, аби ще раз подивитися у гріб, вона побачила двох ангелів у білій одежі. Один сидів у головах, а другий у ногах, де лежало тіло Ісуса. Вони лагідно заговорили з нею, запитавши, чому вона плаче. Марія відповіла: «Бо взяли мого Господа і не знаю, де поклали Його» (Івана 20:13).

«Не доторкайся до Мене»

Повернувшись від гробниці, Марія побачила Ісуса, що стояв неподалік, але не впізнала Його. Він з ніжністю звернувся до неї, поцікавившись причиною її смутку та спитавши, кого вона шукає. Думаючи, що це садівник, який виніс тіло її Господа, вона благала Його сказати, куди Він Його поклав, щоб вона могла забрати Його. Ісус заговорив з нею Своїм Божественним голосом: «Маріє!» Їй був знайомий цей дорогий голос, і вона відразу ж відповіла: «Учителю!» Від радості вона захотіла обняти Його, однак Ісус сказав: «Не доторкайся до Мене, бо Я ще не зійшов до Мого Отця. Іди до Моїх братів і скажи їм, що Я йду до Мого Отця і вашого Отця, до Мого Бога і вашого Бога!» (Івана 20:17). Переповнена радістю, вона поспішила до учнів з доброю новиною. Ісус швидко вознісся до Свого Отця, аби почути з Його вуст, що Він прийняв Жертву, та отримати всяку силу на Небі й на Землі.

[202]

Ангели, немов хмара, оточили Сина Божого і наказали відвічним дверям підвестися, щоб міг увійти Цар слави. Я бачила: хоч Ісус перебував із цим світлим небесним воїнством у присутності Бога, оточений Його славою, Він не забував про Своїх учнів на Землі, натомість отримав силу від Свого Отця, щоб повернутися й наділити їх цією силою. Того ж дня Він повернувся і з'явився Своїм учням. Тепер Він дозволив їм доторкнутися до Нього, оскільки вознісся до Свого Отця й отримав від Нього силу.

Невір'я Хоми

Хома в той час був відсутній. Він не захотів покійно прийняти вістку учнів, а рішуче й самовпевнено стверджував, що не

повірить, доки не вкладе своїх пальців у рани від цвяхів і не вкладе своєї руки в Його пробитий жорстоким списом бік. Цим він виявив недовір'я до своїх братів. Якби всі вимагали таких доказів, то ніхто сьогодні не прийняв би Ісуса і не повірив би в Його воскресіння. Та Божа воля полягала в тому, щоб вістку учнів прийняли ті, котрі не могли самі бачити й чути воскреслого Спасителя.

[203] Невір'я Хоми було не до впадоби Богові. Коли Ісус знову зустрівся зі Своїми учнями, Хома був разом з ними. По бачивши Ісуса, він повірив. Однак раніше він заявив, що задовольниться тоді, коли не тільки побачить, а й доторкнеться; тому Ісус дав йому бажаний доказ. Хома вигукнув: «Господь мій і Бог мій!» Але Ісус докорив йому за невір'я, сказавши: «Тому, що ти побачив Мене, ти повірив? Блаженні ті, що не бачили й повірили!» (Івана 20:28, 29).

Поразка убивці Христа

У той час як новина поширювалася від міста до міста, від села до села, юдеї боялися за власне життя і зачали ненависть, яку плекали до учнів. Їхня єдина надія полягала в поширенні фальшивої чутки. А ті, хто хотів, щоб цей обман був правдою, приймали його. Пилат тремтів, почувши про воскресіння Христа. Він не сумнівався в правдивості цього свідчення, і відтоді мир назавжди покинув його. Задля світської слави та через страх втратити авторитет і життя, він віддав Ісуса на смерть. Тепер він був цілком переконаний: Той, у крові Якого він винний, був не просто невинною людиною, а Сином Божим. До кінця своїх днів Пилат провадив жалюгідне життя. Відчай і душевні муки нищили всяку надію й радість. Він не хотів бути потішеним і помер найжалюгіднішою смертю.

Сорок днів з учнями

Ісус залишався зі Своїми учнями сорок днів. Їхні серця сповнювалися радістю, коли Він усе повніше відкривав їм істини про Боже Царство. Він доручив їм свідкувати про те, що вони бачили й чули стосовно Його страждань, смерті та

воскресіння; про те, що Він приніс жертву за гріх, і всі бажаючі можуть прийти до Нього й отримати життя. З незмінною ніжністю Господь говорив їм, що вони зазнають переслідувань і горя, але, пригадуючи пройдений ними шлях та Його слова, вони отримають полегшення. Він розповів їм про те, що подолав спокуси сатани та здобув перемогу ціною випробувань і страждань. Сатана не матиме більше над Ним жодної влади, однак спрямує всі свої спокуси на них і всіх, хто повірить у Його Ім'я. Та вони можуть перемагати так, як переміг Він. Ісус наділив Своїх учнів силою звершувати чудеса і сказав: хоч учнів переслідуватимуть нечестиві, Він час від часу посылатиме Своїх ангелів, аби визволяти їх. Вони не загинуть, доки не виконають своєї місії, а потім, можливо, їм доведеться запечатати власною кров'ю свідчення, котре несли.

[204]

Схвильовані послідовники Ісуса з радістю слухали Його науку, насолоджуючись кожним словом, яке сходило з Його святих уст. Тепер вони були впевнені, що Він — Спаситель світу. Його слова глибоко западали в їхні серця, і вони сумували з приводу скорої розлуки зі своїм Небесним Учителем, коли вже не почують з Його вуст утішливих, благодатних слів. Проте їхні серця знову були зігріті любов'ю й великою радістю, коли Ісус сказав, що піде і приготує для них оселі, а потім прийде знову й забере їх, щоб вони вічно перебували з Ним. Він обіцяв також послати Утішителя, Святого Духа, Котрий поведе їх до повної істини. «Він підняв Свої руки і поблагословив їх» (Луки 24:50).

[205]

Розділ 31. Вознесіння Христа

Усе Небо очікувало тріумфального часу, коли Ісус вознесе-ться до Свого Отця. Ангели прийшли прийняти Царя слави і з торжеством супроводжувати Його на Небо. Поблагословивши Своїх учнів, Ісус став віддалятися від них, підносячись до неба. Коли Він підіймався, за Ним прямувало багато полонених, які повстали з могил під час Його воскресіння. Великий небесний сонм супроводжував Ісуса, у той час як незліченна кількість ангелів чекала Його пришествя на Небі.

Коли вони возносилися до Святого Міста, супроводжуючі Ісуса ангели вигукнули: «Піднесіте верхи свої, брами, і будьте відчинені, входи відвічні, і ввійде Цар слави». Ангели, котрі знаходилися в місті, із захопленням відгукнулися: «Хто ж то Цар слави?» Супроводжуючі ангели переможно відповіли: «Господь сильний й могутній, Господь, що потужний в бою! Піднесіте верхи свої, брами, і піднесіте, входи відвічні, і ввійде Цар слави!». І знову ангели, котрі чекали в місті, запитали: «Хто ж то Він, той Цар слави?» А супроводжуючі ангели відповіли мелодійними голосами: «Господь Саваот — Він Цар слави!» (Псал. 24:7-10). І небесний почет увійшов до Міста Божого.

[206]

Тоді усе небесне воїнство оточило свого величного Повелителя із великим благоговінням схилилося перед Ним, поклавши свої сяючі вінці до Його ніг. Потім вони торкнулися своїх золотих арф, і чудові мелодійні звуки наповнили все Небо розкішною музикою й піснями на честь Агнця, Котрий був заколений і ось знову живий у славі та величі.

Обітниця про повернення

У той час як учні із сумом вдивлялися в небо, щоб востаннє побачити Свого Господа під час вознесіння, два ангели в білій одежі стали біля них і сказали: «Галилейські мужі, чого стоїте

і вдивляється в небо? Цей Ісус, що вознісся від вас на небо, прийде так само, як оце ви бачили, коли Він відходив на небо» (Дії 1:11). Учні та матір Ісуса, котра разом з ними була свідком вознесіння Сина Божого, провели наступну ніч у розмовах про Його дивовижні діла й чудові славні події, що мали місце впродовж такого короткого часу.

Гнів сатани

Сатана знову радився зі своїми ангелами і з лютою ненавистю до Божого правління говорив їм: доки він зберігає свою силу і владу на землі, вони повинні удесятерити свої зусилля в боротьбі з послідовниками Ісуса. Вони не змогли подолати Христа, але повинні перемогти, якщо можливо, Його послідовників. У кожному поколінні вони мають прагнути спіймати в пастку віруючих в Ісуса. Сатана розповів своїм ангелам, що Ісус дав Своїм учням владу забороняти їм та виганяти їх, зціляючи тих, кого вони будуть мучити. Після цього ангели сатани вирушили, як рикаючі леви, прагнучи знищити послідовників Ісуса.

[207]

Розділ 32. П'ятидесятниця

За основу цього розділу взято Дії 2.

Коли Ісус відкрив для розуміння учнів значення пророцтв стосовно Самого Себе, Він запевнив їх, що Йому дана вся влада на Небі й Землі та наказав їти і проповідувати Євангеліє всьому творінню. В учнів одразу ж воскресла давня надія на те, що Ісус посяде Своє місце на престолі Давида в Єрусалимі, і вони запитали: «Господи, чи не в цей час ти відновиш царство Ізраїля?» (Дії 1:6). Спаситель залишив їхній розум у деякій невизначеності стосовно цього запитання, сказавши у відповідь: «Не вам знати час і строки, котрі Отець встановив Своєю владою» (Дії 1:7).

Учні почали надіятися, що чудове злиття Святого Духа вплине на юдейський народ, і вони приймуть Ісуса. Спаситель утримався від подальшого пояснення, знаючи: коли Святий Дух зійде на них повною мірою, їхній розум буде просвічений, вони цілком усвідомлять, яка робота чекає на них, і продовжать здійснену Ним справу.

Учні, зібравшись у верхній світлиці, об'єдналися в молитвах з віруючими жінками, Марією, матір'ю Ісуса, та Його братами. Ці брати, котрі раніше були невіруючими, тепер повністю утвердилися у вірі завдяки тому, що бачили під час розп'яття, воскресіння й вознесіння Господа. Число зібраних становило близько ста двадцяти осіб.

[208]

Злиття Святого Духа

«Коли настав день П'ятидесятниці, всі вони були однодушно разом. Раптом з неба долинув шум, наче подув бурхливий вітер, і наповнив увесь дім, де вони сиділи. І з'явилися їм поділені язики, наче вогняні, й осіли на кожного з них. І всі вони наповнилися Духом Святим і почали говорити іншими мовами,

як Дух велів їм промовляти». Святий Дух зійшов на зібраних, прийнявши форму розділених угорі вогняних язиків, що було символом отриманого ними від Бога дару вільно розмовляти кількома різними мовами, котрих вони раніше не знали. Вогонь указував на той ревний запал, з яким вони працюватимуть, і на ту силу, котра супроводжуватиме їхні слова.

Під впливом цього небесного просвітлення тексти з Писань, які пояснював Христос, засяяли в їхній пам'яті живим блиском та красою зрозумілої могутньої істини. Покривало, котре заважало їм бачити завершення сказаного, тепер було зняте, і вони з повною ясністю зрозуміли мету місії Христа і природу Його Царства.

У силі П'ятдесятниці

Юдеї були розсіяні майже серед усіх народів і розмовляли різними мовами. Вони прийшли до Єрусалима, подолавши великі відстані, і тимчасово поселилися там, аби залишитися на тодішніх релігійних святах та виконати всі їхні вимоги. Зібрані таким чином євреї розмовляли всіма відомими мовами. Така різноманітність мов була великою перешкодою для Божих слуг у їхній праці — сповістити вчення Христа аж до найвіддаленіших куточків Землі. Те, що Бог чудодійним чином задовольнив цю потребу апостолів, стало для людей найкращим підтвердженням свідчення послідовників Христа. Святий Дух здійснив для них те, чого вони самі не досягли б за все життя: вони не змогли б усюди поширити Євангельську істину мовою тих народів, для котрих працювали. Цей надприродний дар був найсильнішим доказом, який вони могли представити світові, що їхнє доручення носило на собі печатку Неба.

[209]

«А в Єрусалимі перебували юдеї та побожні люди з кожного народу, що під небом. Коли ж стався цей шум, зібрався натовп, і були збентежені, як почули, що кожний говорить до них їхньою власною мовою. Вони в нестямі дивувалися і говорили одне до одного: Хіба всі ці, що говорять, не галилеяни? Як же це, що ми чуємо кожний своєю рідною мовою, в якій ми народилися?»

Вістка про цей чудовий прояв поширилася по всьому Єрусалиму та його околицях, сильно розлютивши священників і начальників, однак вони не відважилися дати волю своїй зlobі, боячись накликати на себе ненависть народу. Вони віддали Господа на смерть, а тепер, ось, Його слуги, неосвічені мужі з Галилеї, підтверджували чудове виконання пророцтва, навчаючи Ісусової науки всіма існуючими на той час мовами. Вони говорили із силою, що супроводжувала чудесні діла Спасителя, розкриваючи перед своїми слухачами План спасіння в милості й жертві Сина Божого. Їхні слова переконували і наvertsали тисячі слухачів. Їхній розум звільнявся від прищеплених священниками традицій та забобонів, і вони приймали чисте вчення Слова Божого.

Проповідь Петра

Петро показав їм, що цей прояв був безпосереднім виконанням пророцтва Йоїла, котрий передрік, що така сила зійде на мужів Божих, аби вони стали придатними для виконання особливої роботи.

Петро згадав родовід Христа, вказуючи на Його пряме походження зі славного дому Давидового. Він не скористався жодним з учень Ісуса для підтвердження своєї позиції, розуміючи, що через велику упередженість юдеїв це буде даремно. Натомість він послався на Давида, котрого євреї шанували як патріарха своєї нації. Петро сказав:

[210]

«Давид говорить про Нього: Бачив я Господа переді мною завжди, бо Він є по моїй правиці, щоб я не захитався. Тому звеселилося моє серце і зрадів мій язик, ще й тіло моє сповниться надією, бо Ти не залишиш душі моєї в аду й не даси Своєму Святому побачити тління».

Тут Петро підкреслює, що Давид не міг говорити так про себе, але, безперечно, сказав це про Ісуса Христа. Давид помер смертю, котрою помирають усі люди; його гробниця із шанованим прахом старанно зберігалася аж до того часу. Бог особливим чином ушанував Давида як царя Ізраїлю, а також пророка. У пророчому видінні йому було показане майбутнє життя і служіння Христа. Він бачив, як Його відкинули й су-

дили, а також йому було показано Його розп'яття, поховання, воскресіння і вознесіння.

Давид свідкував, що душа Христа не залишиться в аду (могілі), а тіло Його не побачить тління. Петро вказує на виконання цього пророцтва в Ісусі з Назарета. Бог фактично воскресив Його раніше, ніж Його тіло побачило тління. А тепер Він — Піднесений, перебуває на Небесах небес.

Під час цієї пам'ятної події велика кількість людей, котрі досі насміхалися з думки про те, що така скромна Особа, як Ісус, є Сином Божим, остаточно переконалися в істині та визнали Його своїм Спасителем. До Церкви долучилися три тисячі душ. Апостоли промовляли силою Святого Духа; їхні слова неможливо було заперечити, бо вони були підтверджені могутніми чудесами, звершеними апостолами завдяки злиттю Духа Божого. Учні й самі були здивовані результатами цієї події, а також швидким багатим жнивом душ. Увесь народ дивувався. Люди, котрі не позбулися своєї упередженості й фанатизму, відчували такий благоговійний страх, що не наважувалися ані голосом, ані силою спробувати зупинити могутню справу, і на якийсь час їхня протидія припинилася.

Самі тільки аргументи апостолів, якими б ясними і переконливими вони не були, не позбавили б євреїв упередженості, котра не поступилася перед такою великою кількістю доказів. Однак Божественна сила Святого Духа закарбувала ці аргументи в їхніх серцях. Вони були подібні до гострих стріл Всемогутнього і переконували людей у їхній страшній провині — відкиненні й розп'ятті Господа слави. «Почувши, вони розчулилися серцем і сказали Петрові й іншим апостолам: Що ж нам робити, мужі-брати? А Петро сказав їм: Покайтеся, і нехай охреститься кожний з вас в ім'я Ісуса Христа на прощення ваших гріхів, і приймете дар Святого Духа!»

Петро доводив до свідомості переконаних людей: вони відкинули Христа, бо були обмануті священиками й начальниками. Якщо його слухачі й надалі прийматимуть їхні поради і чекатимуть, поки ці вожді визнають Христа, перш ніж слухачі самі наважаться це зробити, то вони ніколи не приймуть Його. Ці впливові мужі хоч і претендували на святість, були честолюбними, прагнули багатства й земної слави. Вони ніколи не

прийдуть до Христа за світлом. Ісус передрік страшну відплату, котра спіткає цих людей за їхнє вперте невір'я, незважаючи на дані їм могутні докази того, що Ісус — Син Божий.

Відтоді мова учнів стала чистою, простою, правильною у словах і вимові, незалежно від того, якою мовою вони розмовляли — рідною чи іноземною. Ці скромні мужі, котрі ніколи не навчалися у школі пророків, звіщали такі високі чисті істини, що їхні слухачі були вражені. Апостоли не могли особисто вирушити в найвіддаленіші куточки Землі, але на свято зійшлися люди з усіх сторін світу, і, прийнявши ці істини, вони понесли їх туди, де проживали, звіщаючи серед свого народу й навертаючи душі до Христа.

Урок для нашого часу

[212] Це свідчення стосовно заснування християнської Церкви дане нам не тільки як важлива частина священної історії, а й як урок. Усі, хто визнає ім'я Христа, повинні однодушно чекати, пильнувати й молитися. Усі розбіжності мають бути відкинуті, а єдність і ніжна любов одне до одного повинні наповнити всіх. Тоді наші молитви зможуть разом підноситися до нашого Небесного Отця із сильною палкою вірою. Тоді з терпінням і надією ми зможемо чекати виконання обітниці.

[213] Відповідь може прийти з несподіваною швидкістю та нездоланною силою або ж затриматися на багато днів і тижнів, і тоді наша віра зазнає випробування. Але Бог знає, які коли відповісти на нашу молитву. Наша частина роботи полягає в підтримуванні зв'язку з Божественним джерелом. Бог відповідає за Свою частину роботи. Вірний Той, Хто обіцяв. Наше велике важливе завдання полягає в тому, щоб мати одне серце й одні думки, відкинути всяку заздрість та злобу і, як покірні прохачі, пильнувати й чекати. Ісус, наш Представник і Голова, готовий зробити для нас те, що зробив для учнів, які молилися й пильнували в день П'ятидесятниці.

Розділ 33. Зцілення каліки

За основу розділу взято Дії 3,4.

Незабаром після злиття Святого Духа й одразу ж після ревних молитов, Петро та Іван, ідучи до храму на поклоніння, побачили нещасного бідного каліку, котрий мав понад сорок років і в житті не знав нічого, крім болю та хвороби. Цей нещасний давно бажав прийти до Ісуса і зцілитися, але був майже безпомічний та перебував далеко від тих місць, де трудився Великий Лікар. Нарешті його палкі благання спонукали деяких добрих людей принести його до воріт храму. Однак, прибувши туди, він дізнався, що Цілитель, на Котрою покладав надії, був виданий на жорстоку смерть.

Його розчарування викликало жалість у тих, хто знав, як довго він сподівався отримати зцілення від Ісуса. Вони щодня приносили його до храму, аби перехожі, змилосердившись, дали йому якусь копійчину на насущні потреби. Коли повз нього проходили Петро й Іван, він став просити в них милостиню. Учні поставилися до нього зі співчуттям. «Поглянули на нього Петро з Іваном і сказали: Подивися на нас... Срібла й золота не маю, але що маю, даю тобі: в ім'я Ісуса Христа Назарянина встань і ходи!»

Коли Петро сказав про свою бідність, обличчя убогого чоловіка посмутніло, однак воно знову засвітилося надією й вірою, коли апостол продовжив фразу. «І, взявши його за праву руку, підняв його. Відразу ж зміцніли його стопи й суглоби. Підскочивши, він встав і почав ходити. Тож ввійшов з ними в храм, ходив і підскакував, хвалячи Бога. І весь народ побачив, як він ходив і хвалив Бога. Коли ж дізналися, що де той, який сидів заради милостині біля Гарних воріт храму, переповнилися страхом і Подивом від того, що з ним сталося».

Євреї були здивовані, що учні можуть творити такі чудеса, які звершував Ісус. Вони гадали, що Він помер, і сподівалися,

[214]

що з Його смертю припиняться всі ці чудові прояви. І ось цей чоловік, який сорок років був безпорадним калікою, тепер тішився, бо міг вільно ходити, не відчуваючи болю, і був щасливий, що повірив в Ісуса.

Зауваживши зачудування народу, апостоли запитали, чому вони так дивуються з чуда, свідками котрого стали, і ставляться до них з благоговійним страхом, неначе вони своєю силою здійснили це чудо. Петро запевнив їх, що це було зроблено через заслугу Ісуса з Назарета, Котрого вони відкинули й розіп'яли і Котрого Бог воскресив третього дня. «І вірою в Ім'я Його — Його Ім'я оздоровило того, кого бачите й знаєте. Віра, що від Нього, дала йому це зцілення перед усіма вами. А тепер, мужі-брати, знаю, що зробили ви так через незнання — і так само ваші володарі. Бог звістив наперед устами всіх пророків, що Христос має постраждати; так Він і виконав».

Після звершення цього чуда народ зібрався у храмі, і Петро звернувся до людей, що стояли в одній частині храму, а Іван промовляв до зібраних у другій його частині. Апостоли, сказавши ясно про великий злочин юдеїв, котрі відкинули Князя життя і віддали Його на смерть, були обережними, щоб не довести народ до нестями чи відчаю. Петро бажав, наскільки можливо, зменшити жахливість їхньої провини, припускаючи, що вони зробили це через незнання. Він об'явив їм, що Дух

[215] Святий закликає їх покаятися у своїх гріхах і навернутися; що для них немає жодної надії, крім милосердя розп'ятого ними Христа: тільки через віру в Нього їхні гріхи можуть бути знищені Його кров'ю.

Арешт апостолів і суд над ними

Проповіді про воскресіння Христа і про те, що завдяки Його смерті й воскресінню Він зрештою підійме усіх мертвих із могил, глибоко схвилювала садукеїв. Вони зрозуміли, що їхньому улюбленому вченню та їхній репутації загрожує небезпека. Деякі служителі храму, а також начальник храмової сторожі, булл садукеями. Начальник сторожі з допомогою садукеїв заарештував та ув'язнив двох апостолів, оскільки було вже надто пізно, щоб розглядати їхню справу того ж вечора.

Наступного дня Анна й Каяфа разом з іншими священнослужителями храму зібралися для суду над в'язнями, яких на той час привели і поставили перед ними. У цій самій кімнаті, перед цими ж людьми Петро колись ганебно зрікся свого Господа. Коли ж тепер апостол сам постав перед судом, усе це виразно пригадалося йому. Тепер він мав можливість спокутувати своє колишнє ганебне боягузтво.

Присутні пам'ятали, яку роль зіграв Петро в суді над своїм Господом, і тішили себе думкою, що його можна буде залякати загрозою ув'язнення та смерті. Однак той Петро, що зрікся Христа в годину Його найбільшої скрути і був поривчастим та самовпевненим учнем, дуже різнився від Петра, котрий стояв того дня для допиту перед синедріоном. Він навернувся, більше не покладався на себе й не вихвалявся собою. Він був сповнений Святим Духом і завдяки Його силі став твердим, як скеля, сміливим, однак скромним задля звеличення Христа. Він був готовий змити пляму свого відступництва через прославлення Імені, котрого колись зрікся.

[216]

Сміливий захист Петра

Досі священники уникали нагадування про розп'яття й воскресіння Ісуса, але зараз, задля досягнення своєї мети, вони були змушені запитати в обвинувачених, якою силою вони здійснили дивовижне зцілення немічного. Тоді Петро, сповнившись Святим Духом, шанобливо звернувся до священників і старійшин, говорячи: «То хай буде всім вам і всьому народові ізраїльському відомо: ім'ям Ісуса Христа Назарянина, Якого ви розіп'яли. Його Бог воскресив із мертвих; це Він зцілив того, що стоїть перед вами. Він є камінь, знехтуваний вами, будівничими, — камінь, що став наріжним. І в нікому іншому немає спасіння, бо під небом нема іншого імені, даного людям, яким належить нам спастися!»

На словах Петра було печатка Христова, а обличчя освітлював Святий Дух. Поруч із ним, як переконливий свідок, стояв чудом зцілений чоловік. Зовнішній вигляд цього чоловіка, котрий лише кілька годин тому був безпорадним калікою, а тепер одержав тілесне здоров'я та світло знання про Ісуса з

Назарета, надавав більшої ваги свідченню Петра. Священики, правителі й народ мовчали. Начальники не могли спростувати його твердження. Вони змушені були вислухати те, про що понад усе не хотіли чути: про воскресіння Ісуса Христа та Його силу, якою Він, будучи на Небі, звершував чудеса через Своїх апостолів на Землі.

Сміливість та відвертість, з якими Петро, захищаючи себе, говорив про джерело своєї сили, налякали присутніх. Він посилався на камінь, відкинутий будівничими, тобто керівниками Церкви, котрі повинні були б усвідомити цінність Того, Кого вони відкинули, але Котрий став наріжним. Ці слова були прямим посиланням на Христа, Котрий є Наріжним Каменем Церкви.

[217] Люди дивувалися сміливості учнів. Вони гадали, що ці неосвічені рибалки зніжкують перед священиками, книжниками і старійшинами. Однак пізнавали, що ті були з Ісусом. Апостоли говорили так, як говорив Він, із переконливою силою, що змушувала замовкнути їхніх супротивників. Аби приховати своє збентеження, священики й правителі наказали вивести апостолів, щоби синадріон міг порадитися між собою.

Усі погодилися з тим, що заперечувати зцілення чоловіка через силу, дану апостолам в ім'я розп'ятого Ісуса, буде даремною справою. Вони з радістю приховали б це чудо під покровом неправди, однак воно мало місце серед білого дня на очах у багатьох людей і про нього вже стало відомо тисячам. Вони розуміли, що роботу апостолів потрібно негайно припинити, інакше з'явиться багато віруючих в Ісуса, і тоді самі вони не уникнуть ганьби та звинувачення в убивстві Сина Божого.

Та незважаючи на свій намір знищити учнів, вони не наважилися заповідати їм лихо, натомість під загрозою суворої кари заборонили їм навчати або діяти в ім'я Ісуса. На це Петро й Іван сміливо відповіли, що ця справа була доручена їм Богом і вони не можуть не говорити про те, що бачили й чули. Священики з радістю покарали б цих благородних мужів за їхню непохитну вірність своєму священному покликанию, однак боялися народу, «бо всі прославляли Бога за те, що сталося».

Отож, повторивши свої погрози й заборони, вони відпустили апостолів на волю.

[218]

Розділ 34. Вірність Богові під час переслідування

За основу розділу взято Дії 5:12-42.

З великою силою апостоли продовжили своє служіння милості, зціляючи хворих і проповідуючи про розп'ятого й воскреслого Спасителя. До Церкви постійно приєднувалося через хрещення багато людей, проте ніхто з тих, котрі не об'єдналися серцем і розумом з віруючими в Христа, не наважився зробити цього. Народ сходився до Єрусалима, приносячи хворих і одержимих нечистими духами. Багатьох страждальців клали на вулицях, якими ходили Петро й Іван, щоб тінь від них могла впасти на хворих і зцілити. Сила воскреслого Спасителя воістину зійшла на апостолів, і вони звершували чудеса й ознаки, через що кількість віруючих щодня зростала.

Усе це дуже непокоїло священників і начальників, особливо тих, котрі були садукеями. Вони розуміли: якщо дозволити апостолам проповідувати воскреслого Спасителя та звершувати чудеса в Його ім'я, їхнє вчення про те, що немає воскресіння мертвих, буде всіма відкинута, а їхня секта скоро залишиться без послідовників. Фарисеї бачили: проповіді учнів приведуть до того, що юдейські обряди зазнають удару і жертвоприношення не матимуть жодної вартості. Досі їхні зусилля стримати цих проповідників були даремними, але тепер вони твердо вирішили покласти край такому збудженню.

[219]

Визволені Ангелом

Отже, апостолів заарештували й посадили до в'язниці, а для розгляду їхньої справи був скликаний синедріон. Окрім ради було покликано ще багато вчених мужів, і разом вони радилися, що робити з цими порушниками спокою. «Та ангел Господній уночі відчинив двері в'язниці, вивів їх і сказав: Ідіть, ставайте

в храмі й кажіть народові всі слова цього життя! Почувши це, вони пішли вдосвіта до храму й навчали».

Коли апостоли з'явилися серед віруючих та розповіли, як ангел провів їх просто крізь загін воїнів, що охороняли в'язницю, і наказав відновити роботу, перервану священиками й начальниками, брати сповнилися радістю й подивом.

На своїй раді священики й начальники вирішили покласти на них відповідальність за повстання, звинуватити в убивстві Ананії й Сапфіри (Дії 5:1-11), у змові проти священиків з метою підриву їхнього авторитету, та присудити їх до смерті. Вони сподівалися, що збуджена юрба візьме справу у свої руки і вчинить з апостолами те, що вчинила з Ісусом. Їм було відомо, що багато з тих, які не прийняли вчення Христа, втомилися від деспотичного правління юдейських властей і прагнули якоїсь рішучої переміни. Священики боялися: якщо ці люди зацікавляться віровченням апостолів і приймуть його, визнавши Ісуса Месією, то гнів усього народу буде звернений на них і вони змушені будуть дати відповідь за вбивство Христа. Вони вирішили вдатися до суворих заходів, аби перешкодити цьому. Врешті-решт, вони послали за в'язнями, котрі, на їхню думку, були у в'язниці. Великим був їхній подив, коли їм повідомили, що двері в'язниці надійно замкнені, перед ними стоїть охорона, однак в'язнів ніде немає.

[220]

Незабаром надійшло повідомлення, що «мужі, яких вони посадили до в'язниці, перебувають у храмі, стоять і навчають народ». Хоч апостоли чудом були звільнені з в'язниці, вони не були врятовані від допиту й покарання. Христос сказав, коли був з ними: «Стережіться ж самі. Видаватимуть вас на суди». Пославши до них ангела, Бог дав їм знак, що піклується про них, і запевнив їх у Своїй присутності; а тепер їм потрібно було постраждати за того Ісуса, Котрого проповідували. Усе побачене й почуте справило на людей таке враження, що священики й начальники зрозуміли — підбурити народ проти апостолів буде неможливо.

Другий суд

«Тоді начальник охорони пішов зі слугами, привів їх без застосування сили, бо боялися народу, щоб не побив їх камінням. Привівши, вони поставили їх у синедріоні. І первосвященик запитав їх, кажучи: Чи не з погрозою заборонили ми вам навчати в це Ім'я? А ви наповнили Єрусалим вашою наукою і хочете навести на нас кров цього Чоловіка?» Тепер вони вже менш охоче бажали нести провину за вбивство Ісуса, аніж тоді, коли кричали разом з нечестивою юрбою: «Кров Його на нас і на наших дітях».

Петро й інші апостоли зайняли таку саму позицію оборони, що й на попередньому суді. «Петро й апостоли у відповідь сказали: Потрібно слухатися більше Бога, ніж людей». Це посланий Богом ангел звільнив їх із в'язниці, наказавши навчати в храмі. Дотримуючись його вказівки, вони виконували Божественне повеління і продовжуватимуть чинити так і далі, чого б це їм не коштувало. Петро продовжував: «Бог батьків наших воскресив Ісуса, Якого ви вбили, повісивши на дереві. Бог підняв Його Своєю правицею як Князя і Спасителя, щоб дати Ізраїлеві покаяння і прощення гріхів. І ми та Дух Святий, Якого дав Бог тим, що коряться Йому, є Його свідками щодо цих слів!»

[221]

Апостоли перебували під натхненням Духа і з обвинувачуваних перетворилися на обвинувачів, поклавши вину за вбивство Христа на священиків і начальників, з яких складалася рада. Це так розлютило юдеїв, що вони вирішили без подальшого суду й дозволу римських властей узяти судочинство до власних рук та віддати в'язнів на смерть. Вони вже були винні в крові Христа, а тепер прагнули обагрити свої руки кров'ю Його апостолів. Однак знайшовся один учений високопоставлений муж, ясний розум якого бачив, що подібне насильство призведе до страхітливих наслідків. Бог підняв мужа з їхньої ж ради, щоб зупинити насильство священиків і начальників.

Гамалиїл, учений фарисей, доктор, муж бездоганної репутації, був надзвичайно обережною людиною: перш ніж висловитися на користь в'язнів, він попросив, аби їх вивели. Тоді дуже помірковано і спокійно сказав: «Мужі ізраїльські, поміркуйте

поміж собою щодо цих людей, що ото хочете з ними зробити. Недавно об'явився Тевда, кажучи, що він є кимось, — до нього пристало щось із чотириста людей. Він був убитий, і всі, що вірили в нього, розсіялися і зійшли на ніщо. Після нього під час перепису об'явився галилеєць Юда, потягнувши за собою чимало народу. І він також загинув, а всі, що слухали його, — розпорошилися. І нині кажу вам: відступіться від цих людей і залишіть їх. Бо якщо цей задум і ця справа від людей, — вона загине; якщо ж від Бога, то ви не зможете зруйнувати її, — щоб часом не стати вам богоборцями!»

Священики не могли не зауважити резонності його думок і змушені були погодитися з ним. З великою неохотою вони звільнили в'язнів, покаравши їх спершу різками й кілька разів наказавши не проповідувати більше в ім'я Ісуса, інакше вони поплатяться життям за свою зухвалість. «А вони вийшли з синадріону, радіючи, що за ім'я Господа удостоїлися прийняти зневагу. Щодня в храмі й по домах вони не переставали навчати й благовістити про Ісуса Христа».

[222]

Гонителі апостолів були, мабуть, вельми стурбовані, зауваживши свою неспроможність знищити цих свідків Христа, котрі мали віру й мужність обернути свою ганьбу на славу, а свій біль — на радість задля свого Господа, Котрий раніше за них зазнав приниження й муки. Так ці мужні учні продовжували навчати привселюдно і таємно по домах за проханням їхніх мешканців, які не наважувалися відкрито визнати свою віру через страх перед юдеями.

[223]

Розділ 35. Євангельський порядок

За основу розділу взято Дії 6:1-7.

«Тими днями, коли зростало число учнів, почалися нарікання елліністів на юдеїв, що про їхніх вдів не дбають при щоденному служінні». Ці елліністи були мешканцями інших країн, де розмовною мовою була грецька. Значно більша кількість новонавернених були юдеями, котрі розмовляли єврейською мовою; перші ж проживали в Римській імперії і розмовляли тільки грецькою. Серед них почалися нарікання на те, що потреби їхніх вдів не так щедро задовольнялися, як єврейських. Усяка небезсторонність подібного роду засмучує Бога, тому було вжито негайних заходів для поновлення миру і злагоди серед віруючих.

Святий Дух запропонував метод, завдяки якому апостоли могли звільнитися від обов'язку розподіляти між бідними та інших подібних обтяжливих справ, натомість вільно проповідуючи Христа. «Скликавши громаду своїх учнів, дванадцяттеро сказали: Не годиться нам, покинувши Боже Слово, прислужувати при столах. Виберіть, брати, з-поміж вас сімох надійних мужів, сповнених Святого Духа й мудрості, і ми поставимо їх на це служіння. Ми ж постійно перебуватимемо в молитві та служінні слова!»

[224]

Відповідно Церква обрала сімох мужів, сповнених віри й мудрості Духа Божого, котрі займалися б подібними справами. Першим був обраний Степан. За походженням та релігією він був юдеєм, однак розмовляв грецькою мовою і був знайомий зі звичаями й побутом греків. Тому всі погодилися, що він найбільш відповідна людина, аби очолити це служіння, здійснюючи нагляд за розподілом запасів, призначених для вдів, сиріт і достойних бідних. Такий вибір задовольнив вимоги всіх, і незадоволення й нарікання стихли.

Сім вибраних мужів були урочисто відділені для виконання цих обов'язків через молитву і покладання рук. Рукопокладе-

ні таким чином не були позбавлені можливості навчати віри. Навпаки, написано, що «Степан, сповнений благодаттю і силою, здійснював у народі великі ознаки й чудеса». Вони були цілком здатними навчати істини. Це були спокійні, розсудливі мужі, спроможні вирішувати складні питання щодо суперечок, нарікання чи ревнощів.

Таке обрання мужів для ведення церковних справ з тим, щоб звільнити апостолів для виконання їхньої особливої роботи — навчання істини, отримало велике Боже благословення. Церква зростала чисельно та зміцнювалася. «А Боже Слово росло; число учнів у Єрусалимі дуже множилося; і серед священиків дуже багато були послухні вірі».

Сьогодні, як і за днів апостолів, необхідно, щоб у Церкві підтримувалися такі самі порядок і система. Процвітання справи великою мірою залежатиме від того, щоб її різноманітними відділами керували здібні люди, придатні для цього становища. Особи, вибрані Богом для керівництва Божою справою та здійснення загального нагляду за духовними інтересами Церкви, повинні бути по можливості звільнені від турбот і труднощів дочасного життя. Ті, кого Бог покликав служити словом і доктриною, повинні мати час для роздумів, молитви й дослідження Писання. їхнє ясне духовне бачення затьмарюється, коли вони вникають у малозначущі деталі справ та стикаються з різними темпераментами людей, з яких складається Церква. Усі справи дочасного характеру доцільно передавати відповідним служителям для урегулювання. Однак, якщо ці справи настільки складні, що для їхнього розв'язання в них не вистачає мудрості, їх необхідно передавати на розгляд ради тих, хто звершує нагляд за всією Церквою.

[225]

[226]

Розділ 36. Смерть Степана

За основу розділу взято Дії 6:8 — 7:60.

Степан був дуже активним у Божій справі, відважно свідкуючи про свою віру. «Та піднялися деякі із синагоги, що називалася лібертинською, і з киринейської, і олександрійської, а також і ті, що з Килікії й Азії, — і сперечалися зі Степаном; але не могли протистояти мудрості й Духові, Яким він говорив». Ці учні великих рабинів були впевнені, що в публічних диспутах одержать повну перемогу над Степаном унаслідок його, як вони гадали, неосвіченості. Проте він не тільки промовляв із силою Святого Духа, але й, як стало ясно усьому великому зібранню, був дослідником пророцтв, людиною, освіченою в усьому, що стосувалося закону. Він уміло захищав істину, котру проповідував, і завдав повної поразки своїм супротивникам.

Священики й начальники, що стали свідками дивовижного прояву сили, котрою супроводжувалося служіння Степана, сповнилися лютою ненависті. Вони не прийняли його вагомих доказів, натомість вирішили примусити його замовкнути, віддавши на смерть.

Тому, схопивши Степана, вони привели його в синедріон для суду.

[227] Для спростування аргументів звинувачуваного з навколишніх країн були запрошені вчені євреї. Савло, котрий зарекомендував себе запеклим противником учення Христа й гонителем усіх віруючих у Нього, також був присутній. Цей учений муж узяв на себе провідну роль у справі проти Степана. Удавшись до сили красномовства й логіки рабинів, він намагався переконати народ у тому, що Степан проповідує фальшиве небезпечне вчення.

Однак Савло в особі Степана зустрів таку ж високоосвічену людину, як і сам, котра повністю розуміла намір Божий поширювати Євангеліє серед інших народів. Він вірив у Бога

Авраама, Ісака та Якова, цілком поділяв погляди щодо привілеїв юдейського народу, однак його віра відзначалася широтою; він розумів, що прийшов час, коли правдиві віруючі будуть поклонятися не тільки в рукотворних храмах, але в усьому світі люди поклонятимуться Богові в Дусі й істині. Покривало впало з очей Степана, і він побачив кінець того, що було скасоване смертю Христа.

Незважаючи на свою шалену опозицію, священники й правителі не могли протистояти ясній спокійній мудрості Степана. Вони вирішили покарати його задля уроку для інших, задовольнити свою помсту й ненависть і водночас залякати людей, перешкодивши їм прийняти його переконання. Проти нього висувалися такі звинувачення, які могли б справити якомога сильніше враження на присутніх. Були підкуплені фальшиві свідки, котрі стверджували, що чули, ніби він говорив богохульні слова на храм і закон. Вони говорили: «Ми чули, як він казав, що Ісус Назарянин зруйнує це місце та змінить звичаї, які нам передав Мойсей!»

Коли Степан стояв лицем до лица перед своїми суддями, аби відповісти на звинувачення в злочині богохульства, його обличчя сяяло святим сяйвом. «Поглянувши на нього, всі, що сиділи в синедріоні, побачили, що його обличчя було подібне до обличчя ангела». Багато з тих, хто бачив сяюче лице Степана, тремтіли, затуляючи власні обличчя, однак уперте невір'я й упередженість так і не залишили їх.

[228]

Захист Степана

Коли Степана запитали стосовно правдивості висунутих проти нього звинувачень, він заговорив на свій захист чистим схвильованим голосом, що залунав у всій залі синедріону. Присутні мов зачаровані слухали його, коли він повторив їм історію вибраного Божого народу. Він виявив ґрунтовні знання юдейської системи богослужіння та її духовного тлумачення у світлі звершень Христа. Почавши з Авраама, він від покоління до покоління простежив події в історії аж до часів Соломона, посилаючись на письмові свідчення історії нації й обираючи найбільш вражаючі моменти для захисту своєї справи.

Степан ясно заявив про свою вірність Богові та юдейській вірі, водночас показуючи, що закон, яким вони надіялися спаситися, не зміг уберегти Ізраїль від ідолопоклонства. Він пов'язав Ісуса Христа з усією історією юдейського народу. Він посилався на будівництво храму Соломоном, на слова як самого Соломона, так і Ісаї: «Але Всевишній проживає не в рукотворному храмі. Небо Мені престол, а земля — підніжжя Моїх ніг. Який дім збудуєте Мені, — каже Господь, — або яке місце для Мого спочинку? Хіба не Моя рука все це зробила?» Місцем найвищого поклоніння Богові є Небо.

Коли Степан дійшов до цього місця, народ захвилювався. На обличчях оточуючих в'язень прочитав свою долю. Він відчув опір, з яким були сприйняті його слова, сказані під впливом Святого Духа. Він розумів, що дає своє останнє свідчення. Небагато з тих, які чують це звернення Степана, оцінять його належним чином. Необхідно пам'ятати про обставини, час і місце цієї події, аби повністю усвідомити значення його слів.

[229] Коли Степан пов'язав Ісуса Христа з пророцтвами і сказав про храм вищезгадані слова, священник з виразом жаху на обличчі розірвав свій одяг. Для Степана це стало знаком, що незабаром його голос замовкне навіки. Хоч його проповідь була лише наполовину виголошена, він різко закінчив її, несподівано обірвавши ланцюг історичних подій, і звернувся до своїх розлючених суддів зі словами: «Ви, твердошії, з необрізаними серцями та вухами! Ви завжди противитеся Святому Духові, — як батьки ваші, так і ви! Кого з пророків не переслідували ваші батьки? І повбивали тих, що наперед провіщали про прихід Праведника, Якого ви тепер зрадили й убили. Ви, що одержали Закон через веління ангелів, але не зберегли його!»

Мученицька смерть

Від цих слів священники й правителі оскаженіли. Вони більше нагадували хижих звірів, ніж людей. Скрегочучи зубами, вони кинулися на Степана. Та він не злякався, бо чекав цього. Його обличчя було спокійним і сяяло ангельським світлом. Розлючені священники та збуджена юрба не викликали в нього жаху. «Але сповнений Святого Духа, Степан поглянув на небо,

побачив славу Божу й Ісуса, Який стояв праворуч Бога, і сказав: Ось я бачу відкриті небеса й Сина Людського, Який стоїть праворуч Бога!»

Усе, що відбувалося навколо, перестало для нього існувати; небесні ворота були відчинені, і, поглянувши всередину, Степан побачив славу Божих дворів і Христа, Котрий, здавалося, щойно підвівся зі Свого престолу й стояв, аби підтримати Свого слугу, котрий незабаром мав прийняти муки за Його Ім'я. Коли Степан сказав про славу картину, що відкрилася перед ним, його гонителі не змогли цього знести. Затуливши вуха, щоб не чути його слів, та голосно викрикуючи, вони у своїй люті одностайно накинулися на нього. «І побивали камінням Степана, а він молився і казав: Господи Ісусе, прийми дух мій! Ставши на коліна, він скрикнув голосно: Господи, не зарахуй їм це за гріх! І промовивши це, він упокоївся».

Переносячи страждання такої вельми жорстокої смерті, цей вірний мученик, подібно до свого Божественного Вчителя, молився за своїх убивць. Свідкам, які звинувачували Степана, було сказано першими кинути в нього каміння. Ці люди поклали свій одяг біля ніг Савла, котрий брав активну участь у суді та схвалив смерть в'язня.

[230]

Мученицька смерть Степана справила глибоке враження на всіх її очевидців. Це було важке випробування для Церкви, але воно привело до навернення Савла. Віра, непохитність і прославлення мученика не могли бути згладжені з його пам'яті. Божественна печать на обличчі Степана, його слова, що запали в душу всіх присутніх, за винятком тих, хто через опір світлу зробили запеклими свої серця, залишилися в пам'яті очевидців, свідкуючи про істинність вістки, яку він проголошував.

Вирок, винесений Степанові, був незаконним, але римські власті були підкуплені за велику суму грошей, щоб не займалися розслідуванням справи. Суд над Степаном і його смерть, здавалося, сповнили Савла шаленим запалом. Він ніби сердився сам на себе за таємне переконання в тому, що Степан був ушанований Богом у час зневаги від людей.

Савло продовжував переслідувати Божу Церкву, вистежуючи, хапаючи віруючих у їхніх домівках та віддаючи в руки священників і начальників на ув'язнення і смерть. Запал, з яким

він чинив гоніння, викликав жах у християн Єрусалима. Римські власті не докладали особливих зусиль для припинення цієї жорстокої діяльності, натомість таємно допомагали юдеям, аби повернути їх до себе й завоювати їхню прихильність.

Освічений Савло був могутнім зряддям у руках сатани в його повстанні проти Сина Божого; але Той, Хто могутніший за сатану, вибрав Савла зайняти місце замученого Степана, трудитися і страждати за Його Ім'я. Савло був мужем, якого високо цінували юдеї як за вченість, так і запал, з яким він переслідував віруючих. До смерті Степана він не був членом синедріону, тепер же його обрали до цієї ради з огляду на роль, яку він відіграв у цій справі.

[231]

Розділ 37. навернення Савла

За основу розділу взято Дії 9:1-22.

Переможна смерть Степана дуже схвилювала Савла. Його упередженість похитнулася; але погляди й аргументи священників і начальників, врешті-решт, переконали його: Степан був богохульником, Ісус Христос, Якого він проповідував, — ошуканцем, а священнослужителі були праві. Будучи рішучою цілеспрямованою людиною, Савло став запеклим противником християнства, вирішивши раз і назавжди, що священники і книжники праві. Його запал призвів до того, що він почав добровільно переслідувати віруючих. За його наказом святих силою приводили в суди, де за відсутності будь-яких доказів вини, а тільки за їхню віру в Ісуса, засуджували до ув'язнення або смертної кари. Подібним до цього, але протилежним за спрямуванням був запал Якова й Івана, коли вони хотіли звести вогонь з неба і спалити тих, хто знехтував та зневажив їхнього Вчителя.

Збираючись вирушити до Дамаска у своїх справах, Савло вирішив виконати ще одну роботу: розшукати там усіх віруючих у Христа. Із цією метою він отримав листи від первосвященника для виголошення їх у синагогах; ці листи уповноважували його хапати всіх, підозрюваних у вірі в Ісуса, та відсилати з посланцями до Єрусалима для суду й покарання. Сповнений сил, енергії й недоречного запалу, він вирушив у дорогу.

[232]

Коли втомлені подорожні наближалися до Дамаска, Савло із задоволенням споглядав цей родючий край з його прекрасними плодовитими садами і прохолодними струмками, що дзюркотіли серед свіжої зелені чагарників. Після довгої утомливої подорожі безлюдною пустелею ця картина тішила око. Коли Савло та люди, що подорожували з ним, милувалися нею, несподівано світло, яскравіше за світло сонця, осяяло його. «Він упав на землю і почув голос, що говорив йому: Савле, Савле,

чому ти Мене переслідуєш? А він запитав: Хто Ти, Господи? Він же відповів: Я — Ісус, Якого ти переслідуєш. Важко тобі бити ногою колючку».

Видіння Христа

Сталося велике замішання. Товариші Савла були охоплені жахом: від сильного світла вони майже посліпли. Вони чули голос, але нікого не бачили; цей випадок був для них незрозумілим і загадковим. Однак Савло, котрий лежав розпростертим на землі, зрозумів сказані слова та ясно побачив перед собою Божого Сина. Лише один погляд на цю славну Істоту назавжди закарбував її образ у душі ураженого юдея. Слова сягнули глибини його серця з надзвичайною силою. Потік світла осяяв його затьмарений розум, відкриваючи його незнання й помилки. Він зрозумів: переслідуючи послідовників Христа і гадаючи, що цим ревно служить Богові, він фактично виконував роботу сатани.

[233] Савло зрозумів, що поведився нерозсудливо, ґрунтуючи свою віру на переконаннях священників та начальників, чие священне служіння справляло на нього великий вплив і змусило вірити, що історія воскресіння була майстерно сфабрикована учнями Ісуса. Тепер, коли Христос відкрився Савлові, проповідь Степана виразно зринула в його пам'яті. Слова, котрі священники об'явили богохульством, тепер постали перед ним як істина. У цей час чудового просвітлення його розум працював з дивовижною швидкістю. Він простежив у пам'яті пророцтва і побачив, що відкинення Ісуса юдеями, Його розп'яття, воскресіння та вознесіння — усе це було провіщене пророками і свідчило, що Він — обіцяний Месія. Він пригадав слова Степана: «Ось я бачу відкриті небеса й Сина Людського, Який стоїть праворуч Бога!» (Дії 7:56), і переконався, що помираючий святий споглядав Царство слави.

Яким одкровенням було все це для гонителя віруючих! Ясне, але жахаюче світло вторглося в його душу. Христос відкрився йому як Той, Хто прийшов на Землю, щоб виконати Свою місію; Хто був відкинений, зневажений, засуджений і розп'ятий людьми, яких Він прийшов спасти; Хто воскрес із

мертвих і вознісся на Небо. Тієї жахливої хвилини він згадав, що святий Степан був убитий за його згодою і через нього, Савла, багато достойних святих зустріли свою смерть унаслідок жорстокого гоніння.

Вражений, він, тремтячи, запитав: «Господи, що мені робити?» І Господь промовив до нього: «Устань, увійди до міста, і скажуть тобі, що тобі потрібно робити!» Савло не мав жодного сумніву, що Той, Хто промовляв до нього, був насправді Ісус із Назарета, Він воістину був довгоочікуваний Месія, Утішитель і Викупитель Ізраїлю.

Коли осяйна слава зникла і Савло підвівся з землі, виявилося, що він повністю втратив зір. Сіяюча слава Христа була надто яскравою для очей смертної людини, і коли вона зникла, темрява ночі оповила зір Савла. Він вірив, що його сліпота була Божою карою за те, що він так жорстоко переслідував послідовників Ісуса. Навпомацки він намагався знайти дорогу в жахливій темряві, і його здивовані й налякані товариші повели його за руку до Дамаска.

[234]

Скерований до Церкви

На своє запитання Савло отримав відповідь: «Устань, увійди до міста, і скажуть тобі, що тобі потрібно робити». Ісус посилає питаючого юдея до Своєї Церкви, аби він отримав там знання стосовно свого обов'язку. Христос послав йому і одкровення, і переконання, і тепер ця розкаяна душа була спроможна навчитися від тих, кого Бог поставив учителями Своєї істини. Таким чином Ісус утвердив владу Своєї організованої Церкви та з'єднав Савла зі Своїми представниками на Землі. Небесне світло позбавило Савла зору, однак Ісус, великий Цілитель, не відразу відновив його. Усі благословення походять від Христа, однак Він заснував тепер Церкву як Свою представницю на Землі, а її завдання — скеровувати розкаяного грішника на шлях життя. Саме ті люди, яких Савло замислив знищити, мали стати його наставниками в релігії, котру він зневажав і переслідував.

Віра Савла зазнала суворого випробування протягом трьох днів посту й молитви в домі Юди в Дамаску. Савло був зовсім

сліпим, а розум його також був затьмарений стосовно того, що від нього вимагалось. Він отримав повеління йти до Дамаска, де йому буде сказано, що має робити. Відчуваючи непевність і страждання, він палко кликав до Бога. «У Дамаску був один учень, на ім'я Ананій. І сказав йому у видінні Господь: Ананію! А той відповів: Ось я, Господи! Господь же промовив до нього: Устань, піди на вулицю, що зветься Рівна, в домі Юди шукай тарсянина, Савла на ім'я, бо ось він молиться. У видінні він побачив, що муж, на ім'я Ананій, прийшов і поклав на нього руки, щоб він прозрів».

[235] Ананій ледве міг повірити словам ангела-вісника, адже чутки про люте переслідування Савлом святих у Єрусалимі поширилися всюди. Він наважився заперечити, кажучи: «Господи, чув я від багатьох про цього чоловіка, скільки зла він наробив Твоїм святим у Єрусалимі! І тут має владу від первосвящеників ув'язнювати всіх, хто кличе Твоє Ім'я». Але наказ був настійним: «Іди, бо для Мене він є вибрана посудина, щоб понести Моє Ім'я до народів, до царів і до синів Ізраїлю».

Послухавшись повеління ангела, учень розшукав чоловіка, котрий ще донедавна дихав погрозами на всіх віруючих в Ім'я Ісуса. Він звернувся до нього: «Савле, брате! Послав мене Господь Ісус, Який з'явився тобі в дорозі, що нею ти йшов, щоб ти прозрів і наповнився Духом Святим. І в мить, наче якась луска відпала з його очей, і він став бачити; а вставши, охрестився».

Тут Христос дає нам приклад, як Він працює для спасіння людей. Господь міг Сам безпосередньо зробити це все для Савла, однак це не узгоджувалося з Його планом. Його благословення мало прийти через визначені Ним засоби. Савлові потрібно було визнати свій гріх перед тими, кого він задумав знищити, а Бог призначив відповідальну роботу для мужів, яких уповноважив діяти замість Себе.

Савло стає учнем християн. У світлі закону він бачить себе грішником. Тепер своїм просвітленим розумом він ясно усвідомлює, що Ісус, Котрого він через своє незнання вважав ошуканцем, є Автором та Основою релігії Божого народу від днів Адама; Він — Вершитель віри, Захисник істини, Виконавець пророцтв. Савло вважав, що Ісус намагався скасувати

Закон Божий, та коли Божий перст торкнувся його духовного зору, він зрозумів: Христос був Засновником усієї юдейської системи жертвоприношень, Він прийшов у світ з особливою метою — виправдати Закон Свого Отця, а під час Його смерті церемоніальний закон як прообраз зустрівся з Тим, на Кого вказував. У світлі морального Закону, котрий, на його думку, він ревню виконував, Савло побачив себе грішником із грішників. [236]

Із гонителя — в апостоли

Ананій хрестив Павла у Дамаску в річці. Тоді, підкріпившись їжею, він одразу почав проповідувати Ісуса місцевим віруючим, тим самим, кого задумував знищити, вирушаючи з Єрусалима. Він також навчав у синагогах, що Ісус, Який був відданий на смерть, — воістину Син Божий. Його аргументи, ґрунтуючись на пророцтві, були настільки переконливі, а праця — настільки позначена Божою силою, що юдеї-супротивники були збентежені і не знали, що відповісти. Освіта, яку Павло отримав як рабин і фарисей, тепер мала бути використана з доброю метою для проповіді Євангелія та підтримки справи, яку він колись усіма силами намагався знищити.

Навернення Павла вельми здивувало і збентежило юдеїв. Їм було відомо, яке становище він посідав у Єрусалимі, якою була основна мета його приходу в Дамаск, а також, що він був уповноважений первосвящеником ув'язнювати віруючих в Ісуса та відсилати їх до Єрусалима. Однак тепер вони бачили, як він проповідує Євангеліє Ісуса, зміцнюючи тих, котрі вже були Його учнями, та продовжуючи наvertати нових людей до віри, якій колись так ревню протиставився. Павло свідчив усім оточуючим, що змінив свою віру не під впливом пориву чи фанатизму, а через незаперечні докази.

Унаслідок праці в синагогах його віра міцніла; перед лицем лютої опозиції юдеїв зростав запал, з яким він відстоював істину про те, що Ісус — Син Божий. Павло не міг довго залишатися в Дамаску, бо юдеї, отямившись від здивування, викликаного його дивовижним наверненням і наступною діяльністю, рішуче відвернулися від незаперечних доказів, наведених на користь Христового вчення, їхнє здивування з приводу навернення Пав-

[237] ла змінилося сильною ненавистю до нього, подібною до тієї, яку вони відчували до Ісуса.

Приготування до служіння

Життя Павла було в небезпеці, і він отримав від Бога повеління залишити на деякий час Дамаск. Він пішов до Аравії і там у порівняно безлюдній місцевості в нього з'явилася чудова можливість для спілкування з Богом та роздумів. Павло бажав побути наодинці з Богом, дослідити власне серце, глибоко розкаятися і приготуватися за допомогою молитви й дослідження до участі в праці, котра видавалася йому надто великою і важливою. Він був апостолом, обраним не людьми, а Богом, і йому було ясно сказано, що він має трудитися серед язичників.

Перебуваючи в Аравії, Павло не спілкувався з апостолами. Він палко, від усього серця, шукав Бога, вирішивши, що не заспокоїться, доки не знатиме напевно, що його каяття прийняте, а великий гріх — прощений. Він не здасться, доки не матиме запевнення, що Ісус буде з ним у його прийдешньому служінні. Він мав постійно носити у своєму тілі знаки Христової слави — у своїх очах, осліплених небесним світлом; водночас він бажав постійно бути впевненим у присутності підкріплюючої благодаті Христа. Павло ввійшов у тісну сполуку з Небом, Ісус спілкувався з ним, утверджуючи його у вірі та наділяючи своєю мудрістю і благодаттю.

[238]

Розділ 38. Початок служіння Павла

За основу розділу взято Дії 9:23-31; 22:17-21.

Тепер Павло повернувся до Дамаска і сміливо проповідував в Ім'я Ісуса. Юдеї не могли протистояти мудрості його аргументів, тому, порадившись, вирішили примусити його голос замовкнути, використавши силу — єдиний аргумент пропащі справи. Вони вирішили вбити його. Апостолові стало відомо про їхній намір. Міські ворота старанно охоронялися вдень і вночі, щоб не дати йому можливості втекти. Стривожені учні звернулися до Бога в молитві; вони майже не спали, намагаючись винайти шляхи й засоби для втечі вибраного апостола. Урешті-решт, вони задумали план: уночі спустити його з вікна в кошику по стіні. Ось таким принизливим способом Павло здійснив свою втечу з Дамаска.

Він вирушив до Єрусалима, бажаючи познайомитися там з апостолами, а особливо з Петром. Йому дуже хотілося зустрітися з галилейськими рибалками, які жили, молилися і розмовляли з Христом, коли Він жив на Землі. Він усім серцем прагнув познайомитися з головним із апостолів. Увійшовши до Єрусалима, він уже по-іншому дивився і на місто, і на храм. Тепер він знав, що над ними нависли караючі Божі суди. [239]

Горю та гніву юдеїв з приводу навернення Павла не було меж. Однак він був твердим, як скеля, потішаючи себе думкою: коли він розповість друзям про свій дивовижний досвід, вони, подібно до нього, змінять переконання й повірять в Ісуса. Адже колись він також цілком свідомо протидіяв Христові та Його послідовникам, проте коли Ісус зупинив його і переконав у гріху, він негайно залишив свої лихі дороги і визнав свою віру в Ісуса. Тепер він твердо вірив: коли його друзі й колишні однодумці почують про обставини його чудодійного навернення і побачать, які зміни відбулися в ньому — гордому фарисеєві, котрий переслідував і віддавав на смерть усіх, хто

вірив в Ісуса як Божого Сина, вони також усвідомлять свою помилку і приєднаються до лав віруючих.

Павло спробував приєднатися до своїх братів-учнів, однак великим було його горе і розчарування, коли побачив, що вони не бажають прийняти його як свого. Вони пам'ятали його колишні переслідування і мали підозру, що він прикидається, аби обманути й погубити їх. Вони, правда, чули про його дивовижне навернення, але оскільки він одразу ж пішов до Аравії і відтоді вони більше не чули про нього нічого певного, то не вірили чуткам про велику перемену, що відбулася з ним.

Зустріч з Петром та Яковом

Варнава, який щедро жертвував свої гроші на підтримку Христової справи та потреби бідних, був знайомий з Павлом, коли той переслідував віруючих. Тепер він пішов йому назустріч і поновив їхнє знайомство, вислухавши свідчення Павла про його чудесне навернення та все, що з ним відтоді відбулося. Він повністю повірив Павлові та прийняв його; узявши його за руку, привів до апостолів. Варнава переказав їм щойно почутий ним досвід — як Ісус особисто з'явився Павлові дорогою до Дамаска, як розмовляв з ним, як Павло прозрів у відповідь на молитви Ананії і почав проповідувати в синагогах міста про те, що Ісус — Син Божий.

[240]

Апостоли більше не вагалися; вони не могли противитися Богові. Петро та Яків, єдині з апостолів, котрі на той час були в Єрусалимі, подали свої правиці братерства цьому колись лютому гонителеві їхньої віри. Тепер його настільки любили й поважали, наскільки колись боялися й уникали. Тут зустрілися дві великі особистості нової віри — Петро, один з вибраних супутників Христа під час Його перебування на Землі, та Павло — фарисей, який після вознесіння Ісуса зустрівся і розмовляв з Ним лицем до лиця, а також бачив у видінні Спасителя і Його служіння на Небі.

Ця перша зустріч мала великі наслідки для обох апостолів, однак вона тривала недовго, тому що Павло палко прагнув узятися за справу свого Господа. Незабаром голос, який так рішуче сперечався зі Степаном, пролунав у тій самій синагозі,

безстрашно проголошуючи, що Ісус — Син Божий, та захищаючи справу, за котру помер Степан. Він розповів про свій чудовий досвід і з серцем, сповненим туги за своїми братами й колишніми однодумцями, наводив, як колись це робив Степан, докази з пророцтва, що розп'ятий Ісус — Син Божий.

Але Павло помилився в оцінці духу своїх братів-юдеїв. З тією ж люттю, з якою вони колись накинулися на Степана, тепер повстали проти нього. Він зрозумів, що йому доведеться відділитися від своїх братів, і серце його сповнилося сумом. Він охоче віддав би своє життя, якби це допомогло їм пізнати істину. Юдеї почали складати плани, як відібрати життя в Павла, тому учні наполягали, щоб він залишив Єрусалим. Однак Павло зволікав; йому так хотілося залишитися там і попрацювати трохи більше для своїх братів-юдеїв. Він брав таку активну участь у мученицькій смерті Степана, що палко бажав стерти цю пляму, сміливо відстоюючи істину, котра коштувала Степанові життя. Втеча з Єрусалима здавалася йому виявом боягузтва.

[241]

Втеча з Єрусалима

У той час як Павло, не боячись за наслідки такого кроку, палко молився до Бога в храмі, Спаситель з'явився йому у видінні і сказав: «Поспіши, швидше виходь з Єрусалима, бо не приймуть твого свідчення про Мене!» Навіть після цього Павло вагався залишати Єрусалим, не переконавши впертих юдеїв у істинності своєї віри. Він гадав: якщо навіть доведеться пожертвувати власним життям заради істини, це не перевершить той жахливий рахунок, який він виставив собі за смерть Степана. Він відповів: «Господи, вони самі знають, що я кидав до в'язниць та бив по синагогах тих, що вірять у Тебе, а коли лилася кров Твого свідка Степана, то я сам стояв і, схвалюючи його вбивство, стеріг одяг тих, що його вбивали!» Однак відповідь була ще більш рішучою, ніж попередня: «Іди, тому що Я пошлю тебе далеко — до народів».

Коли брати дізналися про видіння Павла і те, як про нього піклувався Бог, їхнє занепокоєння зросло — вони усвідомлювали, що він воістину був обраною Господом посудиною, щоб

звіщати істину язичникам. Побоюючись, щоб його не вбили юдеї, вони прискорили його таємну втечу з Єрусалима. Відхід Павла призупинив на деякий час шалений опір юдеїв, і Церква мала період спокою, коли багато людей долучилося до числа віруючих.

[242]

Розділ 39. Служіння Петра

За основу розділу взято Дії 9:32 — 11:18.

Продовжуючи свою працю, Петро відвідав святих у Лідді. Там він зцілив Енея, якого параліч на вісім років прикував до ліжка. «І сказав йому Петро: Енею, зціляє тебе Ісус Христос! Устань і прибери свою постіль! І той відразу встав. Побачили його всі, що жили в Лідді та в Сароні, і навернулися до Господа».

Йопія була неподалік від Лідди, а там у цей час померла Тавита, ім'я котрої в перекладі означає «Сарна». Вона була гідною ученицею Ісуса Христа, її життя відзначалося вчинками милосердя й добротою щодо бідних і засмучених, а також ревністю у справі істини. Її смерть була великою втратою; молода церква не могла обійтися без її благородного служіння. Коли віруючі почули про чудодійні зцілення, котрі Петро звершив у Лідді, у них виникло сильне бажання, щоб він прийшов до Йопії. До нього послали вісників благати, щоб він прийшов.

«Уставши, Петро пішов з ними. Коли прийшов, завели його до верхньої кімнати. Усі вдови обступили його, плачучи й показуючи одяг і покривала, які робила Сарна, коли була з ними». Петро, випровадивши з кімнати друзів, що плакали й голосили, схилив коліна і палко молився до Бога, щоб Він повернув життя і здоров'я бездиханному тілу Сарни. «І повернувшись, сказав тілу: Тавито, встань! Вона розплющила свої очі і, побачивши Петра, сіла. Подавши їй руку, він підвів її. І, покликавши святих і вдовиць, він поставив її перед ними живою». Ця велика справа воскресіння мертвої сприяла наверненню багатьох мешканців Йопії до віри в Ісуса.

[243]

Сотник

«У Кесарії жив один чоловік на ім'я Корнилій — сотник полку, що звався Італійським. Був він побожний і богобоязний

разом з усім своїм домом: давав багато милостині людям і завжди молився Богові». Хоч Корнилій був римлянином, він, дізнавшись про істинного Бога, відмовився від ідолопоклонства. Він був покірний волі Бога і поклонявся Йому від усього серця. Сотник не зараховував себе до юдеїв, однак знав про моральний Закон і підкорявся йому. Він не був обрізаний і не брав участі в жертвоприношеннях, тому юдеї вважали його нечистим. Проте він підтримував справу євреїв щедрими дарами і всюди був відомий своєю добротою й учинками милосердя. Своїм праведним життям він заслужив добру репутацію як серед юдеїв, так і язичників.

Корнилій не мав свідомої віри в Христа, хоч вірив пророцтвам та очікував Пришестя Месії. Через любов до Бога та послух Йому він наблизився до Нього і був готовий прийняти Спасителя, почувши проповідь про Нього. Якщо люди відкидають послане їм світло, тоді приходить засудження. Сотник був мужем шляхетного походження й обіймав вельми відповідальне почесне становище, проте ці обставини не зіпсували благородних якостей його характеру. У ньому поєднувалися справжні добродієвість і велич, що робило його людиною високої моралі. Його вплив служив на добро всім, із ким йому доводилося спілкуватися.

[244] Корнилій вірив у єдиного Бога, Творця неба й землі. Він шанував Його, визнаючи Його авторитет і шукаючи Його поради в усіх життєвих справах. Він сумлінно виконував як свої службові, так і домашні обов'язки, а також спорудив у своєму домі вівтар Богові. Він не насмілювався здійснювати свої плани й нести тягар своїх важливих обов'язків без допомоги Бога. Тому багато й щиро молився про таку допомогу. Усі його діла були позначені вірою, і Бог прийняв до уваги його порядність і щедрість, наблизившись до нього у слові й Дусі.

Корнилія відвідує ангел

Коли Корнилій молився, Бог послав до нього небесного вісника, котрий звернувся до нього на ім'я. Сотник злякався, однак зрозумів, що Бог послав ангела, аби навчити його, і запитав: «Що, Господи?» «Сказав же йому: Твої молитви й твої

милостині згадані перед Богом. Тепер пошли людей до Йопії і поклич Симона, того що зветься Петром. Він гостює в одного Симона, що виправляє шкури і живе біля моря. Він скаже тобі слова, якими спасешся ти і весь твій дім».

Тут Бог знову показав Своє ставлення до євангельського служіння та Своєї утвореної Церкви. Історію про хрест Корнилію мав розповісти не Божий ангел. Чоловік, як і він підвладний людським немочам та спокусам, повинен був засвідчити йому про розп'ятого, воскреслого й піднесеного Спасителя. Небесний вісник був посланий зі спеціальною метою: з'єднати Корнилія з Божим служителем, який мав викласти йому та його родині науку спасіння.

Корнилій охоче послухався повеління й одразу послав вісників, які б розшукали Петра відповідно до вказівок ангела. Докладність, з якою були дані ці вказівки, коли навіть було згадане ремесло чоловіка, у домі котрого перебував Петро, є доказом того, що Небу добре відомо, як живе і чим: займається людина на кожному етапі її життя. Богові відомі щоденні заняття як царя на престолі, так і скромного трудівника. Йому відомі скупість, жорстокість, таємні злочини й егоїзм людей, так само як і добрі діла: милосердя, щедрість, доброта. Ніщо не сховається від Бога.

[245]

Видіння Петра

Відразу після розмови з Корнилієм ангел відвідав Петра. Дуже втомлений і зголоднілий після дороги, Петро молився в цей час на покрівлі дому. Під час молитви йому було дане видіння, «і побачив він відкрите небо і якась річ, що спускалася до нього, мов велика скатертина, прив'язана з чотирьох країв; вона спускалася на землю. Там були всі земні чотириногі звірі, плазуни й небесні птахи. І пролунав голос до нього: Встань, Петре, заріж та їж! Та Петро сказав: Ні в якому разі, Господи! Бо ніколи я не їв нічого поганого і нечистого! І знову вдруге до нього голос: Що Бог очистив, того не вважай за погане! Це сталося тричі, але відразу піднялася та річ на небо».

Із цього можемо бачити, як завдяки приведенню в дію різними рушійними силами здійснюється Божий план, унаслідок чого

Його воля може бути виконана і на Землі, як на Небі. Петро ще не проповідував Євангеліє язичникам. Багато з них із зацікавленням слухали істини, котрих він навчав, однак середина перегородка, зруйнована смертю Христа, усе ще існувала у свідомості апостолів, примушуючи їх відмовляти язичникам у перевагах Євангелія. Євреї-елліністи прийняли працю апостолів, і багато з них відгукнулися на їхні зусилля, прийнявши віру Ісуса; але навернення Корнилія мало стати серед язичників наверненням першорядної важливості.

[246] Видіння, у якому була показана опущена з неба скатертина з її вмістом, повинно було звільнити Петра від закоренілої упередженості проти язичників; аби він міг зрозуміти, що завдяки Христу язичники стали учасниками благословень та переваг євреїв і тому могли користуватися цими благами нарівні з ними. Деякі наполягають на тому, що цим видінням Бог усунув Свою заборону споживати м'ясо тварин, яких Він раніше проголосив нечистими, і тому свиняче м'ясо придатне для їжі. Це дуже вузьке і взагалі помилкове тлумачення, котре явно суперечить біблійній оповіді про дане видіння та його наслідки.

Видіння всіляких живих істот у скатертині, яких Петрові було наказано зарізати і з'їсти із запевненням, що він не повинен називати поганим або нечистим те, що Бог очистив, — це лише ілюстрація, котра допомагала йому усвідомити справжнє становище язичників і те, що через смерть Христа вони стали співспадкоємцями з Божим Ізраїлем. Видіння містило в собі як докір, так і повчання для Петра. Досі його діяльність обмежувалася тільки працею для євреїв; він дивився на язичників як на нечистих і вважав, що обітниці Божі не призначаються для них. Тепер його розум був готовий збагнути всесвітній масштаб Божого Плану.

Коли він роздумував над видінням, йому було дане пояснення. «Коли Петро дивувався сам у собі, що б то було за видіння, яке він побачив, — саме тоді люди, послані Корнилієм, розпитавши про дім Симона, стали перед ворітьми і, гукнувши, запитали, чи тут гостює Симон, що зветься Петром. Як Петро роздумував над видінням, сказав йому Дух: Ось, троє людей розшукують тебе; встань, зійди і, зовсім не вагаючись, іди з ними, бо це Я їх послав!»

Для Петра таке повеління було важким, однак він не наважився діяти згідно зі своїми почуттями, тому зійшов і прийняв посланих до нього Корнилієм вісників. Вони розповіли апостолу про своє незвичайне доручення, і він, відповідно до щойно отриманого повеління від Бога, одразу ж погодився піти з ними наступного дня. Він гостинно прийняв їх на ніч, а вранці вирушив з ними до Кесарії в супроводі шести братів, які мали стати свідками його слів та вчинків під час відвідин язичників, адже Петро знав: йому доведеться дати відповідь за те, що він діяв усупереч вірі й ученню юдейської релігії.

[247]

Подорож тривала майже два дні, і в Корнилія з'явилася радісна нагода відчинити двері свого дому для служителя Євангелія, котрий за Божим запевненням навчить його та його домашніх, як вони можуть спастися. У той час як посланці пішли зі своїм дорученням, сотник скликав стільки родичів, скільки зміг, щоб і вони могли бути навчені істини. Коли Петро прибув, зібралася велика група людей, які з нетерпінням чекали почути його слова.

Відвідини Корнилія

Коли Петро увійшов до дому язичника, Корнилій привітав його не як звичайного гостя, а як мужа, вшанованого Небом і посланого до нього Богом. За східним звичаєм прийнято схилитися перед князем або іншим високим сановником, а дітям — перед своїми батьками, котрі удостоєні займати відповідальне становище. Але Корнилій, сповнений пошани до апостола, посланого Богом, упав йому до ніг і поклонився.

Жахнувшись цього вчинку сотника, Петро підвів його, кажучи: «Устань, я ж така сама людина!» Відтак він почав з ними дружню розмову, аби розвіяти почуття благоговіння й надзвичайної пошани, з яким сотник поставився до нього.

Якби Петро був наділений владою і становищем, які приписує йому Римсько-Католицька Церква, він радше заохочував би, а не стримував поклоніння Корнилія. Так звані наступники Петра вимагають, щоб царі й імператори кланялися їм у ноги, але сам Петро стверджував, що є лише людиною, схильною помилятися.

[248]

Петро розповів Корнилію та зібраним у його домі про звичай юдеїв, згідно з яким їм заборонялося перебувати в товаристві язичників, що вважалося обрядовим опоганенням. Це не заборонялося Божим Законом, однак людська традиція перетворила це на суворий звичай. Петро сказав: «Ви знаєте, що не годиться мужеві-юдеєві приставати або приходити до чужинця. Та мені Бог показав, щоб жодної людини не називати поганою або нечистою. Тому і прийшов я без вагання, коли покликали мене. Питаю, з якої причини послали ви по мене?»

Тоді Корнилій розповів, що з ним трапилося, повторивши слова ангела, котрий з'явився йому у видінні. На закінчення він сказав: «Отже, я відразу послав по тебе. Ти добре зробив, що з'явився. Нині всі ми стоїмо перед Богом, щоб слухати все, що Господь тобі звелів. Відкривши уста, Петро промовив: Справді розумію, що не на обличчя дивиться Бог, але в кожному народі є той, хто прийнятний для Нього, хто боїться Його і чинить праведне». Хоч Бог ставився до євреїв з більшою прихильністю, ніж до інших народів, однак, оскільки вони відкинули світло і не жили згідно з принципами, котрі визнавали, то були в Його очах не кращими за інші народи. Ті ж із язичників, котрі подібно до Корнилія боялися Бога, чинили справедливість та жили згідно з отриманим ними світлом, знаходили в Бога прихильність, і Він приймав їхнє щире служіння.

Однак віра і праведність Корнилія не могли бути досконалими без пізнання Христа, тому Бог послав йому це світло й знання для подальшого розвитку його праведного характеру. Багато людей відмовляються прийняти послане їм Божим Провидінням світло і як вибачення наводять слова Петра, сказані Корнилієві та його друзям: «В кожному народі є той, хто прийнятний для Нього, хто боїться Його і чинить праведне». Вони стверджують: не важливо, у що вірить людина, головне — аби її діла були добрими. Такі люди помиляються: віра має поєднуватися з їхніми ділами. Вони повинні йти вперед з даним їм світлом. Якщо Бог зводить їх зі Своїми слугами, які прийняли нову, підтверджену Божим Словом істину, вони повинні з радістю її прийняти. Істина веде вперед, істина провадить до Неба. З іншого боку, люди, котрі стверджують,

що спасуться тільки вірою, покладаються на ілюзію, бо віра зміцнюється і вдосконалюється тільки ділами.

[249]

Язичники отримують Святого Духа

Петро проповідував Ісуса цій групі уважних слухачів: Його життя, служіння, чудеса, зраду, розп'яття, воскресіння, вознесіння, Його служіння на Небі як Представника людини й Захисника, Який благає за грішника. Коли апостол промовляв, його серце палало Духом Божої Істини, котру викладав людям. Слухачі були зачаровані почутим ученням, бо їхні серця були приготовлені для прийняття істини. Промова апостола була перервана злиттям Святого Духа, подібним до того, що мало місце в день П'ятдесятниці. «І віруючі з обрізаних, які прийшли з Петром, здивувалися, що й на язичників зійшов дар Святого Духа, бо чули, як вони говорили мовами і величали Бога. Тоді сказав Петро: Чи може хто стримати воду, щоб не хрестилися ті, хто, як і ми, одержали Святого Духа? І звелів хрестити їх в Ім'я Ісуса Христа. Тоді вони просили його залишитися в них кілька днів».

Злиття Святого Духа на язичників не було рівнозначне хрещенню. У всіх випадках необхідними кроками в наверненні є віра, покаєння і хрещення. Таким чином, істинна християнська Церква об'єднана в одному Господі, в одній вірі, в одному хрещенні. Освячувальна благодать пом'якшує різноманітні темпераменти, одні й ті ж характерні принципи регулюють життя усіх. Петро піддався умовлянням віруючих язичників і залишився на деякий час з ними, проповідуючи Ісуса всім навколишнім язичникам.

Коли брати в Юдеї почули, що Петро проповідував язичникам, зустрівся з ними та їв у їхніх домівках, вони були здивовані й ображені такою дивною поведінкою апостола. Вони побоювалися, що такі дії, котрі здавалися їм зухвалими, суперечитимуть його ж власному вченню. Як тільки Петро прибув до них, вони зустріли його суворим осудом, говорячи: «Чому ти ходив до людей, які не обрізані, чому їв з ними?»

[250]

Видіння зростаючої Церкви

Тоді Петро щиросердо виклав перед ними усю справу. Він розповів про свій досвід, пов'язаний з видінням, посилаючись на те, що воно переконувало його не дотримуватися більше церемоніальної відмінності між обрізанням і необрізанням, а також не вважати язичників нечистими, тому що Бог безсторонній. Він розповів їм про Боже повеління піти до язичників, про прихід посланців, свою подорож до Кесарії, зустріч із Корнилієм та зібраними в його домі людьми. Про його обережність братам свідчив такий факт: хоч Бог і звелів Петрові піти до дому язичника, він узяв зі собою шестеро учнів, присутніх на той час як свідків усього, що він говоритиме й робитиме там. Він виклав їм суть своєї розмови з Корнилієм, у якій останній розповів йому про своє видіння, про повеління послати людей до Йопії та привести Петра, котрий скаже йому, як може спастися він і весь його дім.

Апостол розповів про події, що мали місце під час його першої зустрічі з язичниками, кажучи: «Коли ж я почав говорити, злинув на них Святий Дух, як і на нас спочатку. Згадав я Господнє слово, як Він говорив: Іван хрестив водою, ви ж будете хреститися Духом Святим! Якщо Бог дав їм однаковий дар, як і нам, що повірили в Господа Ісуса Христа, то хто я такий, щоб чинити перешкоду Богові? »

Вислухавши цю розповідь, учні замовкли; вони переконалися, що поведінка Петра була прямим виконанням Божого плану, та зрозуміли, що Євангеліє Христа спонукує їх назавжди відмовитися від їхньої колишньої упередженості і почуття винятковості. «Почувши це, вони замовкли і прославили Бога, кажучи: Отже, і язичникам Бог дав покаєння для життя».

Розділ 40. Звільнення Петра з в'язниці

За основу розділу взято Дії 12:1-23

Ірод був, як він сам визнавав, прозелітом, наверненим у юдейську віру, і, здавалося, дуже ревним у виконанні церемоніального закону. Він був правителем Юдеї, підпорядкованим римському імператорові Клавдію, а також обіймав посаду тетрарха Галилеї. Ірод прагнув здобути прихильність юдеїв, сподіваючись таким чином убезпечити своє становище і почесі, якими користувався. Тому він, задовольняючи бажання юдеїв, переслідував Церкву Христову. Свою діяльність почав із того, що відбирав будинки і майно у віруючих, а згодом почав ув'язнювати керівників Церкви. Він заарештував Якова, кинув його до в'язниці і послав ката вбити його мечем, як колись інший Ірод наказав обезглавити пророка Івана. Посмілішавши та зауваживши, що юдеї вельми задоволені його вчинками, він посадив у в'язницю Петра. Ці жорстокі дії мали місце під час святих урочистостей Пасхи.

Народ схвалював те, що Ірод віддав Якова на смерть, хоч декотрі скаржилися, що це відбулося таємно, стверджуючи, що публічна страта більше залякала б усіх віруючих та співчуваючих. Тому Ірод тримав Петра під вартою, з наміром задовольнити євреїв, влаштувавши його публічну страту. Однак правителя [252] попередили, що було б небезпечно вивести апостола-ветерана для страти перед усім народом, який зібрався в Єрусалимі з нагоди Пасхи. Юдеї побоювалися, що статечний вигляд Петра може викликати в народі жалість і повагу до нього; крім того, вони боялися, щоб він не виголосив одного з тих могутніх закликів, які так часто спонукували людей досліджувати життя й характер Ісуса Христа та яким вони, незважаючи на всю свою винахідливість і хитрість, були абсолютно неспроможні протистояти. У такому випадку народ, як передбачили юдеї, вимагатиме від царя його звільнення.

У той час як страта Петра відкладалася під різними приводами до закінчення Пасхи, Церква Христова мала можливість глибоко дослідити свої серця й ревно молитися. Палкі благання і сльози чергувалися з постом. Вони невпинно молилися за Петра, розуміючи, як він потрібний для справи християнства, і що настав той час, коли без особливої допомоги Бога Церква Христова буде знищена.

Нарешті був призначений день Петрової страти, проте молитви віруючих продовжували підноситися до Неба. У той час як вони відчайдушно кликали до Бога в палких молитвах, ангели Божі охороняли ув'язненого апостола. Час найбільшої скрути для людини — це для Бога найкраща нагода діяти. Петро перебував між двома воїнами, скутий двома ланцюгами, кожний з яких був прикріплений до зап'ястя одного з його охоронців. Тому він не міг навіть поворухнутися без їхнього відома. Двері в'язниці були надійно замкнені, а перед ними поставлено посилену охорону. Таким чином була виключена будь-яка можливість утечі або порятунку людськими зусиллями.

[253] Ситуація, в якій опинився апостол, не злякала його. Відколи він після відречення від Христа був поновлений у своєму колишньому статусі, він безстрашно і стійко зустрічав небезпеку, з благородною мужністю й хоробрістю проповідував розп'ятого, воскреслого та піднесеного Спасителя. Він вірив, що прийшов час віддати своє життя за Христа.

У ніч перед призначеною стратою скутий ланцюгами Петро спав, як звичайно, між двома воїнами. Ірод, пам'ятаючи, як Петро та Іван колись утекли з в'язниці, куди були вкинуті за їхню віру, ужив подвійних застережних заходів. Щоб домогтися від воїнів особливої пильності, на них була покладена відповідальність за збереження в'язня. Він був закутий, як уже згадувалося, і перебував у висіченій у скелі камері, двері котрої були замкнені на засуви. Шістнадцять воїнів стерегли цю камеру, регулярно змінюючи одне одного. Петра одночасно охороняли чотири воїни. Однак засуви, замки, римська варта — усе, що виключало будь-яку можливість людської допомоги, мало тільки сприяти більш повному тріумфові Бога, Котрий визволив Петра з в'язниці. Ірод, який підніс руку на Всемогу-

тнього, повинен був зазнати повного приниження й поразки у своєму замаху на життя Божого слуги.

Визволений ангелом

Цієї останньої ночі перед стратою зійшов посланий з Неба могутній ангел, щоб урятувати апостола. Масивні ворота, за якими знемагав Божий святий, відчиняються без допомоги людських рук; ангел Всевишнього заходить, і вони безшумно зачиняються за ним. Він заходить до камери, висіченій у суцільній скелі. Петро, прикутий з обох боків ланцюгами до міцних вартових, спить блаженним, мирним сном невинної людини, котра повністю покладається на Бога. Світло, яким оповитий ангел, освітлює в'язницю, але це не пробуджує апостола. Він спить здоровим, міцним сном, який відновлює сили і може бути в людини з чистим сумлінням.

Петро прокидається тільки від дотику руки ангела, який говорить йому: «Швидко вставай!» Він бачить, що його камера, котра ніколи не була благословенна жодним промінчиком сонячного світла, осяяна небесним сяйвом, а перед ним стоїть ангел великої слави. Він механічно кориться повелінню ангела; встаючи, підіймає руки і бачить, що ланцюги поспалили з його зап'ясть. І знову чує голос ангела: «Підпережися і надінь своє взуття!»

[254]

Знов-таки Петро механічно кориться, не відриваючи здивованих очей від свого небесного гостя й гадаючи, що це сон або видіння. Озброєні воїни залишаються нерухомими, ніби вирізьблені з мармуру, а ангел наказує: «Зодягнися у свій одяг і йди за мною!» Небесна істота прямує до дверей, а зазвичай говіркий Петро йде слідом, німий від подиву. Вони проходять повз нерухомих вартових, підходять до замкнених на важкі засуви дверей, що самі собою відчиняються й одразу ж зачиняються, у той час як вартові всередині і зовні залишаються нерухомими на своїх постах.

Ангел і Петро доходять до других воріт, котрі також охороняються зсередини та ззовні і котрі відчиняються як і перші — без скрипу та скреготу петель і залізних засувів; вони виходять, а ворота безшумно зачиняються. Подібним чином вони

проходять через треті ворота й опиняються нарешті на вулиці. Не було сказано жодного слова; не було чути навіть звуку кроків: оточений сліпучим світлом, ангел плавно рухається, а збентежений Петро, усе ще гадаючи, що бачить сон, прямує за своїм визволителем. Так вони минають вулицю за вулицею, і ангел, виконавши свою місію, несподівано зникає.

Небесне світло згасло, і Петро опинився в непроглядній темряві. Поступово його очі звикають до неї, і він бачить, що стоїть один на безлюдній вулиці; нічна прохолода торкається його обличчя. Тепер апостол усвідомлює, що це був не сон і не видіння. Він вільний і знаходиться в знайомій частині міста: він упізнає це місце, де так часто бував і котре думав відвідати востаннє наступного дня дорогою до місця очікуваної страти. Петро намагався згадати події, що відбулися за ці кілька хвилин. Пригадав, як заснув, закутий поміж двома воїнами, роззутий і без верхнього одягу. Оглянувши себе, бачить, що він одягнений і підперезаний.

Його зап'ястя, опухлі від важких кайданів, тепер вільні, й апостол розуміє, що його звільнення — не обман, а блаженна реальність. Завтра вранці його мали вести на страту, проте ангел звільнив його з в'язниці та від смерті. «Отямившись, Петро сказав: Нині твердо знаю, що Господь послав Свого ангела і вирвав мене з рук Ірода та від усього, чого сподівався юдейський народ!»

Відповідь на молитву

Апостол одразу ж попрямував до дому, де його брати зібралися для молитви і тієї хвилини ревно молилися за нього. «Як постукав він у ворота двору, вийшла служниця на ім'я Рода, щоб довідатися. Впізнавши голос Петра, з радості не відчинила дверей, а прибігла і повідомила, що Петро стоїть біля воріт. Вони їй сказали: Ти не при собі! Вона ж наполягала, що так воно є. А вони говорили: Це його ангел! Петро ж стукав далі. Відчинивши, побачили його й жахнулися. Давши їм знак рукою, щоб мовчали, розповів їм, як Господь його вивів із в'язниці. Сказав: Сповістіть це Якову й братам. І, вийшовши, він вирушив до іншого місця».

Радість і хвала наповнили серця віруючих, котрі постилися й молилися, за те, що Бог почув і відповів на їхні молитви, визволивши Петра з рук Ірода. Уранці народ зібрався, аби подивитися на страту апостола. Ірод послав людей привести Петра з в'язниці під посиленою охороною озброєних вартових, щоб виключити можливість утечі, залякати всіх співчуваючих та продемонструвати свою силу. Вартові охороняли двері в'язниці, замки й засуви залишалися на місці, варта перебувала всередині, ланцюги були прикріплені до зап'ясть двох воїнів, однак в'язня не було.

[256]

Відплата Іроду

Отримавши таке повідомлення, Ірод вельми розлютився і звинуватив вартових у невірності. Їх було страчено за підозру в тому, що вони скоїли злочин, заснувши на своїх постах. Водночас Ірод знав, що Петра врятувала не людська сила. Однак він твердо вирішив не визнавати, що це Божественна сила перешкодила здійсненню його огидного задуму. Не бажаючи принижувати себе подібним чином, він зухвало кинув виклик Богові.

Незабаром після звільнення Петра з в'язниці Ірод вирушив з Юдеї до Кесарії. Там він влаштував велике свято, розраховане на те, щоб викликати захоплення і схвалення народу. Любителі задоволень, зібрані з усіх країв, бенкетували й упивалися вином. Поява Ірода перед народом була позначена великою пишністю. Його одяг, виблискуючи золотом і сріблом, відбиваючи сонячне проміння в сяючих складках, засліплював очі присутніх. З великою пишністю й манірністю став він перед натовпом і виголосив красномовну промову.

Велична зовнішність і добірна мова Ірода справили на присутніх сильне враження. Їхнє сприйняття було вже спотворене розвагами й випитим вином; вони були засліплені блискучими прикрасами Ірода, зачаровані його шляхетними манерами та красномовністю; перебуваючи в дикому захваті, вони вдалися до низькопоклонства, називаючи його богом і заявляючи, що смертна людина не може так виглядати й володіти такою вражаючою красномовністю. Далі вони оголосили, що зав-

жди поважали його як правителя, але віднині поклонятимуться йому як богові.

[257]

Ірод знав, що не заслуговує такої хвали й честі, однак не докорив народові за ідолопоклонство, а прийняв його як належне. З гордим вдоволенням виглядом він слухав вигуки натовпу: «Це голос бога, а не людини!» Ті самі голоси, що зараз прославляли цього нікчемного грішника, лише кілька років тому несамовито кричали: «Покінчити з Ісусом! Розіпни Його! Розіпни Його!» Ірод приймав ці лестощі й пошану з великим задоволенням; почуття тріумфу переповнювало його серце, та раптом з ним сталася миттєва жахлива зміна. Його лице, спотворене болем, зблідло, немов у мерця, і вкрилося великими краплями поту. На якусь мить він застиг від болю й жаху, а потім, повернувши до зляканих друзів смертельно бліде обличчя, закричав глухим розпачливим голосом: «Той, кого ви звеличуєте як бога, уражений смертю!»

Ірода, який мучився від нестерпного болю, винесли з місця огидної гулянки, веселощів, помпезності та хвастощів, до котрих тепер він відчував огиду в душі. Хвилину тому він з гордістю приймав хвалу і поклоніння натовпу, а тепер зрозумів, що й сам перебуває в руках могутнішого за нього Владики. Ірод відчув докори сумління, згадав про свій жорстокий наказ убити невинного Якова, своє невтомне переслідування послідовників Христа, намір умертвити апостола Петра, котрого Бог визволив з його рук. Він пригадав, як, знавіснівши від образи й розчарування, помстився на вартових в'язниці, безжалісно віддавши їх на страту. Він зрозумів, що Бог, Котрий врятував від смерті апостола, мав тепер справу з ним, безжалісним гонителем. Він не знаходив, та й не сподівався відчути полегшення від тілесного болю і душевних мук. Ірод знав Закон Божий, який проголошував: «Хай не буде тобі інших богів передо Мною», та розумів, що, прийнявши від людей поклоніння, тим самим переповнив міру свого беззаконня і стягнув на себе праведний гнів Божий.

Той самий ангел, котрий залишив царствені небесні двори задля порятунку Петра від влади його гонителя, став для Ірода вісником гніву і суду. Ангел штовхнув Петра, щоб розбудити його від сну, однак зовсім іншим був удар, який він спрямував

на нечестивого царя, уразивши його смертельною хворобою. Бог показав Своє презирство до гордості Ірода, і той, хто, зодягнувшись у блискучі шати, хизувався перед захопленими поглядами народу, згнів ще заживо, з'їдений хробаками. Ірод помер у жахливих тілесних і душевних муках, отримавши справедливу кару від Бога. [258]

Такий прояв Божественного суду справив на людей сильний вплив. Апостол Христа був чудодійним чином визволений із в'язниці та від смерті, а його гонителя уразило Боже прокляття. Ця вістка поширилася по всіх краях, і багато людей повірило в Христа. [259]

Розділ 41. В інших краях

За основу розділу взято Дії 13:1-4; 15:1-31.

Апостоли й учні, які залишили Єрусалим під час лютого гоніння, що постало там після мученицької смерті Стефана, проповідували Христа в навколишніх містах винятково євреям та євреям-елліністам. «І Господня рука була з ними: тож велика кількість тих, що повірили, навернулася до Господа» (Дії 11:21).

Почувши цю добру новину, віруючі в Єрусалимі зраділи і послали Варнаву, котрий був «доброю людиною, сповнений Духа Святого», до Антіохії, столиці Сирії, допомогти місцевій церкві. Там він працював з великим успіхом. Оскільки роботи ставало дедалі більше, Варнава попросив Павла допомогти, і двоє учнів працювали разом у тому місті впродовж року, навчаючи людей та долучаючи до Христової Церкви нових членів.

Серед мешканців Антіохії було багато як євреїв, так і язичників. Завдяки здоровому клімату, мальовничій природі, багатству, вишуканості й культурі, місто притягувало до себе багатьох любителів задоволень та легкого життя. Обширна торгівля зробила його важливим центром, де знаходилися представники всіх національностей. Тому воно було містом розкошів і пороку. Через нечестя її мешканців Божа кара врешті-решт спіткала Антіохію.

[260]

Саме тут учнів уперше стали називати християнами. Це ім'я вони отримали тому, що Христос був головною темою їхніх проповідей, учення і розмов. Вони постійно розповідали про події з життя Ісуса, коли Його учні були благословенні Його особистою присутністю. Учні невтомно свідчили про Його вчення і чудеса зцілення хворих, про те, як Він виганяв демонів та воскрешав мертвих. Тремтячими вустами, зі сльозами на очах звіщали вони про муки Господа в Гетсиманському саду,

про зраду, суд і страту, про довготерпіння й покору, з якими Він зносив образи і катування від Своїх ворогів, про Богоподібну жалість, з якою молився за Своїх гонителів. Вони з радістю говорили про Його воскресіння, вознесіння та Його посередницьке служіння на Небі задля грішної людини. Язичники цілком справедливо могли називати їх християнами, оскільки вони проповідували про Христа і зверталися через Нього в молитвах до Бога.

У густонаселеному місті Антіохії Павло знайшов чудове поле діяльності, де його висока освіченість і мудрість у поєднанні із запалом справляли могутній вплив на мешканців та постійних відвідувачів цього культурного центру.

Тим часом праця апостолів була сконцентрована в Єрусалимі, куди під час встановлених свят на поклоніння до храму приходили з усіх країн євреї, що розмовляли різними мовами. У такі дні апостоли проповідували Христа з непохитною мужністю, хоча й знали, що цим вони постійно наражали своє життя на небезпеку. Багато людей навернулися у віру; повернувшись до своїх домівок у різних куточках країни, вони сіяли насіння істини серед усіх народів і класів суспільства.

Петро, Яків та Іван були впевнені, що Бог призначив їм проповідувати Христа на батьківщині серед своїх співвітчизників. Однак Павло під час молитви в храмі отримав доручення від Бога, і йому надзвичайно ясно було показано його широке поле місіонерської діяльності. Аби приготувати Павла до обширної важливої праці, Бог наблизив його до Себе та відкрив перед його зачудованим поглядом красу і славу Неба.

[261]

Рукопокладання Павла й Варнави

Бог спілкувався з вірними пророками й учителями Церкви в Антіохії. «Як служили вони Господові й постили, сказав Святий Дух: Відділіть Мені Варнаву та Савла на діло, на яке Я покликав їх»(Дії 13:2). Тому ці апостоли були посвячені Богові найсерйознішим чином через піст, молитву і покладання рук: вони були послані на їхнє поле діяльності серед язичників.

І Павло, і Варнава працювали як служителі Христа, а Бог щедро благословив їхній труд. Однак жоден із них не був

раніше офіційно посвячений на євангельське служіння через молитву й покладання рук. Тепер, наділені повнотою духовної влади, вони були уповноважені Церквою не тільки навчати істини, а й здійснювати хрещення та організовувати церкви. Це була важлива доба для Церкви. Хоч серединна перегородка розділення між юдеями та язичниками була зруйнована смертю Христа і язичники отримали всі переваги Євангелія, у багатьох віруючих юдеїв ще не спало з очей покривало, тому вони не могли чітко усвідомити завершення того, що було скасоване Сином Божим. Тепер потрібно було енергійно працювати серед язичників, щоб Церква зміцнилася завдяки великій кількості новонавернених душ.

При виконанні такої особливої роботи апостоли могли зустрітися з підозрами, упередженістю і ревнощами. Оскільки апостоли відмовилися від поняття про виняткове, привілейоване становище юдеїв, то цілком природно, що їхнє вчення і погляди були б прийняті за ересь; крім того, їхні повноваження як служителів Євангелія могли викликати сумнів у багатьох ревних віруючих євреїв. Бог передбачив усі ці труднощі, яких мали зазнати Його слуги, тому у Своїй мудрості спонукав організовану Божу Церкву на ділити їх незаперечною владою, щоб їхня діяльність була поза всяким сумнівом.

Пізніше обрядом посвячення в духовний сан через покладання рук почали сильно зловживати. Цьому акту почали безпідставно приписувати важливе значення, ніби на рукопокладених негайно сходить сила, яка робить їх одразу ж придатними до всякої пасторської роботи, неначе сила криється в самому акті покладання рук. Оповідь про цих двох апостолів містить лише простий запис про покладання рук і те значення, яке воно мало для їхньої праці. Як Павло, так і Варнава вже отримали доручення від Самого Бога, і обряд рукопокладання не приніс їм додаткової благодаті чи ефективності. Цим обрядом Церква лише ставила свою печатку на Божу роботу; це була загально визнана форма призначення на певне служіння.

Перша Генеральна Конференція

Деякі євреї з Юдеї викликали загальне збентеження серед віруючих язичників, порушивши питання про обрізання. З великою впевненістю вони стверджували, що ніхто не може спастися, якщо не буде обрізаний і не виконуватиме всього церемоніального закону.

Це було важливе питання, котре великою мірою схвилювало Церкву. Павло і Варнава негайно відреагували на нього, протестуючи проти того, аби представляти його язичникам. Їм протистояли віруючі євреї з Антіохії, які підтримували позицію братів з Юдеї. Це питання викликало багато дискусій і порушило злагоду в Церкві; врешті-решт, антіохійська церква, побоюючись, аби подальше обговорення цього питання не спричинило розділення між ними, вирішила послати Павла й Варнаву, а з ними ще кількох відповідальних мужів з Антіохії до Єрусалима, щоб викласти це питання перед апостолами і пресвітерами. Там вони мали зустрітися з посланцями різних церков, а також із тими, що прийшли для участі в прийдешніх щорічних святах. Тим часом усякі суперечки повинні були припинитися до остаточного рішення, котре мали прийняти відповідальні мужі Церкви. Потім це рішення мало бути одноставно прийняте різними церквами країни.

[263]

Прибувши до Єрусалима, делегати з Антіохії розповіли перед зібранням церков про успіх, яким супроводжувалося їхнє служіння, та про замішання, викликане тим, що деякі навернені фарисеї оголосили, буцімто навернені з язичників повинні заради спасіння обрізуватися й виконувати закон Мойсея.

Юдеї пишалися своїм встановленим Господом богослужінням та дійшли висновку: оскільки Бог колись точно окреслив для євреїв порядок богопоклоніння, то неможливо, щоб Він дозволив запровадити зміни в цих приписах. Вони вирішили, що християнство має об'єднатися з єврейськими законами й обрядами. Вони повільно приходили до розуміння завершення того, що Христос скасував Своєю смертю, та усвідомлення, що всі їхні жертвоприношення були прообразом смерті Сина Божого, в якій символ зустрівся з реальністю, позбавляючи

запроваджені Богом обряди й жертвоприношення юдейської релігії їхнього значення та цінності.

Павло пишався своєю фарисейською суворістю, однак після того, як Христос відкрився йому в дорозі до Дамаска, він зрозумів, у чому полягає місія Спасителя та його праця з навернення язичників; він повністю усвідомив різницю між живою вірою й мертвим формалізмом. Павло і далі стверджував, що є сином Авраама та виконує Десять Заповідей за буквою й духом настільки ж ретельно, як і до свого навернення в християнство. Проте він знав: прообразне служіння повинно невдовзі припинитися, оскільки відбулося те, на що воно вказувало, і світло Євангелія проливало свою славу на юдейську релігію, надаючи нового значення її стародавнім обрядам.

[264]

Досвіди на підставі досвіду Корнилія

Питання, винесене на розгляд собору, створювало, здавалося, нездоланні труднощі в усіх відношеннях. Але Святий Дух уже фактично вирішив цю проблему, від якої залежало благополуччя і навіть саме існування християнської Церкви. Для вирішення цього гострого питання апостолам були дані мудрість, благодать, освячене судження.

Петро переконував, що Святий Дух вирішив це питання, зійшовши з однаковою силою на необрізаних язичників та обрізаних юдеїв. Він розповів про своє видіння, в якому Бог показав йому скатертину, наповнену різноманітними чотириногими звірами, і наказав йому зарізати та їсти. Коли ж він відмовився, запевняючи, що ніколи не їв нічого поганого або нечистого, Бог сказав: «Що Бог очистив, того не вважай за погане!»

Петро сказав: «Серцезнавець Бог засвідчив їм, давши, як і нам, Святого Духа; жодної різниці не зробив між нами й ними, вірою очистивши їхні серця. То чому ж тепер випробовуєте Бога, намагаючись накласти учням на шию ярмо, якого не змогли понести ні наші батьки, ні ми?»

Цим ярмом був не Закон Десяти Заповідей, як стверджують ті, хто противиться стримуючим вимогам Закону. Петро посилався на церемоніальний закон, який був скасований роз-

п'яттям Христа. Промова Петра налаштувала зібраних на те, щоб розсудливо вислухати Павла й Варнаву, котрі розповіли їм про свої досвіди в роботі серед язичників.

Рішення

Яків рішуче засвідчив, що Бог задумав дати язичникам усі переваги юдеїв. Святий Дух вважав за потрібне не накладати вимог церемоніального закону на навернених язичників; апостоли й старші після ретельного дослідження питання побачили його в однаковому світлі, і їхні думки узгоджувалися з думкою Духа Божого. Яків головував на соборі та виніс остаточне рішення: «Тому я вважаю, що не треба турбувати тих язичників, які навертаються до Бога».

[265]

За його рішенням церемоніальний закон і особливо обряд обрізання жодним чином не мали нав'язуватися язичникам або навіть пропонуватися їм. Яків намагався переконати своїх братів, що язичники, навернувшись до Бога з ідолопоклонства, здійснили велику зміну у своїй вірі, тому необхідно виявляти велику обережність і не тривожити їх питаннями, які бентежать та викликають сумнів, аби вони не розчаровувалися, ідучи слідом за Христом.

Проте язичники не повинні були обирати таку лінію поведінки, яка б суттєвим чином суперечила поглядам їхніх братів-євреїв або могла викликати в останніх упередженість до них. Тому апостоли і старші погодилися написати напучення язичникам у листі, щоб ті стримувалися від жертв ідолам, розпусти, задушеного і крові. Від них вимагалось виконувати Заповіді й жити у святості. Язичників запевнили в тому, що мужі, котрі нав'язували їм обрізання, не були уповноважені на це апостолами.

Павло й Варнава були рекомендовані їм як мужі, котрі задля Господа ризикували власним життям. Разом з цими апостолами були послані Юда й Сила, щоб усно оголосити язичникам рішення собору. Четверо слуг Божих були послані до Антіохії з листом та вісткою, котрі мали покласти край усім суперечкам, бо це був голос найвищого авторитету на Землі.

Собор, який вирішив цю справу, складався із засновників християнських церков юдеїв та язичників. Були присутні старші з Єрусалима, посланці з Антіохії та найбільш впливових церков. Собор не претендував на непогрішимість у своїх обговореннях, натомість діяв, виходячи з повелінь просвіченого судження та користуючись авторитетом Церкви, встановленої згідно з Божественною волею. Вони побачили, що Сам Бог [266] вирішив це питання, наділивши язичників Святим Духом, тому їм залишалось дотримуватися керівництва Духа.

Це питання було вирішене без голосування всіх присутніх там християн. Апостоли і старші — впливові мужі, котрі володіли розсудливістю — підготували й видали указ, який пізніше був прийнятий християнськими церквами. Однак не всі були задоволені таким рішенням, з'явилася фракція лжебратів, які вирішили діяти на власний розсуд. Вони нарікали, прискіпувалися, пропонували нові плани, намагаючись перешкодити роботі досвідчених мужів, котрих Бог поставив навчати доктрини Христової. Церкві довелося зустрітися з такими перешкодами [267] від початку, і вони існуватимуть до кінця часу.

Розділ 42. Роки служіння Павла

Павло був невтомним працівником. Він постійно подорожував з місця на місце; іноді через непривітні місцевості, іноді по воді, у шторм і бурю. Він не дозволяв, аби щось перешкоджало йому у виконанні його роботи. Павло був слугою Божим і мав виконати Його волю. В усній та письмовій формі він звіщав вістку, котра завжди приносила допомогу й силу Божій Церкві. Для нас, людей, котрі живуть наприкінці історії Землі, вістка, яку він проповідував, ясно попереджає про небезпеки, що загрожуватимуть церкві, та про фальшиві вчення, з якими доведеться зустрітися Божому народові.

Павло йшов від країни до країни, від міста до міста, проповідуючи Христа й засновуючи церкви. Усюди, де тільки знаходилися слухачі, він трудився, протидіючи помилковим поглядам і спрямовуючи ноги людей на шлях правди. Людей, які внаслідок його праці приймали Христа, він згуртовував у церкву. І робив це навіть тоді, коли їх було дуже мало. Павло не забував про утворені ним церкви. Якою б маленькою не була церква, вона була об'єктом його турботи й зацікавленості.

Покликання Павла вимагало від нього різноманітних видів служіння: праці власними руками з метою заробити на життя, організації церков, написання послань до раніше утворених церков. Однак про всі свої труди він говорив: «Я відчайдушно біжу до мети» (Филп. 3:14). В усій своїй праці він неухильно прагнув до однієї мети: бути вірним Христові, Котрий відкрився йому тоді, коли він зневажав Його Ім'я і робив усе можливе, аби примусити й інших зневажати Його. Єдиною великою метою його життя було служіння і хвала Тому, Чие ім'я колись викликало в нього презирство. Його єдиним бажанням було придбання душ для Спасителя. Юдеї і язичники могли повстати проти нього й переслідувати його, але ніщо не могло примусити його ухилитися від мети.

[268]

Павло аналізує своє життя

У Посланні до филип'ян Павло змальовує своє життя до і після навернення. «Коли хто й думає покладатися на тіло, — говорить він, — то я тим паче: обрізаний восьмого дня, з роду Ізраїля, з племені Веніямина, єврей з євреїв, щодо Закону — фарисей, щодо ревності — гонитель Церкви, щодо праведності, яка від Закону, — бездоганний» (Филп. 3:4-6).

Після свого навернення він свідчить: «І взагалі, все визнаю за втрату в порівнянні з величчю пізнання мого Господа Ісуса Христа, заради Якого я все втратив і вважаю за сміття, аби здобути Христа, виявитися в Ньому не зі своєю праведністю, яка від Закону, але з тією, що через віру в Христа, з праведністю, яка від Бога, через віру» (Филп. 3:8,9).

Праведність, яку досі він так високо цінував, тепер втратила в його очах усяку цінність. Палким бажанням його серця було «пізнати Його, і силу Його воскресіння, і бути спільником у Його стражданнях, уподібнюючись Його смерті, аби якимось досягти воскресіння мертвих. Не тому, що я вже осягнув або вже став досконалим, але борюся, щоб осягнути — для цього і здобув мене Ісус Христос. Брати, я не вважаю себе тим, що осягнув. Але забуваючи те, що позаду, і прямуючи до того, що попереду, я відчайдушно біжу до мети — до нагороди високого Божого покликання в Ісусі Христі» (Филп. 3:10-14).

[269]

Працівник, здатний пристосуватися до різних умов

Подивіться на Павла в підземній в'язниці у Филипах, де, незважаючи на виснажливий біль, в опівнічній тиші лунає його похвальна пісня. Після того як землетрус відчинив двері в'язниці, знову почувся його голос, підбадьорюючи сторожачичника: «Не роби собі ніякого зла, бо всі ми тут!» — кожен на своєму місці, — стримувані присутністю одного в'язня. І сторож, переконавшись в істинності віри, що підтримувала Павла, запитує про шлях спасіння та з усіма своїми домашніми приєднується до переслідуваного гурту учнів Христа.

Подивіться на Павла в Афінах, перед радою в Ареопагу, де на наукові докази він відповідає науковими доказами, на

логіку — логікою, на філософію — філософією. Зауважте, з яким тактом, породженим Божественною любов'ю, він указує на Єгови як «Невідомого Бога», Котрому його слухачі, самі того не усвідомлюючи, поклонялися; як словами їхнього ж поета він змальовує Його як Отця, дітьми Котрого вони є. Послухайте, як у вік кастовості, коли прав людини повністю не визнавали, він представляє велику істину про людське братерство, звіщаючи, що Бог «створив з одного весь людський рід, щоб жив по всій поверхні землі». І далі він показує, як у всі стосунки Бога з людьми вплетена золота нитка Його намірів благодаті й милості. Він «назначив заздалегідь окреслені пори та межі їхнього проживання, щоб шукали Бога: може, відчують Його і знайдуть, бо ж недалеко Він від кожного з нас».

Послухайте його на суді Феста, коли цар Агрипа, переконаний в Істині Євангелія, вигукує: «Ще трохи і мене переконаєш стати християнином». З якою лагідністю та ввічливістю Павло, [270] указуючи на свої ланцюги, відповідає: «Чи трохи, чи багато, але благав би я Бога, щоб не тільки ги, а й усі, що сьогодні мене чують, стали такими, як я, за винятком оцих кайданів».

Ось як, за власними словами апостола, проходило його життя: «У подорожах був часто, у небезпеках на ріках, у небезпеках від розбійників, у небезпеках від одноплемінників, у небезпеках від язичників, у небезпеках у місті, у небезпеках у пустині, у небезпеках на морі, у небезпеках від лжебратів, у клопотах і труднощах; часто в недосипанні, в голоді й спразі, дуже часто в постах, у холоді і в наготі» (2 Кор. 11:26,27).

«Коли нас ображають, — говорить він, — ми благословляємо, коли переслідують, — терпимо, коли лають — молимося»; «як ті, що сумують, але завжди радіють; як убогі, але багатьох збагачуємо; наче ті, що нічого не мають, але всім володіють» (1 Кор. 4:12,13; 2 Кор. 6:10).

Служіння в кайданах

Незважаючи на те, що Павло довгий час був в'язнем, Господь виконував через нього Свою особливу роботу. Його кайдани мали стати засобом для поширення вістки про Христа, а отже, прославлення Бога. Коли його посилали від міста до

міста на суд, він свідчив перед царями й правителями про Ісуса, про цікаві епізоди з власного навернення, щоб вони залишалися без виправдання стосовно свого незнання про Ісуса. Тисячі повірили в Нього і раділи в Його Імені.

Я бачила, що під час морської подорожі Павла виконався особливий намір Бога. За Його задумом екіпаж корабля мав стати свідком Божої сили, явленої через Павла, щоб і язичники почули Ім'я Ісуса і багато душ навернулися завдяки вченню Павла та звершеним ним чудесам. Царі й правителі були зачаровані його доказами, і коли він із запалом та силою Святого Духа проповідував Ісуса, розповідаючи про цікаві епізоди зі свого досвіду, вони переконувалися, що Ісус був Сином Божим.

[271]

Розділ 43. Мученицька смерть Павла і Петра

Упродовж багатьох років апостоли Павло і Петро трудилися окремо один від одного: Павло проповідував Євангеліє язичникам, а Петро працював, головним чином, серед євреїв. Але згідно з Провидінням Божим, обом довелося свідчити про Христа в столиці світу, на її землі мала пролитися їхня кров як насіння рясного жнива святих і мучеників.

Приблизно в той час як Павла заарештували вдруге, Петро також був затриманий і кинутий у в'язницю. Павло став особливо незносним для властей через свій запал та успіх у викритті обману й руйнуванні планів Симона-чаклуна, котрий прийшов услід за ним до Риму з метою протидіяти й чинити перешкоди євангельській роботі. Нерон вірив у магію і підтримував Симона. Тому був дуже розлючений на апостола і видав наказ про його арешт.

Злоба, яку імператор відчував проти Павла, посилилася через те, що члени імператорського дому, а також інші вельможі навернулися в християнство під час його першого ув'язнення. З цієї причини він подбав про те, щоб умови, в яких Павло перебував під час другого ув'язнення, були значно суворішими, ніж під час першого, залишивши йому невелику можливість для проповіді Євангелія. Нерон вирішив при першій слушній нагоді позбавити його життя. Слова, сказані апостолом на останньому суді, справили на Нерона таке сильне враження, що він відклав рішення з цього питання, ані виправдавши, ані засудивши його. Та вирок був лише відкладений. Незабаром було оголошене рішення, згідно з яким Павло повинен був зійти в могилу як мученик. Оскільки він був римським громадянином, його не віддали на тортури, а обезглавили.

Петра як єврея й чужоземця засудили на бичування й розп'яття. В очікуванні цієї страшної смерті апостол пригадав свій великий гріх — відречення від Ісуса під час суду — і думав тільки про те, що був не достойний такої великої честі — по-

[272]

мерти так, як помер його Вчитель. Петро щиро розкався у цьому гріху і був прощений Христом, про що свідчить дане йому почесне доручення пасти овець ягнят отари. Та сам він ніколи не простив собі цього. Навіть думка про муки, пов'язані з останньою жахливою сценою, не могли пом'якшити гіркоту його суму й покаяння. Він просив своїх катів виявити до нього останню милість: прибити його до хреста донизу головою. Прохання задовольнили: саме так помер великий апостол Петро.

Останнє свідчення Павла

Павла таємно повели на місце страти. Його гонителі, занепокоєні великим впливом апостола, побоювалися, що навіть сцена його смерті може спричинити навернення багатьох людей у християнство. Тому лише небагатьом дозволили бути присутніми там. Однак навіть бездушні воїни, що супроводжували Павла, слухали його, з подивом зауважуючи, що він був бадьорим і навіть радісним перед лицем такої смерті. Його дух прощення щодо своїх убивць та до кінця непохитне довір'я Христові виявилися запахом життя на життя для тих, хто став свідком його мученицької смерті. Незабаром чимало душ прийняли Спасителя, Якого проповідував Павло, і безстрашно запечатали свою віру власною кров'ю.

[273]

До останньої години життя Павла свідчило про правдивість його слів, записаних у Другому Посланні до коринтян: «Бог, Який сказав: Нехай із темряви засяє світло! — освітив наші серця, щоб просвітити пізнанням Божої слави в особі Ісуса Христа. Цей скарб ми носимо в глиняних посудинах, щоб велич сили була Божа, а не наша. В усьому нас тіснять, але ми не пригноблені; ми в скрутних обставинах, але не впадаємо в розпач; нас переслідують, але ми не залишені; нас принижують, але ми не вигублені; ми завжди носимо в тілі мертвість Ісуса, щоб і життя Ісуса проявилось в нашому тілі» (2 Кор. 4:6-10). Його сила таїлася не в ньому, а в присутності й дії Божественного Духа, Який наповнив його душу, підкоривши всі думки волі Христа. Той факт, що його власне життя підтверджувало проголошувану ним істину, надавало сили переконання його

проповіді й поведінці. Пророк говорить: «Думку, оперту на Тебе, зберігаєш Ти у повнім спокої, бо на Тебе надію вона покладає» (Ісаї 26:3). Саме цей небесний мир, що спочивав на обличчі Павла, придбав для Євангелія не одну душу.

Апостол дивився у славне майбутнє не зі страхом чи невпевненістю, а з радісною надією і палким очікуванням. Стоячи на місці мученицької смерті, він бачив не виблискуючий меч ката і не зелену землю, що скоро мала прийняти його кров; він дивився вгору і крізь спокійну блакить неба того літнього дня бачив престол Вічного. О, Господи! Ти — моя втіха і моя доля. Коли я обійму Тебе? Коли побачу Тебе сам, без розділяючої тьмяної завіси? — такою була його мова.

Через усе земне життя Павло проніс із собою атмосферу Неба. Усі, хто спілкувався з ним, відчували вплив його зв'язку з Христом та спільності з ангелами. У цьому криється сила істини. Незбагнений, неусвідомлений вплив святого життя — найпереконливіша проповідь, яка тільки може бути виголошена на користь християнства. Аргументи, навіть найбільш незаперечні, можуть викликати опір, але приклад побожності володіє силою, котрій неможливо протистояти. [274]

Забувши про власні страждання, яких невдовзі він мав зазнати, апостол відчував глибоку тривогу за учнів, котрих незабаром залишить і котрим доведеться зустрітися з упередженістю, ненавистю і переслідуваннями. Він намагався зміцнити й підбадьорити тих небагатьох християн, які супроводжували його на місце страти, повторюючи надзвичайно цінні обітниці, дані для переслідуваних за праведність. Він запевнив їх, що в Господа не залишиться марним жодне слово, сказане Ним стосовно Його випробовуваних вірних дітей. Вони встануть і світитимуться, бо світло Господнє засяє над ними. Вони зодягнуться у свої прекрасні шати, коли з'явиться слава Господня. Недовгий час вони будуть засмучені всілякими випробуваннями та позбавлені земних вигод, однак повинні підбадьорювати свої серця словами: Я знаю, Кому я повірив. Він може зберегти те, що я довірив Йому. Його гнів скінчиться, надійде радісний ранок миру і чудовий день.

Вождь нашого спасіння приготував Свого слугу до останнього великого бою. Викуплений жертвою Христа, омитий від

гріха Його кров'ю і зодягнений у Його праведність, Павло має в самому собі свідчення того, що його душа дорогоцінна в очах його Викупителя. Його життя захищене з Христом у Богові, і він переконаний: Той, Хто переміг смерть, здатний зберегти довірене Йому. В його пам'яті постає обітниця Спасителя: «Я воскресну його останнього дня» (Івана 6:40). Думки й надії апостола зосереджені на Другому приході його Господа. І коли кат опустил свого меча і мученика оповила смертна тінь, його остання думка лине, як линутиме й перша під час великого пробудження, до Життєдавця, Котрий запросить його увійти в радість спасених.

[275] Минуло майже двадцять років з того часу, як Павло, старець, пролив свою кров за Слово Боже і свідчення Христа. Жодна рука не описала для прийдешніх поколінь останніх сцен життя цього святого мужа, однак Богонатхненне Слово зберегло для нас його передсмертне свідчення. Подібно до звуку сурми його голос лунає впродовж усіх років; його мужність надихала тисячі свідків Христа і пробуджувала в тисячах засмучених сердець відлуння його тріумфальної радості: «Бо я вже стаю жертвою, і настає час мого відходу. Я звершив добрий подвиг, закінчив свій біг, зберіг віру. А тепер приготовлено мені вінець праведності, який того дня дасть мені Господь, справедливий Суддя; і не тільки мені, а й усім, що полюбили Його приход»

[276] (2 Тим.4:6-8)

Розділ 44. Велике відступництво

Коли Ісус відкрив Своїм учням долю Єрусалима та події, пов'язані з Другим приходом, Він також передрік, чого зазнає Його народ, відколи Він буде забраний від них і до Його повернення у силі й славі задля їхнього визволення. З Оливної гори Спаситель бачив бурі, котрих мала зазнати Апостольська Церква. Перед Його поглядом, що проникав далеко в майбутнє, поставали люті спустошливі урагани, що мали обрушитися на Його послідовників у прийдешні віки темряви й переслідування. Небагатьма короткими, повними грізного значення реченнями Він передрік долю, котру правителі цього світу визначили Божій Церкві. Послідовники Христа мали прямувати тією ж дорогою приниження, ганьби і страждань, якою ішов їхній Господь. Ворожнеча, що спалахнула проти Викупителя світу, буде виявлена до всіх, хто повірить у Його Ім'я.

Історія Ранняї Церкви свідчить про виконання слів Спасителя. Сили землі й пекла повстали проти Христа в особі Його послідовників. Язичество, передбачаючи, що в разі перемоги Євангелія його храми й вівтарі будуть скинуті, зібрало всі свої сили для знищення християнства. Запалав вогонь переслідування. Християн позбавляли майна й виганяли з їхніх осель. Вони «витерпіли великий подвиг страждань», «зазнали знущань і побоїв, а також кайданів і ув'язнення» (Євр. 11:36). Безліч людей запечатали своє свідчення власною кров'ю. Вельмож і рабів, багатих і бідних, освічених і невчених — усіх однаково безжалісно вбивали.

[277]

Однак даремними були зусилля сатани знищити Божу Церкву за допомогою насильства. Велика боротьба, в якій учні Ісуса віддали своє життя, не припинилася, коли ці вірні прапороносці полягли на своїх постах. Своєю поразкою вони перемогли. Божих працівників убивали, але Його справа невпинно рухалася вперед. Євангеліє продовжувало поширюватися, а число його прихильників зростало. Воно проникало в місця,

недоступні навіть для римського орла. Напучуючи язичеських правителів, які завзято переслідували віруючих, християнин промовляв так: «Ви можете вбивати нас, мучити, засуджувати... Ваша несправедливість є доказом нашої невинності... Ваша жорстокість... не приносить жодної користі». Це ще більше спонукувало інших поділяти їхні переконання. «Чим більше ви нас убиваєте, тим більше нас стає; кров християн — насіння».

Тисячі були ув'язнені й убиті, проте на зміну їм приходили інші. Христос прославить і визнає переможцями всіх, хто помер мученицькою смертю за свою віру. Ці люди змагалися добрим подвигом віри, і коли прийде Христос, вони отримають вінець слави. Страждання, котрих зазнавали християни, ще більше зближували їх одне з одним та їхнім Викупителем. Приклад їхнього життя і передсмертне свідчення — постійний аргумент на користь істини; там, де цього менш за все можна було сподіватися, підлеглі сатани відмовлялися служити йому і ставали під прапор Христа.

Компроміс із язичеством

[278] З метою досягти більшого успіху в боротьбі з Божим правлінням сатана вирішив піднести свій прапор у християнській Церкві. Якщо йому вдасться обманути послідовників Христа і стягнути на них Боже незадоволення, вони втратять силу, стійкість, рішучість і стануть для нього легкою здобиччю.

Тепер великий противник намагається хитрощами досягти того, чого не зміг домогтися силою. Гоніння припинилися, натомість з'явилося небезпечне зваблення земним багатством і світською славою. Ідолопоклонники прийняли деякі положення християнської віри, відкинувши її суттєві істини. Вони стверджували, що прийняли Ісуса як Сина Божого й повірили в Його смерть і воскресіння, однак не усвідомлювали своєї гріховності, не відчували потреби в покаянні та перетворенні серця. Зробивши деякі поступки зі свого боку, вони запропонували християнам також піти на поступки, щоб усі могли об'єднатися на основі віри у Христа.

Тепер Церква опинилася в страшній небезпеці. У порівнянні з цим в'язниця, тортури, вогонь і меч були благословенням.

Деякі християни залишалися непохитними, заявляючи, що не можуть піти на компроміс. Інші вважали: якщо вони поступляться деякими положеннями своєї віри або видозмінять їх та об'єднаються з тими, хто частково прийняв християнство, то цим сприятимуть їхньому повному наверненню. Для вірних послідовників Христа це був час великого переживання. Під маскою християнства сатана непомітно закрадався в Церкву, спотворюючи віру й відвертаючи від Слова Істини.

Врешті-решт, більша частина християн понизила свої норми і християнство з'єдналося з язичеством. Хоч ідолопоклонники видавали себе за навернених членів Церкви, вони продовжували триматися свого ідолопоклонства, лише замінивши предмети колишнього поклоніння зображеннями Ісуса, Марії та святих. Гидка закваска ідолопоклонства, внесена таким чином у Церкву, продовжувала свою згубну роботу. Хибні вчення, забобони, язичеські обряди стали частиною її віри і поклоніння. Коли послідовники Христа об'єдналися з ідолопоклонниками, християнська релігія стала спотвореною, а Церква втратила свою чистоту і силу. Однак деякі не піддалися цьому обманові. Вони продовжували залишатися вірними Авторіві Істини, поклоняючись лише Богові.

[279]

Люди, що називають себе послідовниками Христа, завжди поділялися на два класи. У той час як одні досліджують життя Спасителя, щиро намагаються виправити свої вади й наслідувати Зразок, інші — ухиляються від простих, практичних істин, які викривають їхні гріхи. Навіть за найкращих часів Церква складалася не тільки зі справжніх, чистих, щирих християн. Наш Спаситель навчав: людей, які свідомо потурають гріхові, не слід приймати до Церкви. Проте Він підтримував спілкування з людьми, котрі володіли недосконалими характерами, даючи їм можливість пізнати Його вчення і приклад, аби вони могли побачити й виправити свої помилки.

Однак не має нічого спільного між Князем світла та князем темряви, також не може бути жодної єдності і між їхніми послідовниками. Погодившись об'єднатися з тими, котрі тільки частково навернулися з язичества, християни стали на шлях, який усе далі й далі відводив їх від істини. Сатана торжествував, що йому вдалося ввести в оману багатьох послідовників

Христа. Згодом він почав усе більше виявляти над ними свою владу, спонукуючи їх переслідувати тих, які залишилися вірними Богові. Про те, як протидіяти правдивій християнській вірі, ніхто не знав краще за людей, котрі колись були її захисниками, тому християни-відступники, об'єднавшись із наполовину наверненими язичниками, спрямували свою зброю проти найсуттєвіших положень Христового вчення.

Від тих, що бажали залишатися вірними, вимагалися відчайдушні зусилля, аби встояти проти омани й гидоти, котрі під личиною святості проникли в Церкву. Біблію не приймали за мірило віри. Учення про релігійну свободу розцінювалося як ересь, а його прихильників ненавиділи й оголошували поза законом.

[280]

Вірні залишають Церкву

Після довгої запеклої боротьби невелика кількість вірних вирішила розірвати усякий зв'язок із церквою-відступницею, якщо вона продовжуватиме відмовлятися очистити себе від омани й ідолопоклонства. Вони бачили, що відокремлення було абсолютно необхідним, аби коритися Слову Божому. Вони не наважувалися толерувати оману, котра могла мати фатальні наслідки для їхніх душ, і подавати приклад, небезпечний для віри їхніх дітей та онуків. Для збереження миру і єдності вони були готові піти на будь-які поступки, що не суперечили їхній вірності Богові, однак розуміли, що жертвування принципом — надто дорога ціна навіть для досягнення миру. Якщо єдність може бути збережена тільки шляхом компромісу істини й праведності з оманою, тоді нехай буде розбіжність і навіть війна. Як добре було б для Церкви і світу, якби принципи, котрими керувалися ці непохитні душі, відродилися в серцях Божого народу!

Апостол Павло говорить: «Усі, що в Ісусі Христі бажають жити благочестиво, будуть переслідувані» (2 Тим. 3:12). Чому ж тоді виглядає, ніби переслідування значною мірою стихли? Єдина причина — Церква пристосувалася до світських норм і тому не викликає опозиції. Релігія нашого часу втратила чистоту і святість, характерні для християнської віри за днів Христа

і Його апостолів. Християнство користується популярністю у світі саме через те, що йому став властивий дух компромісу з гріхом, до великих істин Слова Божого ставляться байдуже, а в Церкві спостерігається мало живого благочестя. Якби відродилися віра й сила Ранняї Церкви, тоді ожив би дух гоніння і знову запалав вогонь переслідування.

[281]

Розділ 45. Таємниця беззаконня

Апостол Павло у своєму Другому Посланні до солунян провістив велике відступництво, яке призведе до встановлення папської влади. Він писав, що день Христів не прийде, доки не настане «відступлення та виявиться людина беззаконня, син погібелі, що противиться і підноситься понад усім тим, що зветься Богом чи святиною; він у Божому храмі сяде і видаватиме себе за Бога». І далі апостол попереджає своїх братів, що «таємниця беззаконня вже діє» (2 Сол. 2:3, 4, 7). Ще в той ранній період він бачив, як у Церкву закрадалися хибні погляди, котрі готували шлях для появи папства.

Мало-помалу таємниця беззаконня спочатку тихо і крадькома, а згодом відкрито, у міру того, як вона зміцнювалася і підкоряла людські уми, здійснювала свою оманливу богохульну роботу. Майже непомітно в християнську Церкву ввійшли язичеські звичаї. Дух компромісу й пристосування був стриманий на деякий час лютими гоніннями, яких зазнала Церква від язичества. Але коли переслідування припинилися, а християнство ввійшло в царські двори й палаци, воно проміняло скромність та простоту Христа і Його апостолів на помпезність та гордість язичеських жерців і правителів; а на зміну Божим вимогам прийшли людські теорії і традиції. Формальне навернення Костянтина на початку IV століття викликало велику радість; зодягнувшись в одежі праведності, світ увійшов у Церкву. Тепер швидко прогресував процес розкладання. Язичество, яке нібито було переможене, стало переможцем. Його дух опанував Церкву. Його вчення, обряди й забобони запроваджувалися у віру і богослужіння тих, що визнавали себе послідовниками Христа.

Такий компроміс між язичеством і християнством призвів до появи людини гріха, котра, як було передбачено в пророцтві, противиться і підноситься понад Богом. Ця велетенська система фальшивої релігії — шедевр сатанинської сили, монумент

його зусиль сісти на престолі, аби правити Землею за своєю волею.

Щоб здобути земне багатство і славу, Церква почала шукати прихильності й підтримки великих світу цього, відкинувши таким чином Христа, була змушена засвідчити свою вірність представникові сатани — єпископові Риму.

Одна з основних доктрин Римсько-Католицької Церкви полягає в тому, що папа є видимим главою всесвітньої Христової Церкви, наділений верховною владою над єпископами і пасторами в усіх частинах світу. Більше того, папа привласнив собі титули, які належать Божеству.

Сатана добре розумів, що завдяки Святому Письму люди зможуть розпізнати його обман й опиратися його силі. Навіть Спаситель світу давав відсіч його нападкам саме за допомогою Слова. При кожному нападі Христос представляв щит вічної Істини, говорячи: «Так написано». Кожній пропозиції ворога Він протиставляв мудрість і силу Слова. Сатана знав: щоби панувати над людьми і встановити узурпаторську папську владу, він повинен тримати людей у незнанні Святого Письма. Біблія звеличує Бога і ставить смертну людину на її справжнє місце, тому священні істини Слова Божого повинні бути приховані і заборонені. Таку логіку засвоїла Римська Церква. Упродовж сотень років розповсюдження Біблії було заборонене. Людям не дозволялося читати і навіть тримати її дома, а безпринципні священники й прелати тлумачили її вчення таким чином, аби підтримати свої претензії. Так майже весь світ визнав папу намісником Бога на Землі, наділений верховною владою над Церквою і державою.

[283]

Зміна свят і Закону

Усунувши критерії для виявлення омани, сатана діяв за власною волею. Пророцтво запевняло, що папство «буде думати позмінювати свята та права» (Дан. 7:25), і за цю роботу воно не забарилося взятися. Аби чимось замінити ритуал ідолопоклонства для навернених з язичества і таким чином сприяти їхньому формальному прийняттю християнства, у християнське богослужіння було поступово введено поклоніння зображенням та

реліквіям. Врешті-решт, ця система папського ідолопоклонства була запроваджена декретом вселенського собору. На довершення цього блюзнірства Рим дозволив собі усунути з Божого Закону Другу Заповідь, яка забороняє поклоніння зображенням, а також розділити Десяту, аби була збережена кількість Заповідей.

Дух поступок язичеству відкрив шлях для подальшого зневажання авторитету Неба. Сатана вніс зміни і в Четверту Заповідь, зробивши спроби усунути стародавню суботу, благословенний та освячений Богом день, натомість звеличивши свято, що відзначалося язичниками як «преподобний день Сонця». Спочатку спроби запровадити цю зміну були прихованими. Упродовж перших століть усі християни дотримувалися правдивої суботи. Ревнуючи про честь Божу, вони вірили в незмінність Його Закону й ретельно охороняли святість його Заповідей. З великою підступністю і хитрістю, діючи через своїх посередників, сатана намагався досягти поставленої мети. З метою привернути увагу людей до недільного дня його перетворили на свято на честь воскресіння Христа. Цього дня [284] відбувалися богослужіння, крім того, він вважався днем відпочинку, а суботу й надалі продовжували свято шанувати.

Костянтин, ще будучи язичником, видав декрет про загальне дотримання недільного дня як державного свята по всій Римській імперії. Після навернення він залишився ревним поборником недільного дня, і тепер насаджував власний язичеський декрет в інтересах своєї нової віри. Проте надана цьому дню честь виявилася недостатньою, аби перешкодити християнам вважати правдиву суботу святим днем Господнім. Необхідно було зробити ще один крок — звеличити фальшиву суботу нарівні з правдивою. Через кілька років після декрету Костянтина єпископ Риму надав недільному дню титул дня Господнього. Таким чином людей поступово привчали дивитися на недільний день як такий, що певною мірою володіє святістю, проте християни все ще продовжували дотримуватися правдивої суботи.

Великий ошуканець не заспокоївся на цьому. Він вирішив зібрати під свій прапор християнський світ і діяти через свого намісника — гордого понтифіка, який оголосив себе пред-

ставником Христа. З допомогою напівнавернених язичників, честолюбних прелатів та церковників — любителів світу він досягнув своєї мети. Час від часу скликалися великі собори, на які з'їжджалося духовенство з усього світу. Майже на кожному із цих соборів встановлена Богом субота все більше принижувалася, а недільний день відповідним чином звеличувався. Зрештою це язичеське свято почали вшановувати як Божественну постанову, тоді як біблійну суботу було оголошено пережитком юдаїзму, а її шанувальників — проклятими.

Великому відступникові вдалося піднести себе «понад усім тим, що зветься Богом чи святинею» (2 Сол. 2:4). Він насмілювався змінити єдину Заповідь Божественного Закону, котра ясно вказує усьому людству на істинного Живого Бога. У Четвертій Заповіді Бог відкриває Себе як Творця неба й землі, і цим Він відрізняється від усіх фальшивих богів. Як пам'ятник творіння, сьомий день був освячений як день спочинку для людини. Він був встановлений для того, щоб люди завжди пам'ятали про Живого Бога — джерело буття й об'єкт шанування і поклоніння. Сатана намагається примусити людей забути про їхню вірність Богові та послух Його Законів, тому спрямовує свої зусилля безпосередньо проти тієї Заповіді, котра вказує на Бога як Творця.

[285]

Сьогодні протестанти стверджують, що воскресіння Христа, яке мало місце в неділю, перетворило її на християнську суботу. Однак у Писанні відсутні докази цього. Ані Христос, ані апостоли не виявляли цьому дню такої шани. Дотримання неділі, як християнська постанова, походить від тієї «таємниці беззаконня», котра розпочала свою дію ще за днів Павла. Де і коли Господь усиновив цю дитину папства? Який обґрунтований доказ може виправдати зміну, про яку мовчить Святе Письмо?

У VI столітті папство міцно утвердилося. Престол його влади знаходився в столиці імперії, і єпископ Риму був проголошений головою усієї Церкви. Язичництво поступилося місцем папству. Дракон віддав звірові «свою силу, і свій престол, і велику владу» (Об'явл. 13:2). Почався період 1260-річного папського гноблення, про який провіщали пророцтва Даниїла та Івана (Дан. 7:25; Об'явл. 13:5-7). Християни змушені

були зробити вибір: або поступитися своїми переконаннями, прийнявши папські обряди і богослужіння, або закінчити своє життя у в'язниці чи прийняти смерть від тортур, на вогнищі або від сокири ката. Збулися слова Ісуса: «Видаватимуть вас і батьки, і брати, і родичі, і друзі, і вб'ють декого з вас. І будуть ненавидіти вас усі через Моє ім'я» (Луки 21:16,17). Вірні зазнали найлютіших за всі часи гонінь, і світ перетворився на велике поле бою. Протягом століть Церква Христова знаходила притулок у неприступних самотніх місцях. Так говорить пророк: «А жінка втекла в пустиню, де мала місце, приготовлене Богом, щоб там утримувати її тисячу двісті шістдесят днів» (Об'явл. 12:6).

[286]

Темне Середньовіччя

Прихід Римської Церкви до влади поклав початок темному Середньовіччю. У міру зміцнення її влади зростала й темрява. Віру в Христа — правдиву основу — було замінено вірою в папу римського. Замість того щоб уповати на Сина Божого, Котрий прощає гріхи і дає вічне спасіння, люди дивилися на папу, священників і прелатів, яких папа наділив владою. Людей навчали, що папа є посередником, тому ніхто не може прийти до Бога, як тільки через нього. Більше того, його проголосили заступником Бога, якому слід беззастережно підкорятися. Ухилення від його вимог було достатньою підставою для найсуворішого покарання тіла й душі винного.

Таким чином увага народу була відвернута від Бога та звернена на грішних, заблудлих жорстоких людей, ба, — на самого князя темряви, який виявляв через них свою владу. Гріх був замаскований одягом святості. Коли Святе Письмо усувається і людина приписує собі верховенство, тоді слід чекати омани, подробики й ницого беззаконня. Із піднесенням людських законів та традицій виявився і духовний занепад, який завжди є наслідком відкинення Закону Божого.

Небезпечні дні

То були небезпечні дні для Церкви Христової. Вірних прапороносців, воістину, було мало. Хоч істина не залишилася без свідків, однак часом здавалося, що омана й забобони отримають повну перемогу, а істинна релігія буде вигнана із Землі. Євангеліє було втрачене з поля зору, натомість множилися релігійні форми, і народ знемагав під тягарем суворих вимог та обмежень.

Людей навчали не тільки дивитися на папу як посередника між ними і Богом, але й покладатися на власні діла як засіб прощення гріхів. Тривалі паломництва, спокутування, поклоніння «святим» мощам, спорудження церков, каплиць і вівтарів, великі грошові пожертвування на церкву — це та ще багато чого іншого вимагалось від людей, щоб відвернути гнів Бога або заслужити Його прихильність, ніби Бог, подібно до людей, гнівається через дрібниці або Його можна задобрити дарами чи спокутою!

[287]

Наступні століття стали свідками дедалі більшого спотворення істини вченнями, що походили з Риму. Ще перед утвердженням папства теорії язичницьких філософів привернули до себе увагу та справили великий вплив на Церкву. Багато християн, вважаючи себе наверненими, продовжували дотримуватися язичницької філософії і не лише вивчали її самі, а й нав'язували іншим як засіб впливу на язичників. Таким чином у християнське вчення прокралися серйозні хиби. Головною серед них була віра в безсмертя людини та її свідоме існування після смерті. Це вчення заклало основу для утвердження Римом догматів про заступництво святих і поклоніння діві Марії. Це також дало поштовх до появи такої ересі, як вчення про вічні муки нерозкаяних грішників; воно з ранніх років стало невід'ємною частиною папської віри.

Так був підготовлений шлях для запровадження ще однієї вигадки язичництва, котру Рим назвав чистилищем і використовував, аби залякати довірливий і забобонний люд. Згідно з цим хибним поглядом, існує місце мук, в якому душі, котрі не заслуговують вічного засудження, повинні нести покарання

за свої гріхи, після чого, звільнившись від нечистоти, вони допускаються на Небо.

[288] Рим потребував ще однієї вигадки, аби страх і пороки своєї пастви використовувати для власної вигоди. Це було вчення про індульгенції. Людям, котрі братимуть участь у війнах, які провадив папа для розширення своїх володінь, покарання ворогів та знищення тих, хто наважувався заперечувати його духовне верховенство, було обіцяно повне прощення гріхів минулих, теперішніх і майбутніх, а також звільнення від усіх пов'язаних із цим мук і покарань. Людей навчали, що, заплативши гроші церкві, вони звільняються від гріхів, а також можуть урятувати душі своїх померлих друзів, котрі мучаться в пекельному полум'ї. За рахунок цих коштів Рим наповнював свої скарбниці та підтримував велич, розкіш і пороки позірних представників Того, Хто не мав де прихилити голови.

Євангельський обряд Господньої Вечері був витіснений ідолопоклонницьким служінням меси. Папські священники претендували на те, що за допомогою безглузлого ритуалу вони перетворюють звичайні хліб і вино на справжнє тіло і кров Христа. З богохульною самовпевненістю вони відкрито заявляли, що здатні «створити свого Творця». Від усіх християн під загрозою смерті вимагалася віра в цю жахливу єресь, яка зневажала Небеса. Тих, які відмовлялися, спалювали на вогнищах.

Полудень розквіту папства став для світу опівнічною темрявою. Не лише простий народ, а й священники не знали Святого Письма. Як і стародавні фарисеї, папські вожді ненавиділи світло, яке викривало їхні гріхи. Усунувши Божий Закон як мірило праведності, вони безмежно розширили свою владу, будучи нестримні в порочному способі життя. Усюди панували обман, користолюбство і розпушта. Люди не гребували жодним злочином, аби досягти багатства і становища. Палаці пап і прелатів перетворилися на вертепи розпусти. Деякі папи були винні в таких кричущих злочинах, що навіть світські правителі намагалися усунути цих духовних керівників з їхніх постів як страшних нелюдів, котрих неможливо більше терпіти. Упродовж сотень років не було жодного поступу в галузі науки,

мистецтва й культури. Християнство було уражене моральним і духовним паралічем.

[289]

Розділ 46. Перші реформатори

Серед темряви, що оповила Землю під час тривалого папського панування, світло істини не могло бути повністю загашене. У кожному сторіччі були Божі свідки — люди, котрі плекали віру в Христа як єдиного Посередника між Богом та людиною, котрі дотримувалися Біблії як єдиного правила життя і святкували істинну суботу. Наступні покоління ніколи не довідаються, як багато чим світ завдячує цим людям. Їх таврували ганьбою як еретиків, ставили під сумнів чистоту їхніх спонукань, на них зводили наклепи; їхні письмові праці забороняли, подавали у фальшивому світлі і спотворювали. Однак вони залишалися непохитними, від покоління до покоління зберігаючи чистоту своєї віри як святу спадщину для прийдешніх віків.

[290] Війна проти Біблії була такою запеклою, що часом залишалося лише кілька її примірників, але Бог не допустив, щоб Його Слово було повністю знищене. Його істини не могли назавжди залишатися прихованими. Господь міг звільнити слова життя з кайданів так само легко, як свого часу відчинив двері в'язниці й міцні залізні брами, аби випустити на свободу Своїх слуг. У різних країнах Європи Святий Дух спонукав мужів шукати правду як захований скарб. Керовані Божим Провидінням, вони звернулися до Святого Письма та з величезною зацікавленістю досліджували його священні сторінки, за будь-яку ціну бажаючи прийняти світло Істини. І хоч не все вони розуміли ясно, однак були спроможні збагнути багато давно похованих істин. Як послані Богом вісники, вони виступили вперед, щоб розбити кайдани омани й забобонів, закликаючи людей, котрі так довго перебували в рабстві омани, піднятися на захист своєї свободи.

Прийшов час, коли Святе Письмо мало бути перекладене і дане різним народам на їхній рідній мові. Час півночі для

світу минув. Закінчувалися години темряви і в багатьох країнах з'явилися ознаки світанку.

Досвітня зоря Реформації

У XIV ст. в Англії зійшла досвітня зоря Реформації. Її вісником не лише для Англії, а й усього християнського світу став Джон Уїкліф. Він був попередником пуритан, і його епоха стала оазисом у пустелі.

Господь вважав за потрібне доручити справу реформи людині, інтелектуальні здібності котрої нададуть їй праці ваги й значущості. Це примусило замовкнути сповнені презирства голоси та перешкодило противникам істини піддати сумніву справу Уїкліфа глузуванням з неуцтва її захисника. Коли Уїкліф оволодів знанням наук, він почав досліджувати Біблію. У Божому Слові знайшов те, що даремно шукав раніше. Він побачив там План спасіння і Христа як єдиного Заступника людей. Реформатор побачив, що Рим покинув біблійну дорогу задля людських традицій. Він віддав усього себе на служіння Христові, твердо вирішивши проповідувати відкриту йому істину.

Найбільшою справою життя Уїкліфа був переклад Біблії на англійську мову. Це був перший повний переклад Біблії англійською мовою. На той час книгодрукування ще не винайшли, і копії Біблії можна було множити лише завдяки повільній кропіткій праці. Однак це було зроблено, і народ Англії отримав Біблію рідною мовою. Так наперекір темряві світло Божого Слова почало випромінювати своє яскраве проміння. Боже-ственна рука готувала шлях для Великої Реформації.

Заклик до свідомості людей вивів їх зі стану пасивної покори папським догматам. Вищі класи суспільства, єдині, хто в той вік володів писемністю, із прихильністю прийняли Святе Письмо. Уїкліф почав проповідувати відмітні доктрини протестантизму — спасіння через віру в Христа і непомильність Святого Письма. Багато священників приєдналися до нього, розповсюджуючи Біблію та проповідуючи Євангеліє; вплив їхньої діяльності й письмових праць Уїкліфа був настільки великим,

[291]

що майже половина народу Англії прийняла нову віру. Царство темряви тремтіло.

Спроби ворогів зупинити його діяльність та позбавити його життя також виявилися марними. Уїккліф помер на шістдесят першому році життя, у мирі, здійснюючи служіння біля вівтаря.

Поширення Реформації

Завдяки творам Уїккліфа Ян Гус із Богемії відрікся від багатьох оман католицизму і став на шлях Реформації. Як і Уїккліф, Гус був благородний християнин, освічений муж, непохитний поборник істини. Його заклики звертатися до Святого Письма та сміливість, з якою він викривав аморальне й скандальне життя духовенства, пробудили широке зацікавлення, і тисячі охоче приймали більш чисту віру. Це викликало лють папи, прелатів, священників і ченців. Гус був запрошений з'явитися на Собор у Констанці, щоб дати відповідь на висунуте проти нього звинувачення в ересі. Німецький імператор гарантував йому безпеку, а по його прибутті до Констанци папа особисто запевнив його, що по відношенню до нього не буде допущено жодної несправедливості.

[292]

Після тривалого судового процесу, під час якого Гус відстоював істину, від нього зажадали зробити вибір: або зректися свого вчення, або померти. Він обрав долю мученика, і після того, як на його очах були віддані вогню його книги, самого Гуса прив'язали до стовпа і спалили. У присутності високопоставлених мужів Церкви й держави Божий слуга висловив урочистий щирий протест проти розтління папської ієрархії. Його страта, котра була ганебним порушенням найурочистішої публічної обіцянки, показала всьому світові віроломство й жорстокість Риму. Вороги істини, самі того не усвідомлюючи, просували вперед справу, котру даремно намагалися знищити.

Незважаючи на люте гоніння, після смерті Уїккліфа продовжували лунати спокійні, щирі, палкі й терплячі голоси протесту проти поширеного зіпсуття релігійної віри. Подібно до віруючих за днів апостолів, багато людей добровільно жертвували своє майно на справу Христа.

Робилися енергійні спроби зміцнити й розширити папську владу. У той час як папи продовжували претендувати на ім'я представників Христа, їхнє життя було настільки розтлінним, що викликало огиду в народі. З винайденням книгодрукування Святе Письмо набуло більшого поширення, і багато людей побачило, що папські доктрини не підтверджувалися Словом Божим.

Коли один свідок змушений був випустити з рук факел істини, інший підхоплював його, підіймаючи з безстрашною мужністю високо вгору. Розпочалася боротьба, котра мала закінчитися визволенням не тільки окремих людей і церков, а й народів. Через прірву в сотні років люди простягали свої руки, аби з'єднатися з лоллардами, котрі жили за часів Уікліфа. Лютер розпочав справу Реформації в Німеччині, Кальвін проповідував Євангеліє у Франції, Цвінглі — у Швейцарії. Світ пробудився від багатовікової дрімоти, і від краю до краю лунали чарівні слова: «Релігійна Свобода».

Розділ 47. Лютер і велика Реформація

На чолі тих, хто був покликаний вивести Церкву із темряви папства до світла чистої віри, стоїть Мартін Лютер. Ревний, палкий і відданий, він не знав іншого страху, крім Божого, та не визнавав іншої основи віри, крім Святого Письма. Лютер був людиною свого часу, через яку Бог зробив велику роботу Реформації Церкви та просвіти людства.

Одного дня, переглядаючи книги в університетській бібліотеці, Лютер знайшов латинську Біблію. Він уже чув окремі уривки з Євангелій та Послань, котрі читалися на публічних богослужіннях, і думав, що вони складають усе Слово Боже. І ось, уперше він бачив повну Біблію. Зі змішаним почуттям благоговіння і здивування перегортав священні сторінки. Із прискореним пульсом і схвильованим серцем читав слова життя, час від часу зупиняючись і вигукуючи: «О, якби Бог подарував мені таку книгу!» Небесні ангели були поруч із ним, і промені світла від Божого престолу відкривали його розумінню скарби Істини. Мартін завжди боявся образити Бога, і тепер, як ніколи раніше, його охопило глибоке усвідомлення власної гріховності. Щире бажання звільнитися від гріхів та примиритися з Богом врешті-решт спонукало його вступити до монастиря і присвятити своє життя чернецтву.

[294]

Кожну хвилину, що залишалася в нього після виконання щоденних обов'язків, він віддавав навчанню, позбавляючи себе сну і жалкуючи навіть за часом, витраченим на свою мізерну трапезу. Найбільше задоволення знаходив у вивченні Божого Слова. Він знайшов у монастирі прикуту до стіни Біблію і часто перебував тут.

Після рукопокладання в сан священника Лютер був покликаний з монастиря на викладацьку роботу у Віттенберзькому університеті. Тут він зайнявся вивченням Біблії на мовах оригіналу. Він почав читати лекції з Біблії, і розумінню численних захоплених слухачів відкривалися книга Псалмів, Євангелія

та Послання. Мартін чудово знав Писання, і благодать Божа спочивала на ньому. Його красномовність полонила слухачів, Сила та ясність, з якою він викладав істину, переконувала їх, а його запал зворушував їхні серця.

Лідер реформ

Згідно з Божим Провидінням Лютер вирішив відвідати Рим. Папа обіцяв відпущення гріхів кожному, хто на колінах підійметься так званими сходами Пилата. Одного дня, виконуючи це дійство, Лютер раптом почув громоподібний голос, який, здавалося, говорив йому: «А праведний житиме вірою!» Він підхопився на ноги і засоромлений, зі страхом кинувся тікати з місця свого безглузлого вчинку. Цей текст ніколи не втратив для нього своєї сили. Відтоді він, як ніколи раніше, усвідомив, якою хибною є надія на людські діла як засіб для придбання спасіння, і зрозумів необхідність глибокої віри в заслуги Христа. У нього відкрилися очі, і вже ніколи не закривалися на сатанинські омані папства. Відвернувши своє обличчя від Риму, Лютер відвернувся від нього і серцем. З того часу розбіжність зростала, аж поки він не розірвав усякі зв'язки з папською церквою.

[295]

Після свого повернення з Риму Лютер здобув у Віттенберзькому університеті науковий ступінь доктора богослов'я. Тепер, як ніколи раніше, він міг присвятити себе вивченню Святого Письма, котре так любив. Він склав урочисту обітницю: усі дні свого життя старанно вивчати не папські догми й висловлювання, а Слово Боже та вірно проповідувати його. Він уже був не простим ченцем чи професором, а авторитетним вісником Біблії. Він був покликаний пасти Божу отару, голодну і спраглу істини. Лютер рішуче заявив, що християнство не повинно приймати жодних інших учень, окрім тих, які ґрунтуються на авторитеті Святого Письма. Ці слова завдали нищівного удару підвалинам папської влади. У них міститься життєво важливий принцип Реформації.

Тепер Лютер сміливо виступив на захист Істини. Він серйозно й урочисто застерігав народ із кафедри. Викриваючи огидний характер гріха, він навчав, що своїми ділами люди-

на не може зменшити власну вину або уникнути покарання. Грішник може отримати спасіння тільки через покаяння перед Богом і віру в Христа. Благодать Христа не можна купити, це — безкоштовний дар. Він радив людям не купувати індульгенцій, а з вірою споглядати розп'ятого Викупителя. Він розповідав їм свій гіркий досвід, коли шляхом самоприниження і епітимій марно сподівався здобути спасіння. Він запевняв своїх слухачів, що відчув мир і радість тільки тоді, коли перестав дивитися на самого себе та з вірою звернувся до Христа.

Учення Лютера привернуло до себе увагу мислячих людей у всій Німеччині. Із його проповідей і творів виходило світло, котре будило й освічувало свідомість тисяч людей. Жива віра зайняла місце мертвого формалізму, в якому так довго перебувала Церква. Із кожним днем народ втрачав віру в римські забобони. Стіна упередженості впала. Слово Боже, яким Лютер випробовував усяке вчення і твердження, як двосічний меч проклало собі шлях до людських сердець. Усюди пробуджувалося прагнення до духовного прогресу. Скрізь відчувалися такий голод і спрага за праведністю, яких не було вже багато століть. Погляди людей, так довго спрямовані на людські обряди і земних заступників, тепер у вірі й покаянні звернулися до Христа і притому розп'ятого.

Твори реформатора та його вчення розповсюджувалися серед усього християнського світу. Вони проклали собі шлях до Швейцарії й Голландії. Копії його творів дійшли до Франції та Іспанії. В Англії його вчення прийняли як слово життя. Істина проникла також у Бельгію й Італію. Тисячі людей пробуджувалися від смертельного заціпеніння до радості і надії життя віри.

Лютер пориває з Римом

Рим постановив знищити Лютера, але Бог був його захистом. Його вчення проповідувалося всюди — у монастирях, сільських домах, дворянських замках, університетах, королівських палацах. І всюди знаходилися шляхетні мужі, які підтримували його діяльність.

У своєму заклику до імператора і князів Німеччини на захист Реформації християнства Лютер писав про папу: «Страшно бачити людину, котра величає себе намісником Христа, а оточена такими розкошами, яких не може дозволити собі імператор. Хіба вона живе так, як жив бідний Ісус чи скромний Петро? Кажуть, що папа — володар світу! Але Христос, намісником Якого він себе називає, сказав: „Царство Моє не від цього світу“. Чи можуть володіння намісника перевищувати володіння його Пана? »

Про університети він писав: «Я дуже боюся, що університети стануть широкими воротами пекла, якщо в них не буде старанно досліджуватися Святе Письмо і закарбовуватися в серцях молоді. Я нікому не раджу посилати свою дитину туди, де Святому Письму не надається першочергового значення. Усякий навчальний заклад, де систематично не вивчається Слово Боже, стає зіпсутим».

[297]

Цей заклик блискавично поширився по всій Німеччині і справив на людей великий вплив. Увесь народ став збиратися під прапор Реформації. Противники Лютера, палаючи жадобою помсти, змусили папу вжити рішучих заходів. Вирішено було негайно засудити його вчення. Реформаторові та його прихильникам було дано 60 днів, і якщо вони за цей час не зречуться своїх поглядів, їх чекало відлучення від церкви.

Коли Лютер отримав папську буллу, то сказав: «Я зневажаю і відкидаю її як безбожну і фальшиву... вона засуджує Самого Христа. Я радий, що можу постраждати за найпрекраснішу справу. Я почуваю себе вільним, бо тепер переконаний, що папа — це антихрист, а його престол — престол сатани».

Проте слово римського понтифіка не залишилося без наслідків. В'язниця, тортури і меч були сильною зброєю, яка змушувала до покори. Здавалося, усе свідчило про те, що діяльності реформатора настав кінець. Слабкодухі й забобонні тремтіли перед указами папи і, незважаючи на всезагальні симпатії та співчуття щодо Лютера, багато хто вважав, що життя надто дороге, аби віддати його за справу Реформації.

[298]

Розділ 48. Розвиток Реформації

Новий імператор Карл V вступив на престол Німеччини, і римські емісари поспішили до нього зі своїми поздоровленнями та намовляннями застосувати владу проти Реформації. Але курфюрст Саксонії, якому Карл був багато в чому зобов'язаний своєю короною, просив його не вживати жодних заходів проти Лютера, доки сам його не вислухає.

Тепер увага всіх сторін була привернена до сейму представників німецьких земель, який мав зібратися у Вормсі невдовзі після вступу Карла V на престол. Це національне зібрання повинно було розглянути важливі політичні питання, проте вони видавалися малозначущими у порівнянні зі справою віттенберзького ченця.

Карл заздалегідь звелів курфюрстові взяти зі собою на сейм і Лютера, запевнивши, що реформатор буде захищений від будь-якого насильства і йому буде дана можливість відкритої дискусії із суперечливих питань з компетентними особами. Лютер з нетерпінням чекав дня, коли з'явиться перед імператором.

[299] Друзі Лютера були стривожені й налякані. Знаючи упередженість і вороже ставлення до нього, вони боялися, що навіть охоронна грамота не зможе захистити його, тому благали Мартина не наражатися на небезпеку. Він відповів: «Папісти не бажають, щоб я приїхав до Вормса, а прагнуть мого засудження і смерті. Це не має значення. Моліться не про мене, а про Слово Боже».

Лютер перед Сеймом

Нарешті Лютер став перед Сеймом. Імператор сидів на троні, його оточували найвизначніші сановники імперії. Ще ніколи ніхто із простих людей не стояв перед більш імпозантним

зібранням, аніж це, перед яким Мартін Лютер мав відстоювати свою віру.

Уже сама його присутність тут означала видатну перемогу істини. Той факт, що справа засудженої папою людини розглядатиметься на іншому суді, був, фактично, запереченням верховної влади понтифіка. Реформатор був відлучений від церкви та вигнаний із суспільства папою, проте йому був гарантований захист і надана можливість виступити перед найвищими сановниками нації. Рим наказав йому мовчати, а йому дали змогу виступити перед тисячами слухачів з усіх кінців християнського світу. Спокійний, сповнений миру, але відважний і шляхетний, він стояв як Божий свідок перед сильними світу цього. Лютер відповідав покірним лагідним тоном, без гніву і пристрасті. Його поведінка була скромною й шанобливою, проте виявляла впевненість і радість, що дивувало присутніх.

Ті, хто вперто відвертав очі від світла і вирішив опиратися Істині, розлютилися, відчувши силу слів Лютера. Коли він закінчив промову, головуючий на Сеймі сердито сказав йому: «Ви не відповіли на поставлене вам запитання... Ви повинні дати пряму і чітку відповідь: відрікаєтеся чи ні?»

Реформатор відповів: «Оскільки ваша величність і ваші ясновельможності вимагають від мене ясної, простої і чіткої відповіді, я дам її, і ось вона: я не можу підкорити свою віру ні папі, ні соборові, бо це ясно як день, що вони самі нерідко помиляються і суперечать одне одному. Тому доки я не буду переконаний свідченнями зі Святого Письма і розумними доказами, доки не буду переконаний наведеними мною цитатами і доки вони не справлять впливу на моє сумління, котре відчуває обов'язок перед Словом Божим, — я не зможу відректися і не відречуся, бо небезпечно для християнина говорити супроти свого сумління. На цьому стою і не можу інакше; нехай допоможе мені Бог. Амінь».

Так цей праведний муж стояв на надійній підвалині Божого Слова. Небесне світло осявало його обличчя. Велич і чистота його характеру, спокій і радість серця виявилися перед усіма, коли він викривав силу омани та свідчив про перевагу віри, яка перемагає світ.

Він стояв твердо, як скеля, під шаленими ударами хвиль світської влади, котрі розбивалися об нього, не завдаючи йому жодної шкоди. Простота й переконливість його слів, безстрашна поведінка, спокійний відкритий погляд і непохитна рішучість, що знаходила своє вираження у кожному слові й дії, справили на присутніх глибоке враження. Стало ясно: ані обіцянки, ані погрози не змусять його поступитися вимогам Риму.

Христос із такою силою й величчю промовляв через свідчення Лютера, що як друзі, так і вороги пройнялися благоговінням та подивом. Дух Божий був присутній на цьому зібранні, впливаючи на серця правителів імперії. Дехто з князів відкрито визнали справедливість справи Лютера. Багато хто переконався в істині, але для декого це враження виявилось нетривалим. Були й такі, котрі спочатку відкрито не висловлювали своїх переконань, але згодом, самотійно дослідивши Святе Письмо, з великою відвагою виступили за Реформацію.

[301] Курфюрст Фрідріх із занепокоєнням чекав появи Лютера на Сеймі та з великим хвилюванням слухав його промову. Він тішився мужністю, стійкістю, самовладанням доктора і пишався тим, що є його захисником. Порівнюючи аргументи протиборчих сторін, він зрозумів, що силою Істини мудрість пап, прелатів і королів була обернена на ніщо. Папство зазнало поразки, наслідки якої відчуватимуть усі народи в усі віки.

Якби реформатор поступився хоча б одним принципом, сатана і все його військо отримали б перемогу. Але його непохитна стійкість стала запорукою звільнення Церкви, поклавши початок новій, кращій ері. Вплив цієї однієї людини, яка відважилася самотійно мислити й діяти у сфері релігії, позначився на Церкві та світові не тільки за його часу, але й у всіх прийдешніх поколіннях. Його стійкість та вірність до кінця часу зміцнять усіх, хто матиме подібні досвіди. Божі сила й велич стоять вище людської ради і перевершують могутню силу сатани.

Мені було показано, з якою ревністю й запалом, як безстрашно і сміливо Лютер викривав гріх та захищав Істину. Він не боявся ані нечестивих людей, ані диявольських сил, бо знав, що з ним є Той, Хто могутніший за них усіх. Лютер воло-

дів запалом, мужністю, відвагою, і часом йому загрожувала небезпека впасти в крайність. Але Бог спонукав Меланхтона — мужа, характер якого був повною протилежністю характерові Лютера, допомагати Лютеру в справі Реформації. Меланхтон був сором'язливим, боязким, обережним і володів надзвичайним терпінням. Бог дуже любив його. Він добре знав Писання, відзначався особливою мудрістю й розсудливістю. Його любов до Божої справи була такою ж, як і Лютера. Господь з'єднав серця цих мужів, і вони стали нерозлучними друзями. Лютер був особливо хорошим помічником Меланхтону, коли тому загрожувала небезпека виявити боязливість або нерішучість. Меланхтон, у свою чергу, надавав велику допомогу Лютеру, якому загрожувала небезпека діяти надто поспішно.

Передбачлива обережність Меланхтона часто відвертала лихо, котре могло б спіткати справу, якби робота була полишена тільки на Лютера, і часто робота не просувалася б уперед, якби була залишена тільки на Меланхтона. Я бачила мудрість Божу в тому, що Він обрав цих двох мужів здійснювати справу Реформації.

[302]

Освічення Англії та Шотландії

У той час, коли Лютер відкривав німецькому, народові закриту досі Біблію, Тіндаль був спонуканий Божим Духом зробити те саме для Англії. Він старанно досліджував Святе Письмо і безстрашно проповідував свої переконання, стверджуючи, що всяке вчення має бути перевірене Божим Словом. Його запал не міг не викликати протидії з боку апологетів папства. Один католик, високоосвічений доктор богослов'я, під час дискусії з ним вигукнув: «Краще ми залишимося без Закону Божого, ніж без папського!» Тіндаль відповів: «Я не визнаю папи та його законів, і якщо Бог збереже моє життя, то через кілька років я доб'юся, що хлопчина, котрий ітимає за плугом, знатиме більше з Писання, ніж ви».

Тіндаль утвердився у своєму намірі, котрий давно плекав у серці, — дати народові Новий Завіт рідною мовою, і негайно взявся до цієї праці. Здавалося, вся Англія була закрыта для нього, тому він вирішив шукати притулку в Німеччині. Тут він

почав друкувати Новий Завіт англійською мовою. Незабаром було надруковано 3000 примірників Нового Завіту, у цьому ж році вийшло і друге видання.

Врешті-решт мученицькою смертю він засвідчив про свою віру, але приготовлена ним зброя допомогла іншим воїнам воювати впродовж усіх століть аж до наших днів.

[303] У Шотландії Євангеліє знайшло захисника в особі Джона Нокса. Цей щирий реформатор не знав страху перед жодною людиною. Палаючі навколо нього вогнища, на котрих спалювали мучеників, тільки запалювали в ньому ще більшу ревність. Хоч сокира тирана була занесена над його головою, він був непохитний у своїх переконаннях, завдаючи сильних ударів праворуч і ліворуч з метою знищити ідолопоклонство. З такою відвагою він твердо прямував до здійснення своєї мети, молячись і змагаючись за справу Господню, доки Шотландія не була звільнена.

В Англії Латимер за кафедрою теж відстоював думку, що народ повинен читати Біблію рідною мовою. Автором Святого Письма, говорив він, «є Сам Бог», і це Писання таке ж могутнє й вічне, як його Автор. «Нема царя, імператора чи правителя, який не був би зобов'язаний коритися Його святому Слову. Не ходімо кружними шляхами, але нехай Боже Слово провадить нас; не йдімо шляхами наших предків, роблячи те, що чинили вони, натомість те, що вони мали чинити».

На захист Істини стали Барнс і Фрайт, вірні друзі Тіндаля. Їх підтримали брати Рідлі та Кранмер. Ці керівники англійської Реформації були освіченими людьми, більшість із них користувалися великою повагою Католицької Церкви за їхню ревність і побожність. Їхня опозиція папству стала результатом усвідомлення ними хиб святого престолу. Їхня обізнаність із таємницями Вавилону надавала більшій силі свідченням проти нього.

Великим принципом, який відстоювали Тіндаль, Фрайт, Латимер і брати Рідлі, було визнання Божественного авторитету Святого Письма та його достатності в питаннях віри. Вони відкидали привласнене право пап, соборів, отців церкви та королів панувати над сумлінням людини в питаннях релігії. Їхнім єдиним мірилом була Біблія, нею вони випробовували всі

вчення і твердження. Віра в Бога та Його Слово підтримувала цих святих мужів, коли вони віддавали своє життя на вогнищі. [304]

Розділ 49. Прогрес призупиняється

Реформація не закінчилася, як багато хто вважає, діяльністю Лютера. Вона буде продовжуватися до останніх днів історії цього світу. Лютерові належало здійснити велику роботу, віддзеркалюючи на інших світло, яким Бог освітив його; проте він не отримав усього світла, яке мало злитися на світ. Відтоді і до наших днів нове світло постійно освічує Святе Письмо, розкриваючи все нові й нові істини.

Лютер та його співпрацівники здійснили благородну роботу для Бога; проте не можна було очікувати, що вони як вихідці з Римсько-Католицької Церкви, котрі самі вірили й захищали її вчення, зможуть розпізнати всі хиби. Їхньою справою було розбити кайдани Риму і дати Біблію світові; однак існували важливі істини, яких вони не змогли віднайти, та серйозні помилки, котрих вони не зреклися. Більшість із них продовжували дотримуватися недільного дня та інших установлених папством свят. Вони фактично не вважали, що дотримання цього дня встановлене Божественною владою, а вірили, що його необхідно дотримуватися як загальноприйнятого дня поклоніння. Однак дехто з них шанував суботу Четвертої Заповіді.

[305] Серед реформаторів Церкви почесне місце має належати тим, хто відстоював знехтувану всіма, і навіть протестантами, істину про чинність Четвертої Заповіді та обов'язковість дотримання біблійної суботи. Коли Реформація розігнала темряву, що оповила весь християнський світ, у багатьох країнах до світла були приведені ті, хто дотримувався суботи.

Люди, котрі отримали великі благословення Реформації, не пішли далі шляхом, на який так благородно ступив Лютер. Час від часу поставали кілька вірних мужів, які сповіщали нову істину й викривали оману, що так довго плекалася, однак більшість, подібно до євреїв за днів Христа або папістів за днів Лютера, згодні вірити в те, у що вірили їхні батьки, і жити так, як жили вони. Ось чому релігія знову деградувала

до рівня формалізму, а омана й забобони, котрі були б відкинуті, якби Церква продовжувала ходити у світлі Божого Слова, залишалися й плекалися. Так породжений Реформацією дух поступово згасав, доки, зрештою, не виникла така ж велика необхідність у реформуванні протестантських церков, як і Римсько-Католицької Церкви за днів Лютера. Спостерігалось таке ж духовне заціпеніння, така ж повага до людської думки, той самий дух світськості й заміна вчення Слова Божого людськими теоріями. Під маскою релігії плекалися гордість і марнотратство. Церкви зазнавали зіпсуття внаслідок з'єднання зі світом. Таким чином були знецінені великі принципи, задля котрих Лютер і його сподвижники так багато попрацювали і так багато постраждали.

Переконавшись, що йому не вдалося задушити Істину гоніннями, сатана знову застосував той самий план-компроміс, який призвів до відступництва й утворення Римської Церкви. Тепер він схиляв християн до об'єднання не з язичниками, а з тими, хто, поклоняючись богові цього світу, виявили себе як ідолопоклонники.

Сатана не міг більше приховувати Біблію від народу; вона стала доступною усім. Натомість він спонукав тисячі прийняти фальшиві тлумачення й помилкові теорії, бо люди не досліджували Святого Письма, аби самим пізнати Істину. Він спотворив біблійні доктрини, тому глибоко вкорінювалися традиції, котрі ведуть до загибелі мільйонів. Церква підтримувала й захищала ці традиції, замість боротися за віру, одного разу передану святим. Повністю не усвідомлюючи свого стану й небезпеки, Церква і світ швидко наближалися до найурочистішого і найважливішого періоду в історії Землі — періоду одкровення Сина Людського.

[306]

[307]

Розділ 50. Вістка першого ангела

Пророцтво, що міститься у вістці першого ангела, про яку говориться у книзі Об'явлення 14, знайшло своє виконання в адвентистському рухові 1840-1844 рр. Як у Європі, так і Америці мужі віри й молитви були глибоко схвильовані, коли, звернувши увагу на пророцтва і дослідивши богонатхненне Слово, побачили переконливий доказ того, що близький кінець усьому. Дух Божий спонукав Його слуг дати світові застереження. Усюди поширювалася вістка вічного Євангелія: «Побійтеся Бога й віддайте Йому славу, бо прийшла година Його суду!» (Об'явл. 14:7).

Куди б не проникали місіонери, вони всюди несли зі собою радісну вістку про скоре повернення Христа. У різних країнах з'являлися окремі групи християн, котрі винятково через дослідження Святого Письма прийшли до переконання щодо близького Приходу Спасителя. У деяких країнах Європи, деспотичні закони яких забороняли проповідувати вчення про Другий прихід Христа, маленькі діти були спонукувані звіщати його і багато людей почули це серйозне попередження.

[308] Уільяму Міллеру та його сподвижникам було доручено проповідувати цю вістку в Америці, і світло, запалене завдяки їхній праці, проникло до найвіддаленіших країв. Бог послав Свого ангела зворушити серце фермера, який не вірив Біблії, спонукаючи його досліджувати пророцтва. Ангели Божі неодноразово відвідували цього обранця, скеровуючи його думки й відкриваючи його розумінню пророцтва, які завжди були незрозумілі для Божого народу. Перед ним відкрився ланцюг Істини, і він був проваджений від однієї його ланки до іншої, доки Слово Боже не почало викликати в нього подив і захоплення. У ньому він побачив досконалий ланцюг Істини. Це Слово, котре раніше він не вважав богонатхненим, тепер відкрилося йому в усій своїй красі і славі. Він побачив, що один текст Біблії пояснює інший, і коли якийсь текст був для

нього незрозумілий, він знаходив пояснення йому в іншій частині Слова. Слово Боже викликало в нього радість, найглибшу повагу та благоговіння.

Досліджуючи пророцтва, Міллер побачив, що мешканці Землі живуть під час завершальних подій історії світу, але не знають про це. Він дивився на церкви і бачив їхню зіпсутість, вони проміняли любов до Ісуса на любов до світу. Вони шукали світської слави, а не слави, що походить згори; вони прагнули земних багатств, замість того, щоб збирати скарби на Небі. Усюди Міллер бачив лицемірство, темряву і смерть. Це хвилювало й непокоїло його дух. Бог покликав його залишити свою ферму, як Він покликав Єлисея залишити своїх волів і поле, на якому працював, та піти слідом за Іллею.

Із трепетом Уїльям Міллер почав відкривати людям таємниці Божого Царства, провадячи своїх слухачів через пророцтва до Другого приходу Христа. Свідчення Святого Письма, яке вказувало на Прихід Христа в 1843 році, викликало всезагальне зацікавлення. Багато людей переконалися: аргументи щодо пророчих періодів були правильними, тому, жертвуючи суспільною думкою про себе, вони з радістю приймали істину. Деякі служителі відкидали свої сектантські погляди й почуття, залишали свою платню і церкви та об'єднувалися в проголошенні Приходу Ісуса.

[309]

Однак служителів, які приймали цю вістку, було небагато, тому вона була доручена переважно скромним мирянам. Фермери залишали свої поля, майстри — інструменти, комерсанти — торгівлю, службовці — посади, і все ж працівників було надто мало в порівнянні з тією роботою, котру необхідно було виконати. Становище нечестивої церкви та сповненого зла світу гнітило душі правдивих вартових, і вони охоче зносили важку працю, нестатки, страждання, аби закликати людей до покаяння на спасіння. Незважаючи на опір сатани, справа неухильно просувалася вперед, і істину про Другий прихід прийняло багато тисяч людей.

Велике релігійне пробудження

Усюди звучав голос застереження, випробовуючи серця та закликаючи грішників як у світі, так і Церкві рятуватися від прийдешнього гніву. Подібно до Івана Хрестителя, предтечі Христа, проповідники поклали сокиру біля кореня дерева, наполегливо благаючи всіх принести плоди, гідні покаяння. Їхні хвилюючі заклики різко контрастували із запевненнями про мир і безпеку, що звучали з кафедр популярних церков; і де б не проголошувалася вістка, вона зворушувала серця людей.

Прості конкретні свідчення Писань, проголошені під впливом Святого Духа, були настільки переконливими, що тільки дехто міг опиратися їм. Люди, котрі вважали себе релігійними, пробудилися від своєї оманливої безтурботності. Вони побачили власні відступництво, любов до світу, невір'я, гордість та егоїзм. Багато з них у покаянні й покорі шукали Господа. Їхні почуття і думки, досі прив'язані до земних предметів, тепер звернулися до Неба. Дух Божий зійшов на них, і з покірними розчуленими серцями вони об'єднали свої голоси в заклик: «Побійтеся Бога й віддайте Йому славу, бо прийшла година Його суду!» (Об'явл. 14:7).

[310]

Грішники, ридаючи, запитували: «Що потрібно мені робити, аби спастися?» Люди, життя котрих відзначалося нечесністю, намагалися відшкодувати збитки. Усі, хто знайшов спокій у Христі, палко бажали, щоби й інші отримали такі ж благословення. Серця батьків приверталося до дітей, а серця дітей — до батьків. Були усунуті такі перешкоди, як гордощі і байдужість. Люди каялися від усього серця, і члени родини працювали задля спасіння найближчих, найдорожчих людей.

Часто можна було чути палкі заступницькі молитви. Усюди перебували душі, які з глибоким сердечним смутком кликали до Бога. Багато з них цілі ночі проводили в молитві, бажаючи отримати запевнення в прощенні їхніх гріхів та благаючи про навернення своїх родичів і ближніх. Ця полум'яна тверда віра досягла своєї мети. Якби народ Божий і надалі був таким наполегливим у молитві, приносячи свої прохання до престолу благодаті, він володів би значно багатшим досвідом, ніж зараз. Спостерігається надто мало молитви, надто мало справ-

жнього переконання в гріхові, а брак живої віри позбавляє багатьох благодаті, котрою так щедро готовий нас обдарувати милостивий Викупитель.

Люди всіх верств суспільства приходили на зібрання адвентистів. Багаті й бідні, знатні й прості прагнули з різних причин самі почути вчення про Другий прихід. Господь стримував дух опору в той час, як Його слуги пояснювали причини своєї віри. Часом «інструмент» був слабким і немічним, але Дух Божий надавав сили Своїй істині. На таких зібраннях відчувалася присутність святих ангелів, і щодня багато душ приєднувалося до віруючих. Величезні натовпи людей, затамувавши подих, прислухалися до урочистих слів про скорий Прихід Христа. Здавалося, Небо і Земля наблизилися одне до одного. Божа сила впливала як на старих, так і на молодь та людей середнього віку. Люди поверталися додому, прославляючи Бога, а тишу ночі порушували радісні звуки пісень. Жодний відвідувач цих зібрань ніколи не забуде цих проявів глибокого зацікавлення.

[311]

Протистояння

Проголошення точного часу Приходу Христа викликало великий опір у всіх верствах суспільства, починаючи від служителів за кафедрою і закінчуючи найбільш запеклими нерозкаяними грішниками. «Жодна людина не знає ні дня, ні години!» Ці слова можна було чути як з уст лицемірних служителів, так і зухвалих безбожників. Вони закривали свої вуха, аби не чути ясного логічного пояснення цього тексту тими, котрі говорили про закінчення пророчих періодів та подій, на котрі вказав Сам Христос як на ознаки Свого Приходу.

Багато з тих, хто заявляв про свою любов до Спасителя, говорили, що вони не проти вчення про Його Прихід, а лише заперечують встановлення точної дати. Всевидюще Боже око читало їхні серця. Вони не бажали чути, що Христос прийде судити світ по правді. Вони були невірними слугами, їхні вчинки не витримали б перевірки від Бога, Котрий випробовує серця. Вони боялися зустрічі зі своїм Господом. Як і євреї часів Першого приходу Христа, вони були не готові вітати Ісуса. Сатана і його ангели тішилися, кидаючи в лице Христові

й святим ангелам дошкульні зауваження про те, що Його народ так мало любить Його і не бажає Його Приходу.

Невірні вартіві перешкоджали просуванню Божої справи. Коли народ почав пробуджуватися та розпитувати про дорогу спасіння, ці керівники стали між ними і Правдою, намагаючись розвіяти його страх фальшивим тлумаченням Божого Слова. У цій справі сатана і непосвячені служителі об'єдналися, вигукуючи: «Мир, мир», коли Бог не говорив про мир. Подібно до фарисеїв днів Христа, багато хто сам відмовився увійти до Царства Небесного і перешкоджав тим, які бажали зробити це. Кров цих душ спитають з їхніх рук.

Де б не проголошувалася вістка Істини, першими її приймали найбільш скромні та найбільш посвячені люди в Церкві. Самостійні дослідники Біблії не могли не зауважити небіблійний характер популярного погляду на пророцтво. Де люди не були обмануті духовенством, яке докладало зусиль з метою неправильно представити і спотворити віру, де люди самостійно досліджували Боже Слово, там адвентистське вчення потребувало тільки співставлення з Писаннями, аби можна було переконатися в його Божественній авторитетності.

Багато хто зазнав переслідувань з боку своїх невіруючих братів. Деякі люди, намагаючись зберегти своє становище в Церкві, вирішили нічого не говорити про свою надію, натомість інші відчували, що вірність Богові не дозволяє їм приховувати довірені їм істини. Немало людей було виключено з Церкви тільки через те, що вони вірили у Прихід Христа. Якими дорогами для тих, чия віра випробовувалася подібним чином, стали слова пророка: «Кажуть ваші брати, що ненавидять вас, що вас ради Ймення Мого виганяють: Хай прославлений буде Господь, і ми вашу радість побачимо! Та будуть вони посоромлені!» (Ісаї 66:5).

Ангели Божі з великим зацікавленням спостерігали за результатами цієї перестороги. Коли більшість у церквах відмовилася прийняти цю вістку, ангели із сумом відвернулися від них. Однак у церквах залишалось чимало таких, які ще не перейшли через випробування стосовно істини про Прихід Христа. Багатьох увели в оману їхні чоловіки, дружини, батьки або діти, примушуючи вірити в те, що навіть слухати таку

ересь, якої навчають адвентисти, є гріхом. Ангелам було наказано старанно пильнувати над такими душами, бо від Божого престолу на них мало злитися інше світло.

[313]

Приготування до зустрічі з Господом

З невимовною радістю люди, котрі прийняли вістку, чекали на свого Спасителя. Час, коли вони сподівалися зустріти Його, був близько. З урочистістю і спокоєм чекали вони цієї години. Вони насолоджувалися спілкуванням з Богом та справжнім миром, в який могли увійти в недалекому світлому майбутньому. Ніхто з тих, хто мав ці надію й віру, не може забути дорогоцінних годин очікування. Коли до зазначеного часу залишалося кілька тижнів, усі світські справи були залишені. Віруючі ретельно перевіряли кожну свою думку і спонукання серця, ніби перебували на смертному ложі і через декілька годин мали піти з життя. Ніхто не готував собі «одягу для вознесіння», але всі усвідомлювали потребу у внутрішньому переконанні, що готові зустріти Спасителя. Їхнім білим одягом була чистота душі, характер, очищений від гріха викупною кров'ю Христа.

Бог вирішив випробувати Свій народ. Його рука приховала помилку, допущену в підрахунку пророчих періодів. Ані адвентисти, ані найбільш учені з їхніх опонентів не виявили помилки. Останні говорили: «Ваше обчислення пророчих періодів правильне. Має відбутися видатна подія, але не та, яку провіщає Міллер; це буде навернення всього світу, а не Другий прихід Христа».

Визначений час минув, а Христос не з'явився, щоб звільнити Свій народ. Люди, котрі зі щирою вірою й любов'ю очікували свого Спасителя, пережили гірке розчарування. Однак Господь здійснив Свій намір. Він випробував серця тих, які запевняли, що очікують Його Приходу. Багато з них керувалися почуттям страху, а не якимись високими спонуканнями. Саме лише визнання віри не вплинуло на їхні серця й життя. Коли очікувана подія не відбулася, ці люди заявили, що зовсім не розчарувалися, бо ніколи не вірили, що Христос прийде. Вони були в числі перших, хто глузував зі скорботи щирих віруючих.

[314]

Однак Ісус та все небесне воїнство з любов'ю і співчуттям спостерігали за випробуванням вірних, хоча й розчарованих Божих дітей. Якби була відхилена завіса, що відокремлює видимий світ від невидимого, то можна було б побачити, як небесні ангели стоять поруч із цими вірними Божими дітьми, щоб захистити їх від стріл сатани.

Розділ 51. Вістка другого ангела

Церкви, що відмовилися прийняти вістку першого ангела, відкинули світло з Неба. Ця вістка була милостиво послана їм, аби розбудити їх, щоб вони побачили власний справжній стан світськості та відступництва і почали готуватися до зустрічі зі своїм Господом.

Вістка першого ангела була дана саме для того, щоб відділити Христову Церкву від розтлінного впливу світу. Проте для багатьох і навіть для тих, що називали себе християнами, узи, котрі зв'язували їх зі світом, були сильнішими від привабливості Небес. Вони вирішили прислухатися до голосу світської мудрості, відвернувшись від вістки істини, що випробовує серце.

Бог посилає світло, щоб люди берегли його й корилися йому, а не для того, аби з презирством відкинути. Послане Ним світло стає темрявою для тих, хто нехтує ним. Коли Божий Дух перестає закарбовувати Істину в серцях людей, тоді як слухання, так і проповідування стає даремним.

Коли церкви з презирством відкинули Божу пораду, не прийнявши вістку про Другий прихід, Господь відкинув їх. За першим ангелом прямував другий, звіщаючи: «Упав, упав великий Вавилон, який напоїв усі народи лютим вином своєї розпусти!» (Об'явл.14:8). Адвентисти розуміли цю вістку як проголошення морального падіння церков внаслідок відкинення ними першої вістки. Вістка «упав Вавилон» прозвучала влітку 1844 року, і в результаті майже п'ятдесят тисяч людей вийшли із цих церков.

Глашатаї першої вістки не ставили собі за мету і не сподівалися, що викличуть розділення в церквах або створять окремі організації. «В усій моїй праці, — говорив Уїльям Міллер, — я ніколи не прагнув і не думав утворювати якусь конфесію, що вирізнялася б серед уже існуючих, або приносити користь якомусь одному віровизнанню за рахунок інших. Я хотів при-

[316]

нести користь усім. Гадаючи, що всі християни радітимуть перспективі Приходу Христа, а люди, котрі не поділяють моїх поглядів, не менше любитимуть тих, які прийняли це вчення, я ніколи не припускав думки, що виникне необхідність в утворенні окремих зібрань. Моєю єдиною метою було бажання навернути душі до Бога, сповістити світові про грядущий суд і спонукати моїх ближніх приготувати серця для зустрічі свого Бога в мирі. Переважна більшість тих, що навернулися через мою працю, приєдналися до різних існуючих на той час церков. Коли до мене підходили люди, запитуючи про свій обов'язок, я завжди радив їм іти туди, де вони почуватимуться як удома; у моїх порадах таким людям я ніколи не надавав переваги одній конфесії перед іншою».

Протягом певного часу багато церков прихильно ставилися до його діяльності, але, не прийнявши істини про Другий прихід, вони вирішили вгамувати будь-яке хвилювання навколо цього питання. Таким чином, люди, котрі прийняли вчення, опинилися в надзвичайно скрутному становищі. Вони любили свої церкви і не бажали відокремлюватися від них, проте, зазнавши глузувань і тиску, позбавлені переваги розповідати про свою надію та відвідувати зібрання, де проповідувалося про Прихід Господа, багато з них, врешті-решт, піднялися і скинули покладене на них ярмо.

[317]

Побачивши, що церкви відкинули свідчення Божого Слова, адвентисти не могли більше вважати їх церквою Христа, «стовпом і підвалиною істини». Коли прозвучала вістка «упав Вавилон», вони зрозуміли, що вчинили правильно, відокремившись від своєї колишньої церкви.

З часу відкинення першої вістки церкви зазнали сумної зміни. Де істина з презирством відкидається, там приймається і плакається омана. Любов до Бога, віра в Його Слово холонуть. Церкви засмутили Духа Господнього, тому великою мірою Він був забраний від них.

Час затримки

Коли минув 1843 рік, а Прихід Ісуса не відбувся, тих, які з вірою очікували Його з'явлення, на деякий час охопили сум-

ніви і збентеження. Однак, незважаючи на це розчарування, багато з них продовжували досліджувати Святе Письмо, знову перевіряючи докази своєї віри й ретельно вивчаючи пророцтва, щоб отримати більше світла. Свідчення Біблії, яке підтримувало їхню позицію, видавалось ясным і переконливим. Ознаки безпомилково вказували на близький Прихід Христа. І хоч віруючі не могли пояснити свого розчарування, вони були впевнені: Бог провадив їх у тому, що їм довелося пережити.

їхня віра вельми зміцнилася завдяки очевидному переконливому свідченню тих місць Святого Письма, які вказували на час затримки. Ще в 1842 році Дух Божий спонукав Чарльза Фітча зробити пророчу таблицю, котру адвентисти загалом розцінювали як виконання повеління, даного через пророка Авакума: «Напиши це видіння і поясни на таблицях». Однак ніхто в той час не зауважив, що в тому ж пророцтві йдеться і про час затримки. Після розчарування стало очевидним повне значення цього тексту. «А Господь відповів та й сказав: Напиши це видіння і поясни на таблицях, щоб читач його легко читав. Бо ще на умовлений час це видіння, і прискіпає кінець, і не обмане. Якщо б протягнулось, чекай ти його, бо воно конче прийде, не спізниться» (Авак. 2:2-3).

[318]

Адвентисти раділи, що Той, Хто знає кінець від початку, дивлячись крізь століття, передбачив їхнє розчарування і дарував їм слова підбадьорення й надії. Якби не було цих текстів Святого Письма, котрі вказували, що вони перебувають на правильному шляху, їхня віра не встояла б у цю тяжку годину.

У притчі про десять дів із 25-го розділу Євангелія від Матвія, досвіди адвентистів показані на прикладі шлюбу за східним звичаєм. «Тоді Царство Небесне буде подібне до десятиох дів, які, взявши свої каганці, вийшли назустріч молодому... Оскільки молодий запізнявся, всі задрімали й поснули».

Широкий рух, який виник у зв'язку з проголошенням вістки першого ангела, зображений у цій притчі Десятьма дівами, що вийшли назустріч нареченому, а затримка останнього символізує час очікування, розчарування й запізнення. Коли зазначений час минув, правдиві віруючі, як і раніше, були єдиними у своєму переконанні, що кінець усього близький. Однак незабаром виявилось, що вони певною мірою втрачають свої запал і по-

свячення, впадаючи в стан, зображений у притчі дівами, котрі задрімали під час затримки нареченого.

Приблизно в цей же час почав виявлятися фанатизм. Деякі з тих, хто видавав себе за ревних віруючих у вістку, відкинули Слово Боже як єдиний непогрішимий дороговказ і, претендуючи на керівництво Духа, піддалися владі особистих почуттів, вражень та уявлень. Деякі з них виявляли сліпу, фанатичну ревність, осуджуючи всіх, хто не схвалював їхнього курсу. Фанатичні погляди й дії цих людей не знайшли підтримки в більшості адвентистів, однак принесли ганьбу Істині.

[319] Проголошення вістки першого ангела в 1843 році та часу «опівнічного крику» в 1844 році стримували фанатизм і розділення. Учасники цих урочистих рухів були одностайні, їхні серця сповнилися любові одне до одного й Ісуса, Котрого вони сподівалися незабаром побачити. Єдність віри, єдність блаженної надії робили їх недосяжними для будь-якого людського впливу і служили щитом від нападів сатани.

[320]

Розділ 52. Опівнічний крик

«Оскільки молодий запізнювався, усі задрімали й послули. А опівночі пролунав крик: Ось молодий, виходьте йому назустріч! Тоді всі ті діви встали і приготували свої каганці» (Матв. 25:5-7).

Улітку 1844 року адвентисти виявили помилку у своєму колишньому обчисленні пророчих періодів та зайняли правильну позицію. 2300 днів, про які говориться в Даниїла 8:14, згідно з їхнім віруванням, мали закінчитися Другим приходом Христа навесні 1844 року, але тепер стало очевидним, що цей період закінчувався восени того ж року, й увага адвентистів була зосереджена на цій порі як на часі Пришестя Господа. Проголошення вістки про цей час стало ще одним кроком у виконанні притчі про весілля, безпосередній зв'язок котрої з досвідом адвентистів уже був цілком очевидний.

Як у притчі крик, що звіщав про наближення молодого, пролунав опівночі, так і в дійсності він прозвучав усередині періоду між весною 1844 року (коли, як спочатку думали, мають закінчитися 2300 днів) та осінню 1844 року (коли, фактично, ці дні закінчилися) у словах Святого Письма: «Ось, Молодий, виходьте Йому назустріч!»

[321]

Подібно до величезної морської хвилі, цей рух прокотився по всій країні. Вістку несли від міста до міста, від селища до селища, досягаючи найвіддаленіших куточків країни, доки Божий народ, що очікував, не пробудився повністю. Фанатизм відступив перед вісткою, як ранковий приморозок перед сонячним промінням. Віруючі знову утвердилися у своїй позиції; надія та мужність надихнули їхні серця.

У цій справі не було місця крайнощам, котрі завжди виявляються там, де люди керуються почуттями і де відсутній стримуючий вплив Слова й Духа Божого. Тодішні події нагадували часи упокорення і навернення до Господа, які мали місце серед стародавнього Ізраїлю після проголошення Його слугами

слів докору. Цей рух мав такі ж характерні риси, якими відзначалася Божа справа в усі віки. Не зауважувалося бурхливих радощів, натомість люди глибоко досліджували власні серця, каючись в гріхах і залишали все світське. Охоплені душевними муками, віруючі щиро бажали приготуватися до зустрічі з Господом. Вони підносили до Неба наполегливі молитви і цілковито присвячували себе Господу.

«Опівнічний крик» проголошувався не стільки силою аргументів, хоч докази зі Святого Письма були зрозумілі й переконливі. Він проголошувався з особливою силою, яка зворушувала душу. Не виникало жодних сумнівів і запитань. Під час урочистого в'їзду Христа до Єрусалима люди, що зійшлися на свято з усіх кінців країни, вирушили до Оливної гори і, приєднавшись до натовпу, який супроводжував Ісуса, відчували всю урочистість цієї хвилини. Разом з усіма вони радісно вигукували: «Благословенний Той, Хто йде в Ім'я Господнє!» (Матв. 21:9). Подібним чином невіруючі, котрі відвідували зібрання адвентистів, — хто через цікавість, а хто з метою поглузувати, — відчували переконливу силу, що супроводжувала вістку: «Ось, Жених іде!»

У той час люди мали віру, якою можна було отримати відповідь на молитву, — віру, яка не залишається без нагороди. [322] Подібно до рясного дощу, що зрошує спраглу землю, Дух благодаті сховався на тих, хто щиро прагнув прийняти Істину. Люди, котрі сподівалися незабаром зустрітися віч-на-віч зі своїм Викупителем, відчували урочисту невимовну радість. Пом'якшувальна, підкорююча сила Святого Духа розчулювала серця, і хвилі Божої слави одна за другою сходили на вірні віруючі душі.

Душі, котрі прийняли цю вістку, ретельно й серйозно готувалися до часу, коли сподівалися зустрітися зі своїм Господом. Щоранку найголовнішим обов'язком для них було отримати запевнення, що Бог прийняв їх. Їхні серця тісно з'єдналися між собою; вони багато разом молилися одне за одного. Часто збиралися в безлюдних місцях для спілкування з Богом, і серед полів та гаїв підносилися до Небес заступницькі молитви. Впевненість у схваленні Спасителя була для них важливішою за щоденну їжу, і якщо якась хмара затьмарювала їхні душі,

вони не заспокоювалися доти, доки не звільнялися від неї. Відчувши в собі свідчення вибачливої благодаті, вони прагнули побачити Того, Кого любили всією душею.

Розчаровані, але не залишені

Проте адвентисти знову були приречені на розчарування. Час очікування минув, а їхній Спаситель не прийшов. З непохитною вірою вони чекали Його Приходу і тепер почували себе так, як Марія, коли, підійшовши до гробу Спасителя і знайшовши його порожнім, вона з риданням вигукнула: «Взяли мого Господа, і не знаю, де поклали Його!» (Івана 20:13).

Почуття благоговіння, побоювання, що ця вістка може бути правдивою, деякий час стримували невіруючий світ. Призначений час минув, однак ці почуття зникли в них не відразу; вони не наважувалися тріумфувати над розчарованими. Та оскільки не було помітно жодних ознак Божого гніву, вони звільнилися від страху і знову почали докоряти їм та кепкувати з них. Величезна кількість людей, котрі запевняли, що вірять у скорий Прихід Господа, зреклися своєї віри. Надто впевнені особи були так глибоко уражені у своїх гордощах, що бажали втекти від світу. Подібно до Йони, вони скаржилися на Бога і воліли краще померти, ніж жити. А ті, чия віра спиралася на думки інших, а не на Слово Боже, тепер знову були готові змінити свої погляди. Богохульники привертали до сво'їх лав слабких та боязких, і всі разом вони запевняли, що тепер прийшов кінець побоюванням й очікуванням. Час минув, Господь не з'явився, тому світ може залишатися без змін ще тисячі років.

[323]

А серйозні, щиро віруючі люди залишали все задля Христа і як ніколи раніше відчували Його присутність. Вони вірили, що проголосили світові останню пересторогу, і, сподіваючись незабаром бути прийнятими в товариство свого Божественного Вчителя й небесних ангелів, намагалися здебільшого уникати невіруючого натовпу. Вони палко молилися: «Прийди, Господи Ісусе! Скоріше прийди!» Однак Він не прийшов. І тепер вони змушені будуть знову взяти на себе важкий тягар турбот і життєвих труднощів, зносити докори й глузування світу. Це було страшне випробування їхніх віри і терпіння.

Але це розчарування не було таким великим, як розчарування, якого зазнали учні під час Першого приходу Христа. Коли Ісус урочисто в'їхав до Єрусалима, Його послідовники вірили, що Він засяде на троні Давида, звільнить Ізраїль від поневолювачів. Сповнені високих сподівань і радісних мрій, вони наввипередки намагалися віддати шану своєму Цареві. Багато хто розстеляв свій одяг як килим на дорозі перед Ним, інші стелили густе пальмове віття. Радіючи, вони об'єдналися в щасливих вигуках: «Осанна Синові Давидовому!»

[324] Коли фарисеї, занепокоєні й розгнівані цим виявом радості, почали вимагати, щоб Ісус заборонив Своїм учням робити це, Він відповів: «Коли вони замовкнуть, кричатиме каміння» (Луки 19:40). Пророцтво мало здійснитися. Учні виконували Божу волю, однак були приречені на гірке розчарування. Мине лише кілька днів, і вони стануть свідками мученицької смерті Спасителя і покладання Його тіла до гробу. Їхні мрії не збулися ані на йоту, а сподівання померли разом з Ісусом. Тільки після того, як їхній Господь переможно вийшов із могили, вони зрозуміли: усе, що сталося, було провіщене в пророцтвах, і «Христос мав постраждати й воскреснути з мертвих» (Дії 17:3). Подібним чином пророцтво виконалося в першій та другій ангельській вістках. Вони були дані належного часу і виконали призначену для них Богом роботу.

Світ спостерігав, сподіваючись: якщо час проминув, а Христос не з'явився, то вся система адвентизму прийде до занепаду. І хоч багато хто не витримав сильних спокус та зрікся своєї віри, інші залишалися непохитними. Вони не могли виявити жодної помилки в обчисленні пророчих періодів. Найбільш здібним супротивникам не вдалося похитнути їхню позицію. Справді, очікувана подія не відбулася, але навіть це не могло похитнути їхньої віри в Боже Слово.

Бог не залишив Свого народу; Його Дух продовжував перебувати з тими, хто не поспішив зректися отриманого світла та не засуджував адвентистського руху. Апостол Павло, дивлячись крізь призму віків, написав слова підбадьорення й застереження для тих, хто був випробовуваний і терпляче чекав під час цієї кризи: «Тому не залишайте вашої відваги, бо вона варта великої нагороди. Вам потрібна терпеливість, щоб виконати

Божу волю і одержати обітницю. Адже ще трохи, дуже недовго — і прийде Той, Хто йде, — і не забариться. Праведний Мій житиме вірою, а коли відступить, то Моя душа не матиме вподобання в ньому. Ми ж не з тих, що відступають на загибель, але з тих, що вірять для спасіння душі» (Євр. 10:35-39).

Єдиний безпечний для них шлях полягав у тому, аби, покладаючись на Його обітницю, берегти вже отримане від Бога світло, продовжувати досліджувати Писання, пильнувати і терпляче чекати подальшого світла.

[325]

Розділ 53. Святиня

Підвалиною й основним стовпом адвентистської віри став такий текст Святого Письма: «Аж до двох тисяч трьохсот вечорів-ранків, — тоді буде визнана очищеною святиня» (Дан. 8:14). Ці слова були знайомі всім, хто вірив у скорий Прихід Господа.. Тисячі уст радісно повторювали це пророцтво як гасло своєї віри. Усі усвідомлювали: від провіщених у ньому подій залежать їхні райдужні надії та сподівання. Було ясно, що ці пророчі дні закінчуються восени 1844 року. Разом з усім християнським світом адвентисти того часу вірили, що Земля або якась її частина являє собою святиню, а очищення святині означає очищення Землі вогнем під час останнього великого дня. Це, як вони розуміли, станеться в час Другого приходу Христа. Тому вони дійшли висновку: Христос повернеться на Землю 1844 року.

[326] Однак призначений час настав, а Господь не з'явився. Віруючі знали, що Слово Боже безпомилкове, отже, помилка має критися в тлумаченні ними пророцтва, але де саме? Багато хто поспішно розрубав вузол протиріччя запереченням того факту, що 2300 днів закінчилися в 1844 році. Проте для цього неможливо було знайти якоїсь іншої підстави, крім тієї, що Христос не прийшов, коли Його чекали. Вони стверджували: якби пророчі дні завершилися в 1844 році, то Христос прийшов би, щоб очистити святиню, тобто Землю, вогнем. А оскільки Він не прийшов, значить ці дні ще не закінчилися.

Хоч більшість адвентистів відмовилися від свого колишнього обчислення пророчих періодів, таким чином заперечивши правильність релігійного руху, який ґрунтувався на ньому, інші не бажали зректися цих пунктів своєї віри й досвіду, підтверженого Святим Письмом та особливим свідченням Божого Духа. Вони вірили, що при дослідженні пророцтв користувалися правильними принципами тлумачення, і вважали своїм обов'язком притримуватися одержаної істини та продовжувати

досліджувати Біблію в тому ж дусі. Зі щирою молитвою перевіряли свої позиції й досліджували Писання, щоб виявити свою помилку. Не знайшовши жодної помилки в обчисленні пророчих періодів, вони почали ретельніше вивчати питання про святиню.

Земна і Небесна святині

На підставі свого дослідження адвентисти дізналися, що земна святиня, споруджена Мойсеєм за наказом Божим відповідно до зразка, показаного на горі, була «образом теперішнього часу, в якому приносяться дари й жертви». Вони дізналися, що обидва священні відділення скинії були «подобою небесних речей»; а Христос, наш великий Первосвященик, — «служитель святині та істинного намету, який поставив Господь, а не людина», і «Христос увійшов не в рукотворну святиню, яка відображала істинну, але в саме небо, щоб тепер з'явитися перед Божим обличчям за нас» (Євр. 9:9,23; 8:2; 9:24).

Небесна Святиня, де Ісус здійснює Своє служіння задля нас, є тим великим оригіналом, за яким Мойсей зробив копію земної святині. Як у земній святині було два відділення: Святе і Святе Святих, так і в Небесній Святині існують два священні відділення. Ковчег завіту, де зберігається Закон Божий, жертвник куріння та інші предмети служіння, котрі знаходяться в земній святині, також мають свої оригінали в Небесній Святині. У святому видінні апостола Іванові було дозволено увійти в Небо; він споглядав там світильник і жертвник куріння, а коли «відкрився Божий храм», побачив також «ковчег Його Завіту» (Об'явл. 4:5; 8:3; 11:19).

[327]

Шукачі Істини знайшли незаперечні докази існування Небесної Святині. Мойсей спорудив земну святиню за показаним йому зразком. Павло навчає, що цим зразком була справжня Святиня на Небесах (Євр. 8:2,5). Іван свідчить, що бачив її на Небі.

У 1844 році, коли закінчилися 2300 днів, на Землі вже протягом багатьох століть не було святині; тому пророцтво: «Аж до двох тисяч трьохсот вечорів-ранків, — тоді буде визнана очищеною святиня», — указує на Небесну Святиню. Проте хіба

Святиня Небесна потребувала очищення? Знову звернувшись до Святого Письма, дослідники пророцтв виявили, що очищення не являло собою усунення фізичної нечистоти, бо мало здійснюватися кров'ю, отже, було очищенням від гріха. Ось що говорить апостол: «Отож, треба було, щоб подоби небесних речей отак очищалися кров'ю тварин, а саме небесне — жертвами, які краще від цих» (Євр.9:23), тобто дорогоцінною кров'ю Христа.

Щоб дізнатися більше про очищення, на яке вказує пророцтво, потрібно було зрозуміти, у чому полягає служіння в Небесній Святині. Про це можна дізнатися тільки на прикладі служіння в земній святині, оскільки Павло говорить, що священники, які служили там, служили «образові й тіні небесного» (Євр. 8:5).

Очищення Святині

[328] Як у давнину гріхи народу символічно приносилися в земну святиню через кров жертви за гріх, так і наші гріхи фактично переносяться через кров Христа до Небесної Святині. І як прообразне очищення земної святині здійснювалося через усунення з неї гріхів, якими вона була опоганена, так і справжнє очищення Небесної Святині має відбутися через видалення, або стирання гріхів, які там записані. Аби визначити, хто через розкаяння у гріхах та віру в Христа може отримати право на Його Викуплення, необхідно переглянути записи в небесних книгах. Тому очищення Святині передбачає і роботу слідчого суду. Ця робота повинна бути виконана до Приходу Христа для викуплення Його народу, бо коли Він прийде, Його нагорода буде з Ним, «щоб віддати кожному за його вчинками» (Об'явл. 22:12).

[329] Таким чином, люди, котрі прийняли повне світло пророчого слова, побачили, що Христос замість прийти на Землю 1844 року після закінчення 2300 днів, увійшов до Святого Святих Небесної Святині, у місце присутності Бога, щоб здійснити завершальну роботу Викуплення перед Своїм Приходом.

Розділ 54. Вістка третього ангела

Коли Христос увійшов до Святого Сятих Небесної Сятині, щоб здійснити завершальну роботу Викуплення, Він доручив Своїм слугам повідомити світові останню вістку милості — застереження, проголошене третім ангелом у 14-му розділі книги Об'явлення. Пророк бачив, що відразу ж після її проголошення Син Людський прийде у славі, щоби пожати жнива Землі.

Як провіщено у Святому Письмі, служіння Христа у Святому Сятих почалося після закінчення пророчих днів у 1844 році. На цей час вказують слова Івана Богослова: «І відкрився Божий храм на небі, і з'явився ковчег Його завіту в Його храмі» (Об'явл. 11:19). Ковчег Божого завіту міститься в другому відділенні Сятині. Коли Христос увійшов туди, щоб здійснювати заступницьке служіння за грішника, внутрішній храм відкрився і з'явився ковчег Божий. Людям, котрі вірою споглядали Спасителя та Його заступницьке служіння, відкрилися Божі велич і сила. Коли хмара Його слави наповнила храм, світло від Святого Сятих злилося на Божий народ на Землі, що чекав Його повернення.

[330]

Вірою вони попрямували за своїм Первосвященником зі Святого до Святого Сятих і побачили, як Своєю кров'ю Він заступається за грішника перед Божим ковчегом. У цьому священному ковчегу міститься Закон Отця — той самий Закон, який був проголошений Самим Богом серед гуркоту грому на Синаї і записаний Його перстом на кам'яних скрижалях. Жодна Заповідь не була скасованою, жодна йота, жодний значок не були змінені. Давши Мойсеєві копію Свого Закону, Бог зберігав великий оригінал у Небесній Сятині. Простежуючи Його святі настанови, шукачі істини виявили в самому серці Десятислів'я Четверту Заповідь, як вона була проголошена ще на самому початку: «Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість днів працєю і роби всю працю свою, а день сьомий — субота

для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невольниця твоя, і худоба твоя, і прихосько твій, що в брамах твоїх. Бо шість днів творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його» (Вих. 20:8-11).

Дух Божий впливав на серця цих дослідників Його Слова. Вони прийшли до переконання, що через незнання порушували Четверту Заповідь, зневажаючи день спочинку Творця. Вони почали досліджувати підстави для святкування першого дня тижня замість дня, освяченого Богом. Однак у Святому Письмі не змогли знайти жодного доказу, що Четверта Заповідь була скасована чи субота була змінена; благословення, яке від самого початку освятило сьомий день, не було забране від нього. Адвентисти щиро прагнули пізнати й виконувати волю Бога і тепер, побачивши себе порушниками Його закону, засмутилися серцем. Вони одразу ж засвідчили свою вірність Богові, почавши свято дотримуватися Його суботи.

[331] Чимало серйозних зусиль було докладено з метою похитнути їхню віру. Кожен зрозумів: якщо земна святиня — образ, або копія Небесної, то Закон, що зберігався в ковчезі земної святині, — точна копія Закону, котрий містився в небесному ковчезі, а прийняття істини про Небесну Святиню передбачало і визнання вимог Божого Закону з обов'язковим дотриманням суботи Четвертої Заповіді.

Люди, котрі прийняли світло про заступницьке служіння Христа і непорушність Божого Закону, виявили, що ці істини містяться у вістці третього ангела. Ангел проголошує: «Тут терпіння святих, які бережуть Божі заповіді та віру Ісуса!» (Об'явл. 14:12). Цим словам передуює серйозне грізне попередження: «Хто поклоняється звірові та його образу, й приймає знак на своє чоло або на свою руку, той питиме вино Божого гніву, вино нерозбавлене, змішане в чаші Його гніву» (Об'явл. 14:9-10). Щоб зрозуміти цю вістку, необхідно правильно витлумачити символи. Що являють собою звір, його образ і знак? І знову шукачі Істини повернулися до вивчення пророцтв.

Звір та його образ

Цим першим звіром символічно представлена Римсько-Католицька Церква — релігійна організація, наділена світською владою та владою карати всіх інакомислячих. Образ звіра уособлює іншу релігійну організацію, наділену подібною владою. Створення цього образу — робота того звіра, чия мирна поява й позірна лагідність вражаюче влучно роблять його символом Сполучених Штатів. Тут можна побачити образ папства. Коли церкви нашої країни, об'єднавшись на підставі спільних для них пунктів віри, почнуть справляти вплив на державу з метою запровадження своїх декретів та підтримки своїх установ, тоді протестантська Америка сформує образ римської ієрархії. Тоді правдива Церква зазнає гоніння подібно до Божого народу в давнину.

Звір з ягнячими рогами наказує, аби «всім — малим і великим, багатим і бідним, вільним і рабам — було дано знак на їхній правій руці або на їхніх чолах; і щоб ніхто не зміг нічого купити, ні продати, а тільки той, хто має знак імені звіра або число його імені» (Об'явл. 13:16-17). Це той знак, про який застерігає третій ангел. Це знак першого звіра, або папства, тому його слід шукати серед відмітних рис цієї влади. Пророк Даниїл говорить, що Римсько-Католицька Церква, символічно представлена малим рогом, задумає змінити свята й закон (Дан. 7:25), а Павло пов'язує її з «людиною гріха» (2 Сол. 2:3-4), що підноситься понад Богом. Тільки змінивши Божий Закон, папство могло поставити себе вище Бога, і хто свідомо виконуватиме такий видозмінений закон, той віддаватиме найвищу пошану владі, котра зробила цю зміну.

Четверта Заповідь, яку Рим наважився усунути, — єдина Заповідь Десятислів'я, що вказує на Бога як на Творця неба й землі і таким чином проводить різницю між правдивим Богом та всіма фальшивими богами. Субота була встановлена, щоб увічнити пам'ять про Творіння і спрямувати уми людей до правдивого живого Бога. Про Його творчу силу говориться в усьому Святому Письмі на доказ того, що Бог Ізраїлю вищий від язичеських божеств. Якби люди завжди дотримувалися суботи, їхні думки і почуття були б звернені до їхнього Творця

[332]

як об'єкту пошани й поклоніння, і тоді не було б жодного ідолопоклонника, атеїста чи невірного.

Ця постанова, що вказує на Бога як Творця, є знаком Його законної влади над створеними Ним істотами. Зміна суботи — знак, або тавро влади Римсько-Католицької Церкви. Якщо, розуміючи вимоги Четвертої Заповіді, люди приймають рішення дотримуватися фальшивої, замість правдивої суботи, вони віддають шану владі, котра дала це повеління.

Урочиста вістка

[333] Вістка третього ангела містить найжахливішу погрозу, яка будь-коли була звернена до смертних людей. Страшним має бути гріх, який стягає на голову винного Божий гнів, не змішаний з милістю. Люди не повинні залишатися в незнанні щодо цього важливого питання. Світ має почути застереження про цей гріх, перш ніж Божі суди відвідають Землю, щоб усі могли знати причину цих судів і мали змогу уникнути їх.

У ході Великої боротьби формуються два чітко визначені протилежні класи. Один клас людей — це ті, хто «поклоняється звірові та його образіві й приймає його знак», стягаючи таким чином на себе жахливі суди, про які попереджав третій ангел. Другий клас людей, які являють собою різкий контраст зі світом, «бережуть Божі заповіді та віру Ісуса» (Об'явл. 14:9,12).

Такими були надзвичайно важливі істини, які відкривалися людям, котрі прийняли вістку третього ангела. Аналізуючи пережиті ними досвіди від часу першого проголошення вістки про Другий прихід і до сповнення часу в 1844 році, вони зрозуміли причину свого розчарування, тому надія й радість знову надихнули їхні серця. Світло зі Святині освітило минуле, теперішнє й майбутнє, і вони зрозуміли, що Бог провадить їх Своїм безпомилковим Провидінням. Тепер з новою відвагою та сильнішою вірою вони об'єдналися, щоби проповідувати застереження третього ангела. Починаючи з 1844 року, відповідно до пророцтва третього ангела, увага світу повернута до істинної суботи і дедалі більше людей навертаються до дотримання святого Божого дня.

[334]

Розділ 55. Тверда основа

Я бачила гурт людей, які стояли добре захищені й непохитні, не даючи жодного приводу тим, які намагалися похитнути їхню утверджену віру. Бог дивився на них зі схваленням. Мені було показано три етапи: першу, другу і третю ангельські вістки. Ангел, який супроводжував мене, сказав: «Горе тому, хто змінить навіть найменше в цих вістках. Правильне розуміння цих вісток має життєво важливе значення. Доля людей залежить від того, як вони приймуть ці вістки».

Знову мені було показане проголошення цих вісток, і я побачила, якою дорогою ціною Божий народ придбав свій досвід. Він набував його ціною багатьох страждань і суворої боротьби. Бог провадив їх крок за кроком, доки не поставив на твердій, непорушній основі. Я бачила, як люди підходили до цієї основи й вивчали її. Деякі, радіючи, одразу ж ставали на неї. Інші — починали вишукувати в ній вади. Вони хотіли, щоб її вдосконалили, і тоді основа буде більш ідеальною, а народ — щасливішим.

Дехто сходив з основи, щоб дослідити її, і вони запевняли, що вона була неправильно покладена. Однак я бачила, що майже всі твердо стояли на основі і закликали тих, які зійшли з неї, залишити свої скарги, тому що Бог — Великий Будівничий, а вони боролися проти Нього. Вірні розповідали, яким чудовим чином Бог привів їх до твердої основи, і разом підводили очі до неба, голосно виславляючи Бога. Це вплинуло на декого з тих, які скаржилися й залишили основу, і вони з покірним виглядом знову стали на неї.

[335]

Повторення досвіду євреїв

Мені було вказано на минулий час, коли проголошувалася вістка про Перший прихід Христа. Іван був посланий у дусі й силі Іллі приготувати шлях Ісусові. Ті, хто відкинув свідчення

Івана, не отримали користі від учення Ісуса. Їхній опір вістці, яка проголошувала прихід Месії, призвів до того, що вони не могли з готовністю прийняти найпереконливіший доказ Його месіанства. Сатана все далі заводив тих, хто відкинув вістку Івана, щоб вони відкинули і розіп'яли Христа. Учинивши це, вони поставили себе в таке становище, коли не могли отримати благословення дня П'ятидесятниці, котре навчило б їх дороги до Небесної Святині.

Роздерта завіса в храмі вказувала на те, що жертви й обряди євреїв більше не будуть прийняті. Велика Жертва була принесена і прийнята, а Святий Дух, Який зійшов у день П'ятидесятниці, скерував думки учнів від земної святині до Небесної, куди увійшов Ісус зі Своєю власною кров'ю, щоб злити на Своїх учнів благословення звершеного Ним Викуплення. Однак євреї залишилися в цілковитій темряві. Вони втратили все світло, котрим могли володіти стосовно Плану спасіння, продовжуючи покладатися на свої марні жертвоприношення й дари. Небесна Святиня зайняла місце земної, але вони не знали про це. Тому не могли отримати користі від посередницького служіння Христа у Святому.

[336] У багатьох людей поведінка євреїв, котрі відкинули й розіп'яли Христа, викликає жах; читаючи про те, яких ганьби й наруги Він зазнав, вони вважають, що люблять Спасителя, тому не зреклися б Його, як Петро, і не розіп'яли б, подібно до євреїв. Проте Бог, Який читає серця всіх людей, випробовує їхню любов до Ісуса, котру вони нібито відчують.

Усе Небо з найглибшою зацікавленістю спостерігало за тим, як люди приймали вістку першого ангела. Але багато з тих, які запевняли, що люблять Ісуса, які проливали сльози, читаючи про Його розп'яття, насміхалися над доброю новиною про Його Прихід. Замість того щоби з радістю прийняти вістку, вони проголосили її оманною. Вони ненавиділи тих, хто полюбив Прихід Спасителя, і вилучали їх із церков. Люди, котрі відкинули першу вістку, не могли отримати користі від другої, як і від опівнічного крику, котрий мав приготувати їх вірою увійти з Ісусом до Святого Святих Небесної Святині. Внаслідок відкинення двох попередніх вісток вони настільки

затьмарили свій розум, що не змогли побачити світло у вістці
третього ангела, котре вказує на шлях до Святого Святих.

[337]

Розділ 56. Омани сатани

Сатана вдався до омани ще в Едемі. «Умерти — не вмрете!» — сказав він Єві. Ці слова стали першим уроком сатани про безсмертя душі. Відтоді і до наших днів він вдається до цієї омани і робитиме це доти, доки не прийде кінець полонові Божих дітей. Мені було вказано на Адама та Єву в Едемі. Вони скуштували із забороненого дерева, і тоді біля дерева життя був поставлений полум'яний меч, а вони були вигнані із саду, щоб не спожили з дерева життя й не стали безсмертними грішниками. Плоди цього дерева увічнювали безсмертя. Я чула, як ангел запитав: «Хто з родини Адама пройшов повз цей полум'яний меч і спожив від дерева життя?» Я почула відповідь іншого ангела: «Ніхто з родини Адама не пройшов повз цей полум'яний меч і не спожив від дерева, тому-то й немає безсмертного грішника». Душа, що грішить, та помре вічною смертю — смертю без надії на воскресіння; тоді гнів Божий буде заспокоєний.

[338] Мені здалося дивним, що сатані так легко вдалося примусити людину повірити, ніби Божі слова: «Душа, що грішить, — вона помре» (Єзек. 18:4) набувають іншого значення, а саме: «Душа, що грішить, не помре, а вічно житиме в муках». Ангел сказав: «Життя — це життя, незалежно від того, проходить воно в болях чи в щасті. У смерті немає болю, радості, ненависті».

Сатана наказав своїм ангелам докласти особливих зусиль, щоб розповсюдити оману, вперше сказану ним Єві в Едемі: «Умерти — не вмрете». Коли люди прийняли цю оману, повіривши, що людина безсмертна, сатана привів їх до переконання, що грішники житимуть у вічних муках. Так сатана приготував собі дорогу, щоб діяти через своїх представників і виставляти Бога перед людьми мстивим тираном, Котрий укидає до пекла всіх неугодних, примушуючи їх вічно відчувати Його гнів. І коли вони зазнаватимуть невимовних мук і будуть корчитися у вічному полум'ї, Він із задоволенням дивитиметься на них.

Сатана знав: якщо ця омана буде прийнята, багато людей зне-навидять Бога, замість того щоб любити Його й поклонятися Йому. А багато людей повірять, що погрози, які містяться у Божому Слові, не виконаються буквально, адже це суперечитиме Його доброму, люблячому характеру — вкинути до вічних мук створені Ним істоти.

Наступна крайність, у яку під впливом сатани впадають люди, полягає в тому, що вони цілковито ігнорують правосуддя Боже і погрози, що містяться у Його Слові, вважаючи: оскільки Бог милосердний, то ніхто не загине, натомість усі — і святі, і грішники — будуть, врешті-решт, спасеними в Його Царстві.

З допомогою популярних обманів щодо безсмертя душі й вічних мук сатана ошукує ще один клас людей, примушуючи їх думати, що Біблія — не богонатхненна книга. Вони вважають, що вона навчає багато чого доброго, проте не можна покладатися на неї й любити її, оскільки їх навчили, що вона проголошує доктрину про вічні муки.

Інший клас людей сатана заводить ще далі — аж до заперечення існування Бога. Такі люди не можуть побачити жодної послідовності в характері Бога, про Котрого розповідає Біблія, якщо Він віддасть частину людства на страшні вічні муки. Тому вони заперечують і Біблію, і її Автора, вважаючи, що смерть — це вічний сон.

[339]

Існує ще один клас людей — боязких і сором'язливих. Сатана спокушує їх учинити гріх, а потім переконує у тому, що заплата за гріх — не смерть, а сповнене жахливих мук життя упродовж нескінчених віків вічності. Змальовуючи перед їхніми слабкими умами жахи вічного пекла в такому перебільшеному вигляді, він опановує їхню свідомість і вони втрачають здоровий розум. Тоді сатана і його ангели торжествують, а нечестиві й атеїсти об'єднуються, засипаючи християнство докорами. Вони стверджують, що подібне зло — природний наслідок віри в Біблію та її Автора, тоді як насправді воно є результатом прийняття популярної ересі.

Святе Письмо — охорона

Я бачила, що небесне воїнство було обурене цією зухвалою роботою сатани. Я запитала, чому всім цим оманам дозволено впливати на розуми людей, тоді як могутні Божі ангели, якби їм було доручено, могли б легко подолати ворожу силу. Тоді я побачила: Бог знав, що сатана використовуватиме всю свою спритність задля знищення людини, тому Він подбав про написання Свого Слова, виклавши власні наміри стосовно людського роду в настільки простій формі, що навіть найслабші з Його представників можуть їх безпомилково зрозуміти. Давши людині Своє Слово, Він старанно оберігав його від знищення сатаною, його ангелами або представниками. У той час як інші книги зазнавали знищення, цій судилося стати безсмертною. І перед наближенням кінця часу, коли сатана ще з більшою силою уводитиме людей в оману, Біблія стане настільки доступною, що всі бажаючі зможуть мати її примірник та озброїтися проти обманів і фальшивих чудес сатани.

[340] Я бачила, що Бог особливим чином оберігав Біблію, проте коли її примірників налічувалося мало, учені мужі в деяких випадках змінювали слова, гадаючи, що від цього вона стане більш зрозумілою. Насправді ж вони, навпаки, вносили неясність у зрозуміле, пристосовуючи Боже Слово до своїх усталених поглядів, сформованих під впливом традицій. Але я бачила, що в цілому Слово Боже являє собою бездоганний ланцюг, у якому кожна частина поєднується з іншою та пояснює її: Правдиві шукачі істини можуть уникнути помилок, бо не тільки Слово Боже зрозуміло і ясно вказує на шлях життя, але й Дух Святий посилається як порадник у розумінні відкритого в Слові шляху життя.

Я бачила, що Божі ангели ніколи не маніпулюють волею людини. Бог пропонує людині життя або смерть. Багато хто бажає мати життя, але продовжує прямувати широким шляхом. Вони повстають проти Божого правління, незважаючи на те, що Він у Своїй великій милості і співчутті віддав Свого Сина на смерть за них. Хто не приймає спасіння, придбаного такою дорогою ціною, ті повинні бути покарані. Але я бачила, що Бог не залишить їх у пеклі на вічні муки, як і не візьме їх на

Небо, адже, опинившись у товаристві чистих, святих істот, вони почуватимуться надто нещасними. Тому Він зовсім знищить їх, зробивши так, ніби їх ніколи не було; тоді Його справедливість буде вдоволена. Господь створив людину з пороку земного, і непокірні й нечестиві будуть знищені вогнем, після чого знову перетворяться на порох. Мені було показано, що доброта і співчуття Бога, виявлені в цьому питанні, викличуть у всіх захоплення Його характером і благоговіння перед Його святим Іменем. Після того, як нечестиві будуть знищені з обличчя Землі, усе небесне воїнство скаже: «Амін».

Сатана дивиться з великим задоволенням на тих, хто сповідує Ім'я Христа, однак міцно тримається породжених ним оман. Його робота і далі полягає в тому, щоб винаходити нові омани, а його сила й майстерність у цьому напрямку постійно вдосконалюються. Він спонукав своїх представників — пап і священників — звеличувати себе та підбурювати людей до жорстокого переслідування і знищення тих, хто не бажав прийняти його омани. О, яких страждань і мук довелося зазнати дорогоцінним послідовникам Христа! Ангели точно нотували всі ці муки. Сатана і злі ангели зухвало запевняли ангелів, котрі прислуговували цим святим страждальцям, що всі вони будуть убиті і на Землі не залишиться жодного правдивого християнина. Я бачила, що тоді Божа Церква була чистою. Їй не загрожувала небезпека, що до неї увійдуть люди із зіпсутими серцями, адже правдивий християнин, який насмілювався заявити про свою віру, перебував у небезпеці зазнати тортур, спалення на вогнищі і всіляких мук, які тільки міг вигадати людський розум під натхненням сатани та його злих ангелів.

[341]

[342]

Розділ 57. Спиритизм

Учення про загробне життя приготувало шлях для сучасного спиритизму. Якщо померлі перебувають у присутності Бога та святих ангелів, володіючи знанням, незрівнянно більшим за те, яке вони мали раніше, то чому б їм не повернутися на Землю для освічення і наставляння живих? Хіба можуть люди, котрі вірять у свідоме існування душі після смерті, відкидати те, що приходить до них як божественне світло, передане прославленими духами? Цей канал, що вважається священним, використовує сатана для здійснення своїх планів. Злі ангели, які виконують його повеління, з'являються людям як вісники зі світу духів. Сатана спонукує людей думати, що вони нібито спілкуються з померлими, однак їхній розум перебуває під його чаклунським впливом.

Він має здатність навіть відтворити вигляд їхніх померлих друзів. Підробка досконала — зовнішність, мова, інтонація відтворюються із вражаючою точністю. Багато людей утішені, отримавши запевнення, що дорогі їм люди насолоджуються небесним блаженством і, не підозрюючи про небезпеку, прислухаються до звабливих духів та наук бісівських.

[343]

Коли вони починають вірити, ніби померлі справді повертаються для спілкування з ними, сатана викликає появу тих, хто зійшов у могилу неготовим. Вони заявляють, що щасливі на Небі і навіть займають там високе становище; у такий спосіб поширюється хибна думка про те, що немає жодної різниці між праведником і нечестивими. Часом удавані прибульці зі світу духів висловлюють застереження й попередження, котрі збуваються. Завоювавши таким чином довір'я людини, вони пропонують такі вчення, які підривають віру у Святе Письмо. Імітуючи глибоку зацікавленість у щасті своїх друзів на Землі, вони намагаються нав'язати їм найнебезпечніші омани. Той факт, що вони часом говорять правду, а іноді можуть передбачити прийдешні події, надає їхнім словам правдоподібності; багато

людей охоче приймають їхні лжевчення і довіряють їм настільки беззастережно, ніби це найсвятіші істини Біблії. Божий Закон усувається, Духом благодаті нехтують і кров Заповіту не вважається за святиню. Духи заперечують Божественність Христа і навіть ставлять Творця на один рівень із собою. Ховаючись таким чином під новою маскою, великий бунтівник продовжує свою розпочату на Небі війну проти Бога, котра триває на Землі вже майже шість тисяч років.

Багато людей намагаються пояснити спіритичні прояви винятково шахрайством і спритністю рук медіума. І хоч ошуканство справді часто видають за реальні явища, однак спостерігаються і вражаючі прояви надприродної сили. Таємничий стукіт, з якого сучасний спіритизм почав своє існування, не був наслідком людської спритності й винахідливості, натомість прямою дією злих ангелів, які таким чином започаткували один з найуспішніших обманів, котрий приводить людські душі до загибелі. Багато хто потрапить до пастки через віру в те, що спіритизм є лише шахрайством, але зіткнувшись віч-на-віч із проявами сили, яку не можна не визнати за надприродну, вони будуть обмануті, прийнявши їх за велику силу Божу.

[344]

Такі люди залишають поза увагою свідчення Святого Письма щодо здатності сатани і його посередників чинити чудеса. Саме з допомогою сатани фараонові чарівники були спроможні підробити Божі чудеса. Апостол Іван, описуючи чудодійну силу, яка виявиться в останні дні, говорить: «І робить великі чудеса, так що й вогонь зводить з неба на землю перед людьми, і обманює мешканців землі ознаками, які дано йому робити» (Об'явл. 13:13-14). Тут ідеться не про шахрайство. Люди зваблюються не видимістю чудес, а справжніми чудесами, які звершують представники сатани.

Чаклунство в сучасній формі

Уже саме слово «чаклунство» в наші дні викликає презирство. Твердження про те, що люди можуть спілкуватися з нечистими духами, вважається байкою з похмурого середньовіччя. Проте спіритизм, що налічує сотні тисяч, а то й мільйони прихильників, який проклав собі шлях у наукові

кола і заповонив церкви, який з прихильністю приймають у законодавчих органах і навіть у королівських палацах, — ця грандіозна омана є ніщо інше, як відродження в новій формі чаклунства, засудженого і забороненого в минулому.

У наш час сатана ошукує людей так само, як ошукав Єву в Едемі, запалюючи в нас жагу до забороненого знання. «І станете ви, немов боги, — заявляє він, — знаючі добро й зло» (Бут.3:5). Про мудрість, яку пропонує спіритизм, апостол Яків писав: «Це не та мудрість, що сходить згори, але земна, душевна, бісівська» (Якова 3:15).

[345] Князь темряви з його винахідливістю майстерно пристосовує свої спокуси до всіх людей незалежно від їхнього суспільного становища чи культури. Він діє з «усякою оманою неправди», щоби підкорити собі синів людських, однак може досягнути своєї мети тільки тоді, коли вони добровільно поступляться його спокусам. Ті, хто підкоряється його владі, потураючи гріховним рисам свого характеру, мало усвідомлюють, куди їх запровадить цей шлях. Спокусник губить їх, а потім використовує, щоб губити інших.

Ніхто не повинен бути ошуканим

Однак ніхто не повинен бути ошуканим оманливими заявами спіритизму. Бог дав світові достатньо світла, щоб люди могли виявити пастку. Якби навіть не було жодного іншого доказу, то для християнина має бути достатньо самого факту, що духи не роблять різниці між праведністю і гріхом, між благородними, чистими апостолами Христа і розпусними слугами сатани. Заявляючи, що найбільш негідні люди перебувають на Небесах і посідають там високе становище, сатана тим самим говорить світові: Немає жодного значення, наскільки ви грішні, вірите ви в Бога та Біблію, чи ні. Живіть, як вам заманеться; Небо — ваш дім.

Більше того, апостоли, в образі яких з'являються ці оманливі духи, змушені суперечити тому, що писали під натхненням Святого Духа, коли жили на Землі. Вони заперечують Божественне походження Біблії, руйнуючи цим основу хри-

стіянської надії та загашуючи світло, яке освітлює шлях до Небес.

Сатана примушує світ вірити, що Біблія — це лише вигадка або, у кращому разі, книга такого рівня, на якому перебувало людство на світанку свого існування, а тепер вона не варта особливої уваги, її можна відкинути як застарілу. Замість Божого Слова він пропонує спіритичні прояви. Цей канал повністю перебуває під його контролем, з його допомогою він може примусити світ вірити в те, що потрібно йому. Книзі, за якою судитимуть його та його послідовників, він відводить місце в тіні, там, де хотів би її бачити, а Спасителя світу представляє не більшим, як звичайну людину. Подібно до римських вартових при гробі Ісуса, котрі поширювали неправду, підказану священиками і старійшинами, щоб заперечити Його воскресіння, люди, які вірять у спіритичні прояви, намагаються довести, що в житті нашого Спасителя не було нічого чудесного. Віддаляючи таким чином Ісуса на другий план, вони привертають увагу до власних чудес, заявляючи, що ці чудеса значно переважають діла Христа.

[346]

Пророк Ісаї говорить: «А коли вам скажуть: Запитуйте духів померлих та чародіїв, що цвірінькають та муркають, то відповісте: Чи ж народ не звертається до свого Бога? За живих питатися мертвих? До Закону й свідочтва! Як вони не так кажуть, як це, то немає для них зорі ранньої!» (Ісаї 8:19-20). Якби люди бажали прийняти істину, так ясно викладену на сторінках Святого Письма, що померлі нічого не знають, тоді вони розпізнали б у домаганнях і проявах спіритизму роботу сатани, котрий діє із силою, ознаками і фальшивими чудесами. Але замість того щоб відмовитися від вільності, такої приємної для невідродженого серця, й залишити улюблені гріхи, багато людей відвертаються від світла і йдуть навпростець, незважаючи на застереження, аж поки сатана не обплутає їх своїми тенетами і вони не стануть його здобиччю. «Любові до правди вони не прийняли, аби спастися. І за це Бог посилає їм дію омани, щоб вони повірили в неправду» (2Сол. 2:10-11).

Ті, хто чинить опір вченню спіритизму, протистоять не тільки людям, а й сатані та його ангелам. Вони борються проти начал, проти влад і піднебесних духів злоби. Сатана не віддасть

жодної п'яді своєї території, якщо тільки не втече перед силою небесних вісників. Божий народ має зустрічати його так, як наш Спаситель, — словами: «Написано!» Як і за днів Христа, сатана й сьогодні може цитувати Святе Письмо; він перекручуватиме біблійне вчення на підтримку свого обману. Однак ясні вислови з Біблії стануть могутньою зброєю в боротьбі.

[347] Хто бажає встояти в цей небезпечний час, той повинен розуміти свідчення Святого Письма стосовно природи людини та її стану після смерті, бо в недалекому майбутньому до багатьох з'являться диявольські духи під виглядом улюблених родичів або друзів і звіщатимуть їм найнебезпечніші єреси. Ці відвідувачі впливатимуть на наші найніжніші почуття і чинитимуть чудеса, аби підтвердити свої претензії. Нам необхідно бути готовими протистояти їм біблійною істиною — мертві нічого не знають, а ті, хто з'являється під їхнім виглядом, є диявольськими духами.

Сатана давно готується до своєї останньої спроби звести світ. Початок його діяльності був закладений в Едемі, коли він запевняв Єву: «Умерти — не вмрете! ...дня того, коли будете з нього ви їсти, ваші очі розкриються, і станете ви, немов Боги, знаючі добро й зло» (Бут. 3:4-5). Поступово сатана торував шлях до появи спиритизму — шедевр його спокусливої сили. Він ще не досяг повного здійснення своїх задумів. Це станеться в останній час, і весь світ буде втягнутий у цей обман. Фатальне почуття безпеки заколисує людей, вони прокинуться тільки [348] тоді, коли зливатиметься Божий гнів.

Розділ 58. Гучний заклик

Я бачила пожвавлення, що панувало серед ангелів на Небі, вони то спускалися на Землю, то піднімалися на Небо, готуючись до якоїсь важливої події. Тоді я побачила могутнього ангела, котрому було доручено зійти на Землю та приєднатися до голосу третього ангела, надаючи сили й переконливості його вістці. Цей ангел був наділений великою владою і славою. Коли він зійшов, Земля освітілась від його слави. Світло, яким був оточений цей ангел, проникало всюди. Він вигукнув гучним голосом: «Упав, упав великий Вавилон, розпусниця! Вона стала житлом бісів, і оселею всякого нечистого Духа, і сховищем усяких нечистих птахів» (Об'явл. 18:2).

Вістка про падіння Вавилону, проголошена другим ангелом, повторюється з додатковим згадуванням про зіпсуття, що увійшло до церков з 1844 року. Цей ангел розпочинає свою роботу відповідного часу, приєднавшись до останньої великої справи проголошення вістки третього ангела, яка переростає в гучний заклик. Таким чином здійснюється приготування Божого народу, аби він міг встояти в прийдешній час спокуси. Я бачила, що на них спочивало велике світло і вони об'єдналися, аби безстрашно звіщати вістку третього ангела. [349]

На допомогу цьому могутньому ангелові з Неба були послані ангели, і я чула голоси, котрі, здавалося, лунали всюди: «Вийди з неї, народе Мій, щоб не був ти спільником її гріхів, і щоб ти не був захоплений її карами, бо її гріхи досягли неба, і Бог згадав про її злочини» (Об'явл. 18:4-5). Ця вістка ніби доповнювала вістку третього ангела, приєднавшись до неї, подібно до того, як «опівнічний крик» приєднався до вістки другого ангела в 1844 році. Божа слава спочила на святих, котрі терпляче очікували, і вони безстрашно проголошували останнє серйозне попередження про падіння Вавилону, закликаючи Божий народ вийти з нього, щоб уникнути його жахливої долі.

Світло, що злилося на тих, хто очікував, проникло всюди, і в церквах люди, які мали деяке світло, проте не чули і не відкинули Трьохангельської вістки, підкорилися закликові й залишили відступницькі церкви. Від часу отримання цих вісток багато хто досягнув віку, коли можна нести відповідальність; світло осяяло їх, і вони мали перевагу обрати життя або смерть. Декотрі обрали життя й приєдналися до тих, хто чекав свого Господа і дотримувався усіх Його Заповідей. Третій вістці належало виконати свою справу: кожен мав бути випробуваним нею, і до дорогоцінних душ мав пролунати заклик вийти з релігійних організацій.

Нездоланна сила діяла на чесні душі: прояви Божої сили викликали страх, стримуючи їхніх невіруючих родичів і друзів, так що вони не насмілювалися, та й не могли перешкодити тим, які відчували на собі вплив Духа Божого. Останній заклик досягнув навіть бідних рабів, і благочестиві з-поміж них захоплено виливали свою радість у піснях, сподіваючись щасливого визволення. Їхні господарі не могли перешкодити їм; страх і здивування змусили їх мовчати. Звершувалися великі чудеса: хворі зцілялися, ознаки й дивовижні явища супроводжували віруючих. Бог діяв, і кожен святий, не боячись за наслідки, чинив згідно з велінням свого сумління, приєднуючись до тих, хто дотримувався усіх Божих Заповідей, із силою проголошуючи всюди вістку третього ангела. Мені було показано, що проповідування цієї вістки буде завершене із силою та владою, які значно перевершать опівнічний крик.

Божі слуги, наділені силою згори, із сяючими обличчями, що світилися радістю святого посвячення, виходили, щоб звіщати небесну вістку. Дорогоцінні душі, розсіяні по різних релігійних організаціях, відповідали на заклик; подібно до Лота, котрий поспішно залишив Содом перед його знищенням, вони спішно залишали приречені церкви. Народ Божий зміцнився від неперевершеної слави, що рясно спочила на них та приготувала, щоб встояти в годину спокуси. Я чула всюди багато голосів, що говорили: «Тут терпіння святих, які бережуть Божі заповіді та віру Ісуса!» (Об'явл. 14:12).

Розділ 59. Закінчення часу випробування

Мені було вказано на той час, коли закінчувалося проголошення вістки третього ангела. Сила Бога спочивала на Його народі; він виконав свою роботу і приготувався до години випробування, що чекала на нього. Вони отримали Пізній дощ, або відсвіження від обличчя Господнього, тому відродилося живе свідчення. Усюди пролунало останнє велике попередження, що викликало збудження й лють мешканців Землі, котрі не прийняли його.

Я бачила, як ангели на Небі поспішали в різних напрямках. Ангел, котрий мав при своєму боці рогову чорнильницю писаря, повернувся із Землі й доповів Ісусові, що виконав свою роботу — святі пораховані й запечатані. Тоді я побачила, що Ісус, Котрий звершував служіння перед ковчегом, де зберігалися Десять Заповідей, кидає кадильницю. Він підносить руки і гучним голосом промовляє: «Звершилося». Усе воїнство ангелів знімає свої вінці в той час, як Ісус урочисто проголошує: «Неправедний нехай далі чинить неправедність, і нечестивий хай ще опоганюється, а праведний нехай далі чинить праведність, і святий хай ще освячується» (Об'явл. 22:11).

[352]

Справа кожного була вирішена на життя або смерть. У той час як Ісус здійснював служіння у святині, звершувався суд над померлими праведниками, а потім — над живими праведниками. Христос прийняв Своє Царство, здійснивши викуплення Свого народу і стерши їхні гріхи. Були визначені піддані Царства. Шлюб Агнця відбувся. І Царство, і велич царства у всьому піднебессі були дані Ісусові та спадкоємцям спасіння. Ісус зацарював як Цар над царями і Пан над панами.

Коли Ісус виходив зі Святого святих, я чула, як дзвеніли дзвіночки на Його шатах; коли Він вийшов, темна хмара оповила мешканців Землі. Більше не було посередника між винною людиною і зневаженим Богом. Доки Ісус стояв поміж Богом і винною людиною, люди ще були стримувані, але коли Він

залишив це місце, їх уже ніщо не стримувало і сатана повністю опанував нерозкаяними.

Доки Ісус здійснював служіння у святині, порази не могли бути злиті, однак після того, як Його служіння там завершується і Його заступництво закінчується, ніщо вже не зупиняє гніву Божого і він люто виливається на незахищені голови грішників, котрі знехтували спасінням і зненавиділи докори. У той страшний час, коли заступництво Ісуса припиняється, святі живуть перед лицем святого Бога без Заступника. Справа кожного вирішена, кожний дорогоцінний камінь порахований. Ісус затримався на хвилинку в зовнішньому відділенні Небесної Святині, і гріхи, які були визнані в той час, коли Він перебував у Святому святих, були покладені на сатану, автора гріха, який мав зазнати покарання за них .

Надто пізно! Надто пізно!

[353]

Потім я бачила, як Ісус зняв із Себе священницький одяг і зодягнувся в Свої найбільш урочисті царські шати. На Його голові було багато вінців, один усередині іншого. В оточенні сонму ангелів Він залишає Небо. На мешканців Землі виливаються порази. Деякі з них ганяють і проклинають Бога. Інші кидаються до Божого народу, благаючи, аби ті навчили їх, як їм уникнути Його судів. Але святі нічим не можуть зарадити їм. Остання сльоза за грішників уже пролита, остання палка молитва вже виголошена, останній тягар уже понесений, останнє застереження дане. Ніжний голос милості більше не запрошує їх. Коли святі і все Небо були зацікавлені в їхньому спасінні, самі вони не виявили до нього інтересу. Їм було запропоновано життя або смерть. Багато хто зажадав життя, однак не доклав жодних зусиль, щоб досягнути його. Вони не обрали життя, і тепер викупна кров уже не могла очистити грішника, співчутливий Спаситель уже не заступався за них, говорячи: «Пощади, пощади грішника ще трохи!» Усе Небо об'єдналося з Ісусом, коли пролунали страшні слова: «Звершилося!» План спасіння був завершений, проте мало хто прийняв його. А коли ніжний голос милості замовк, страх і жах охопили нечестивих.

Вражаюче виразно вони почули слова: «Надто пізно! Надто пізно!»

Ті, хто не цінував Слова Божого, метушилися, блукаючи від моря до моря, і з півночі до сходу, щоб знайти Слово Господнє. Ангел сказав: «Вони не знайдуть його! На Землі панує голод; не голод хліба і не спрага води, але спрага почути Господнього слова! Чого б тільки вони не дали, аби почути хоча б одне слово схвалення від Бога! Та ні, вони повинні терпіти голод і спрагу. День за днем вони нехтували спасінням, цінуючи земні багатство й задоволення вище за небесний скарб і нагороду. Вони відкинули Ісуса, виявили презирство до Його святих. Нечисті повинні залишитися нечистими назавжди».

Багато нечестивих впадали у лютю, страждаючи від пораз. Це видовище страшної агонії. Батьки гірко докоряли своїм дітям, діти — батькам, брати — своїм сестрам, а сестри — братам. Усюди було чути голосіння: «Це ти перешкодив мені прийняти Істину, яка врятувала б мене від цієї жахливої години!» Люди, сповнені ненависті, повставали проти своїх священнослужителів і, докоряючи їм, говорили: «Ви не застерігали нас. Ви говорили, що весь світ має бути наvernений, ви кричали: „Мир, мир“, щоб заспокоїти страх. Ви не говорили нам, що прийде ця година, а тих, які попереджали нас про це, ви називали фанатиками й лукавими людьми, котрі хочуть погубити нас». Я бачила, що священнослужителі не уникнули гніву Божого. Їхнє страждання було вдесятеро більшим за страждання народу.

[354]

[355]

Розділ 60. Час горя Якова

Я бачила, як святі залишали міста й села та, об'єднавшись у групи, оселялися у відлюдних місцях. Ангели забезпечували їх їжею й водою, тоді як нечестиві страждали від голоду і спраги. Далі я бачила, як земні правителі радилися між собою, у той час як сатана та його ангели кружляли навколо них. Я бачила указ, копії якого поширювалися в різних куточках краю. У ньому містився наказ: якщо святі не поступляться своєю особливою вірою, не зречуться суботи і не стануть дотримуватися першого дня тижня, через деякий час народ зможе позбавити їх життя. Однак у цю годину випробування святі залишалися спокійними і стриманими, довіряючи Богові й покладаючись на Його обітницю, що Він урятує їх.

У деяких місцях, перш ніж цей указ набув чинності, нечестиві нападали на святих, щоб убити їх, однак ангели в подібні військових мужів обороняли їх. Сатана бажав одержати перевагу, знищивши святих Всевишнього, та Ісус наказав Своїм ангелам пильнувати над ними. Бог буде прославлений перед оточуючими язичниками через укладання Заповіту із шанувальниками Його Закону, а Ісус буде прославлений, забравши їх на Небо, не давши побачити смерті тим, котрі так довго, вірно й терпляче чекали на Нього.

Незабаром я побачила, що святі зазнають великої душевної муки. Вони ніби були оточені нечестивими мешканцями Землі. Здавалося, що все було налаштоване проти них. Деякі почали побоюватися, що Бог, врешті-решт, залишив їх на загибель від руки нечестивих. Однак якби в них відкрилися очі, вони побачили б, що їх оточують Божі ангели. Ось з'явилася юрба розлючених нечестивих, згряя злих ангелів підбурювала їх до вбивства святих. Але, щоб наблизитися до народу Божого, нечестивим спочатку потрібно пройти крізь воїнство могутніх святих ангелів. Зробити це було неможливо. Ангели Божі при-

мушують їх відступити, водночас проганяючи і злих ангелів, що юрбилися навколо них.

Зойк про визволення

Це був час великої жахливої муки для святих. День і ніч вони кликали до Бога, благаючи про визволення. Складалося враження, що в них немає жодної можливості спастися. Нечестиві вже торжествували, вигукуючи: «Чому ваш Бог не визволить вас із наших рук? Чому ви не вознесетеся і не врятуєте своє життя?» Але святі не слухали їх. Як і Яків, вони боролися з Богом. Ангели горіли бажанням звільнити їх, але треба ще трохи почекати; Божий народ мусив пити чашу і хреститися хрещенням. Вірні своєму обов'язкові ангели продовжували пильнувати. Бог не допустить, щоб Його Ім'я зазнало ганьби від язичників. Уже надходить той час, коли Він явить Свою могутню силу й чудовим чином визволить Своїх святих. Задля слави Свого Імені Він визволить усіх, які терпляче чекали на Нього і чиї імена записані в книзі.

Мені був показаний вірний Ной. Перед тим, як почався дощ і прийшов потоп, Ной та його родина увійшли до ковчега і Бог зачинив за ними двері. Ной вірно застерігав мешканців допотопного світу, які насміхалися та глузували з нього. Але коли води прийшли на землю і люди один за одним почали тонути, вони споглядали ковчег, з якого так глузували і який так упевнено тримався на воді, зберігаючи вірного Ноя та його родину. Мені було показано, що Божий народ, який сумлінно попереджав світ про наближення злиття Його гніву, так само буде визволений. Бог не допустить, аби нечестиві знищили тих, котрі чекають вознесіння на Небо, не схилилися перед указом звіра і не прийняли його знака. Я бачила: якби нечестивим було дозволено вбити святих, тоді сатана, усе його воїнство та всі ненависники Бога були б задоволені. О, який був би тріумф для його сатанинської величності в останній завершальній битві мати владу над тими, котрі так довго чекали побачити свого Улюбленого! Люди, що глузували з надії святих на вознесіння, стануть свідками турботи Бога про Свій народ і побачать їхнє славне визволення.

[357]

Коли святі залишали міста й села, їх переслідували нечестиві, намагаючись убити. Однак мечі, підняті для вбивства Божого народу, зламалися і безсило впали, як соломинки. Ангели Божі захистили святих. Господь почув їхній зойк, коли вони день і ніч благали про визволення.

Розділ 62. Визволення святих

Бог вирішив визволити Свій народ саме опівночі. У той час як навколо них глузують нечестиві, раптом з'являється сліпуче у своєму сяйві сонце, а місяць зупиняється. Нечестиві з подивом спостерігають за цією подією, а святі з урочистою радістю вдивляються в ознаки свого визволення. Чудеса й ознаки швидко змінюють одні одних. Здається, що все в природі змінило свій звичайний хід. Завмирають потоки рік. Темні важкі хмари зіштовхуються між собою. Лише одне місце на небі залишається світлим, сяючи невимовною славою; звідти лунає Божий голос, подібний до шуму багатьох вод, від якого здригаються небо й земля. Відбувається сильний землетрус. Могили розкриваються, і всі, хто помер у вірі під час проголошення вістки третього ангела, виходять із пороку могил прославленими, аби почути Заповіт миру, який Бог укладе з виконавцями Його Закону.

Небеса хвилюються, то відкриваючись, то закриваючись. Гори хитаються, як тростина від вітру, а уламки скель розпадаються в різні боки. Море клекоче, немов котел, викидаючи на землю каміння. Коли Бог об'являє день і годину Приходу Ісуса та проголошує вічний Заповіт для Свого народу, Він промовляє окремими реченнями, зупиняючись після кожного, у той час як Його слова розносяться по всій Землі. Божий Ізраїль, вдивляючись угору, слухає слова, що виходять з уст Єгови і розносяться по всій Землі немов гуркіт найгучнішого грому. Це вельми урочиста подія. Наприкінці кожного речення святі вигукують: «Слава! Алілуя!» Їхні обличчя світяться Божою славою і сяють, як лице Мойсея після повернення з гори Синай. Через цю славу нечестиві не можуть дивитися на них. І коли вічне благословення проголошується над тими, хто шанував Бога дотриманням Його святої суботи, чується гучний поклик перемоги над звіром та його образом.

[359]

Тоді настає ювілейний рік, коли Земля має відпочити. Я бачила, як побожний раб підіймався з перемогою і торжеством, скидаючи із себе ланцюги, що сковували його. Його нечестивий господар був збентежений, не знаючи, що робити, бо нечестиві не розуміли проголошених Богом слів.

Другий прихід Христа

Невдовзі з'явилася велика біла хмара, на якій сидів Син Людський. Спочатку, як тільки ця хмара з'явилася, на відстані вона виглядала дуже малою. Ангел сказав, що це ознака Приходу Сина Людського. Коли вона наблизилася до Землі, ми змогли споглядати чудову славу й велич Ісуса, Котрий гряде як Переможець. Його супроводжує почет святих ангелів з яскравими сяючими вінцями на головах.

Жодна мова неспроможна змалювати цю картину. Жива хмара величі й неперевершеної слави наблизилася, і ми змогли виразно бачити прекрасний образ Ісуса. Замість тернового вінця Його святе чоло прикрашає вінець слави. На одязі і на Своєму стегні Він мав написане Ім'я: «Цар над царями і Господь над господарями». Сяйво від Його обличчя яскравіше за сяйво полуденного сонця. Його очі як полум'я вогню, а ноги подібні до блискучої бронзи. Його голос нагадує звук багатьох музичних інструментів. Земля тремтить перед Ним, а небеса згортаються, як сувій; кожна гора і кожен острів порушилися зі своїх місць. «А земні царі, і вельможі, і тисяцькі, і багатії, і сильні, і кожний раб, і кожний вільний сховалися в печерах та в гірських ущелинах, гукаючи до гір та до скель: Упадіть на нас і сховайте нас від обличчя Того, Хто сидить на престолі, та від гніву Агнця! Бо прийшов великий день Його гніву, — і хто може встояти?» (Об'явл. 6:15-17).

[360]

Ті, хто ще зовсім недавно намагався знищити вірних Божих дітей з лиш землі, тепер бачать славу Божу, що спочиває на них. Із жахом вони чують радісні вигуки святих: «Це наш Бог, що на Нього ми мали надію, — і Він нас спас!» (Ісаї 25:9).

Перше воскресіння

Земля сильно здригається в той час, як голос Сина Божого викликає святих, які сплять у могилах. Відгукнувшись на поклик, вони виходять з них зодягнені в безсмертну славу, вигукуючи: «Перемога, перемога над смертю й могилою! О, смерте, де твоє жало? О, могило, де твоя перемога?» (Див. 1 Кор. 15:55). Голоси живих святих і воскреслих підносяться в тривалих радісних вигуках перемоги. Тіла, що зійшли в могилу, несучи на собі сліди хвороби і смерті, виходять сповненими безсмертя, здоров'я й сили. Живі святі були переображені вмиць, як оком змигнути; підхоплені разом з воскреслими святими, вони разом зустрічають свого Господа в повітрі. О, яка славна зустріч! Друзі, розлучені смертю, зустрілися, аби більше ніколи не розлучатися.

З кожного боку хмарної колісниці були крила, а під нею — живі колеса; коли колісниця рухається вгору, колеса вигукують: «Свят!», і крила, рухаючись, також вигукують: «Свят!», і почет святих ангелів навколо хмари підхоплює: «Свят, свят, свят, Господь Бог Всемогутній!» А святі, котрі знаходяться на хмарі, вигукують: «Слава! Алілуя!» Колісниця рухається догори, до святого Міста. Перед тим як увійти до міста, святі шикуються, утворюючи квадрат ідеальної форми, усередині котрого знаходиться Ісус, Який від плечей перевершує зростом святих та ангелів. Його величну фігуру й прекрасне обличчя можуть бачити всі, хто перебуває у квадраті.

[361]

[362]

Розділ 62. Нагорода святим

Після цього я побачила величезну кількість ангелів, вони винесли з Міста вінці слави — вінець для кожного святого, на якому було написано його ім'я. Ісус просить принести Йому ці вінці, і ангели кладуть їх перед Ним. Власною правицею любий Ісус кладе вінці на голови святих. Ангели приносять арфи, й Ісус вручає їх святим. Керівні ангели задають тон, і всі голоси зливаються у сповненому подяки й щастя славослів'ї; кожна рука майстерно перебирає струни арфи, народжується мелодійна музика багатого, досконалого звучання.

Після цього я бачила, як Ісус підвів сонм викуплених до воріт Міста. Він відчиняє ворота на сяючих завісах, запрошуючи увійти народи, що зберегли Істину. Усе, що знаходиться в Місті, тішить око. Усюди вони бачать багатство слави. Ісус дивиться на Своїх викуплених святих — їхні обличчя сяють славою. Зупинивши на них Свій сповнений любові погляд, Він промовляє мелодійним голосом: «Я споглядаю працю душі Своєї і задоволений. Це багатство слави для вас, щоб насолоджуватися ним вічно. Скорботам настав кінець. Не буде вже ані смерті, ані суму, ані плачу, ані болю вже не буде». Я бачила, як викуплені схилилися й поклали свої сяючі вінці до ніг Ісуса. А коли ж Його любляча рука підвела їх, вони торкнулися струн своїх золотих арф, і все Небо наповнилося прекрасною музикою й похвальними піснями Агнцеві.

[363]

Потім я бачила, як Ісус привів Свій народ до дерева життя. Знову ми почули Його ніжний голос, прекрасніший за будь-яку музику, котру коли-небудь чуло вухо смертної людини. Він говорив їм: «Листя цього дерева — для оздоровлення народів. Їжте всі від нього». На дереві життя були найпрекрасніші плоди, котрі святі могли вільно споживати. У місті знаходився вельми славний престол, від якого виходила чиста ріка води життя, прозора, як кришталь. По обидва боки цієї ріки було

дерево життя, а на берегах росли інші прекрасні дерева, що приносили добрі для поживи плоди.

Мова — надто слабкий засіб, аби нею можна було передати красу Неба. Коли ця картина постала переді мною, я зацікавилася від подиву. Перебуваючи під враженням від цієї неперевершеної краси й надзвичайної слави, я відклала перо, вигукнувши: «О, яка любов! Яка дивовижна любов!» Найвишуканіша мова неспроможна змалювати славу Неба та неперевершену глибину любові Спасителя.

[364]

Розділ 63. Тисячоліття

І знову моя увага була привернута до Землі. Нечестиві знищені, їхні мертві тіла лежать на її поверхні. Гнів Божий вилився на мешканців Землі у семи поразах, змушуючи їх кусати від болю язика та проклинати Бога. Лжепастирі стали об'єктами особливого гніву Єгови. Хоч вони стояли на ногах, їхні очі позападали в очних ямах, а язика — у роті. Після того як голосом Бога святі були звільнені, юрби нечестивих звернули свій гнів одне на одного. Земля, здавалося, була затоплена кров'ю, і мертві тіла вкривали її від краю до краю.

Земля була подібна до безлюдної пустелі. На її поверхні лежали руїни знищених землетрусом міст і сіл. Гори, зрушившись зі своїх місць, залишили великі провалля. Усюди на поверхні землі разом з вирваними з корінням великими деревами розкидані уламки кам'яний брил, викинутих морем або відірваних від скель. Таким буде житло сатани та його злих ангелів упродовж тисячі років. Тут він буде скутий і блукатиме туди й сюди зруйнованою поверхнею Землі, споглядаючи наслідки свого повстання проти Божого Закону. Тисячу років він зможе

[365]

тішитися плодами спричиненого ним прокляття. Обмежений тільки земним простором, він не матиме можливості досягти інших планет, щоб спокутувати й докучати безгрішним істотам. Упродовж цього часу сатана надзвичайно страждає. Від часу його гріхопадіння недобрі риси його характеру постійно вправлялися. Але тепер він позбавлений своєї сили та залишений роздумувати над тим, що учинив від часу свого гріхопадіння. Тремтячи від жаху, він дивиться в страшне майбутнє, коли йому доведеться постраждати за все вчинене зло та зазнати покарання за всі гріхи, до яких призвів людство.

Я чула переможні вигуки ангелів і викуплених святих, котрі звучали як десять тисяч музичних інструментів. Вони тріумфували, бо сатана вже не спокушуватиме і не докучатиме їм, а

мешканці інших світів будуть звільнені від його присутності та спокушень.

Потім я бачила престоли, на яких сиділи Ісус та викуплені святі. Святі царювали як царі й священники Бога. Христос разом зі Своїм народом судив померлих нечестивих, порівнюючи їхні вчинки з Книгою Закону, Словом Божим та вирішуючи справу кожного відповідно до діл, які вони чинили, живучи в тілі. Потім вони визначили для нечестивих міру покарання, якої вони мали зазнати згідно з їхніми вчинками; вона записується навпроти їхніх імен у книзі смерті. Ісус і святі судили також сатану та його ангелів. Покарання сатани мало значно перевищувати покарання тих, які були ним зведені. Його страждання не можна буде навіть порівняти з їхніми стражданнями. Після того як усі зведені ним загинули, сатана ще багато довше жив і страждав.

Після закінчення суду над померлими нечестивими наприкінці тисячі років Ісус залишив Місто, і святі та почет ангельського воїнства вирушили за Ним. Ісус спустився на велику гору, котра, як тільки Його ноги торкнулися її, розділилася на дві частини і стала великою рівниною. Потім ми подивилися вгору і побачили велике красиве Місто з дванадцятьма підвалинами й дванадцятьма воротами — по три з кожного боку; біля кожних воріт був ангел. Ми вигукнули: «Місто! Велике Місто! Воно сходить від Бога з Неба!» Воно зійшло на Землю в усій своїй пишноті і сліпучій славі та розташувалося на великій рівнині, приготовленій для нього Ісусом.

[366]

[367]

Розділ 64. Друге воскресіння

Тоді Ісус у супроводі почту святих ангелів та всіх викуплених святих залишає Місто. Ангели оточують свого Повелителя і супроводжують Його, а за ними прямують викуплені святі. Потім із надзвичайною силою й величчю Ісус викликає з могил померлих нечестивих. Вони виходять із тими ж немічними, ураженими хворобами тілами, з якими зійшли в могилу. Яке видовище! Яка картина! Під час першого воскресіння всі вийшли з могил у розквіті безсмертя, а при другому воскресінні на всіх видно сліди прокляття. Царі й вельможі Землі, убогі й ниці, освічені й неуки — усі виходять із могил. Усі бачать Сина Людського, і ті самі люди, котрі зневажали Його, глузували з Нього, увінчали Його святе чоло терновим вінцем і били Його тростиною, споглядають Ісуса в усій Його царській величі. Ті, що плювали на Господа під час суду над Ним, тепер відвертаються від Його проникливих очей та слави Його лиця. Ті, хто забивав цвяхи в Його руки й ноги, зараз дивляться на знаки Його розп'яття. Ті, що пробрили списом Його бік, бачать сліди своєї жорстокості на Його тілі. Вони знають: це саме Той, Кого вони розп'яли і над Ким глузували в годину Його передсмертної агонії. І тоді їхні голоси зливаються в один довгий протяжний крик, сповнений муки й болю, вони кидаються тікати, щоб сховатися від лиця Царя царів і Володаря володарів.

[368]

Усі намагаються сховатися серед скель, захиститися від надзвичайної слави Того, Кого вони колись зневажили. Приголомшені і прикро вражені Його величчю та неперевершеною славою, вони в один голос із жахливою виразністю вигукують: «Благословенний Той, Хто йде в ім'я Господнє!»

Тоді Ісус і святі ангели разом з усіма святими повертаються до Міста. Гіркий плач і голосіння приречених нечестивих наповнюють повітря. Тоді я побачила, що сатана знову взявся до роботи. Він обійшов усіх своїх підданих, зміцнюючи слабких

і немічних та запевняючи їх, що він і його ангели — могутні. Він указав на незліченні мільйони воскреслих. Там були сильні воїни й царі, які володіли військовою майстерністю і завойовували царства; могутні велетні й хоробрі мужі, які не програли жодної битви; гордий честолюбний Наполеон, при наближенні котрого тремтіли царства. Серед них були мужі високого зросту й величної постави, котрі загинули в боях, прагнучи завоювань.

Вони виходять із могил з тими самими думками, які були перервані смертю. Ними керує та сама жага до завоювань, з якою вони полягли в бою. Сатана радиться зі своїми ангелами, а також із цими царями, завойовниками й сильними мужами. Дивлячись на величезне військо, він говорить їм, що населення міста нечисленне та слабке, тому вони можуть піти, захопити місто і, вигнавши його мешканців, заволодіти його багатствами і славою.

Сатані вдається ошукати їх, і всі негайно починають готуватися до бою. У цьому величному війську є чимало умільців, і вони виготовляють різноманітне військове знаряддя. Потім незліченні полчища, очолювані сатаною, виступають уперед. За ними прямують царі та воїни, а далі — усе численне військо, поділене на підрозділи на чолі з призначеними командирами. Зберігаючи бойовий порядок, вони просуваються спотвореною поверхнею землі до святого Міста. Ісус зачинає ворота Міста, і величезне військо оточує його, шикуючись у бойовому порядку та очікуючи запеклої битви.

[369]

[370]

Розділ 65. Коронація Христа

Тепер вороги Христа знову бачать Його. Високо над Містом, на постаменті з блискучого золота знаходиться престол — високий і піднесений. На ньому сидить Син Божий в оточенні підданих Свого Царства. Жодні слова не в силі описати могутності й величі Христа. Слава вічного Отця оточує Сина. Світло Його присутності наповнює Боже Місто, проникає за ворота, заливаючи своїм сяйвом усю Землю.

Найближче до престолу стоять ті, котрі колись ревно служили сатані, але, як вихоплені з вогню головешки, стали відданими і посвяченими послідовниками свого Спасителя. За ними стоять ті, хто серед обману й невір'я удосконалював свій християнський характер, люди, які вшановували Божий Закон, коли християнський світ оголосив його необов'язковим, а також мільйони мучеників за віру з усіх віків. А далі — «величезний натовп, якого злічити ніхто не може, з кожного народу, покоління, народності й племені. Вони стояли зодягнені в білий одяг перед престолом і перед Агнцем, і пальмове віття було в їхніх руках» (Об'явл. 7:9). Їхня боротьба завершена, перемога здобута. Вони «бігли на перегонах» і здобули нагороду. Пальмове віття в їхніх руках — символ їхньої перемоги, а білий одяг означає бездоганну праведність Христа, яка тепер належить їм.

[371]

З уст викуплених лине пісня хвали, відлуння якої звучить під небесним склепінням: «Спасіння нашому Богові, що сидить на престолі, і Агнцеві!» Ангели й серафими об'єднують свої голоси в славослів'ї. Оскільки викуплені бачили силу й злобу сатани, вони, як ніколи раніше, зрозуміли, що стали переможцями лише силою Христа. У всьому цьому сяючому сонмі спасених немає нікого, хто приписував би спасіння самому собі, своїй силі чи власним чеснотам. Про те, що вони зробили і витерпіли, не було сказано жодного слова, натомість головною темою кожної пісні, кожного гімну є слова: «Спасіння нашому Богові й Агнцеві!» (Об'явл. 7:10).

У присутності всіх мешканців Землі й Неба відбувається остаточна коронація Божого Сина. Зодягнутий у найвищу велич і владу, Цар царів виголошує вирок повсталим проти Його правління, звершує суд над порушниками Його Закону та гнобителями Його народу. Пророк Божий говорить: «І я побачив великий білий престол і Того, Хто сидів на ньому, що від Його обличчя втекло небо і земля, і для них не було місця. І я побачив померлих, малих і великих, що стояли перед Богом. І книги відкрилися; відкрилася й інша книга, що є книгою життя. І судили мертвих, як записано в книгах, за їхніми ділами» (Об'явл. 20:11-12).

Як тільки розгортаються книги із записами й Ісус звертає Свій погляд на нечестивих, вони усвідомлюють кожен гріх, який будь-коли вчинили. Вони бачать, де саме їхні ноги зійшли з дороги чистоти і святості, як гордість і непослух привели їх до порушення Божого Закону. Перед ними постають ніби написані вогненними літерами ті звабліві спокуси, яким вони поступалися, потураючи гріхові, благословення, котрими зловживали, та хвилі Божественної милості, що розбивалися об їхні вперті нерозкаяні серця.

[372]

Панорама великої боротьби

Над престолом височить хрест; як у панорамі, змінюють одна одну сцени, що зображають спокушення й падіння Адама, а також послідовні кроки великого Плану викуплення. Скромне народження Спасителя; Його юність, прожита в бідності й послуху; Його хрещення в Йордані; піст і спокушення в пустині; Його громадське служіння, яке принесло людям найбагатші благословення Небес; дні, багаті на вчинки любові й милосердя, ночі молитов і пильнувань, проведені на самоті серед гір; змови, викликані заздрістю, злобою й ненавистю, як нагорода за вчинене Ним добро; жахлива, таємнича агонія в Гефсиманії під гнітючим тягарем гріхів усього світу; зрада і видача Його в руки кровожерливого натовпу; страшні події тієї ночі, коли покійного в'язня, залишеного Його найулюбленішими учнями, вели, грубо штовхаючи, вулицями Єрусалима; поява Сина Божого перед Анною, Його перебування в палаці

первосвященика, у судовій залі Пилата, перед боягузливим жорстоким Іродом, де Він зазнав глузувань, наруги й муки і був засуджений на смерть, — усі ці картини постають як живі.

Далі перед збуреним натовпом проходять заключні сцени: покірний Страдник іде на Голгофу; Князь Неба висить на хресті; зарозумілі священики і глумлива голота знущаються з Його передсмертних мук; неприродна темрява, землетрус, пошматовані скелі, відкриті могили, що відзначили той момент, коли Спаситель світу віддав Своє життя.

[373] Жахливе видовище постає саме таким, яким воно було. Сатана, його ангели та піддані не в силах відвести очей від картини власних учинків. Кожний згадує ту роль, яку йому довелося відіграти. Ірод, котрий знищив невинних малят Вифлеєма, аби погубити царя Ізраїлю; підла Іродіада, на сумлінні якої кров Івана Хрестителя; слабовільний Пилат, що пристосувався до обставин і часу; глумливі воїни, священики, старійшини та оскаженілий натовп, що кричав: «Кров Його на нас і на наших дітях!» — тепер усі бачать жахливість своєї провини. Вони марно намагаються сховатися від Божественної величі Його лица, котра перевершує своїм сяйвом славу сонця, а тим часом викуплені складають свої вінці до ніг Спасителя, вигукуючи: «Він помер за мене!»

Серед сонму викуплених є апостоли Христа. Тут мужній Павло, полум'яний Петро, люблячий та улюблений Іван, їхні щирі брати і разом з ними також безліч мучеників. А за стінами міста — з усім огидним і мерзенним ті, що переслідували їх, кидали до в'язниць та вбивали. Там Нерон — жорстоке порочне чудовисько. Він бачить, яку радість і захоплення відчувають ті люди, яких він колись катував і в нестерпних муках котрих знаходив сатанинську насолоду. Там і його мати, котра бачить плоди своєї праці; успадкувавши від неї недобрі риси характеру, перебуваючи під її впливом та наслідуючи її приклад, він чинив злочини, котрі змусили світ здригатися.

Там перебувають папські священики і прелати, що називали себе посланцями Христа, але вдавалися до тортур, в'язниць і вогнищ, прагнучи панувати над сумлінням Його народу. Там горді понтифіки, які підносили себе вище за Бога і наважилися змінити Закон Всевишнього. Тепер ці удавані отці церкви

повинні дати звіт перед Богом, чого вони радо бажали б уникнути. Надто пізно вони змушені визнати, що Всезнаючий є ревнителем Свого Закону і аж ніяк не залишить винного без покарання. Тепер вони бачать, що Христос ототожнює Себе зі Своїм страждаючим народом, і відчують силу Його слів: «Те, що зробили ви одному з Моїх найменших братів, ви зробили Мені» (Матв. 25:40).

Перед судом

Увесь нечестивий світ стоїть перед Божим судом і звинувачується у зраді небесного правління. У них немає захисника, для них немає виправдання, і над ними виголошується вирок вічної смерті. [374]

Для всіх тепер стає очевидним, що заплата за гріх — це не шляхетна незалежність і вічне життя, а рабство, спустошення і смерть. Нечестиві бачать, що вони втратили через свій непослух. Вони з презирством відмовилися від запропонованої їм незрівнянно більшої вічної слави, але якою бажаною вона здається їм тепер! «Усе це, — волає загибла душа, — я міг би мати, але вважав за краще відкинути! О, жахлива омана! Я проміняв мир, щастя й честь на нещастя, ганьбу і відчай!» Усі розуміють, що справедливо не допущені на Небо. Своїм життям вони заявляли: «Не хочемо, щоб цей Ісус царював над нами».

Як зачаровані, нечестиві спостерігають за коронацією Сина Божого. Вони бачать у Його руках скрижалі Божественного Закону, Заповіді, котрі зневажали й порушували. Вони чують вигуки спасених, сповнені зачудування, захоплення й палкої любові. Коли чарівні звуки музики долинають до тих, що стоять за стінами міста, усі в один голос вигукують: «Великі та дивні діла Твої, Господи Боже, Вседержителю! Праведні й правдиві дороги Твої, Царю народів!» (Об'явл. 15:3). І, упавши ниць, вони вклоняються Князеві життя. [375]

Розділ 66. Друга смерть

Від слави й величі Христа сатана стоїть як заляклий. Той, хто колись був херувимом-хоронителем, пригадує, звідки він упав. Сяючий серафиме., «сину зірниці досвітньої», як ти змінився, як ти впав!

Сатана розуміє, що його свавільне повстання зробило його непридатним для Небес. Він вправляв свої здібності для боротьби проти Бога; небесна чистота, гармонія й мир обернулися б для нього нестерпною мукою. Його звинувачення проти милосердного і справедливого Бога змовкають. Звинувачення, котрі він намагався кинути на Єгови, тепер повністю лягають на нього. Тепер сатана схиляється перед Богом і визнає справедливість винесеного йому вироку.

Усі питання істини й омани, навколо яких так довго точилася боротьба, тепер стають зрозумілими. Божа справедливість повністю виправдана. Всесвіт ясно бачить велику жертву, принесену Отцем і Сином задля людини. Настав час, коли Христос посідає місце, яке належить Йому по праву, і прославляється вище від усякого начальства, і влади, і всякого імені, яким іменують.

[376] Хоч сатана і змушений визнати справедливість Бога та схилитися перед верховною владою Христа, його характер залишається таким, яким був раніше. Бунтарський дух, як могутній потік, знову проривається назовні. Сповнений люті, він твердо вирішує не здаватися у великій боротьбі. Настав час для його останнього відчайдушного бою проти Небесного Царя. Він кидається в гущу своїх послідовників, щоб надихнути їх своєю люттю та негайно повести в бій. Але тепер уже ніхто з тих незліченних мільйонів, які він підбурив до повстання, не визнає його верховної влади. Його пануванню прийшов кінець. Нечестиві сповнені тієї ж ненависті до Бога, що й сатана, але вони розуміють, що їхня справа безнадійна і вони не зможуть перемогти Єгови. Їхній гнів запалюється проти сатани і його

спільників, котрі ввели їх у спокусу, з демонською люттю вони кидаються на них і починається грандіозна битва.

Вогонь з Неба

Тоді виконаються слова пророка: «Господній бо гнів на всі народи, а Його лютя на все їхнє військо. Він їх учинив на закляття, віддав їх на різь!» (Ісаї 34:2). «Він спустить дощем на безбожних горюче вугілля, огонь і сірку, і вітер гарячий, — це частка їхньої чаші» (Псал. 11:6). Вогонь спадає з Неба від Бога. Земля відкривається, і схована в її глибинах зброя викидається на поверхню. З усіх зяючих провалів виривається пожираюче полум'я. Горять навіть скелі. Настав день, що «палає, як піч» (Мал. 4:1). Стихії розтоплюються від жару, земля та діла, що на ній, — горять (2Петра 3:10). Вогонь Тофета приготований для царя, ватажка повстання; глибоким і широким він учинений, запалить його «подих Господній, немовби потоку сірчаного» (Ісаї 30:33). Поверхня Землі виглядає, як суцільна розтоплена маса, — величезне озеро, що дихає вогнем. Настав час суду й загибелі для беззаконників, «день помсти Господньої, рік заплати за заколот проти Сіону!» (Ісаї 34:8).

Нечестиві отримують свою платню на Землі. Вони стануть «соломою — і спалить їх день той, який наступає, говорить Господь Саваот» (Мал. 4:1). Одні будуть знищені вмить, а інші страждатимуть багато днів. Усі будуть покарані згідно зі своїми вчинками. Гріхи праведних перенесені на сатану, ініціатора зла, який повинен понести за них покарання. Таким чином, він страждатиме не тільки за свій непослух, а й за всі гріхи Божого народу, до яких він їх спонукував. Його покарання буде набагато більшим за покарання тих, кого він ошукав. Після того, як будуть знищені всі спокушені ним, сатана все ще житиме і страждатиме. В очищувальному полум'ї нечестиві нарешті знищені — корінь і галузки; сатана — корінь, а його прибічники — галузки. Правосуддя Боже задоволене. Святі і все ангельське воїнство вигукують гучним голосом: «Амінь!»

У той час як Земля охоплена вогнем Божої відплати, праведні перебувають у безпеці у святому Місті. Над учасниками першого воскресіння друга смерть не має влади (Об'явл. 20:6).

[377]

[378] Якщо для беззаконних Бог є вогнем пожираючим, то для Свого народу Він — «сонце та щит» (Псал. 84:12).

Розділ 67. Нова Земля

«І побачив я нове небо й нову землю. Бо перше небо та перша земля проминули» (Об'явл. 21:1). Вогонь, який нищить нечестивих, очищує землю. Зникають усі сліди прокляття. Жодне вічно палаюче пекло не буде нагадувати викупленим про страшні наслідки гріха. Залишається тільки одне нагадування: наш Викупитель завжди носитиме на Собі сліди розп'яття. Його поранені чоло, руки та ноги свідчать про жорстокі наслідки гріха.

«А ти, башто Черідна, підгірку Сіонської доньки, прийде до тебе і дійде страх панування» (Мих. 4:8). Христос повертає Собі Царство, втрачене через гріх, і викуплені разом з Ним володітимуть цим Царством. «Успадкують праведні землю і повік будуть жити на ній» (Псал. 37:29). Побоюючись, щоб майбутня спадщина святих не здавалася надто матеріальною, багато хто намагався духовно тлумачити істини, які надихали нас дивитися на Нову Землю як на свою домівку. Христос запевнив Своїх учнів, що Він іде приготувати для них оселі. Хто приймає вчення Божого Слова, той не залишиться у незнанні щодо небесного дому. Та все ж апостол Павло проголошує: «Чого око не бачило й вухо не чуло, і що на серце людині не приходило, те Бог приготував тим, які люблять Його!» (1Кор. 2:9). Людська мова неспроможна описати нагороду праведних. Вона стане зрозумілою тільки для тих, хто побачить її. Жоден людський розум не може збагнути славу Божого Раю. [379]

У Біблії спадщина спасених названа «батьківщиною» (Євр. 11:14-16). Там великий Пастир водить Свою отару до джерел живої води. Дерево життя щомісяця приносить свої плоди, і листя його служить на користь народам. Там течуть вічні потоки, чисті, як кришталь, а дерева, що ростуть понад ними, гойдаючи віттям, кидають свою тінь на стежки, приготовлені для Господніх викуплених. Там просторі рівнини переходять у прекрасні пагорби, а гори Божі велично підносять свої вершини. На цих

мирних рівнинах, на берегах живих потоків діти Божі, які так довго були мандрівниками й подорожніми, нарешті знайдуть свою Вітчизну.

Новий Єрусалим

Там Новий Єрусалим, який «має славу Бога», «сяяння його подібне до коштовного каменя, наче каменя яшми, чистого, як кришталь» (Об'явл. 21:11). Господь говорить: «І буду Я Єрусалимом радіти, і втішатися буду народом Своїм» (Ісаї 65:19). «Ось Божа оселя з людьми; Він поселиться з ними, і вони будуть Його народом, і Сам Бог буде з ними — їхній Бог. Він обітре кожну сльозу з їхній очей, і більше не буде смерті, ні страждань, ні голосіння, ні болю, — уже більше не буде, бо перше минулося» (Об'явл. 21:3-4).

У Божому Місті «ночі вже більше не буде». Там ніхто не має потреби у відпочинку і не прагне його. Ніхто не зазнає втоми, виконуючи волю Бога та прославляючи Його Ім'я. Ми завжди будемо відчувати неминущу ранкову свіжість. «І не потребуватимуть світла світильника та світла сонця, бо Господь Бог їх освічує» (Об'явл. 22:5). Сонячне світло буде замінене сьайвом, яке не вирізняється сліпучою яскравістю, однак набагато перевершує наше полуденне світло. Слава Бога й Агнця наповнює святе Місто незгасним світлом. Спасенні ходитимуть у сьайві вічного дня, яке не походить від сонця.

[380]

«А храму я не бачив у ньому, бо Господь Бог, Вседержитель і Агнець — то його храм» (Об'явл. 21:22). Народ Божий має перевагу безпосередньо спілкуватися з Отцем і Сином. «Тепер бачимо, як у дзеркалі, неясно» (1Кор. 13:12). Ми споглядаємо Божий образ, відображений, ніби в дзеркалі, у природі та Його відносинах з людьми; але тоді побачимо Його лицем до лица, між нами не буде затемнювальної завіси. Ми будемо перебувати в Його присутності і бачити славу Його обличчя.

Там безсмертний розум із ніколи не в'янучим захопленням досліджуватиме чудеса творчої сили, таємниці викупної любові. Там не буде жорстокого й лукавого ворога, котрий спокутував би людей забути про Бога. Там будуть розвиватися всі здібності, зростатиме кожний хист і талант. Надбання

знань не буде втомлювати мозок і виснажувати тіло. Там буде можливість для здійснення грандіозних задумів, досягнення найвищій цілей, реалізації найблагородніших прагнень; та все ж з'являтимуться нові вершини для сходження, нові істини для пізнання, нові чудеса, що викликать подив і захоплення, нові об'єкти дослідження, котрі потребуватимуть сил розуму, душі й тіла.

Минаючі роки вічності приноситьимуть багатші й славніші одкровення Бога і Христа. У міру збільшення знань зростатимуть любов, благословення і щастя. Чим більше люди пізнаватимуть Бога, тим більше будуть захоплюватися Його характером. Коли Ісус відкриє перед ними багатства Викуплення й дивовижні здобутки у Великій боротьбі із сатаною, серця спасених заб'ються ще в більшому посвяченні, і вони ще з більшим завзяттям торкнуться золотих струн арф; тоді тисячі тисяч і десять тисяч десятків тисяч голосів зіллються в єдиному могутньому похвальному співі.

«І чув я, як кожне творіння, що на небі й на землі, під землею і на морі, і все те, що в них, говорило: Тому, Хто сидить на престолі, й Агнцеві — благословення, і честь, і слава, і влада на віки віків!» (Об'явл. 5:13).

[381]

Гріха і грішників більше немає. Увесь Божий Всесвіт чистий, а Велика боротьба закінчена назавжди.